

**MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

Správa

o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky za rok 2015

Bratislava 2016

OBSAH

Zoznam skratiek.....	3
ÚVOD.....	5
1 Hlavné makroekonomicko-demografické ukazovatele v podmienkach Slovenskej republiky.....	7
1.1 Základné makroekonomické charakteristiky.....	7
1.2 Vybrané demografické ukazovatele.....	9
2 TRH PRÁCE, MZDY A PRACOVNÉ PODMIENKY.....	11
2.1 Trh práce.....	11
2.1.1 Vývoj ekonomickej aktivity obyvateľstva.....	11
2.1.2 Vývoj zamestnanosti.....	13
2.1.3 Vývoj nezamestnanosti.....	23
2.1.4 Aktívne opatrenia na trhu práce.....	36
2.2 Mzdy a pracovné podmienky.....	38
2.2.1 Mzdy.....	41
2.2.2 Úplné náklady práce.....	46
2.2.3 Kolektívne vyjednávanie.....	49
2.2.4 Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci.....	49
3 SOCIÁLNA OCHRANA.....	53
3.1 Sociálne poistenie.....	53
3.1.1 Nemocenské poistenie.....	56
3.1.2 Dôchodkové poistenie.....	57
3.1.3 Úrazové poistenie.....	59
3.1.4 Garančné poistenie.....	59
3.1.5 Poistenie v nezamestnanosti.....	60
3.2 Dôchodkové sporenie.....	61
3.2.1 Starobné dôchodkové sporenie.....	61
3.2.2 Doplnkové dôchodkové sporenie.....	68
3.3 Štátna sociálna podpora.....	71
3.3.1 Prídavok na dieťa.....	71
3.3.2 Príplatok k prídavku na dieťa.....	72
3.3.3 Rodičovský príspevok.....	73
3.3.4 Príspevok na starostlivosť o dieťa.....	74
3.3.5 Príspevok pri narodení dieťaťa.....	75
3.3.6 Príspevok na viac súčasne narodených detí.....	75
3.3.7 Príspevok na pohreb.....	75
3.4 Sociálna pomoc.....	77
3.4.1 Pomoc v hmotnej núdzi.....	77
3.4.2 Dotácie pre dieťa v hmotnej núdzi.....	82
3.4.3 Náhradné výživné.....	84
3.4.4 Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela.....	85
3.4.5 Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti.....	88
3.4.6 Kompenzácia sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia.....	90
3.4.7 Sociálne služby.....	98
3.4.8 Dotácie na podporu rozvoja sociálnej oblasti v pôsobnosti MPSVR SR.....	109

3.4.9	Európsky integrovaný systém štatistiky sociálnej ochrany (Metodika ESSPROS)	110
3.5	Európsky sociálny fond	114
3.5.1	Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia.....	114
3.5.2	Operačný program Ľudské zdroje	118
4	ŽIVOTNÁ ÚROVEŇ A SOCIÁLNA KOHÉZIA	121
4.1	Chudoba a sociálne vylúčenie	121
4.2	Rodová rovnosť a rovnosť príležitostí.....	128
5	POROVNANIE VYBRANÝCH UKAZOVATEĽOV MEDZI KRAJINAMI EÚ V KONTEXTE STRATÉGIE EURÓPA 2020	133
	Makroekonomické prostredie.....	133
	Inteligentný a inkluzívny rast.....	134
	Zoznam príloh	141

ZOZNAM SKRATIEK

- a.s.** – akciová spoločnosť
AOTP – aktívne opatrenia trhu práce
APTP – aktívna politika trhu práce
b. c. – bežné ceny
BA – Bratislavský kraj
BB – Banskobystrický kraj
BSK – Bratislavský samosprávny kraj
CIPS – centrálny informačný ponukový systém
COICOP – klasifikácia individuálnej spotreby podľa spôsobu použitia
d. f. – dôchodkový fond
DDS, d. d. s. – doplnková dôchodková spoločnosť
DI – deinštitucionalizácia
DOP – dopytovo-orientovaný projekt
DPN – dočasná pracovná neschopnosť
DSS, d. s. s. – dôchodková správcovská spoločnosť
EA18 – krajiny Európskej únie platiace v roku 2015 menou euro (*Belgicko, Nemecko, Estónsko, Grécko, Španielsko, Francúzsko, Írsko, Taliansko, Lotyšsko, Litva, Luxembursko, Holandsko, Rakúsko, Portugalsko, Fínsko, Cyprus, Malta, Slovinsko, Slovensko*)
EK – Európska komisia
ESF – Európsky sociálny fond
ESSPROS – Európsky systém jednotných štatistík sociálnej ochrany
EŠIF – Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ – Európska únia
EU SILC – European Union Statistics on Income and Living Conditions
EU15 – prvých 15 členských štátov Európskej únie (*Belgicko, Dánsko, Nemecko, Írsko, Grécko, Španielsko, Francúzsko, Taliansko, Luxembursko, Holandsko, Rakúsko, Portugalsko, Fínsko, Švédsko, Veľká Británia*)
EU28 – 28 členských krajín Európskej únie (*Belgicko (BE), Bulharsko (BG), Česká republika (CZ), Dánsko (DK), Nemecko (DE), Estónsko (EE), Írsko (IE), Grécko (GR), Španielsko (ES), Francúzsko (FR), Chorvátsko (HR), Taliansko (IT), Cyprus (CY), Lotyšsko (LV), Litva (LT), Luxembursko (LU), Maďarsko (HU), Malta (MT), Holandsko (NL), Rakúsko (AT), Poľsko (PL), Portugalsko (PT), Rumunsko (RO), Slovinsko (SI), Slovensko (SK), Fínsko (FI), Švédsko (SE), Veľká Británia (GB)*)
FO – fyzická osoba
HDP – hrubý domáci produkt
CHD – chránená dielňa
CHP – chránené pracovisko
IA – Implementačná agentúra MPSVR SR
ISCP – Informačný systém o cene práce
ITMS – IT monitorovací systém pre štrukturálne fondy a Kohézny fond
KE – Košický kraj
KMC – Koordinačno-metodické centrum pre násilie na ženách a domáce násilie
KZVS – kolektívna zmluva vyššieho stupňa
MEN – miera evidovanej nezamestnanosti
MF SR – Ministerstvo financií Slovenskej republiky
MH SR – Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
mil. – milión
mld. – miliarda
MPSVR SR – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR ; ministerstvo
MRK – marginalizované rómske komunity
NACE, SK NACE Rev. 2 – štatistická klasifikácia ekonomických činností
NFK – následná finančná kontrola
NP – národný projekt
NR – Nitriansky kraj

OP ĽZ – Operačný program Ľudské zdroje
OP ZaSI – Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia
OSN – Organizácia spojených národov
OZP – občan so zdravotným postihnutím
p. b. – percentuálny bod
PM – pracovné miesto
PO – Prešovský kraj
PP – peňažný príspevok
PPS – purchasing power standard, parita (štandard) kúpnej sily
RO – riadiaci orgán
RPPS – referát poradensko-psychologických služieb
RPÚ – registrovaný pracovný úraz
RSD MIS – riadenie sociálnych dávok – manažérsky informačný systém
s. c. – stále ceny
SK ISCO-08 – štatistická klasifikácia zamestnaní, verzia 2012
SOŠ – stredná odborná škola
SPODaSK – sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela
Správa – Správa o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky
SPÚ – závažný pracovný úraz s následkom smrti
SR – Slovenská republika
SŠ – stredná škola
SZČO – samostatne zárobkovo činná osoba
ŠR – štátny rozpočet
ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky
TA – technická asistencia
tis. – tisíc
TN – Trenčiansky kraj
TT – Trnavský kraj
ŤUZ – závažný pracovný úraz s ťažkou ujmom na zdraví
ŤZP – ťažko zdravotne postihnutý(í)/ ťažké zdravotné postihnutie
UoZ – uchádzač o zamestnanie
ÚPSVR, Ústredie – Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
úrad PSVR – úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
VPM – voľné pracovné miesto
VŠ – vysoká škola
VZPS – výberové zisťovanie pracovných síl
WI – intenzita práce (work intensity)
Z. z. – Zbierka zákonov
ZA – Žilinský kraj
ZoZ – záujemca o zamestnanie
ZŠ – základná škola

ÚVOD

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „MPSVR SR“) každoročne pripravuje a predkladá na rokovanie vlády Slovenskej republiky (ďalej len „vláda SR“), Hospodárskej a sociálnej rady Slovenskej republiky a Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre sociálne veci Správu o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky (ďalej len „správa“) za predchádzajúci kalendárny rok. Jej cieľom je informovať o stave a vývoji sociálnej situácie obyvateľstva na Slovensku na základe sociálno-ekonomických ukazovateľov, získaných zo štátnych štatistických zisťovaní, administratívnych zdrojov údajov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny a Sociálnej poisťovne.

Prvá kapitola správy poskytuje stručný prehľad o základných ukazovateľoch makroekonomického prostredia a demografického vývoja v Slovenskej republike za rok 2015.

Druhá kapitola popisuje legislatívne zmeny v roku 2015 v oblasti služieb zamestnanosti, pracovnoprávných vzťahov, výkonu práce vo verejnom záujme a sociálneho dialógu, zameriava sa na vývoj na trhu práce z agregovaného a zo štrukturálneho hľadiska, monitoruje jednotlivé nástroje aktívnej politiky trhu práce, mzdový vývoj a pracovné podmienky v rámci kolektívneho vyjednávania a bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Súčasťou tejto časti správy je aj analýza úplných nákladov práce.

Tretia kapitola zahŕňa hlavné formy, stav a zmeny v systéme sociálnej ochrany v roku 2015. Zaoberá sa medziročným porovnaním a analýzou jednotlivých prvkov sociálneho poistenia, dôchodkového sporenia, systému štátnej sociálnej podpory a sociálnej pomoci. Podáva informáciu o dotáciách, poskytovaných v pôsobnosti MPSVR SR a tiež informácie o Operačnom programe Zamestnanosť a sociálna inklúzia a Operačnom programe Ľudské zdroje, podporovaných z Európskeho sociálneho fondu. Kapitola obsahuje aj výstupy Európskeho integrovaného systému jednotných štatistík sociálnej ochrany (ESSPROS), jedného zo základných nástrojov štatistického sledovania o systémoch, súčasnom stave a rozvoji sociálnej ochrany v členských štátoch Európskej únie (ďalej aj EÚ).

Náplň štvrtej kapitoly tvoria dostupné údaje z vyhodnotenia národných indikátorov chudoby a sociálneho vylúčenia. Kapitola zahŕňa aj informácie o stave rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí na Slovensku za rok 2015.

Obsahom piatej kapitoly je porovnanie vybraných ukazovateľov medzi krajinami EÚ v kontexte stratégie Európa 2020, ktorá stanovuje hlavné ciele EÚ v nadväznosti na Lisabonskú stratégiu.

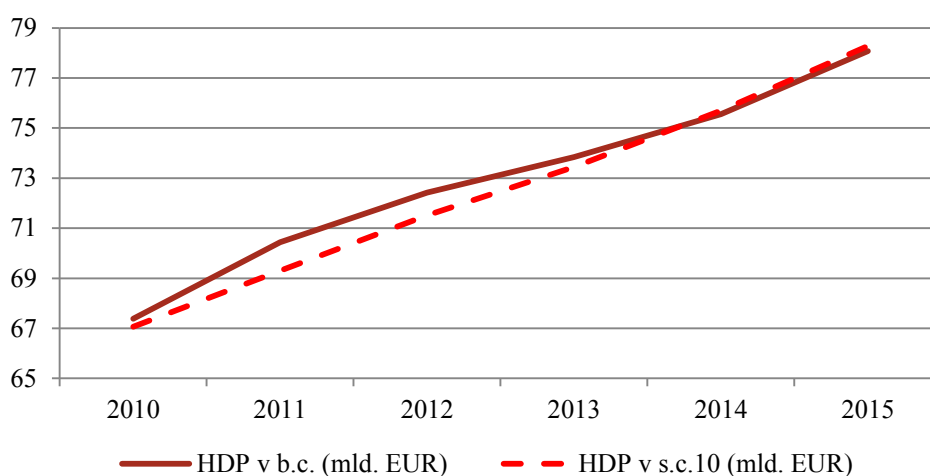
1 Hlavné makroekonomicko-demografické ukazovatele v podmienkach Slovenskej republiky

1.1 Základné makroekonomické charakteristiky¹

Zrýchľovanie medziročného rastu výkonnosti ekonomiky v roku 2015 malo pozitívny vplyv aj na trh práce. Situácia na trhu práce sa zlepšovala ešte výraznejšie ako v roku 2014, a to aj z hľadiska rastu celkovej zamestnanosti v hospodárstve aj poklesu nezamestnanosti. O zlepšovaní podmienok na trhu práce v minulom roku svedčí aj vývoj počtu voľných pracovných miest v hospodárstve a rast priemernej mesačnej mzdy v nominálnom i reálnom vyjadrení.

Hrubý domáci produkt (HDP) zrýchľil svoj medziročný rast o 1,1 p. b., keď sa oproti roku 2014 zvýšil v stálych cenách na základe metodiky národných účtov (ESA 2010) o 3,6 %. V bežných cenách vzrástlo HDP na 78,1 mld. eur, čo bolo o 3,3 % viac ako v roku 2014.

Graf 1.1 Vývoj hrubého domáceho produktu v bežných a stálych cenách

Zdroj: ŠÚ SR

Objem zahraničného dopytu vzrástol medziročne o 7,0 % a domáceho dopytu o 4,9 %. Zvýšenie domáceho dopytu podporili všetky jeho výdavkové zložky, najmä však vysoký investičný dopyt, nakoľko tvorba hrubého kapitálu vzrástla o 13,1 % a tvorba hrubého fixného kapitálu o 14,0 %, čo súviselo s čerpaním EÚ fondov na rôzne infraštruktúrne projekty. Rast konečnej spotreby sa oproti roku 2014 spomalil vplyvom spomalenia rastu spotreby verejnej správy. Konečná spotreba verejnej správy sa zvýšila o 3,4 % (čo bolo o 2,5 p. b. menej ako v roku 2014), konečná spotreba domácností o 2,4 % (rovnako ako v roku 2014) a konečná spotreba neziskových inštitúcií, služiacich domácnostiam o 3,1 % (v roku 2014 zaznamenala pokles o 0,6 %).

Medziročná **miera inflácie** meraná indexom spotrebiteľských cien dosiahla za rok 2015 hodnotu v priemere -0,3 %, čo znamená, že deflácia, ktorá je sprievodným javom slovenskej ekonomiky od roku 2014, sa minulý rok ešte viac prehĺbila. Pokles cien bol hlbší o 0,2 p. b. ako v roku 2014.

Spotrebiteľské ceny medziročne klesali vo všetkých mesiacoch minulého roka, a to najmä vďaka poklesu regulovaných cien (-1,6 %). Jadrová inflácia v roku 2015 v priemere medziročne klesla na nulu, čo predstavuje jej historické minimum (v roku 2014 dosiahla 0,2 %). Čistá inflácia (bez zmien priamych daní) znížila medziročne dynamiku svojho rastu o 0,3 p. b. na 0,1 %. Celkovú úroveň cien podľa klasifikácie individuálnej spotreby podľa účelu (COICOP) najviac ovplyvnili medziročný pokles cien za bývanie, vodu, elektrinu a iné palivá (o 1,0 %), za potraviny a nealkoholické nápoje (o 0,3 %) a cien v doprave (o 6,2 %). Okrem týchto kategórií ceny klesli ešte v oblasti pošty a telekomunikácií (o 0,2 %). V priemere za rok 2015 vzrástli ceny najmä v oblasti

¹ zdroj údajov: Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrtroku 2015, Štatistický úrad SR 2016 a databáza ŠÚ SR Slovstat a Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

vzdelávania (o 2,3 %), za nábytok, bytové zariadenie a bežnú údržbu domu (o 1,8 %) a za hotely, kaviarne a reštaurácie (o 1,7 %).

Vplyvom zrýchlenia rastu hospodárstva dochádzalo počas celého roka 2015 k ďalšiemu zlepšovaniu situácie na trhu práce, ktoré bolo ešte výraznejšie ako v roku 2014. Týka sa to rastu celkovej zamestnanosti zisťovanej podľa oboch metodík Štatistického úradu SR (podľa výberového zisťovania pracovných síl i podľa štatistického výkazníctva), ako aj poklesu miery evidovanej nezamestnanosti i nezamestnanosti zisťovanej Štatistickým úradom SR (ďalej aj „ŠÚ SR“).

Podľa výberového zisťovania pracovných síl, ktoré ŠÚ SR realizuje v domácnostiach SR, **celková zamestnanosť** v roku 2015 narástla o 2,6 % (61 tis. osôb) a v priemere za rok predstavovala 2 424 tis. pracujúcich osôb (národný koncept zamestnanosti²), pričom sa zvýšil aj počet zamestnancov (o 2,9 % na 2 056,6 tis.), aj počet podnikateľov (o 0,4 % na 363,6 tis.). Podľa štatistického výkazníctva ŠÚ SR, ktoré je realizované v podnikoch v SR, priemerný počet zamestnaných v hospodárstve SR v roku 2015 vzrástol o 2,1 % (47 tis. osôb) na 2 251,6 osôb. Vyššia dynamika rastu celkovej zamestnanosti podľa výberového zisťovania pracovných síl súvisela s rastom počtu krátkodobo migrujúcich za prácou do zahraničia (s pobytom do 1 roka alebo pravidelne dochádzajúcich za prácou cez hranice). Počet krátkodobo migrujúcich medziročne vzrástol o 10,4 % (o 14 tisíc osôb) a v priemere dosiahol 148,0 tis. Po odrátaní krátkodobo migrujúcich za prácou do zahraničia (domáci koncept zamestnanosti³) bol prírastok počtu pracujúcich v SR podľa tejto metodiky rovnaký ako podľa štatistického výkazníctva (o 2,1 %). Z odvetvového hľadiska podľa štatistického výkazníctva k rastu zamestnanosti v domácej ekonomike najviac prispel rast priemerného počtu zamestnaných osôb v oblasti administratívnych a podporných služieb (o 11,7 %), odborných, vedeckých a technických činností (o 9,8 %) a v oblasti priemyselnej výroby (o 2,2 %). Tempo rastu miery zamestnanosti v roku 2015 bolo dvojnásobné oproti roku 2014, keď **miera zamestnanosti**⁴ vzrástla o 1,8 p. b. na úroveň 67,7 %.

Nezamestnanosť podľa evidencie Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny i nezamestnanosť podľa Štatistického úradu SR⁵ v priemere za rok 2015 klesla, pričom celkový priemerný počet evidovaných nezamestnaných sa medziročne znížil o 8,06 % na 354 582 osôb⁶, z toho počet disponibilných uchádzačov o zamestnanie o 10,12 % na 310 220 osôb⁷ a počet nezamestnaných podľa výberového zisťovania pracovných síl o 12,4 % na 314,3 tis. osôb. Priemerná **miera evidovanej nezamestnanosti** klesla celoročne na 11,5 % (o 1,29 p. b.)⁸ a **miera nezamestnanosti podľa VZPS** klesla v priemere za rok na 11,5 %, čo bolo o 1,7 p. b. menej ako v roku 2014. Podľa údajov ŠÚ SR zo štvrtročného štatistického výkazníctva sa priemerný **počet voľných pracovných miest** v roku 2015 v porovnaní s rokom 2014 zvýšil o 1 152 (o 7,2 %) na 17 198 miest.

Priemerná mesačná nominálna mzda⁹ zamestnanca v hospodárstve sa v priemere za rok 2015 medziročne zvýšila o 2,9 % na hodnotu 883 eur. Reálna mzda po zohľadnení vývoja spotrebiteľských cien vzrástla viac, a to o 3,2 %. Štrukturálne hlbšie porovnanie makroekonomických ukazovateľov, ako aj porovnanie v medzinárodnom meradle je uvedené v nasledujúcich kapitolách správy.

Bežné príjmy domácností¹⁰ medziročne nominálne vzrástli o 4,0 %. Z celkového objemu 65 462,46 mil. eur najväčšiu časť tvorili odmeny zamestnancov (31 409,73 mil. eur). Hrubý prevádzkový prebytok a hrubé zmiešané dôchodky dosiahli 18 041,66 mil. eur, sociálne dávky¹¹ 11 383,69 mil. eur, ostatné bežné transfery 2 321,52 mil. eur a dôchodky z majetku (príjmové) 2 305,77 mil. eur. Nominálny nárast bežných príjmov domácností najviac ovplyvnili odmeny

² Zamestnanosť podľa výberového zisťovania pracovných síl je zamestnanosť bývajúceho obyvateľstva (zvykne sa označovať ako „národná“ alebo „rezidenčná“ zamestnanosť, tzv. *národný koncept zamestnanosti*). Vzťahuje sa k obyvateľstvu, ktoré vykazuje obvyklý pobyt v krajine, a zahŕňa aj krátkodobú migráciu za prácou do zahraničia t.j. ľudí, ktorí dochádzajú za prácou cez hranice alebo vycestovali za prácou do zahraničia a plánujú sa v zahraničí zdržať maximálne 1 rok.

³ Domáci koncept zamestnanosti sa používa v systéme národných účtov, t.j. uvažuje sa s pracovnými vstupmi resp. zamestnanými osobami, ktoré sú prepojené na jednotky, ktoré produkujú domácu produkciu.

⁴ podľa výberového zisťovania pracovných síl, vo vekovej skupine 20 – 64 ročných

⁵ podľa výberového zisťovania pracovných síl

⁶ podľa Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny

⁷ podľa Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny

⁸ podľa Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny

⁹ podľa štvrtročného štatistického výkazníctva

¹⁰ podľa metodiky ESA 2010, podľa štvrtročných účtov

¹¹ okrem naturálnych sociálnych transferov

zamestnancov, ktoré sa medziročne zvýšili o 5,2 %, z toho hrubé mzdy a platy o 5,5 %. K rastu prispeli aj sociálne dávky, ktoré medziročne vzrástli o 4,6 % a hrubý prevádzkový prebytok a hrubé zmiešané dôchodky, ktoré medziročne vzrástli o 0,9 %. Žiadna zo zložiek príjmov domácností medziročne nezaznamenala nominálny pokles.

Bežné výdavky domácností¹² dosiahli 18 255,88 mil. eur a v porovnaní s rokom 2014 nominálne vzrástli o 7,14 %. Rast bežných výdavkov súvisel najmä so zvýšením čistých sociálnych príspevkov (o 6,7 %) a bežných daní z dôchodkov, majetku (o 14,5 %). Ostatné bežné výdavkové transfery vzrástli o 2,7 %, výdavkové dôchodky z majetku medziročne stúpili o 4,9 %. Po uhradení bežných výdavkov ostal domácnostiam na ďalšie použitie hrubý disponibilný dôchodok vo výške 47 206,58 mil. eur, ktorý sa medziročne zvýšil o 2,9 %.

Z hrubého disponibilného dôchodku použili domácnosti na konečnú spotrebu 42 945,03 mil. eur, zvyšok smeroval do hrubých úspor, ktoré tvorili 4 975,58 mil. eur. Konečná spotreba domácností v roku 2015 vzrástla nominálne o 2,2 % a hrubé úspory o 12,0 %. Miera hrubých úspor (podiel hrubých úspor na hrubom disponibilnom dôchodku) stúpila o 0,9 p. b. na 10,5 %. Domácnosti v roku 2015 vynaložili viac finančných prostriedkov najmä na rekreáciu a kultúru (o 5,3 %), na hotely, kaviarne a reštaurácie (o 4,7 %), na rozličné tovary a služby (o 3,5 %) a na poštu a telekomunikácie (o 3,1 %). Výdavky na potraviny a nealkoholické nápoje vzrástli o 2,9 %, na odevy a obuv o 2,8 % a na nábytok, bytové zariadenie a bežnú údržbu bytu o 2,7 %. Mierne vzrástli výdavky aj v ostatných oblastiach spotreby okrem dopravy, kde klesli o 2,3 %. Z hľadiska podielu tvorili podobne ako v roku 2014 najväčšiu časť súkromnej spotreby výdavky na bývanie, vodu, elektrinu, plyn a iné palivá, a to 25,1 % (medziročný pokles podielu na celkovej súkromnej spotrebe o 0,3 p. b.) a výdavky na nákup potravín a nealkoholických nápojov, a to 18,4 % (nárast o 0,1 p. b.).

V priebehu roka 2015 sa začala výstavba 19 640 bytov, dokončilo sa 15 471 a ku koncu decembra bolo rozostavaných 66 268 bytov. Ubudlo spolu 1 292 bytov, z toho asanáciou 1 158 bytov. V porovnaní s rokom 2014 sa počet rozostavaných bytov zvýšil o 6,8 % a počet dokončených bytov o 3,2 %. Počet začatých bytov sa medziročne zvýšil o 24,0 %.

Makroekonomické ukazovatele sú zhrnuté v prílohe ku kapitole 1

1.2 Vybrané demografické ukazovatele

V roku 2015 sa podľa údajov Štatistického úradu SR narodilo na Slovensku 55 602 živých detí, čo je o 569 viac ako v roku 2014. Počet zomrelých sa zvýšil na hodnotu 53 826 osôb, čo je v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšenie o 2 480 osôb.

Uzavretých bolo 28 775 manželstiev a rozviedlo sa 9 786 manželských dvojíc. V porovnaní s rokom 2014 bol počet sobášov vyšší o 2 038 a počet rozvodov nižší o 728. Tento vývoj sa podpísal na poklese indexu rozvodovosti, keď na 100 uzavretých manželstiev pripadlo len 34,0 rozvodov. Sobášnosť pokračuje v raste z predchádzajúceho roka, rovnako aj rozvodovosť pokračuje v poklese z roku 2014.

V dôsledku zvýšenia úmrtnosti aj napriek zvýšeniu pôrodnosti sa v roku 2015 znížil prirodzený prírastok obyvateľstva na hodnotu 1 776, čo v porovnaní s rokom 2014 znamená pokles o 1 911 osôb. Zahraničnou migráciou získala Slovenská republika 3 127 osôb, pričom sa prisťahovalo 6 997 osôb a vysťahovalo 3 870 osôb. Migračný prírastok sa medziročne zvýšil o 1 414 osôb. Celkový prírastok obyvateľstva sa tak oproti roku 2014 znížil o 497 osôb na hodnotu 4 903 osôb.

K 31. decembru 2015 mala Slovenská republika **5 426 252 obyvateľov**. Podiel žien na celkovom počte obyvateľstva tvoril (tak ako od roku 2012) **51,3 %**.

Tabuľka 1.1 Prírastky obyvateľstva SR v rokoch 2014 a 2015

Rok	Živonarodení	Zomretí	Prirodzený prírastok	Migračné saldo	Celkový prírastok
2014	55 033	51 346	3 687	1 713	5 400
2015	55 602	53 826	1 776	3 127	4 903

Zdroj: ŠÚ SR

¹² podľa metodiky ESA 2010, podľa štvrtročných účtov

2 TRH PRÁCE, MZDY A PRACOVNÉ PODMIENKY

2.1 Trh práce

2.1.1 Vývoj ekonomickej aktivity obyvateľstva

Podľa údajov Štatistického úradu SR priemerný počet **ekonomicky aktívnych obyvateľov** SR v roku 2015 podľa výberového zisťovania pracovných síl (VZPS) medziročne vzrástol o 16,5 tis. osôb na 2 738,3 tis. osôb, resp. o 0,6 %. Zvýšil sa však len počet ekonomicky aktívnych žien (o 1,8 %, resp. o 21,8 tis. osôb), počet ekonomicky aktívnych mužov naopak klesol (o 0,4 %, resp. o 5,4 tis. osôb). V dôsledku tohto vývoja sa podiel ekonomicky aktívnych žien na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov v roku 2015 v porovnaní s rokom 2014 zvýšil o 0,9 p. b. (zo 44,5 % na 45,4 %).

Rast počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov bol ovplyvnený predovšetkým rastom počtu pracujúcich (o 61 tis. osôb), zatiaľ čo počet nezamestnaných sa medziročne znížil o 44,4 tis. osôb. Z celkového priemerného počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov bolo 88,5 % pracujúcich (86,8 % v roku 2014) a 11,5 % nezamestnaných (13,2 % v roku 2014).

Z celkového počtu obyvateľov vo veku 15 a viac rokov bolo 40,4 % **ekonomicky neaktívnych** (v roku 2014 ich bolo 40,7 %). V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa počet ekonomicky neaktívnych osôb znížil o 11,4 tis. osôb) a dosiahol 1 852,9 tis. osôb.

Štruktúra ekonomicky neaktívnych obyvateľov vo veku 15 a viac rokov sa medziročne podstatnejšie nezmenila. Najvyšší podiel mali dôchodcovia poberajúci starobný alebo invalidný dôchodok, pričom v porovnaní s rokom 2014 sa ich podiel zvýšil z 59,9 % na 60,9 %. Druhou najpočetnejšou skupinou boli študenti a uční (23,2 %), pričom ich podiel medziročne poklesol o 1,4 p. b.

Celková **miera ekonomickej aktivity** obyvateľov vo veku 15 a viac rokov dosiahla úroveň 59,7 % a v porovnaní s rokom 2014 vzrástla o 0,3 p. b. Z hľadiska pohlavia sa miera ekonomickej aktivity zvýšila len u žien (o 0,9 p. b.). Naopak, miera ekonomickej aktivity u mužov sa medziročne znížila o 0,3 p. b.

Medziročný rast miery ekonomickej aktivity dosiahli najmä 5-ročné vekové skupiny 55 a viac rokov a 5-ročné vekové skupiny 20 – 29 rokov. V ostatných 5-ročných vekových skupinách bol zaznamenaný medziročný pokles miery ekonomickej aktivity. Kým u mužov bol zaznamenaný nárast ekonomickej aktivity len vo vekových skupinách 20 – 29 rokov a 60 a viac rokov, u žien došlo k nárastu v skupinách 15 – 34 rokov a 55 a viac rokov.

**Tabuľka 2.1 Miera ekonomickej aktivity obyvateľov 15+ podľa veku a pohlavia
(priemer za rok v %)**

Veková skupina	Spolu		Muži		Ženy	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Spolu	59,4	59,7	68,2	67,9	51,1	52,0
15 – 19 rokov	6,4	6,3	8,0	7,3	4,6	5,3
20 – 24 rokov	50,6	51,9	62,0	63,0	38,6	40,4
25 – 29 rokov	81,0	82,8	93,1	93,9	68,5	71,2
30 – 34 rokov	83,0	82,8	96,4	95,4	68,7	69,4
35 – 39 rokov	89,1	87,8	96,4	95,7	81,5	79,5
40 – 44 rokov	93,3	92,9	95,6	94,3	90,8	91,3
45 – 49 rokov	91,7	91,5	93,0	92,7	90,5	90,3
50 – 54 rokov	87,0	87,0	88,5	88,4	85,6	85,6
55 – 59 rokov	74,9	77,5	82,1	81,5	68,2	73,7
60 – 64 rokov	22,4	24,5	32,0	32,8	14,1	17,2
65 a viac rokov	2,0	2,6	3,3	4,2	1,3	1,6

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Vývoj štruktúry ekonomicky aktívnych obyvateľov podľa jednotlivých 5-ročných vekových skupín poukazuje na pokračovanie starnutia pracovnej sily v SR. Medziročne vzrástol najmä počet ekonomicky aktívnych vo veku 50 a viac rokov a ich podiel na celkovom počte ekonomicky aktívnych sa medziročne zvýšil o 0,6 p. b. (z 25,8 % na 26,4 %). V porovnaní s rokom 2014 vzrástol aj počet ekonomicky aktívnych vo vekovej skupine 40 – 44 rokov. V ostatných 5-ročných vekových skupinách bol zaznamenaný medziročný pokles počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov.

Tabuľka 2.2 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa veku v roku 2015

Veková skupina	Spolu		Zmena oproti roku 2014	
	v tis. osobách	v %	v tis. osobách	v p. b.
Spolu	2 738,3	100,0	16,5	x
v tom veková skupina:				
15 – 19 rokov	18,4	0,7	-0,8	0,0
20 – 24 rokov	190,7	7,0	-1,4	-0,1
25 – 29 rokov	341,1	12,5	0,0	0,0
30 – 34 rokov	363,2	13,3	-6,7	-0,3
35 – 39 rokov	403,3	14,7	-3,7	-0,3
40 – 44 rokov	374,3	13,7	14,2	0,5
45 – 49 rokov	324,0	11,8	-5,6	-0,3
50 – 54 rokov	322,1	11,8	1,1	0,0
55 – 59 rokov	294,4	10,8	5,1	0,2
60 – 64 rokov	87,4	3,2	9,6	0,3
65 a viac rokov	19,5	0,7	4,7	0,2

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Mladí ľudia (vo veku 15 – 24 rokov) sa na celkovom počte ekonomicky aktívnych v roku 2015 podieľali 7,6 % a v dôsledku ich absolútneho medziročného poklesu (o 2,2 tis. osôb) sa ich podiel na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov medziročne mierne znížil (o 0,2 p. b.). Z hľadiska štruktúry ekonomicky aktívnych mladých ľudí bol v roku 2015 zaznamenaný medziročný rast počtu pracujúcich (o 5,4 tis. osôb, relatívne o 3,6 %, pričom priemer za SR bol 2,6 %) a naopak, počet nezamestnaných mladých ľudí medziročne poklesol (o 7,4 tis. osôb, relatívne o 11,8 %).

Staršie osoby (vo veku 55 – 64 rokov) sa na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov v roku 2015 podieľali 13,9 % a v dôsledku ich absolútneho medziročného prírastku (o takmer 15 tis. osôb) sa ich podiel na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov v roku 2015 medziročne zvýšil o 0,4 p. b. V rámci ekonomicky aktívnych v uvedenej vekovej skupine vzrástol počet pracujúcich (o 17,9 tis. osôb) a poklesol počet nezamestnaných (o 3,2 tis. osôb).

V štruktúre ekonomicky aktívnych obyvateľov *podľa vzdelania* najväčší podiel mali osoby s úplným stredným odborným vzdelaním s maturitou (okolo 33 %) a úplným stredným odborným (učňovským) vzdelaním (okolo 28 %) a s vysokoškolským vzdelaním (21,5 %).

Tabuľka 2.3 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa stupňa dosiahnutého vzdelania v roku 2015

Stupeň vzdelania	v tisícoch			index 2015/2014		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Spolu	2 738,3	1 504,6	1 233,6	100,6	99,6	101,8
v tom vzdelanie						
základné	158,4	80,1	78,3	102,6	101,4	104,0
stredné odborné (učňovské) bez mat.	778,0	496,9	281,2	95,8	95,1	97,1
stredné odborné (učňovské) s mat.	175,3	115,3	60,1	106,1	108,8	101,3
úplné stredné všeobecné	105,4	45,9	59,6	97,6	101,8	94,8
úplné stredné odborné	910,1	478,4	431,7	101,9	100,6	103,4
vyššie odborné	21,8	8,7	13,1	82,6	87,0	79,9
vysokoškolské – 1. stupeň	80,5	33,3	47,2	90,9	97,1	86,8
vysokoškolské – 2. stupeň	489,2	236,8	252,4	106,8	104,0	109,6
vysokoškolské – 3. stupeň	19,3	9,3	10,0	120,6	95,9	161,3
bez školského vzdelania	0,3	0,3	-	100,0	300,0	-

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Proporčné zastúpenie jednotlivých krajov na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov sa dlhodobo takmer nemení. Jednotlivé kraje sa na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov v roku 2015 podieľali v rozpätí od 10,8 % do 14,5 %. Najväčší počet ekonomicky aktívnych obyvateľov bol v Košickom a Prešovskom kraji (spolu 28,2 % z celkového počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov). Len mierne (o 0,1 p. b.) sa zvýšil podiel krajov Trnavského, Žilinského a Banskobystrického a naopak, nepatrne sa znížil podiel krajov Trenčianskeho a Nitrianskeho.

2.1.2 Vývoj zamestnanosti

Zamestnanosť možno sledovať na základe viacerých štatistických zisťovaní. Zisťovania sa odlišujú konceptom zamestnanosti, definíciami a metodikou zberu údajov.

Jednou z možností sledovania vývoja počtu pracujúcich resp. zamestnaných osôb sú **štatistiky Sociálnej poisťovne**. Sociálna poisťovňa je verejnoprávna inštitúcia, ktorá vykonáva sociálne poistenie, t.j. nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie (starobné a invalidné), úrazové poistenie, garančné poistenie, poistenie v nezamestnanosti a výber, registráciu a postúpenie povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie. Vzhľadom na povinný charakter sociálneho poistenia a starobného dôchodkového sporenia, Sociálna poisťovňa disponuje údajmi o všetkých zamestnávateľoch a zamestnancoch, za ktorých sa platí poistné na sociálne poistenie a povinné príspevky na starobné dôchodkové sporenie vrátane osôb pracujúcich na dohody o prácach mimo pracovného pomeru, ako aj o samostatne zárobkovo činných osobách. Definície zamestnávateľa, zamestnanca a samostatne zárobkovo činnnej osoby vychádzajú zo zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. Štatistiky Sociálnej poisťovne neobsahujú údaje o príslušníkoch Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Národného bezpečnostného úradu, Zboru väzenskej a justičnej stráže, Železničnej polície, Hasičského a záchranného zboru, Horskej záchranej služby, colníkov, profesionálnych vojakoch ozbrojených síl, vojakoch mimoriadnej služby, ktorých sociálne zabezpečenie je upravené osobitným právnym predpisom. Takisto neeviduje obyvateľov SR pracujúcich v zahraničí, ani vykonávanie prác, na základe ktorých nevzniká povinnosť platenia sociálneho poistenia (napr. samostatne zárobkovo činné osoby (SZČO), ktoré nedosahujú ustanovený

príjem na vznik povinného sociálneho poistenia. Vývoj vykazovania pracujúcich v štatistikách Sociálnej poisťovne môže byť ovplyvnený legislatívnymi zmenami v oblasti sociálneho poistenia.

Štatistický úrad SR realizuje dve ďalšie zisťovania, ktorými je možné sledovať vývoj zamestnanosti a navzájom sa líšia metodikou zberu údajov.

Výberové zisťovanie pracovných síl realizované ŠÚ SR v domácnostiach poskytuje medzinárodne porovnateľné údaje o ekonomickej aktivite, zamestnanosti, nezamestnanosti a ďalších dôležitých charakteristikách pracovnej sily obyvateľstva SR. Za pracujúceho je považovaná osoba vo veku od 15 rokov, ktorá v sledovanom týždni vykonávala aspoň jednu hodinu prácu za mzdu alebo prácu za účelom dosiahnutia zisku (prácu na plný alebo kratší pracovný čas, dočasnú, príležitostnú alebo sezónnu prácu), vypomáhajúci členovia domácností podnikateľov; vrátane osôb pracujúcich v zahraničí do jedného roka, dochádzajúcich za prácou do zahraničia, osôb vykonávajúcich prácu na základe dohôd a na platených aktivačných prácach. Za pracujúcu je považovaná aj osoba, ktorá v sledovanom týždni nepracovala pre chorobu, dovolenku, materskú dovolenku, školenie, zlé počasie, v dôsledku štrajku a výluky, s výnimkou osôb na dlhodobom neplatenom voľne a osôb na rodičovskej dovolenke.

Podniková štatistika o zamestnancoch realizovaná ŠÚ SR vychádza zo štatistických zisťovaní v podnikoch (podnikové výkazníctvo) a zachytáva všetky odvetvia ekonomickej činnosti. Za zamestnancov podľa podnikového výkazníctva sa považujú všetci zamestnanci, ktorí majú dohodnutý pracovný pomer na neurčitý čas alebo na určitú dobu (bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť), ktorí sú v pracovnom, služobnom, štátnozamestnaneckom alebo členskom pomere k zamestnávateľskej organizácii. Do počtu zamestnancov sa nezahŕňajú žiaci stredných odborných škôl vykonávajúcich odbornú prax (učni), osoby na materskej a rodičovskej dovolenke a osoby pracujúce na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, súkromní podnikatelia (resp. ich spoločníci), ktorí nemajú uzavretú pracovnú zmluvu v danej organizácii. Zamestnané osoby sú zamestnanci a podnikatelia.

2.1.2.1 Zamestnanosť v štatistikách Sociálnej poisťovne

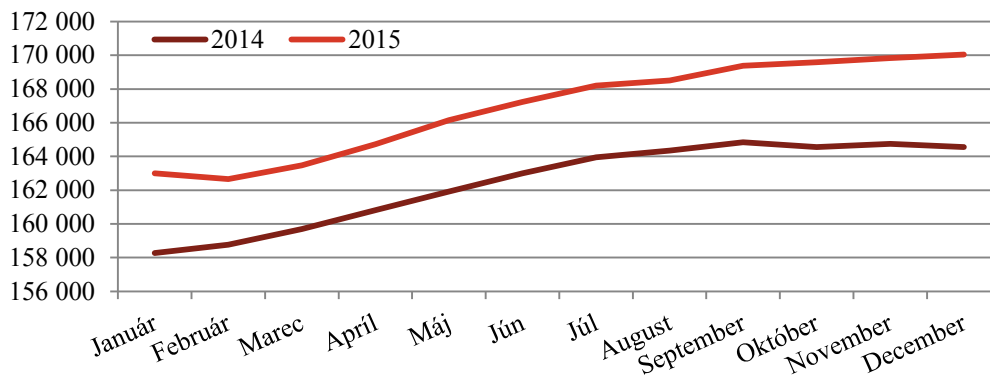
V roku 2015 Sociálna poisťovňa evidovala priemerne mesačne 166 899 zamestnávateľov, ktorí zamestnávali priemerne mesačne 1 801 734 zamestnancov v právnom vzťahu s pravidelným mesačným príjmom a 53 052 zamestnancov v právnom vzťahu s nepravidelným príjmom. Okrem týchto právnych vzťahov s pravidelným mesačným príjmom a nepravidelným príjmom zamestnávateľia zamestnávali zamestnancov na dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, t. j. dohody o vykonaní práce, dohody o pracovnej činnosti a dohody o brigádnickej práci študentov, v členení na pravidelný mesačný príjem a nepravidelný príjem, ktorých počet dosiahol v roku 2015 v priemere mesačne 444 325.

Sociálna poisťovňa v roku 2015 evidovala priemerne mesačne 220 997 povinne sociálne poistených samostatne zárobkovo činných osôb.

Priemerný mesačný počet zamestnávateľov v roku 2015 medziročne vzrástol o 2,74 % (o 4 443), priemerný mesačný počet zamestnancov v právnom vzťahu s pravidelným mesačným príjmom vzrástol o 2,92 % (o 51 082). Čo sa týka priemerného mesačného počtu zamestnancov v právnom vzťahu s nepravidelným príjmom, tento zaznamenal nárast o 4,23 % (o 2 155) a priemerný mesačný počet dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru nárast o 0,97 % (o 4 251). Priemerný mesačný počet samostatne zárobkovo činných osôb poklesol o 1,40 % (o 3 141 osôb).

Celkovo v roku 2015 Sociálna poisťovňa evidovala v priemere za mesiac 2 520 108 poistných vzťahov, čo bolo o 54 347 viac poistných vzťahov ako v roku 2014 (o 2,20 %).

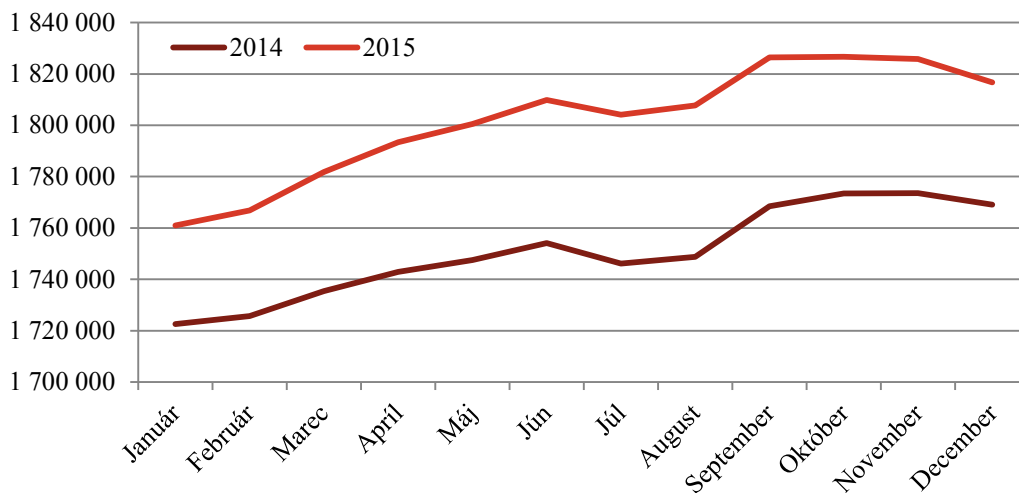
Graf 2.1 Počet zamestnávateľov evidovaných v Sociálnej poisťovni v rokoch 2014 a 2015

Zdroj: Sociálna poisťovňa

V decembri 2015 Sociálna poisťovňa evidovala 170 042 zamestnávateľov, čo oproti decembru 2014 predstavuje nárast o 5 495 zamestnávateľov (o 3,34 %).

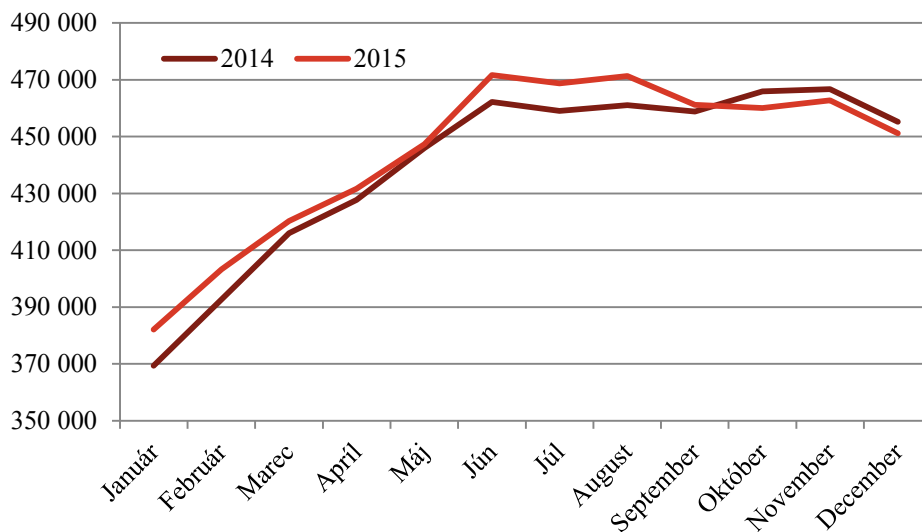
Graf 2.2 Počet právnych vzťahov s pravidelným mesačným príjmom evidovaných v Sociálnej poisťovni v rokoch 2014 a 2015

Zdroj: Sociálna poisťovňa

V decembri 2015 Sociálna poisťovňa evidovala 1 816 681 právnych vzťahov s pravidelným mesačným príjmom, čo oproti decembru 2014 predstavuje nárast o 47 602 právnych vzťahov (o 2,69 %).

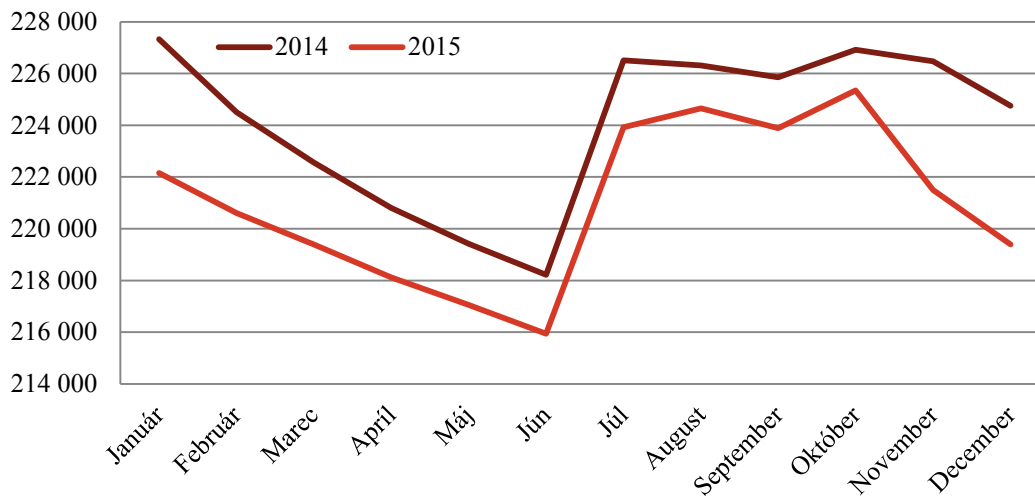
Graf 2.3 Počet dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru evidovaných v Sociálnej poisťovni v rokoch 2014 a 2015

Zdroj: Sociálna poisťovňa

V decembri 2015 Sociálna poisťovňa evidovala 451 196 dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, čo oproti decembru 2014 predstavuje pokles o 4 015 dohôd (o 0,88 %).

Graf 2.4 Počet samostatne zárobkovo činných osôb evidovaných v Sociálnej poisťovni v rokoch 2014 a 2015

Zdroj: Sociálna poisťovňa

V decembri 2015 Sociálna poisťovňa evidovala 219 391 samostatne zárobkovo činných osôb, čo oproti decembru 2014 predstavuje pokles o 5 367 osôb (o 2,39 %).

2.1.2.2 Zamestnanosť podľa výberového zisťovania pracovných síl¹³ ŠÚ SR

V roku 2015 pokračovala tendencia medziročného rastu počtu pracujúcich SR, ktorý bol o 1,2 p. b. rýchlejší ako pred rokom. Celkový priemerný počet pracujúcich SR sa v priemere za rok 2015 medziročne zvýšil o 61,0 tis. osôb, resp. o 2,6 % na 2 424,0 tis. K tomuto rastu prispel predovšetkým rast počtu pracujúcich v domácej ekonomike SR (bez pracujúcich v zahraničí¹⁴) medziročne o 46,9 tis. osôb, resp. o 2,1 % na 2 276 tis.

Z hľadiska postavenia v zamestnaní najvýraznejšie vzrástol počet zamestnancov (o 57,3 tis., resp. o 2,9 %). Mierne sa zvýšil počet podnikateľov (o 1,6 tis., resp. o 0,4 %), avšak prispel k nemu len rast počtu podnikateľov bez zamestnancov (o 2,4 tis., resp. o 0,8 %). Počet podnikateľov so zamestnancami medziročne poklesol (o 0,8 tis., resp. o 1 %). Počet vypomáhajúcich členov domácnosti medziročne vzrástol viac než dvojnásobne, na 3,7 tis. osôb.

Z hľadiska pohlavia vzrástol tak počet pracujúcich žien (o 28 tis.), ako aj počet pracujúcich mužov (o takmer 33 tis.).

V roku 2015 sa zvýšil podiel pracujúcich na **kratší pracovný čas**. Takúto možnosť práce využilo v priemere 6,0 % z celkového počtu pracujúcich, čo bolo o 0,8 p. b. viac ako v roku 2014. U žien bol tento podiel tradične vyšší (8,3 %) ako u mužov (4,3 %). V porovnaní s rokom 2014 sa absolútny počet pracujúcich na kratší pracovný čas zvýšil o 18,4 %, resp. o 22,8 tis. osôb.

Z hľadiska veku výrazne nadpriemerné tempo rastu počtu pracujúcich bolo zaznamenané najmä vo vekovej skupine pracujúcich 60 a viac ročných (v priemere o 15,2 %). Naopak, tempo rastu počtu pracujúcich v najmladších vekových skupinách (vo veku 15 - 24) bolo len o niečo vyššie (3,6 %) ako bol celkový priemerný rast počtu pracujúcich SR (2,6 %). Medziročný vývoj počtu pracujúcich podľa jednotlivých 5-ročných vekových skupín je v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 2.4 Pracujúci podľa veku v roku 2015 (priemer za rok)

Ukazovateľ	Počet pracujúcich (v tis. osôb)	Podiel na SR (v %)	Index 2015/2014
Spolu	2424,0	100,0	2,6
v tom veková skupina:			
15 – 19 rokov	8,6	0,4	102,4
20 – 24 rokov	145,2	6,0	103,6
25 – 29 rokov	299,7	12,4	104,7
30 – 34 rokov	320,6	13,2	102,4
35 – 39 rokov	365,1	15,1	99,3
40 – 44 rokov	337,4	13,9	103,4
45 – 49 rokov	294,0	12,1	99,3
50 – 54 rokov	288,3	11,9	101,8
55 – 59 rokov	264,9	10,9	103,9
60 – 64 rokov	81,3	3,4	111,1
65 a viac rokov	19,0	0,8	136,7

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

V roku 2015 pokračoval dlhodobý trend zvyšovania vzdelanostnej úrovne zamestnaných osôb. V porovnaní s rokom 2014 najväčšie absolútne prírastky počtu pracujúcich boli zaznamenaná u osôb s vysokoškolským vzdelaním (v priemere o 27,0 tis. osôb) a úplným stredným odborným vzdelaním s maturitou (o takmer 22 tis. osôb). Pokles počtu pracujúcich bol zaznamenaný len v skupine pracujúcich s úplným stredným odborným (učňovským) vzdelaním bez maturity a s vyšším odborným vzdelaním. Najintenzívnejší rast zamestnanosti však dosiahli osoby so základným vzdelaním a bez

¹³ Metodika VZPS je v súlade s medzinárodnými definíciami a odporúčaniami Medzinárodnej organizácie práce (ILO) a Eurostatu vrátane osôb na riadnej materskej dovolenke a pracujúcich v zahraničí do 1 roka

¹⁴ Išlo o krátkodobú zamestnanosť, t. j. osoby, ktoré pracovali v zahraničí do jedného roka vrátane časovo neobmedzenej dochádzky za prácou

vzdelania, medziročne v priemere o 13,6 %, absolútne o takmer 12 tis. Najväčší podiel na celkovej zamestnanosti mali osoby s úplným stredným odborným vzdelaním s maturitou, so stredným odborným (učňovským) vzdelaním bez maturity a s vysokoškolským vzdelaním (takmer 85 %).

Tabuľka 2.5 Pracujúci podľa vzdelania v roku 2015 (priemer za rok)

Ukazovateľ	Počet pracujúcich (v tis. osôb)	Podiel na SR (v %)	Index 2015/2014
Spolu	2 424,0	100,0	102,6
v tom vzdelanie:			
Základné	97,4	4,0	113,4
Stredné odborné (učňovské) bez maturity	671,8	27,7	99,0
Úplné stredné odborné (učňovské) s maturitou	155,8	6,4	106,6
Úplné stredné všeobecné s maturitou	92,9	3,8	101,4
Úplné stredné odborné s maturitou	831,6	34,3	102,7
Vyššie odborné	20,8	0,9	84,6
Vysokoškolské	553,4	22,8	105,1
Bez vzdelania	0,3	0,0	300,0

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Z regionálneho hľadiska medziročný rast počtu pracujúcich zaznamenali všetky kraje (v rozsahu od 1,0 % do 5,4 %).

Tabuľka 2.6 Pracujúci podľa krajov v roku 2015 (priemer za rok)

Kraj	Počet pracujúcich (v tis. osôb)	Podiel na SR (v %)	Index 2015/2014
SR spolu	2 424,0	100,0	102,6
v tom:			
Bratislavský	318,6	13,1	101,0
Trnavský	270,0	11,1	103,2
Trenčiansky	273,4	11,3	101,2
Nitriansky	309,6	12,8	101,1
Žilinský	308,0	12,7	105,4
Banskobystrický	289,1	11,9	104,8
Prešovský	329,4	13,6	101,1
Košický	326,0	13,5	103,3

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Z celkového počtu pracujúcich SR v roku 2015 **pracovalo v zahraničí**¹⁵ 148,0 tis. osôb. Počet krátkodobo pracujúcich v zahraničí sa medziročne zvýšil o 14,0 tis., resp. o 10,4 % a ich podiel na celkovej zamestnanosti SR dosiahol 6,1 % (5,7 % v roku 2014). Najviac osôb, ktoré si našli prácu v zahraničí, bolo z Prešovského kraja. Z európskych krajín pracovali slovenskí občania najmä v Českej republike a v Rakúsku. Medzi migrantmi prevládali pracujúci v stavebníctve (24,9 %), v priemyselných odvetviach (24,3 %) a v zdravotníctve a sociálnych službách (21,3 %).

Tabuľka 2.7 Vývoj zahraničnej pracovnej migrácie podľa krajov v roku 2015

Kraj	Pracujúci v zahraničí (v tis. osôb)	index 2015/2014	Podiel na SR (v %)	Podiel pracujúcich v zahraničí na celkovej zamestnanosti SR, resp. kraja (v %)
SR spolu	148,0	110,4	100,0	6,1
v tom:				
Bratislavský	6,1	103,4	4,1	1,9
Trnavský	5,4	112,5	3,6	2,0
Trenčiansky	10,5	122,1	7,1	3,8
Nitriansky	21,4	92,6	14,5	6,9
Žilinský	27,8	117,8	18,8	9,0
Banskobystrický	19,7	119,4	13,3	6,8
Prešovský	37,8	104,7	25,5	11,5
Košický	19,5	125,8	13,2	6,0

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Miera zamestnanosti osôb vo veku 20 – 64 rokov sa v porovnaní s rokom 2014 medziročne zvýšila o 1,8 p. b. na 67,7 % a to u oboch pohlaví (o 1,8 p. b. u mužov na 75,0 % a u žien o 1,7 p. b. na 60,3 %). Pozitívne je, že medziročná dynamika rastu miery zamestnanosti obyvateľov vo veku 20 – 64 rokov v roku 2015 bola podstatne rýchlejšia ako v roku 2014 (zvýšenie o 0,9 p. b.).

Z hľadiska veku najvyššiu špecifickú mieru zamestnanosti dosiahli 5-ročné vekové skupiny od 40 do 49 rokov (viac ako 80 %). U mužov špecifickú mieru zamestnanosti 80 % a viac dosiahli všetky 5-ročné vekové skupiny vo veku od 25 do 54 rokov, u žien bola špecifická miera zamestnanosti na úrovni 80 % a viac v 5-ročných vekových skupinách od 40 do 49 rokov (príloha ku kapitole 2, tabuľka 1).

V porovnaní s rokom 2014 poklesla špecifická miera zamestnanosti len v skupine obyvateľov vo veku 35 – 39 rokov (pokles o 1,0 p. b.) a 40 – 44 rokov (pokles o 0,8 p. b.). V ostatných vekových skupinách špecifická miera zamestnanosti medziročne vzrástla v rozsahu od 0,2 p. b. do 4,7 p. b., z toho najviac vo vekovej skupine 25 - 29 rokov (o 4,7 p. b.) a 55 – 59 rokov (o 3,7 p. b.).

Špecifická **miera zamestnanosti mladých ľudí (vo veku 15 – 24 rokov)** dosiahla priemernú úroveň 23,4 % a bola o 1,6 p. b. vyššia ako v predchádzajúcom roku. Jej úroveň sa medziročne zvýšila u oboch pohlaví (o 1,5 p. b. u mužov na 28,4 % a u žien o 1,5 p. b. na 18,0 %).

Špecifická **miera zamestnanosti starších (vo veku 55 – 64 rokov)** dosiahla úroveň 47,0 % a bola o 2,2 p. b. vyššia ako pred rokom. Zvýšila sa u oboch pohlaví, pričom výraznejšie u žien (o 3,8 p. b. na 41,0 %) ako mužov (o 0,4 p. b. na 53,6 %). To sa odrazilo aj vo výraznejšom znížení rozdielu miery zamestnanosti medzi mužmi a ženami (o 12,6 p. b.) v uvedenej vekovej skupine oproti roku 2014 (o 16 p. b.) Podrobnejšie údaje sa nachádzajú v prílohe ku kapitole 2, tabuľke 1.

Z hľadiska vzdelania najvyššiu špecifickú mieru zamestnanosti dosiahla skupina obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním (77,2 %), s úplným stredným odborným (učňovským) vzdelaním s maturitou (74,8 %) a úplným stredným odborným vzdelaním (74,6 %). Naopak, najnižšia bola špecifická miera zamestnanosti osôb so základným vzdelaním (18,0 %) a osôb bez školského vzdelania (3,9 %). V porovnaní s rokom 2014 sa však miera zamestnanosti nízkokvalifikovaných osôb, ktoré dlhodobo patria medzi znevýhodnené skupiny obyvateľov, pokiaľ ide o ich uplatnenie sa

¹⁵ Išlo o krátkodobú zamestnanosť, t. j. osoby, ktoré pracovali v zahraničí do jedného roku vrátane časovo neobmedzenej dochádzky za prácou

na trhu práce, medziročne výraznejšie zvýšila (v prípade základného vzdelania o 2,2 p. b. a u osôb bez vzdelania o 2,9 p. b.). Pozitívne je, že okrem vzdelanostnej skupiny osôb s úplným stredným odborným (učňovským) vzdelaním s maturitou (zníženie o 1,3 p. b.) miera zamestnanosti vzrástla vo všetkých ďalších vzdelanostných skupinách v rozsahu od 0,7 p. b. do 2,9 p. b. (príloha ku kapitole 2, tabuľka 1).

V rámci jednotlivých regiónov najvyššiu mieru zamestnanosti obyvateľov vo veku 20 – 64 rokov dosiahol Bratislavský kraj (75,2 %), najnižšiu Prešovský kraj (62,8 %). V porovnaní s rokom 2014 sa miera zamestnanosti vo veku 20 – 64 rokov zvýšila vo všetkých krajoch v rozsahu od 0,3 p. b. v Bratislavskom kraji do 3,4 p. b. v Banskobystrickom a Žilinskom kraji.

Aj v roku 2015 pokračovala tendencia znižovania medziregionálnych rozdielov v úrovni miery zamestnanosti. Oproti predchádzajúcemu roku sa rozdiel medzi najvyššou a najnižšou mierou zamestnanosti vo veku 20 – 64 rokov v krajoch znížil (z 13,4 p. b. v roku 2014 na 12,4 p. b. v roku 2015).

**Tabuľka 2.8 Miera zamestnanosti vo veku 20 – 64 rokov podľa krajov
(priemer za rok v %)**

Kraj	Miera zamestnanosti vo veku 20 – 64 rokov		Zmena 2015/2014 (v p. b.)
	rok 2014	rok 2015	
SR spolu	65,9	67,7	1,8
Bratislavský	74,9	75,2	0,3
Trnavský	69,4	71,7	2,3
Trenčiansky	67,9	69,0	1,1
Nitriansky	66,7	67,6	0,9
Žilinský	64,3	67,7	3,4
Banskobystrický	63,2	66,6	3,4
Prešovský	62,3	62,8	0,5
Košický	61,5	63,3	1,8

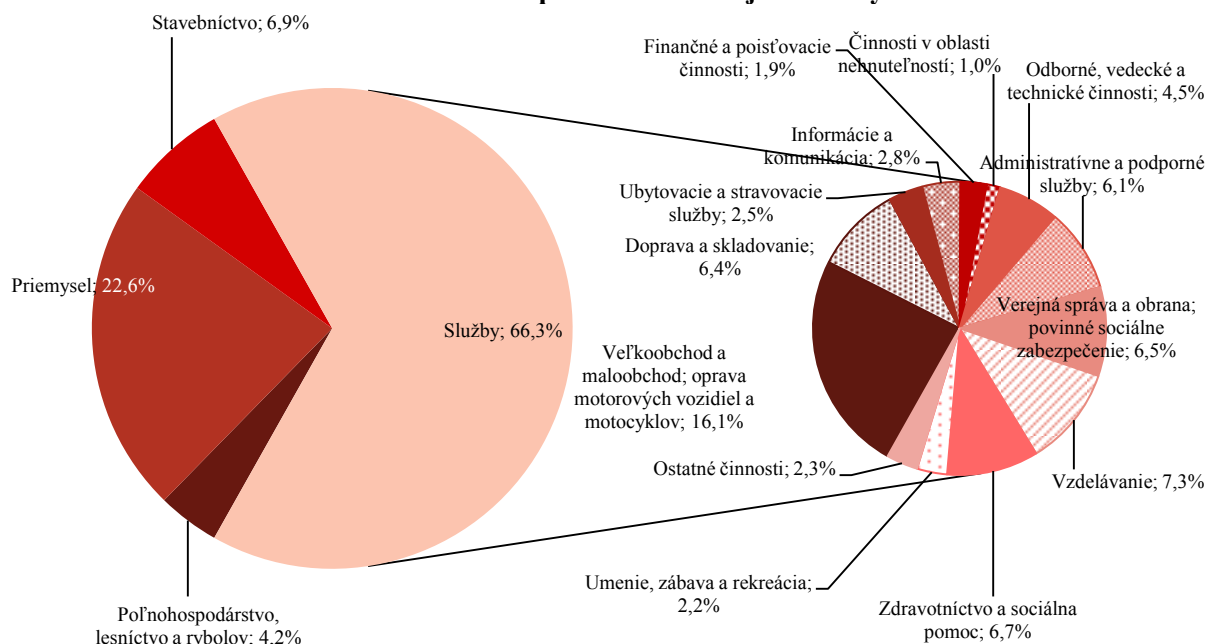
Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

2.1.2.3 Zamestnanosť podľa štatistického výkazníctva ŠÚ SR

Podľa štvrťročného podnikového výkazníctva priemerný počet zamestnaných osôb v hospodárstve SR za rok 2015 dosiahol 2 251,6 tis. osôb. V porovnaní s rokom 2014 vzrástol o 2,1 %, čo v absolútnom vyjadrení predstavovalo prírastok 47,0 tis. osôb.

Pokiaľ ide o **odvetvovú štruktúru**, z celkového počtu zamestnaných osôb SR v roku 2015 pracovalo v pôdohospodárstve 4,2 % (rovnako ako v roku 2014), v priemysle 22,6 % (oproti roku 2014 zníženie o 0,1 p. b.), v stavebníctve 6,9 % (v roku 2014 to bolo 7,1 %) a v sektore služieb 66,3 % (66,1 % v roku 2014). V rámci sektora služieb najväčší podiel na celkovej zamestnanosti malo odvetvie veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel (24,3 %), ktorý bol oproti roku 2014 nižší o 0,5 p. b.

Graf 2.5 Podiel zamestnancov podľa odvetvovej štruktúry – rok 2015

Zdroj: ŠÚ SR

V roku 2015 nedošlo k výraznejším posunom v štruktúre zamestnanosti **podľa veľkosti podnikov**. V porovnaní s rokom 2014 sa znížila zamestnanosť len v podnikoch s 500 – 999 zamestnancami a u živnostníkov. Ostatné veľkostné kategórie podnikov zaznamenali medziročný rast počtu zamestnancov (v rozsahu od 1,4 % do 13,6 %). Malé a stredné podniky vrátane živnostníkov sa v roku 2015 podieľali na celkovej zamestnanosti SR 69,6 %, čo bolo o 0,8 p. b. menej ako v roku 2014.

Tabuľka 2.9 Zamestnanosť podľa veľkosti podnikov (priemer za rok)

Počet zamestnancov	2014			2015		
	Osoby	Index 2014/2013	Podiel v %	Osoby	Index 2015/2014	Podiel v %
0 – 19	325 814	103,2	14,8	330 377	101,4	14,7
20 – 49	204 973	102,6	9,3	216 076	105,4	9,6
50 – 249	379 596	103,4	17,2	385 042	101,4	17,1
250 – 499	140 964	103,8	6,4	160 141	113,6	7,1
500 – 999	140 036	97,5	6,4	138 651	99,0	6,2
1 000 a viac	371 763	101,4	16,9	386 845	104,1	17,2
Živnostníci* (odhad)	641 500	99,0	29,1	634 500	98,9	28,2
Spolu	2 204 646	101,3	100,0	2 251 631	102,1	100,0

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2014, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2015

*vrátane zamestnancov u živnostníkov

Podľa údajov Štatistického úradu SR v roku 2015 pracovalo 45 428 **zamestnancov so zdravotným postihnutím**, t. j. 3,4 % z celkového priemerného evidenčného počtu zamestnancov v SR (údaje z podnikového výkazníctva, bez malých organizácií do 19 zamestnancov, ktoré majú ročnú produkciu nižšiu ako 5 mil. eur). Oproti roku 2014 sa ich počet zvýšil o 11,4 % (o 4 642 osôb) a ich podiel na celkovej zamestnanosti o 0,2 p. b.

2.1.2.4 Voľné pracovné miesta

V roku 2015 bolo v hospodárstve SR podľa štatistického výkazníctva k dispozícii v priemere 17 198 voľných pracovných miest. V porovnaní s rokom 2014 ich počet vzrástol o 7,2 % (absolútne o 1 152 miest). V **relatívnom vyjadrení** najvýraznejší medziročný rast počtu voľných pracovných miest bol v odvetviach administratívne služby (o 70,5 %), zdravotníctvo a sociálna pomoc (o 60,5 %), informácie a komunikácia (o 48,4 %). Pokles počtu voľných pracovných bol zaznamenaný v odvetviach poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov; stavebníctvo; veľkoobchod a maloobchod; činnosti v oblasti nehnuteľností; odborné, vedecké a technické činnosti; umenie, zábava a rekreácia.

V **absolútnom vyjadrení** najviac voľných pracovných miest pribudlo v priemyselnej výrobe (300 miest), vo verejnej správe a obrane, v povinnom sociálnom zabezpečení (248) a v zdravotníctve a sociálnej pomoci (226). Naopak, úbytok voľných pracovných miest zaznamenalo odvetvie odborné vedecké a technické činnosti (196).

Z regionálneho hľadiska bolo v roku 2015 najviac voľných pracovných miest v Bratislavskom kraji (8 776, čo predstavovalo 51 % z celkového priemerného počtu voľných pracovných miest v SR). V ostatných krajoch sa ich počet pohyboval od 986 (Košický kraj) do 1 428 (Trnavský kraj). Vo väčšine krajov (okrem Banskobystrického a Košického) bol počet voľných pracovných miest vyšší ako v predchádzajúcom roku.

Tabuľka 2.10 Voľné pracovné miesta v roku 2015 podľa krajov (priemer za rok)

Kraj	Voľné pracovné miesta		Index 2015/2014
	Počet	Podiel na SR (v %)	
SR spolu	17 198	100,0	107,2
v tom:			
Bratislavský	8 776	51,0	105,2
Trnavský	1 428	8,3	124,8
Trenčiansky	1 197	7,0	127,9
Nitriansky	1 135	6,6	108,7
Žilinský	1 139	6,6	108,1
Banskobystrický	1 312	7,6	90,5
Prešovský	1 225	7,1	112,9
Košický	986	5,7	99,5

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2015

2.1.3 Vývoj nezamestnanosti

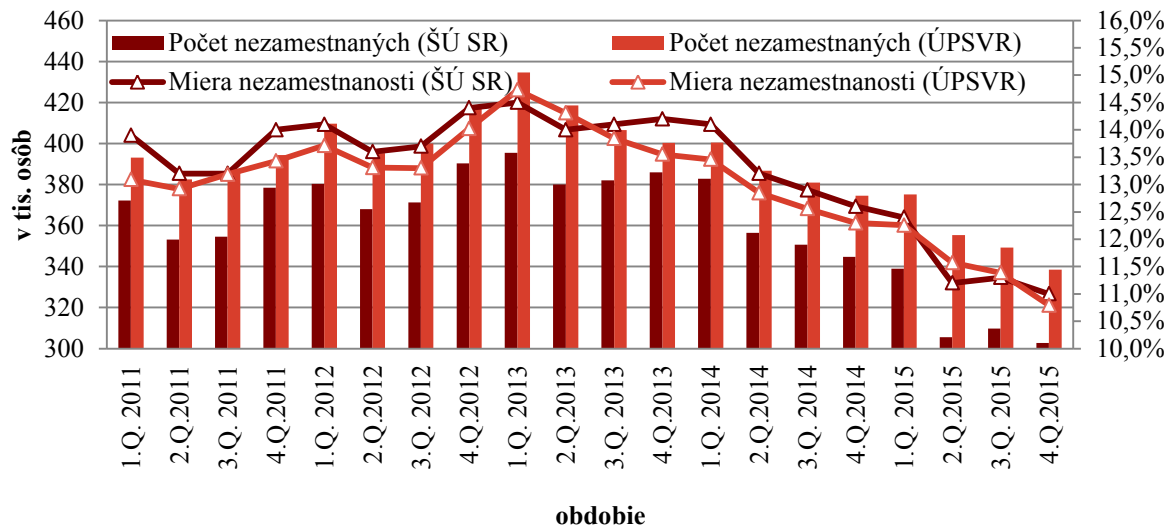
Podobne ako zamestnanosť aj nezamestnanosť možno sledovať na základe viacerých prístupov, ktoré sa konceptuálne odlišujú.

Metodika nezamestnanosti *na základe evidencie úradov práce, sociálnych vecí a rodiny* sa významne odlišuje od metodiky nezamestnanosti na základe VZPS, zachytáva odlišnú populáciu z dôvodu rozdielnej definície nezamestnaného, závisí od motivácie evidovať sa, ako aj od legislatívnych podmienok evidencie. Hoci nie je medzinárodne porovnateľná, poskytuje administratívne údaje, ktorých vykazovanie je možné na mesačnej báze a na najnižšej administratívno-územnej úrovni.

Výberové zisťovanie pracovných síl realizované ŠÚ SR v domácnostiach zachytáva nezamestnaných podľa definície Medzinárodnej organizácie práce ako osoby vo veku od 15 do 74 rokov, ktoré súčasne spĺňajú nasledujúce tri podmienky:

1. v referenčnom týždni nemali žiadnu platenú prácu;
2. v posledných štyroch týždňoch si aktívne hľadali prácu alebo si prácu našli a do zamestnania nastúpia najneskôr do 3 mesiacov a zároveň
3. sú schopné nastúpiť do práce najneskôr do dvoch týždňov.

Graf 2.6 Porovnanie vývoja nezamestnanosti podľa evidencie ŠÚ SR a ÚPSVR

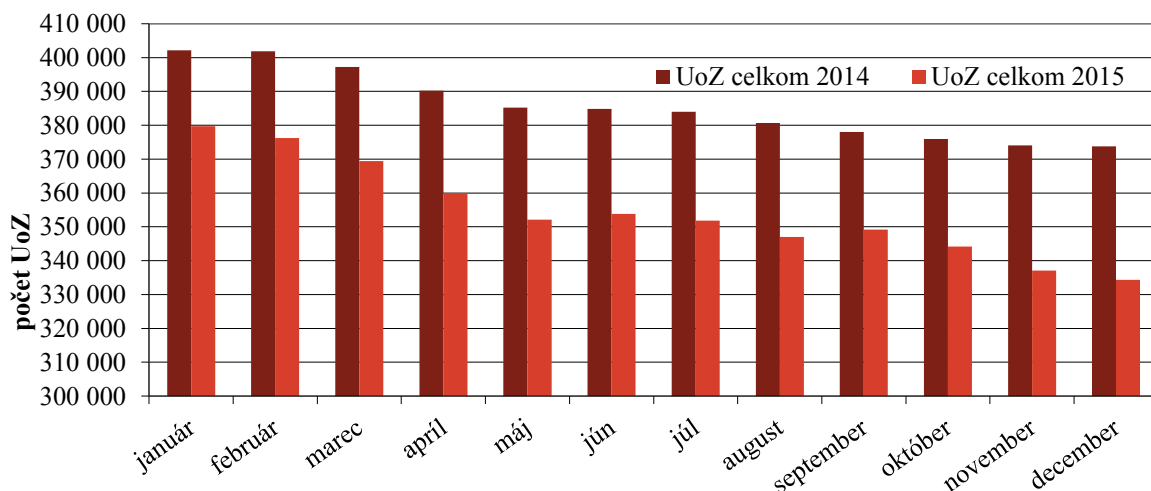

ŠÚ SR (VZPS), ÚPSVR

2.1.3.1 Nezamestnanosť podľa evidencie úradov práce, sociálnych vecí a rodiny

V roku 2015 bolo v SR **priemerne evidovaných 354 582 uchádzačov o zamestnanie** (ďalej aj „UoZ“). Vývoj evidovanej nezamestnanosti v jednotlivých mesiacoch charakterizoval pozitívny klesajúci trend počas celého roka. Počet evidovaných nezamestnaných bol v každom mesiaci nižší ako v rovnakom mesiaci predchádzajúceho roka, a to aj u mužov aj u žien. Keď zoberieme do úvahy sezónne výkyvy, počet UoZ sa v priebehu roka 2015 znižoval aj medzimesačne (výnimku tvorili mesiace jún a september, kedy bol zaznamenaný medzimesačný nárast počtu UoZ). V porovnaní s rokom 2014 počet UoZ priemerne mesačne poklesol o 31 079 osôb, t. j. o 8,06 % (v roku 2014 bolo priemerne evidovaných 385 661 UoZ). K znižovaniu nezamestnanosti prispelo aj adresné využívanie nástrojov aktívnej politiky trhu práce spolu s individuálnym prístupom ku klientom, a to aj vďaka účinnému realizovaniu projektov podporených z európskych štrukturálnych fondov.

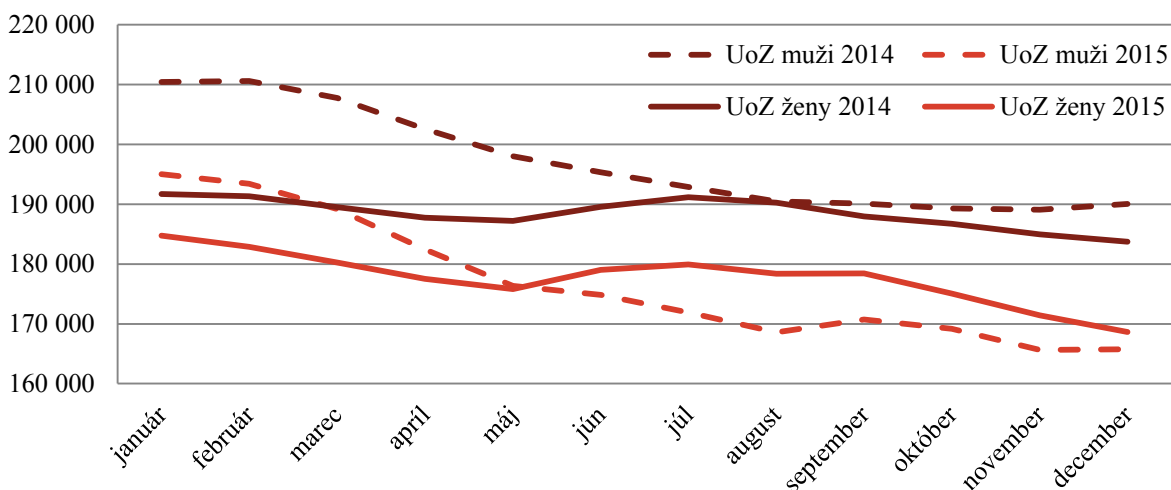
Graf 2.7 Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie v jednotlivých mesiacoch v rokoch 2014 a 2015

Zdroj: ÚPSVR

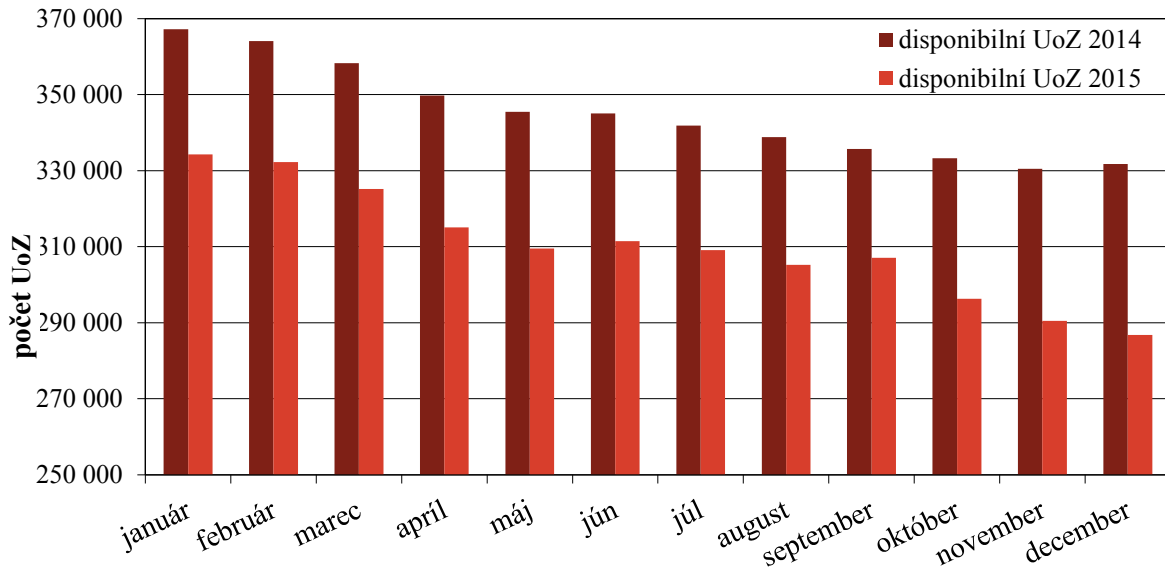
Z celkového priemerného počtu UoZ bolo v evidenciách 177 669 žien (50,11 %), čo v porovnaní s rokom 2014 (priemerne 188 464 žien) predstavovalo pokles o 10 795 osôb, resp. o 5,73 %. Najvyšší podiel žien na celkových počtoch UoZ v roku 2015 bol v Nitrianskom kraji (54,39 %), v ostatných krajoch sa podiel pohyboval v rozmedzí od 47,30 % (Prešovský kraj) do 53,50 % (Trnavský kraj).

Graf 2.8 Vývoj počtov nezamestnaných mužov a žien v jednotlivých mesiacoch v rokoch 2014 a 2015

Zdroj: ÚPSVR

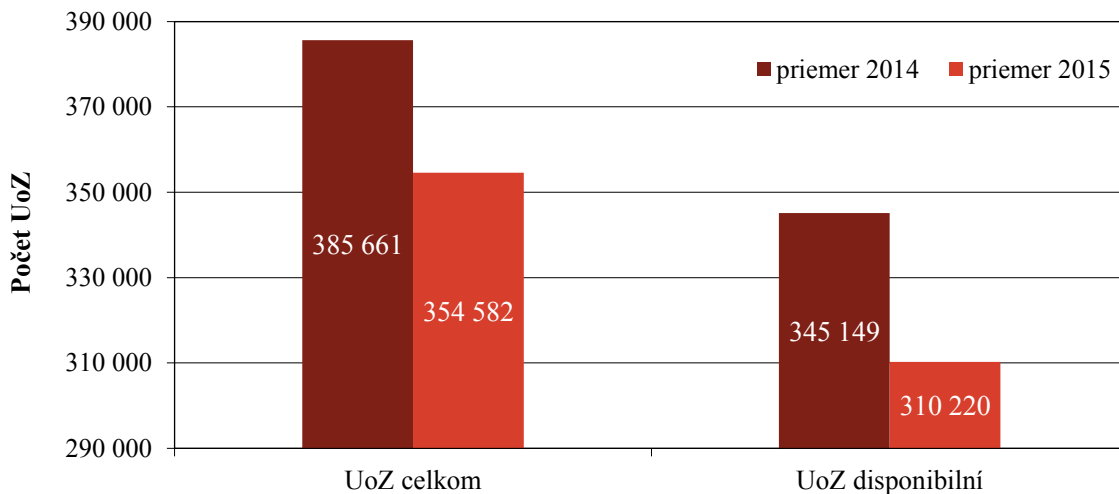
Graf 2.9 Vývoj počtu disponibilných uchádzačov o zamestnanie v jednotlivých mesiacoch v rokoch 2014 a 2015

Zdroj: ÚPSVR

Priemerný počet disponibilných¹⁶ UoZ dosiahol v roku 2015 počet 310 220 osôb. V medziročnom porovnaní je to pokles o 34 929 osôb, t.j. o 10,12 % (v roku 2014 bolo evidovaných v priemere 345 149 UoZ).

Graf 2.10 Porovnanie priemerných počtov uchádzačov o zamestnanie v rokoch 2014 a 2015

Zdroj: ÚPSVR

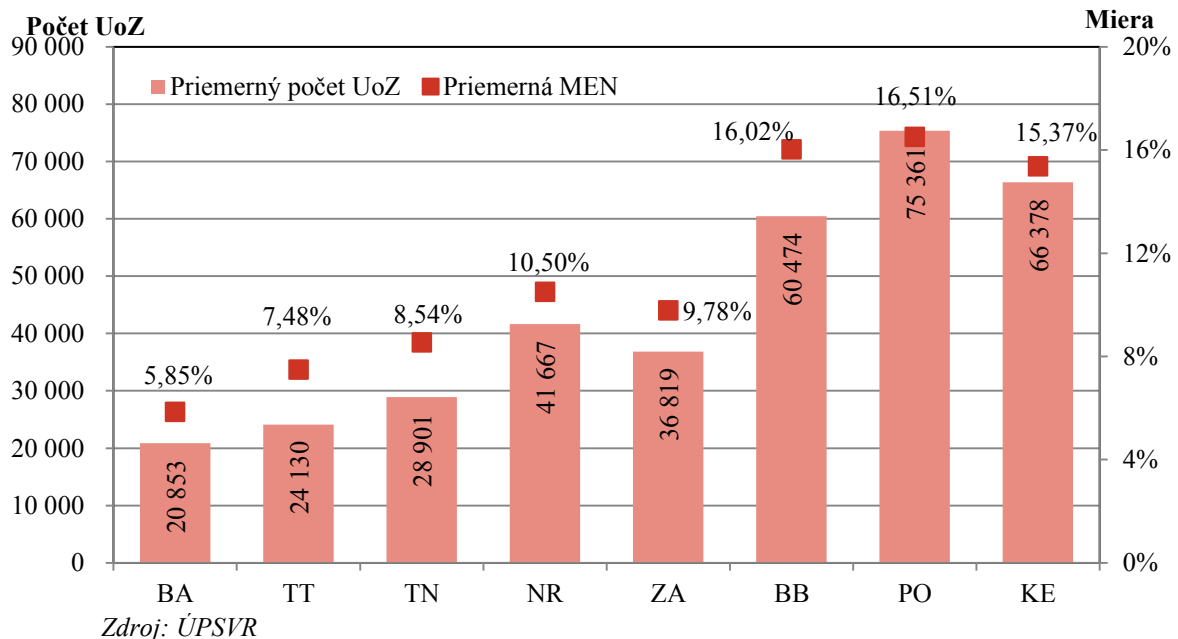
Miera evidovanej nezamestnanosti v jednotlivých kvartáloch počas roka postupne klesala, vo všetkých kvartáloch roku 2015 bola nižšia ako v roku 2014. V priemere za rok 2015 dosiahla úroveň 11,50 % (priemerný medziročný pokles o 1,29 p. b.).

Z regionálneho hľadiska bola za rok 2015 najvyššia úroveň priemernej miery evidovanej nezamestnanosti zaznamenaná v Prešovskom kraji (16,51 %) a najnižšia v Bratislavskom kraji (5,85 %). Úroveň celoslovenského priemeru miery evidovanej nezamestnanosti (11,50 %) bola okrem

¹⁶ Disponibilný UoZ je UoZ, ktorý bezprostredne po ponuke voľného pracovného miesta môže nastúpiť do pracovného pomeru. Ide o evidovaného nezamestnaného, na strane ktorého nie je žiadna objektívna prekážka pre prijatie do zamestnania.

Prešovského kraja prekročená v Banskobystrickom kraji s ročným priemerom 16,02 % a v Košickom kraji s ročným priemerom 15,37 %.

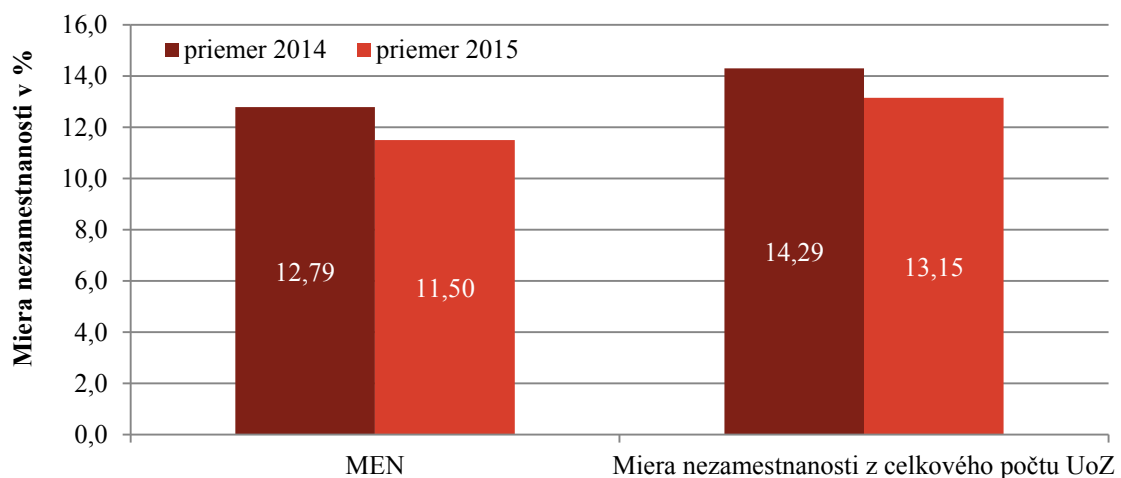
Graf 2.11 Priemerná miera evidovanej nezamestnanosti a priemerný počet UoZ v krajoch SR v roku 2015

Vo všetkých krajoch SR bol dosiahnutý medziročný pokles priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v rozpätí od 0,35 p. b. v Bratislavskom kraji do 1,79 p. b. v Banskobystrickom kraji. Medziročný pokles priemernej miery evidovanej nezamestnanosti, vyšší ako priemer za SR (1,29 p. b.), bol zaznamenaný v štyroch krajoch: Trenčianskom (o 1,52 p. b.), Žilinskom (o 1,70 p. b.), Banskobystrickom (o 1,79 p. b.) a Prešovskom (o 1,51 p. b.). V Bratislavskom kraji bol zaznamenaný pokles o 0,35 p. b., v Trnavskom kraji o 1,02 p. b., v Nitrianskom kraji o 1,21 p. b. a v Košickom kraji o 1,23 p. b.

Miera nezamestnanosti vypočítaná z celkového počtu uchádzačov o zamestnanie dosiahla v priemere za rok 2015 úroveň 13,15 %, čo predstavovalo oproti roku 2014 pokles o 1,14 p. b. (v roku 2014 14,29 %).

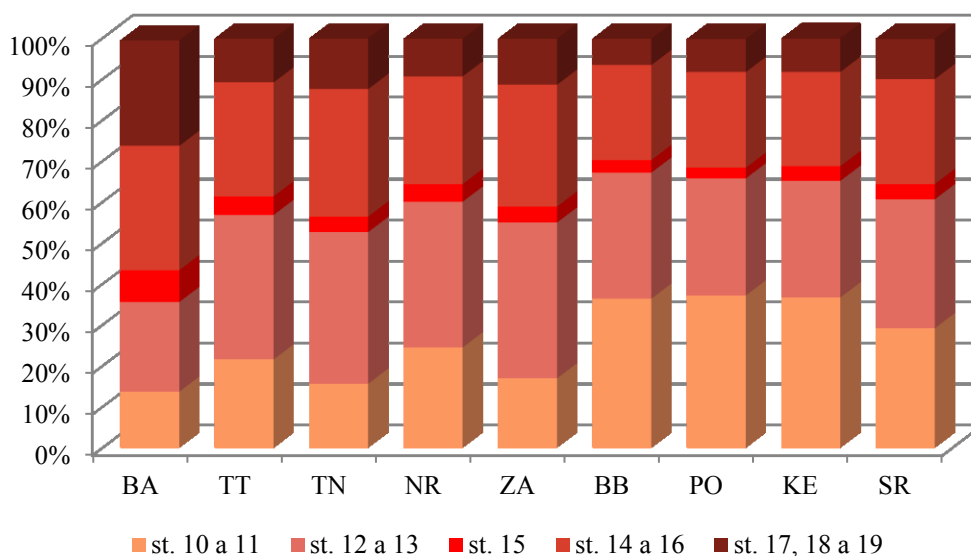
Graf 2.12 Priemerná miera evidovanej nezamestnanosti a miera nezamestnanosti z celkového počtu UoZ v SR v rokoch 2014 a 2015

Zdroj: ÚPSVR

Štruktúra UoZ podľa vzdelania¹⁷ sa v roku 2015 v porovnaní s minulými rokmi nezmenila. Priemerný mesačný počet bol už tradične najvyšší u UoZ so stredným odborným vzdelaním (vrátane nižšieho stredného odborného vzdelania, t.j. stupne vzdelania 12 a 13), v počte 111 635 osôb a v percentuálnom vyjadrení 31,48 %. Druhý najvyšší počet dosiahla skupina UoZ iba so základným vzdelaním (stupeň 11), alebo s neukončeným základným vzdelaním (stupeň 10) v počte 103 484 osôb a v percentuálnom vyjadrení 29,19 %. Nasleduje skupina UoZ s úplným stredným odborným vzdelaním (stupeň 14), v počte 89 220 osôb a s podielom 25,16 %. Menej početnú skupinu tvorili vysokoškolsky vzdelaní UoZ (stupne 17, 18 a 19) v počte 34 827 a s podielom 9,81 %, pričom najviac bolo UoZ s vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa, v počte 27 739 osôb a s podielom 7,82 %. Najmenšie zastúpenie mali UoZ s vysokoškolským vzdelaním tretieho stupňa, s priemerným počtom 796 osôb a s podielom 0,22 %. K najmenej početným skupinám patrili aj UoZ s vyšším odborným vzdelaním (stupeň 16) s počtom 1 685 a s podielom 0,48 % a UoZ s úplným stredným všeobecným vzdelaním (stupeň 15) s počtom 13 168 a podielom 3,71 %.

Graf 2.13 Podiel UoZ podľa stupňa vzdelania v krajoch SR v roku 2015

Zdroj: ÚPSVR

Z regionálneho hľadiska bolo v troch krajoch najviac nezamestnaných evidovaných uchádzačov so základným alebo neukončeným základným vzdelaním (stupne vzdelania 10, 11). V Prešovskom kraji ich bolo 37,21 %, Košickom 36,70 % a v Banskobystrickom kraji 36,43 %. V Žilinskom (38,04 %), Trenčianskom (37,04 %), Nitrianskom (35,55 %) a v Trnavskom kraji (35,27 %) sa na nezamestnanosti najvyšším počtom podieľali UoZ s nižším stredným a so stredným odborným vzdelaním (stupne 12, 13). Najvyšším podielom (30,41 %) sa na počte evidovaných nezamestnaných uchádzačov o zamestnanie v Bratislavskom kraji podieľali stredoškolsky vzdelané osoby so stupňami vzdelania 14 a 16, t.j. UoZ s úplným stredným odborným vzdelaním a vyšším odborným vzdelaním. Z hľadiska medzročného porovnania si zastúpenie jednotlivých vzdelanostných skupín UoZ v krajoch zachovalo rovnaké pozície.

¹⁷stupeň vzdelania

10 Neukončené základné vzdelanie	15 Úplné stredné všeobecné vzdelanie
11 Základné vzdelanie	16 Vyššie odborné vzdelanie
12 Nižšie stredné odborné vzdelanie	17 Vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa
13 Stredné odborné vzdelanie	18 Vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
14 Úplné stredné odborné vzdelanie	19 Vysokoškolské vzdelanie tretieho stupňa
N/A neurčené	

Z hľadiska vekovej štruktúry v roku 2015 boli najpočetnejšou skupinou medzi UoZ osoby vo veku 20 – 24 rokov (47,1 tis. osôb), pričom tvorili 13,29 % zo všetkých UoZ. Spolu s vekovou skupinou 15 – 19 ročných UoZ ich podiel predstavoval 16,48 % (58,4 tis. osôb). Druhou najpočetnejšou skupinou s počtom 44,9 tis. osôb a podielom 12,67 % boli UoZ vo veku 25 – 29 rokov, nasledovala skupina osôb vo veku 35 – 39 rokov s počtom 43,2 tis. osôb a podielom 12,20 %.

Tabuľka 2.11 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa veku v krajoch SR v roku 2015 (v %)

Územie (kraje SR)	v tom								
	15-24r.	25-29r.	30-34r.	35-39r.	40-44r.	45-49r.	50-54r.	55-59r.	nad 60r.
Bratislavský	13,68	13,84	12,80	13,69	10,70	8,58	10,48	13,01	3,22
Tmavský	16,87	12,35	11,33	12,47	10,90	9,81	11,06	13,09	2,14
Trenčiansky	16,57	12,88	10,51	11,48	10,27	10,06	12,03	13,90	2,29
Nitriansky	14,39	11,35	10,91	12,61	11,46	10,75	12,28	13,96	2,28
Žilinský	18,31	12,57	10,22	10,97	10,61	10,51	11,76	12,76	2,29
Banskobystrický	15,29	11,93	11,34	12,44	11,57	11,16	11,99	12,43	1,86
Prešovský	19,03	13,49	11,91	11,77	11,32	10,41	10,57	9,79	1,71
Košický	15,66	12,93	12,08	12,62	11,82	10,80	11,32	10,94	1,82
Slovensko	16,48	12,67	11,45	12,20	11,25	10,49	11,42	12,00	2,05

Zdroj: ÚPSVR

Z hľadiska dĺžky evidencie v roku 2015 dosiahol priemerný počet UoZ s dobou evidencie nad 12 mesiacov 189 451 osôb, pričom tento počet medziročne klesol o 20 044 osôb (o 9,57 %). Podiel evidovaných nad 12 mesiacov na celkovom počte UoZ klesol o 0,89 p. b. na 53,43 %, priemerný počet evidovaných UoZ do 12 mesiacov medziročne klesol o 11 035 osôb (6,26 %). Počet UoZ evidovaných nad 48 mesiacov sa medziročne zvýšil o 0,64 % na 75 342 osôb a predstavoval 21,25 % z celkového počtu UoZ. Z evidovaných do 48 mesiacov bolo najviac UoZ v kategórii do 3 mesiacov, pričom predstavovali 59 880 osôb, s podielom 16,89 %. Medziročný pokles počtu UoZ nastal vo všetkých skupinách UoZ okrem UoZ evidovaných nad 48 mesiacov.

Najvyšší priemerný počet UoZ žien v roku 2015 bol v skupine evidovaných nad 48 mesiacov, a to 40 745 osôb (22,93 %). Druhý najvyšší počet UoZ žien bol dosiahnutý v skupine evidovaných do 3 mesiacov, a to 28 461 osôb (16,02 %).

Priemerná dĺžka evidencie UoZ v roku 2015 v porovnaní s rokom 2014 (17,39 mesiacov) poklesla na 16,05 mesiaca.

Tabuľka 2.12 Priemerný počet uchádzačov o zamestnanie podľa dĺžky evidencie v mesiacoch v roku 2015 podľa regiónov SR (v osobách)

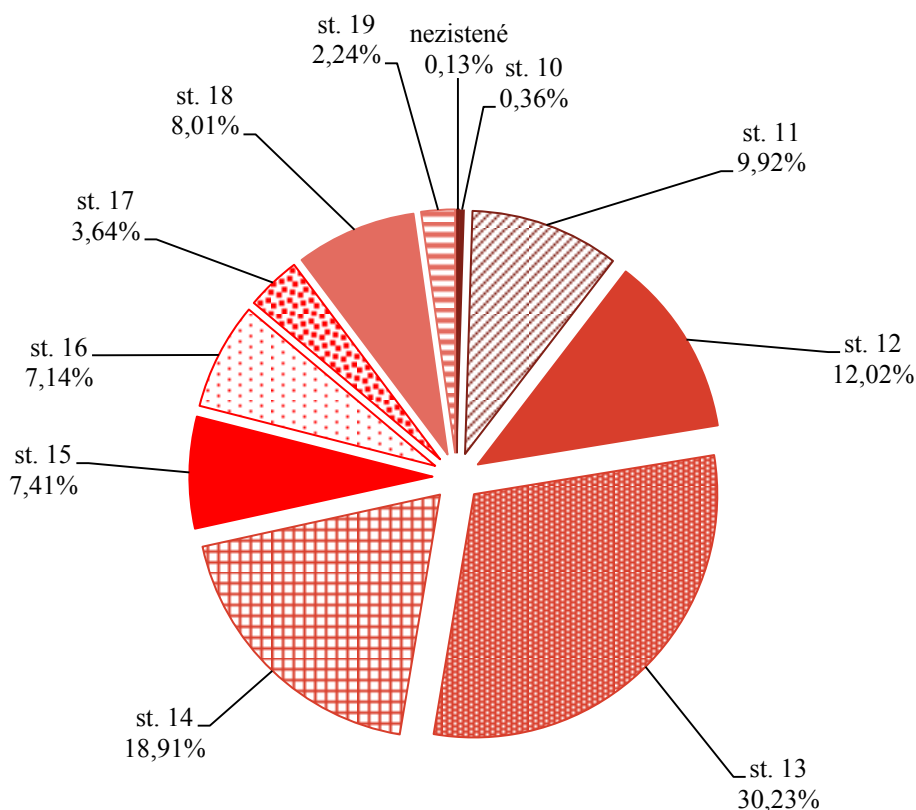
Územie (kraje SR)	spolu	do 3 mes.	4-6 mes.	7-9 mes.	10-12 mes.	13-18 mes.	19-24 mes.	25-30 mes.	31-36 mes.	37-42 mes.	43-48 mes.	nad 48 mes.
Bratislavský	20 853	4 912	4 052	2 535	1 691	2 085	1 433	1 033	792	577	455	1 288
Tmavský	24 130	5 679	4 386	2 763	1 873	2 307	1 551	1 113	894	690	559	2 316
Trenčiansky	28 901	6 147	4 631	2 960	2 053	2 661	1 959	1 529	1 267	1 015	825	3 854
Nitriansky	41 667	7 239	6 337	4 198	3 019	4 005	2 870	2 221	1 853	1 534	1 321	7 072
Žilinský	36 819	7 253	5 860	3 828	2 637	3 424	2 486	2 012	1 637	1 321	1 067	5 294
Banskobystrický	60 474	8 443	6 897	4 781	3 590	5 039	3 797	3 102	2 801	2 466	2 058	17 500
Prešovský	75 361	10 820	8 841	6 193	4 740	6 467	4 747	3 837	3 538	3 205	2 678	20 295
Košický	66 378	9 387	7 696	5 502	4 187	5 704	4 321	3 525	3 171	2 737	2 425	17 723
Slovensko	354 582	59 880	48 700	32 762	23 789	31 692	23 162	18 371	15 951	13 545	11 388	75 342

Zdroj: ÚPSVR

V roku 2015 bolo na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej aj „úrady PSVR“) nahlásených v priemere mesačne 23 708 **voľných pracovných miest (VPM)** na trhu práce, čo predstavuje medziročný nárast o 15 390 VPM mesačne. Z regionálneho hľadiska bolo v roku 2015 v priemere za mesiac najviac VPM v Bratislavskom kraji (4 614 VPM), Prešovskom kraji (3 504 VPM) a Trenčianskom kraji (2 984 VPM). Najmenej VPM ponúkal Košický kraj (1 942 VPM).

Z pohľadu dopytu podľa ukončeného vzdelania bolo v roku 2015 najviac voľných pracovných miest požadujúcich stredné odborné vzdelanie (7 168 VPM, t. j. 30,23 %) a úplné stredné odborné vzdelanie (4 483 VPM, t. j. 18,91 %). S najnižším počtom boli k dispozícii miesta pre UoZ s neukončeným základným vzdelaním (86 VPM a 0,36 % podiel) a s vysokoškolským vzdelaním tretieho stupňa (530 VPM a 2,24 % podiel).

Graf 2.14 Podiel VPM v roku 2015 podľa požiadaviek na vzdelanie

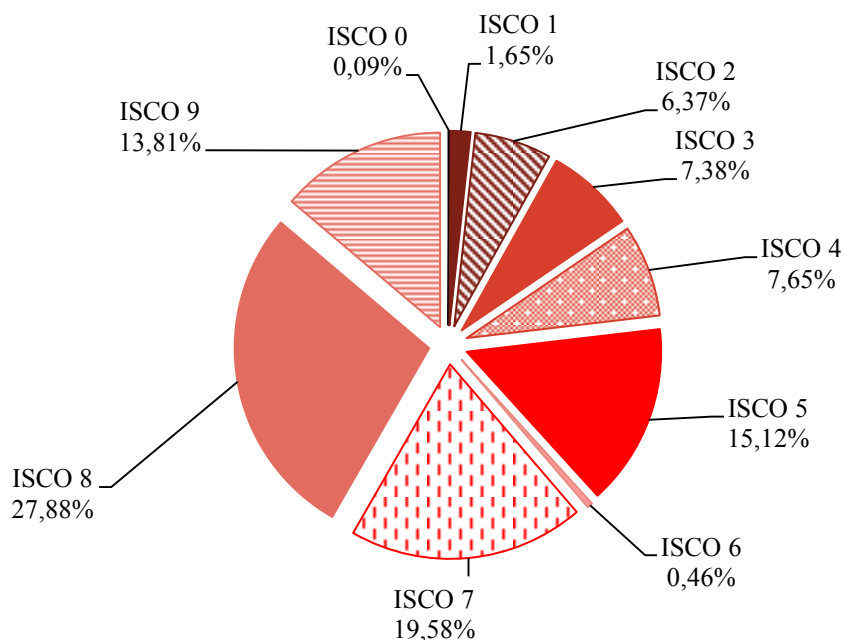

Zdroj: ÚPSVR; Stupeň vzdelania je definovaný v poznámke pod čiarou pod číslom 17

Z regionálneho hľadiska bolo najviac VPM pre UoZ so stredným odborným vzdelaním v Bratislavskom kraji (1 166 VPM) a Trenčianskom kraji (1 166 VPM), najmenej v Košickom kraji (591 VPM). Najvyšší počet VPM pre UoZ s úplným stredným odborným vzdelaním bol v Prešovskom kraji (756 VPM), nasledoval Bratislavský kraj (715 VPM) a najmenej ich bolo v Nitrianskom kraji (341 VPM).

Podľa klasifikácie SK ISCO-08¹⁸ bolo v roku 2015 v priemere na úrady PSVR nahlásených najviac VPM pre operátorov a montérov strojov a zariadení (6 610 VPM, t.j. 27,88 %), pre kvalifikovaných pracovníkov a remeselníkov (4 643 VPM, t. j. 19,58 %) a pre pracovníkov v službách a obchode (3 584 VPM, t.j. 15,12 %). Najmenej VPM bolo nahlásených pre pracovníkov skupiny príslušníkov ozbrojených síl (21 VPM, t.j. 0,09 %).

Graf 2.15 Podiel VPM v roku 2015 podľa SK ISCO-08

Zdroj: ÚPSVR

Z pohľadu požadovanej profesie, najviac VPM bolo pre operátorov a montérov strojov a zariadení, z toho najviac (1 517 VPM) v Bratislavskom kraji. Druhou najpožadovanejšou skupinou boli kvalifikovaní pracovníci a remeselníci. Z tejto skupiny najviac VPM ponúkali v Prešovskom kraji (985 VPM). Treťou najpožadovanejšou skupinou boli pracovníci v službách a obchode. Z tejto skupiny najviac VPM ponúkali v Bratislavskom kraji (936 VPM).

¹⁸ SK ISCO-08

- 1 Zákonodarcovia, riadiaci pracovníci
- 2 Špecialisti
- 3 Technici a odborní pracovníci
- 4 Administratívni pracovníci
- 5 Pracovníci v službách a obchode
- 6 Kvalifikovaní pracovníci v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve
- 7 Kvalifikovaní pracovníci a remeselníci
- 8 Operátori a montéri strojov a zariadení
- 9 Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci
- 0 Príslušníci ozbrojených síl

Znevýhodnení uchádzači o zamestnanie

Za znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie sa na účely zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov považujú:

- a) občan mladší ako 26 rokov veku, ktorý ukončil príslušným stupňom vzdelania sústavnú prípravu na povolanie v dennej forme štúdia pred menej ako dvomi rokmi a pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie nemal pravidelné platené zamestnanie
- b) občan starší ako 50 rokov veku
- c) občan vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie najmenej 12 po sebe nasledujúcich mesiacov (ďalej len „dlhodobo nezamestnaný občan“)
- d) občan, ktorý dosiahol vzdelanie nižšie ako stredné odborné vzdelanie
- e) občan, ktorý najmenej 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie nemal pravidelné platené zamestnanie
- f) štátny príslušník tretej krajiny, ktorému bol udelený azyl alebo ktorému bola poskytnutá doplnková ochrana
- g) občan, ktorý žije ako osamelá dospelá osoba s jednou alebo viacerými osobami odkázanými na jeho starostlivosť alebo starajúca sa aspoň o jedno dieťa pred skončením povinnej školskej dochádzky
- h) občan so zdravotným postihnutím.

Ide o definovanie občanov, ktorí vzhľadom na vek, dĺžku vedenia v evidencii uchádzačov o zamestnanie, nedostatok praxe, zdravotný stav, stratu schopnosti vykonávať svoje doterajšie zamestnanie, rodinné dôvody alebo postavenie v spoločnosti ťažšie nachádzajú uplatnenie na trhu práce a preto potrebujú zvýšenú starostlivosť.

**Tabuľka 2.13 Priemerný počet znevýhodnených uchádzačov v roku 2015 podľa regiónov SR
(v osobách)**

Znevýhodnení UoZ podľa § 8 zák. č. 5/2004 Z. z.								
Územie	písm. a)	písm. b)	písm. c)	písm. d)	písm. e)	písm. f)	písm. g)	písm. h)
Bratislavský kraj	1 437	5 562	7 803	3 562	12 271	0	78	398
Trnavský kraj	1 848	6 333	9 559	5 408	14 596	1	68	815
Trenčiansky kraj	2 246	8 151	13 265	5 390	17 496	0	163	1 779
Nitriansky kraj	2 535	11 876	21 062	10 594	27 060	1	544	1 099
Žilinský kraj	3 173	9 855	17 443	7 058	24 253	0	87	1 600
Banskobystrický kraj	2 758	15 875	36 970	22 918	42 992	2	404	1 987
Prešovský kraj	4 730	16 617	45 093	30 458	55 134	1	228	3 162
Košický kraj	3 503	15 972	39 862	24 905	48 253	5	400	2 078
Slovensko	22 230	90 242	191 055	110 292	242 055	10	1 972	12 917

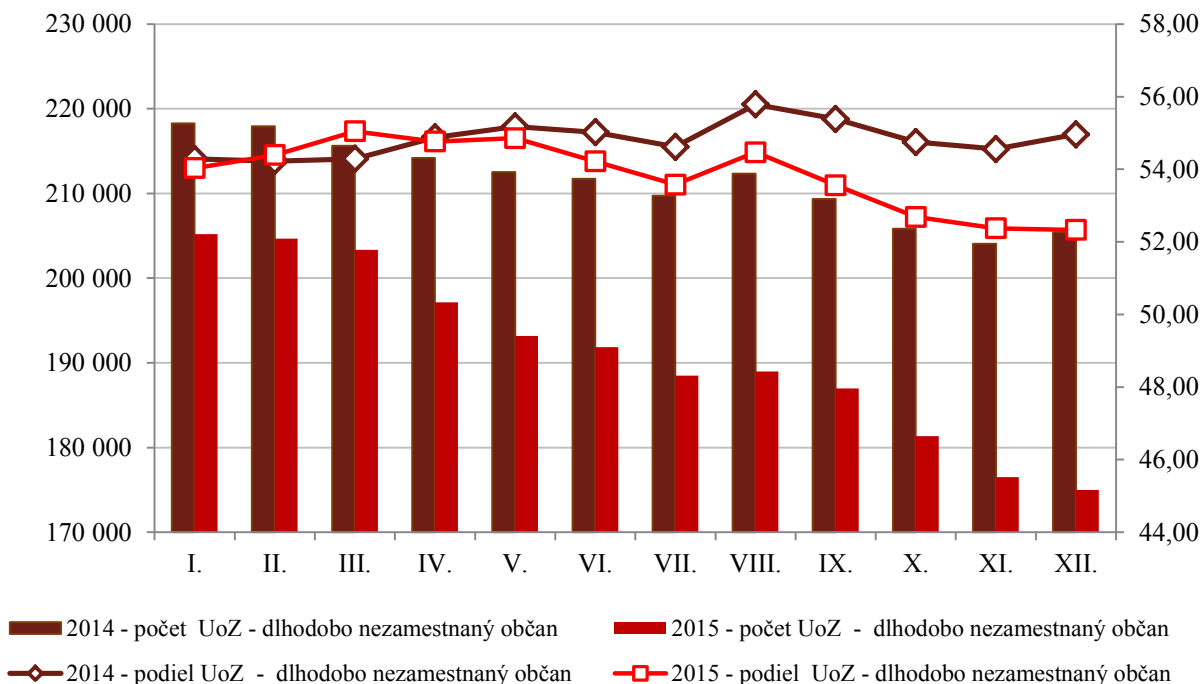
Zdroj: ÚPSVR

Z regionálneho hľadiska bol najvyšší počet znevýhodnených UoZ vo všetkých skupinách (okrem písmen f, g) v Prešovskom kraji. Ďalšími regiónmi s vysokými počtami znevýhodnených UoZ boli Košický a Banskobystrický kraj. Vo všetkých krajoch SR bol v roku 2015 najväčší počet znevýhodnených UoZ, ktorí 12 mesiacov pred zaradením nemali pravidelne platené zamestnanie a na druhom mieste bola skupina dlhodobo evidovaných občanov.

Najpočetnejšou skupinou znevýhodnených UoZ sú občania, ktorí najmenej **12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov** pred zaradením do **evidencie nemali pravidelne platené zamestnanie**, t.j. nemali zamestnanie, ktoré trvalo najmenej 6 po sebe nasledujúcich mesiacov. V roku 2015 ich bolo v priemere v evidencii 242 055, čo predstavovalo pokles oproti roku 2014 (263 398) o 21 343 osôb. Podiel na celkovom priemernom počte UoZ predstavoval 68,27 %, čo v porovnaní s rokom 2014 (68,30 %) znamenalo pokles len o 0,03 p. b.

Druhou najpočetnejšou znevýhodnenou skupinou sú **dlhodobo nezamestnaní občania**. V roku 2015 ich bolo v priemere v evidencii 191 055. Ich absolútny počet v porovnaní s rokom 2014 poklesol o 20 367 osôb (o 9,63 %). Podiel dlhodobo nezamestnaných občanov na celkovom počte UoZ v roku 2015 predstavoval v priemere 53,88 %, čo v porovnaní s rokom 2014 (54,82 %) predstavuje pokles o 0,94 p. b.

Graf 2.16 Vývoj počtov UoZ dlhodobo nezamestnaných občanov a ich podiel na celkovom počte UoZ

Zdroj: ÚPSVR

Priemerný mesačný počet UoZ z radov **absolventov škôl** v roku 2015 dosiahol 22 230 osôb. V porovnaní s rokom 2014 (27 728 5 UoZ) poklesol o 5 498 osôb. Podiel na celkovom priemernom počte UoZ v porovnaní s rokom 2014 poklesol o 0,92 p. b., zo 7,19 % na 6,27 % v roku 2015.

Vývoj stavov UoZ absolventov má cyklický charakter a býva ovplyvnený najmä prítokom absolventov do evidencie v súlade s harmonogramom školského roka na stredných a vysokých školách. Prítok absolventov dosahuje spravidla maximá v septembri daného roka, kedy po ukončení prázdnin prichádzajú do evidencie absolventi stredných škôl a učilíšť. Ďalší vysoký prítok nastáva v júni kvôli prílevu absolventov vysokých škôl. Odtok je výraznejší v septembri, a to kvôli nástupu časti absolventov na sústavnú prípravu na povolanie.

Ku koncu roka 2015 bolo v evidencii na úradoch PSVR 19 380 nezamestnaných absolventov škôl denného štúdia, čo predstavovalo 5,8 % na celkovom počte všetkých UoZ. V porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka (26 417 osôb) to znamenalo pokles o 7 037 absolventov (relatívne o 26,64 %). Percentuálny podiel na celkových počtoch ku koncu roka 2014 predstavoval 7,06 %.

Z hľadiska vzdelanostnej štruktúry najpočetnejšiu skupinu v roku 2015 tvorili absolventi s úplným stredným odborným vzdelaním, ktoré získali na SOŠ, v počte 8 897 osôb (45,9 % zo všetkých evidovaných absolventov). Špecifickú skupinu reprezentovali absolventi s vysokoškolským vzdelaním II. stupňa s počtom 4 043 a podielom 20,9 % na celkovom počte evidovaných absolventov škôl (príloha ku kapitole 2 tabuľka 4).

Z pohľadu študijného odboru, najväčší podiel (54,8 %) tvorili absolventi v oblasti „Spoločenské vedy, náuky a služby“, a to v počte 10 625 osôb. Táto skupina zaznamenala ku koncu roka 2015 medziročný pokles absolventov o 3 539 osôb, pričom percentuálny podiel vzrástol medziročne o 1,2 p. b. Druhou najpočetnejšou skupinou boli absolventi v odbore „Technické vedy a náuky“, v počte 6 290 osôb a s podielom 32,5 %.

V roku 2015 bolo priemerne mesačne evidovaných 90 242 UoZ **starších ako 50 rokov**. V porovnaní s rokom 2014 (94 215 osôb) to predstavovalo pokles o 3 973 osôb (o 4,22 %). Na celkovom počte UoZ predstavoval podiel UoZ starších ako 50 rokov 25,45 %, čo bol v porovnaní s rokom 2014 (24,43 %) nárast o 1,02 p. b.

V roku 2015 bolo v evidencii v priemere 12 917 **občanov so zdravotným postihnutím** a ich počet medziročne vzrástol o 117 osôb. Podiel UoZ so zdravotným postihnutím na celkovom počte UoZ v roku 2015 predstavoval 3,64 %, pričom v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástol o 0,32 p. b.

Podiel uchádzačov o zamestnanie, ktorí žili ako osamelé dospelé osoby s jednou alebo viacerými osobami odkázanými na ich starostlivosť alebo starajúce sa aspoň o jedno dieťa pred skončením povinnej školskej dochádzky na celkovom počte UoZ v roku 2015 narástol o 0,6 p. b. na 0,56 %. V roku 2015 bolo v evidencii v priemere 1 972 týchto uchádzačov o zamestnanie, čo bolo o 22 osôb viac ako v roku 2014.

Tabuľka 2.14 Podiel vybraných znevýhodnených skupín uchádzačov o zamestnanie na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie (v %)

Znevýhodnení uchádzači o zamestnanie	2014	2015	medziročný rast/pokles (p. b.)
Absolventi škôl	7,19	6,27	- 0,92
UoZ starší ako 50 rokov	24,43	25,45	1,02
Dlhodobo nezamestnaní občania	54,82	53,88	- 0,94
UoZ so zdravotným postihnutím	3,32	3,64	0,32

Zdroj: ÚPSVR

2.1.3.2 Nezamestnanosť podľa výberového zisťovania pracovných síl ŠÚ SR

Počas celého roku 2015 pokračoval pokles nezamestnanosti z predchádzajúceho roku. Medziročné tempo poklesu počtu nezamestnaných vo všetkých štvrtrokoch roku 2015 prekročilo hranicu 10 %. V 4. štvrtroku 2015 bol počet nezamestnaných najnižší od 3. štvrtroka 2009 a priblížil sa k hranici 300 tis. osôb.

V priemere za rok 2015 sa počet nezamestnaných v SR medziročne znížil o 44,4 tis. osôb, resp. o 12,4 % na 314,3 tis. osôb. Medziročný pokles počtu nezamestnaných bol intenzívnejší u mužov, keď sa ich počet medziročne znížil o 19,8 %, resp. o 38,3 tis. osôb. Počet nezamestnaných žien za rovnaké obdobie poklesol o 3,8 %, resp. o 6,2 tis. osôb.

Priemerná miera nezamestnanosti dosiahla úroveň 11,5 % (u mužov 10,3 % a u žien 12,9 %) a medziročne bola nižšia o 1,7 p. b. (u mužov o 2,6 p. b. a u žien o 0,7 p. b.). To spôsobilo, že rozdiel v úrovni miery nezamestnanosti medzi mužmi a ženami sa oproti predchádzajúcemu roku zvýšil na 2,6 p. b., kým v roku 2014 bol tento rozdiel 0,7 p. b.

Špecifická miera nezamestnanosti mladých ľudí vo veku 15 – 24 rokov sa medziročne znížila o 3,3 p. b. na 26,4 %, pričom jej pokles bol výraznejší u mužov (o 3,7 p. b. na 25,8 %) ako u žien (o 2,6 p. b. na 27,5 %).

Špecifická miera nezamestnanosti starších osôb (vo veku 55 – 64 rokov) bola medziročne nižšia o 1,2 p. b., keď dosiahla 9,4 %, pričom poklesla u oboch pohlaví (u mužov 1,5 p. b. na 8,2 %, u žien o 1,2 p. b. na 10,6 %).

Tabuľka 2.15 Nezamestnanosť podľa veku v roku 2015 (priemer za rok)

Kraj	Nezamestnaní			Miera nezamestnanosti	
	v tis. osôb	Podiel na SR (v %)	Index 2015/2014	v %	Zmena oproti 2014 (v p. b.)
SR spolu	314,3	100,0	87,8	11,5	-1,7
v tom veková skupina:					
15 – 19 rokov	9,8	3,1	90,7	53,2	-2,8
20 – 24 rokov	45,5	14,5	87,7	23,9	-3,2
25 – 29 rokov	41,4	13,2	75,4	12,2	-3,9
30 – 34 rokov	42,6	13,6	74,9	11,8	-3,6
35 – 39 rokov	38,2	12,2	97,2	9,5	-0,2
40 – 44 rokov	36,9	11,7	109,2	9,9	0,5
45 – 49 rokov	29,9	9,5	89,0	9,3	-0,9
50 – 54 rokov	33,7	10,7	89,4	10,5	-1,3
55 – 59 rokov	29,5	9,4	86,0	10,0	-1,9
60 – 64 rokov	6,1	1,9	129,8	7,0	1,0
65 a viac rokov	0,5	0,2	55,6	2,7	-3,8

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Z hľadiska vzdelania najvyššiu mieru nezamestnanosti mali osoby so základným vzdelaním (38,5 %), ktorá viac ako trojnásobne prevyšovala mieru celkovej nezamestnanosti. Jej úroveň sa však v porovnaní s rokom 2014 výrazne nadpriemerne znížila (o 5,9 p. b., v priemere za SR o 1,7 p. b.). Naopak, najnižšia bola u osôb s vysokoškolským vzdelaním, ktorej úroveň (6,0 %) bola takmer o polovicu nižšia ako bol priemer za SR. Miera nezamestnanosti pod úrovňou SR bola aj u osôb s vyšším odborným vzdelaním, s úplným stredným odborným vzdelaním a úplným stredným odborným (učňovským) vzdelaním s maturitou (príloha ku kapitole 2, tabuľka 3).

V roku 2015 počet nezamestnaných klesol vo všetkých krajoch v rozsahu od 3,5 % v Bratislavskom kraji do 22,8 % v Žilinskom kraji. Najviac nezamestnaných sa dlhodobo koncentruje v krajoch východného Slovenska (Prešovský a Košický) a juhu stredného Slovenska (Banskobystrický), ktoré súčasne vykazujú aj najvyššiu úroveň miery nezamestnanosti. Miera nezamestnanosti pod priemerom SR bola v piatich krajoch (Bratislavskom, Trnavskom, Trenčianskom, Nitrianskom, Žilinskom kraji). V porovnaní s rokom 2014 sa rozdiel medzi najvyššou

a najnižšou mierou nezamestnanosti medzi krajinami znížil. Kým v roku 2014 tento rozdiel predstavoval 12,3 p. b., v roku 2015 sa znížil na 11,2 p. b.

Vyššia tvorba pracovných miest a integrácia znevýhodnených osôb na trh práce sa v roku 2015 premietla vo vývoji miery nezamestnanosti, ktorá bola vo všetkých krajinách nižšia ako pred rokom. Pokračoval výrazný (nadpriemerný) pokles miery nezamestnanosti aj v regiónoch s dlhodobou najvyššou mierou nezamestnanosti (kraje Košický a Banskobystrický).

Tabuľka 2.16 Nezamestnanosť podľa krajov v roku 2015 (priemer za rok)

Kraj	Nezamestnaní			Miera nezamestnanosti	
	v tis. osôb	Podiel na SR (v %)	Index 2015/2014	v %	Zmena oproti 2014 (v p. b.)
SR spolu	314,3	100,0	87,6	11,5	-1,7
v tom:					
Bratislavský	19,3	6,1	96,5	5,7	-0,3
Trnavský	33,3	10,6	90,2	11,0	-1,4
Trenčiansky	21,1	6,7	83,4	7,2	-1,4
Nitriansky	37,4	11,9	90,8	10,8	-1,1
Žilinský	35,5	11,3	77,2	10,3	-3,3
Banskobystrický	52,2	16,6	84,6	15,3	-3,0
Prešovský	66,7	21,2	96,4	16,9	-0,6
Košický	48,9	15,6	83,7	13,1	-2,5

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Pokles nezamestnanosti ovplyvnila predovšetkým **dlhodobá nezamestnanosť** (osoby nezamestnané dlhšie ako 1 rok). V roku 2015 došlo vo vývoji dlhodobo nezamestnaných k obratu, keď počet dlhodobo nezamestnaných zaznamenal rýchlejší pokles (o 18,3 %) ako bol pokles celkového počtu nezamestnaných (12,4 %). Priemerný počet dlhodobo nezamestnaných v roku 2015 sa medziročne znížil o takmer 44 tis. osôb a dostal sa pod hranicu 200 tis. osôb, keď dosiahol hodnotu 195,7 tis.

Vysoký podiel dlhodobo nezamestnaných na celkovom počte nezamestnaných v SR (viac ako 60 %) však naďalej pretrvával. Veľmi dlhodobá nezamestnanosť (nezamestnaní viac ako 2 roky) tvorila 45,3 % z celkovej nezamestnanosti v SR a takmer 73 % z celkového počtu dlhodobo nezamestnaných.

Tabuľka 2.17 Nezamestnanosť podľa dĺžky trvania nezamestnanosti v roku 2015 (priemer za rok)

Trvanie nezamestnanosti	Počet nezamestnaných (v tis. osôb)	Podiel z celkového počtu nezamestnaných (v %)	Index 2015/2014
Spolu	314,3	100,0	87,6
v tom:			
do 1 mesiaca	31,1	9,9	135,2
od 1 mesiaca do 3 mesiacov	23,7	7,5	106,8
od 3 mesiacov do 6 mesiacov	26,5	8,4	99,3
od 6 mesiacov do 1 roka	37,3	11,9	78,9
od 1 roka spolu, v tom:	195,8	62,3	81,7
od 1 do 2 rokov	53,5	17,0	82,9
viac ako 2 roky	142,3	45,3	81,3

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

2.1.4 Aktívne opatrenia na trhu práce

2.1.4.1 Vyhodnotenie zmien právnych predpisov v oblasti služieb zamestnanosti v roku 2015

Zákon o službách zamestnanosti

Na trhu práce v roku 2015 pôsobili aktívne opatrenia s cieľom podporiť motiváciu zamestnávateľov pri vytváraní nových pracovných miest pre uchádzačov o zamestnanie, podporiť vytváranie reálnych pracovných miest na miestnej a regionálnej úrovni a podporiť udržanie zamestnanosti v malých podnikoch alebo stredných podnikoch.

V roku 2015 sa zaviedli do praxe viaceré nové alebo modifikované opatrenia aktívnej politiky trhu práce financovaných z ESF na podporu širšej skupiny znevýhodnených UoZ, ale aj špecifických skupín mladých do 29 rokov, dlhodobo nezamestnaných a starších nad 50 rokov.

Aktívne opatrenia na trhu práce (ďalej aj „AOTP“) v hodnotenom období boli realizované najmä uplatňovaním zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (zákon o službách zamestnanosti), ktorý bol novelizovaný:

- s účinnosťou od 1. januára 2015 **zákonom č. 310/2014 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 453/2003 Z. z. o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, ktorým sa Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny ustanovilo za služobný úrad štátnych zamestnancov, ktorí vykonávajú štátnu službu na Ústredí práce, sociálnych vecí a rodiny a na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny a za zamestnávateľa zamestnancov, ktorí vykonávajú prácu na Ústredí práce, sociálnych vecí a rodiny a na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny.
Novelou nadväzne na zrušenie právnej subjektivity úradov práce, sociálnych vecí a rodiny a zmenu kompetencií Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny a úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, upravené v čl. I tohto zákona, sa v zákone o službách zamestnanosti:
 - upravili účastníci, ktorí uzatvárajú dohody na účely poskytovania odborných poradenských služieb, uplatňovania aktívnych opatrení na trhu práce, vykonávania sprostredkovania zamestnania alebo zabezpečovania vzdelávania a prípravy pre trh práce,
 - doplnila pôsobnosť Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny zriaďovať agentúry dočasného zamestnávania a agentúry podporovaného zamestnávania a pracoviská úradu práce, sociálnych vecí a rodiny,
 - zrušila pôsobnosť úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v oblasti
 - vyhlasovania verejného obstarávania,
 - zriaďovania agentúry dočasného zamestnávania a agentúry podporovaného zamestnávania,
 - zabezpečovania ďalšieho vzdelávania zamestnancov,
 - zriaďovania špeciálnych organizačných útvarov na integráciu občanov so zdravotným postihnutím.
- s účinnosťou od 1. januára 2015 **zákonom č. 311/2014 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
Novelou sa:
 - spresnilo vymedzenie znevýhodneného uchádzača o zamestnanie - absolventa školy na účely zákona o službách zamestnanosti,
 - rozšíril okruh programov v rámci vzdelávania a prípravy pre trh práce o programy vzdelávania na získanie praktických skúseností na vykonávanie pracovných činností na pracovných miestach na trhu práce,
 - jednoznačne vymedzili podmienky na poskytovanie príspevku na vzdelávanie a prípravu pre trh práce občanovi, ktorý bol uchádzačom o zamestnanie a predmetné vzdelávanie a prípravu pre trh práce si zabezpečil z vlastnej iniciatívy,
 - ustanovilo, že zamestnávateľ, ktorému úrad práce, sociálnych vecí a rodiny poskytne príspevok na vzdelávanie a prípravu pre trh práce, je povinný výber dodávateľa služby

- vzdelávania a prípravy pre trh práce uskutočniť podľa zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- spresnilo vymedzenie skupín znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie, na podporu zamestnávania ktorých môže úrad práce, sociálnych vecí a rodiny zamestnávateľovi poskytnúť príspevok na podporu rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti.,
 - zaviedlo nové aktívne opatrenie na trhu práce Príspevok na podporu vytvorenia pracovného miesta v prvom pravidelne platenom zamestnaní (§ 51a) ako nástroj podpory a pomoci účastníkom na trhu práce špecificky zameraný na podporu prvého pracovného uplatnenia mladých ľudí na trhu práce,
 - zosúladiť zákon o službách zamestnanosti s nariadením vlády Slovenskej republiky č. 186/2014 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 481/2011 Z. z., ktorým sa ustanovuje maximálna intenzita investičnej pomoci a výška investičnej pomoci podľa formy investičnej pomoci a miery nezamestnanosti v okresoch podľa jednotlivých regiónov Slovenskej republiky v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 43/2013 Z. z., ktoré nadobudlo účinnosť 1. júla 2014.
 - **zákonom č. 14/2015 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, sa v čl. III novelizoval zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, sa s účinnosťou od 1. marca 2015:
 - presunula právna úprava dočasného pridelenia zo zákona o službách zamestnanosti do Zákonníka práce,
 - ustanovila osobitná pokuta vo výške od 5 000 eur do 100 000 eur pre konanie právnických osôb a fyzických osôb, ktoré vykonávajú činnosť agentúry dočasného zamestnávania bez povolenia na túto činnosť.
 - **zákonom č. 336/2015 Z. z.** o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa v čl. III novelizoval zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, sa s účinnosťou od 15. decembra 2015:
 - zaviedla definícia subjektu sociálnej ekonomiky, ktorá vychádza z vymedzenia „kvalifikovaného portfóliového podniku“ v nariadení Európskeho parlamentu a Rady č. 346/2013 o európskych fondoch sociálneho podnikania. Jeho zavedením sa odstránil terminologický nedostatok, ktorý na Slovensku neprípustne zužuje pojem „sociálny podnik“, a jednak sa uľahčila do budúcnosti komunikácia so zahraničnými či európskymi inštitúciami, vrátane Európskej komisie. K subjektom sociálnej ekonomiky podľa tejto definície môžu patriť najmä sociálne podniky pracovnej integrácie, družstvá, chránené dielne alebo chránené pracoviská, občianske združenia, neziskové organizácie, či nadácie. Subjektmi sociálnej ekonomiky môžu byť aj spoločnosti s ručením obmedzeným či akciové spoločnosti, ale iba v prípade, že napĺňajú znaky subjektu sociálnej ekonomiky, teda že majú za svoj prvotný cieľ merateľné pozitívne sociálne vplyvy v súlade so svojimi zakladajúcimi dokumentami a napĺňajú aj ostatné ustanovené podmienky.
 - vymedzilo, v záujme právnej istoty, že sociálne podniky, ktorým bolo priznané postavenie sociálnych podnikov do nadobudnutia účinnosti tohto zákona, sa od účinnosti zákona považujú za sociálne podniky pracovnej integrácie.

2.1.4.2 AOTP na podporu zamestnateľnosti a zvyšovanie zamestnanosti a ich uplatňovanie v roku 2015

Podľa zákona o službách zamestnanosti boli v roku 2015 UoZ, záujemcom o zamestnanie (ďalej len „ZoZ“), zamestnancom za účelom ich umiestnenia a udržania na trhu práce a zamestnávateľom zabezpečené tieto AOTP:

a) podpora zvyšovania zamestnateľnosti UoZ a ZoZ

- informačné a poradenské služby (§ 42)
- odborné poradenské služby (§ 43)
- vzdelávanie a príprava pre trh práce uchádzača o zamestnanie (§ 46)

- príspevok na vykonávanie absolventskej praxe (§ 51)
- príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj (§ 52)
- príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby (§ 52a)

b) podpora zamestnanosti, vytvárania a udržiavania pracovných miest

- sprostredkovanie zamestnania (§ 32)
- vzdelávanie a príprava pre trh práce zamestnanca (§ 47)
- príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 49)
- príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného uchádzača o zamestnanie (§ 50)
- integrácia znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie v sociálnom podniku (§ 50b) – účinný do 14. 12. 2015
- integrácia znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie v sociálnom podniku pracovnej integrácie (§ 50b) – účinný od 15. 12. 2015
- príspevok na podporu rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti (§ 50j)
- príspevok na podporu udržiavania pracovných miest (§ 50k)
- príspevok na podporu vytvorenia pracovného miesta v prvom pravidelne platenom zamestnaní (§ 51a)
- príspevok na dochádzku za prácou (§ 53)
- príspevok na presťahovanie za prácou (§ 53a)
- príspevok na dopravu do zamestnania (§ 53b)
- príspevok na vytvorenie nového pracovného miesta (§ 53d)
- finančná pomoc na podporu udržiavania zamestnanosti v malých podnikoch alebo stredných podnikoch (§ 53e)
- projekty a programy (§ 54)
- príspevok na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska (§ 56)
- príspevok na udržanie občana so zdravotným postihnutím v zamestnaní (§ 56a)
- príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 57)
- príspevok na činnosť pracovného asistenta (§ 59)
- príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov (§ 60).

Väčšina z AOTP sa realizovala prostredníctvom národných projektov, ktoré sú financované zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu a spolufinancované zo zdrojov štátneho rozpočtu. V roku 2015 bolo podporených celkovo 765 909 UoZ, ZoZ, resp. zamestnancov/pracovných miest v celkovej sume finančných prostriedkov vo výške viac ako 135 mil. eur. Prehľad o uplatňovaní jednotlivých AOTP v roku 2015 je uvedený v prílohe ku kapitole 2 – Prehľad realizácie aktívnych opatrení na trhu práce a v tabuľke 5.

2.2 Mzdy a pracovné podmienky

Vyhodnotenie zmien právnych predpisov v roku 2015 v oblasti miezd a pracovných podmienok

a) Minimálna mzda

Vláda Slovenskej republiky v súlade so splnomocňovacím ustanovením zákona č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde v znení neskorších predpisov dňa 15. októbra 2014 s účinnosťou od 1. januára 2015 schválila nariadenie vlády SR č. 297/2014 Z. z., ktorým sa ustanovuje suma minimálnej mzdy na rok 2015, a to na úrovni **380,00 eur za mesiac** pre zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou a **2,184 eura za hodinu** odpracovanú zamestnancom pre ostatných zamestnancov.

Medziročné zvýšenie sumy minimálnej mzdy na rok 2015 oproti sume minimálnej mzdy 352,00 eur, ustanovenej na rok 2014 nariadením vlády Slovenskej republiky č. 321/2013 Z. z.,

predstavovalo **7,95 %**.¹⁹ Prípadný negatívny dopad zvýšenia sumy minimálnej mzdy na náklady zamestnávateľov bol kompenzovaný zavedením odvodovej odpočítateľnej položky do oblasti zdravotného poistenia. Zavedenie odvodovej odpočítateľnej položky zároveň znamenalo, že čistá suma minimálnej mzdy vzrástla o 11,24 %, nakoľko zo sumy 380 eur ani zamestnanec neodvádzal odvody na zdravotné poistenie.

b) **Zákonník práce**

Od 1. januára 2015 nadobudol účinnosť **článok II zákona č. 307/2014 Z. z. o niektorých opatreniach súvisiacich s oznamovaním protispoločenskej činnosti**, ktorým sa menil a doplňal zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov. Novelou sa do Zákonníka doplnil aj zákaz diskriminácie zamestnancov v pracovnoprávných vzťahoch z dôvodu oznámenia kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti. Taktiež z dôvodu jednoznačnosti právnej úpravy sa doplnilo, že nikto nesmie byť na pracovisku v súvislosti s výkonom pracovnoprávných vzťahov prenasledovaný ani inak postihovaný za to, že podá žalobu, návrh na začatie trestného stíhania alebo iné oznámenie o kriminalite alebo inej protispoločenskej činnosti. Doplnila sa povinnosť pre zamestnávateľa oboznámiť zamestnanca pri nástupe do zamestnania aj s vnútorným predpisom, ktorý upravuje oznamovanie kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti.

Novelou sa ustanovilo, že obmedzenia týkajúce sa poskytnutia náhrady mzdy zamestnancovi pri neplatnom skončení pracovného pomeru zo strany zamestnávateľa sa nebudú vzťahovať na oznamovateľov kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti, ak došlo ku skončeniu pracovného pomeru počas poskytovania ochrany podľa zákona č. 307/2014 Z. z. Novelou sa doplnilo, že povinnosť zamestnanca zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel pri výkone zamestnania a ktoré nemožno oznamovať iným osobám sa nevzťahuje na oznámenie kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti.

Dňom 1. marca 2015 nadobudol účinnosť **zákon č. 14/2015 Z. z. ktorým sa menil a doplnil zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov**, okrem bodov 16 a 17 novely, ktoré nadobudli účinnosť 1. septembra 2015. Cieľom novely Zákonníka práce bolo najmä riešenie problémov vyskytujúcich sa v aplikačnej praxi pri dočasnom pridelovaní zamestnancov.

Novelou boli z definície závislej práce vypustené slová „za mzdu alebo odmenu“ s cieľom posilniť postavenie inšpekcie práce pri jej kontrolnej činnosti v rámci boja proti nelegálnemu zamestnávaniu a nelegálnej práci, aby inšpekcia práce pri skúmaní naplnení znakov závislej práce nemusela zisťovať dojednanie mzdy alebo odmeny na to, aby mohla vykonávanú činnosť posúdiť ako závislú prácu. Pri posúdení, či sú naplnené znaky závislej práce, sa nemusí zisťovať dojednanie mzdy alebo odmeny za vykonanú prácu, pretože povinnosť poskytnúť mzdu alebo odmenu za vykonanú prácu vyplýva z článku 36 písm. a) Ústavy SR, ako aj z ustanovení § 43, § 47 a § 118 Zákonníka práce. Novelou sa tiež rozšírila subsidiárna pôsobnosť Zákonníka práce na pracovnoprávne vzťahy pedagogických zamestnancov.

Ak bude zamestnanec dočasne pridelený k užívateľskému zamestnávateľovi, v zmysle novely ho môže vyslať na pracovnú cestu len tento užívateľský zamestnávateľ. Cieľom uvedenej právnej úpravy je zabrániť uskutočňovaniu fiktívnych pracovných ciest agentúrami dočasného zamestnávania.

Zaviedlo sa obmedzenie dočasného pridelenia na výkon prác, ktoré príslušný orgán verejného zdravotníctva zaradil do 4. kategórie v zmysle zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia v znení neskorších predpisov.

Novela Zákonníka práce rieši aj otázky tzv. zastreného dočasného pridelenia, t.j. obchádzanie dočasného pridelenia cez poskytnutie služby vo forme výsledku. Zaviedla sa tzv. vyvrátiťelná domnienka, že ak sú naplnené určité znaky, uvedené sa považuje za dočasné pridelenie, aj keď to tak zmluvné strany nepomenujú. Cieľom bolo riešiť otázku obchádzania ustanovení o porovnateľných pracovných a mzdových podmienkach pre dočasne pridelených zamestnancov v porovnaní s tzv. kmeňovými zamestnancami užívateľského zamestnávateľa cez fiktívne poskytovanie služieb cez právnickú osobu alebo fyzickú osobu, ktorá podľa uzatvorenej zmluvy neposkytuje zamestnancov ale

¹⁹ Dňa 7. októbra 2015 vláda Slovenskej republiky schválila nariadenie vlády SR č. 279/2015 Z. z., ktorým ustanovila sumu minimálnej mzdy na rok 2016 na 405,00 eur za mesiac pre zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou a 2,328 eura za každú hodinu odpracovanú zamestnancom, čím sa suma minimálnej mzdy medziročne zvýšila o 6,58 %.

službu, avšak v skutočnosti je predmetom zmluvy poskytnutie zamestnancov na činnosť, ktorá tvorí predmet činnosti zastreteného užívateľského zamestnávateľa a týchto zamestnancov nebude riadiť právnická osoba alebo fyzická osoba, ale zastretený užívateľský zamestnávateľ a práca sa bude vykonávať prevažne v priestoroch, na zariadeniach alebo pracovnými prostriedkami inej právnickej osoby alebo fyzickej osoby.

Ustanovilo sa, že ak agentúra dočasného zamestnávania uzatvorí so zamestnancom pracovný pomer na určitú dobu, tak doba trvania dočasného pridelenia musí byť dohodnutá dátumom jeho skončenia (t.j. konkrétnym dňom). Cieľom opatrenia je zabrániť skončeniu pracovného pomeru so zamestnancom z jedného dňa na druhý.

Novelou sa obmedzila maximálna dĺžka trvania dočasného pridelenia (24 mesiacov) a obmedzil sa počet opätovných pridelení a predĺžení dočasného pridelenia (najviac štyrikrát). Zároveň sa ustanovil právny následok porušenia uvedených povinností (maximálna dĺžka dočasného pridelenia a predĺženia, opätovné dohodnutie dočasného pridelenia), ktorým je zánik pracovného pomeru medzi zamestnancom a zamestnávateľom alebo agentúrou dočasného zamestnávania a vznik pracovného pomeru na neurčitý čas medzi zamestnancom a užívateľským zamestnávateľom (nevyrátiteľná právna domnienka). Má sa za to, že v prípade porušenia povinností už cieľom nebol prenájom pracovnej sily, ale priamy právny vzťah medzi zamestnancom a užívateľským zamestnávateľom. Ide teda o zánik a vznik pracovného pomeru zo zákona ako následok zneužitia inštitútu dočasného pridelenia.

Aby bol prehľad o zamestnancoch iného zamestnávateľa alebo agentúry dočasného zamestnávania, ktorí vykonávajú prácu pre užívateľského zamestnávateľa, ustanovila sa povinnosť užívateľského zamestnávateľa viesť evidenciu o týchto dočasne pridelených zamestnancoch. Ustanovil sa obsah evidencie: identifikačné údaje zamestnanca, identifikačné údaje zamestnávateľa alebo agentúry dočasného zamestnávania, ktorá mu zamestnanca dočasne pridelená, údaj o dátume vzniku a skončenia dočasného pridelenia.

Novela upravila aj systém spoločnej a nerozdielnej zodpovednosti užívateľského zamestnávateľa za vyplatenie porovnateľnej mzdy v prípade, ak zamestnávateľ alebo agentúra dočasného zamestnávania neposkytli dočasne pridelenému zamestnancovi mzdu najmenej rovnako priaznivú, ako patrí porovnateľnému zamestnancovi užívateľského zamestnávateľa. Cieľom takejto právnej úpravy je zaangažovanie užívateľského zamestnávateľa na plnení povinností agentúrou dočasného zamestnávania (resp. zamestnávateľom).

Zavedla sa povinnosť užívateľského zamestnávateľa viesť evidenciu pracovného času, práce nadčas, nočnej práce, aktívnej časti a neaktívnej časti pracovnej pohotovosti dočasne pridelených zamestnancov v mieste, kde dočasne pridelený zamestnanec prácu skutočne vykonáva.

Doplnila sa tiež samostatná skutková podstata skončenia pracovného pomeru z dôvodu nadbytočnosti zamestnanca vzhľadom na skončenie dočasného pridelenia pred uplynutím doby, na ktorú sa dohodlo. Vylúčila sa ponuková povinnosť (ponuka inej vhodnej práce) pre agentúru dočasného zamestnávania, ak voči zamestnancovi uplatní výpoveď z dôvodu nadbytočnosti vzhľadom na skončenie dočasného pridelenia podľa § 58 Zákonníka práce pred uplynutím doby.

Rozšírila sa povinnosť zabezpečovať zamestnancom vo všetkých zmenách stravovanie zodpovedajúce zásadám správnej výživy priamo na pracoviskách alebo v ich blízkosti aj na zamestnávateľa a agentúru dočasného zamestnávania voči dočasne pridelenému zamestnancovi. Uvedenou novelou sa rozšíril aj okruh osôb, ktoré majú dovolenku najmenej osem týždňov v kalendárnom roku, o odborných zamestnancoch podľa osobitného predpisu.

Od 1. apríla 2015 nadobudol účinnosť bod 6 článku **II zákona č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave** a od 1. septembra 2015 nadobudli účinnosť body 1 až 5 článku II zákona č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave, **ktorým sa menil a dopĺňal zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov.**

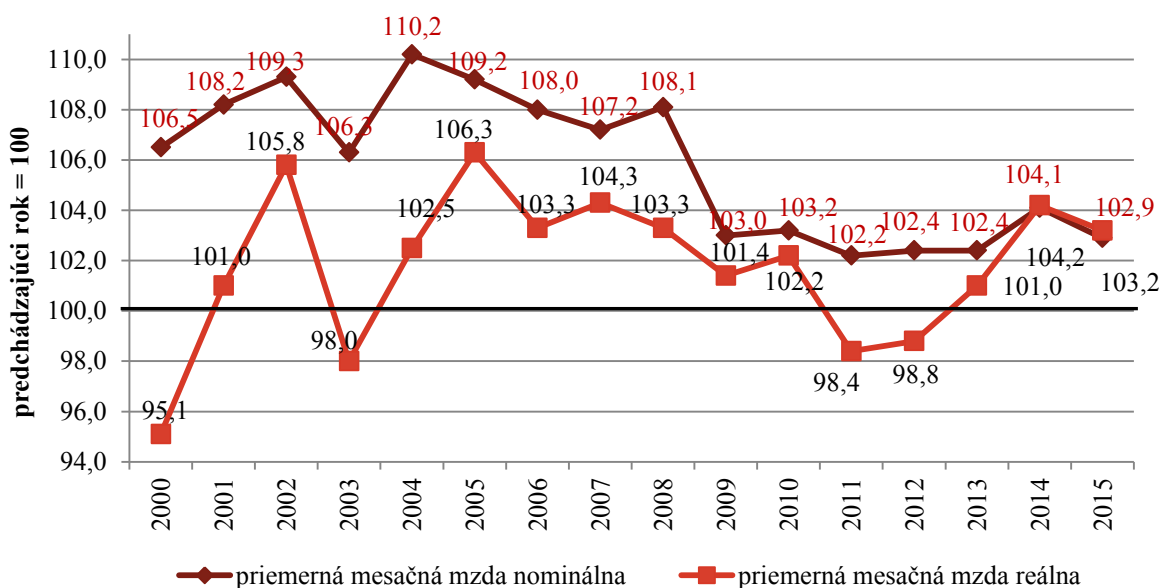
Novelou sa do § 53 doplnilo nové znenie odsekov 1 a 2 Zákonníka práce, ktorých účelom je možnosť zamestnávateľa uzatvoriť zmluvu o budúcej pracovnej zmluve so žiakom strednej odbornej školy alebo odborného učilišťa pred skončením štúdia, najskôr v deň, keď žiak dovŕši 15 rokov veku. Predmetom tejto zmluvy je záväzok zamestnávateľa, že žiak sa po úspešnom vykonaní záverečnej skúšky, maturitnej skúšky alebo absolventskej skúšky stane jeho zamestnancom. Uvedenou novelou sa rozšíril aj okruh osôb, ktoré majú dovolenku najmenej osem týždňov v kalendárnom roku o trénerov športovej školy, trénerov športovej triedy, korepetítorov a zahraničných lektorov. Doplnenie sa

uskutočnilo z dôvodu, že uvedená skupina zamestnancov patrí do okruhu pedagogických zamestnancov, ktorí do tohto času už mali zvýšenú výmeru dovolenky.

2.2.1 Mzdy

V roku 2015 dosiahla **priemerná nominálna mesačná mzda** zamestnanca v hospodárstve SR²⁰ podľa údajov ŠÚ SR hodnotu **883 eur**, ktorá sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšila o 25 eur pri medziročnom raste o 2,9 %. Rast nominálnej mzdy bol o 1,2 p. b. pomalší ako v roku 2014. **Priemerná reálna mesačná mzda** zamestnanca v hospodárstve SR v roku 2015 sa medziročne zvýšila o 3,2 % (v roku 2014 o 4,2 %).

Graf 2.17 Vývoj priemernej mesačnej mzdy od roku 2000 (v %)

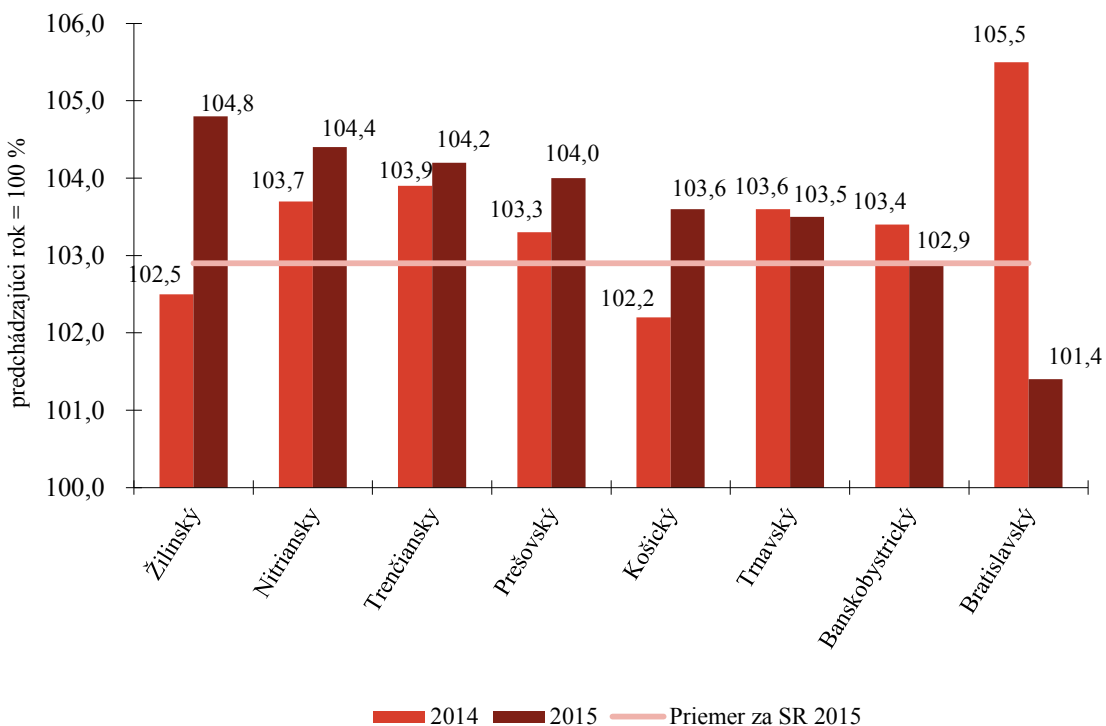
Zdroj: ŠÚ SR

Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch, aj v roku 2015 v mzdovom vývoji pretrvávali výrazné regionálne rozdiely, keď sa v **jednotlivých krajoch** priemerná nominálna mesačná mzda pohybovala v rozpätí od 683 eur (Prešovský kraj) do 1 122 eur (Bratislavský kraj) s rozdielom 439 eur. V Prešovskom kraji dosahovala priemerná nominálna mesačná mzda 60,9 % (59,4 % v roku 2014) priemernej nominálnej mzdy Bratislavského kraja. Vyššia ako v priemere za celé hospodárstvo SR bola priemerná nominálna mesačná mzda len v Bratislavskom kraji, v ostatných krajoch bola pod priemerom SR.

Vo všetkých krajoch úroveň priemernej nominálnej mzdy zamestnancov presiahla úroveň roku 2014. (Príloha ku kapitole 2, tabuľka 6)

²⁰ Podľa štvrťročného štatistického výkazníctva; bez podnikateľských príjmov; údaje upravené o štatistický odhad nevidovaných miezd; indexy sú počítané z porovnateľných údajov.

Graf 2.18 Rast priemernej nominálnej mesačnej mzdy v rokoch 2014 a 2015 podľa krajov (v %)

Zdroj: ŠÚ SR

Podľa odvetví najvyššiu priemernú nominálnu mesačnú mzdu mali zamestnanci v informáciách a komunikáciách (1 751 eur) a finančných a poisťovacích činnostiach (1 686 eur). Vyššia nominálna mesačná mzda ako celoslovenský priemer bola aj vo verejnej správe a obrane, povinnom sociálnom zabezpečení; odborných vedeckých, a technických činnostiach; v priemysle a v činnostiach v oblasti nehnuteľností. Najnižšiu priemernú nominálnu mesačnú mzdu mali zamestnanci v ubytovacích a stravovacích službách (533 eur). Rozdiel medzi najlepšie a najhoršie plateným odvetvím sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom prehĺbil, keď tvoril 1 218 eur (v roku 2014 to bolo 1 149 eur).

V porovnaní s rokom 2014 vzrástla priemerná nominálna mesačná mzda v prevažujúcej časti odvetví, z nich najvyšší relatívny prírastok zaznamenali činnosti v oblasti nehnuteľností, informácie a komunikácie a stavebníctvo. Priemerná nominálna mesačná mzda medziročne klesla v troch odvetviach, a to v poľnohospodárstve, lesníctve a rybolove; administratívnych a podporných službách a odborných, vedeckých a technických činnostiach.

Tabuľka 2.18 Priemerná mesačná nominálna mzda a jej rast v rokoch 2014 a 2015 podľa odvetví

Ekonomické činnosti (SK NACE rev. 2)	2014		2015	
	priemerná výška v €	index 2014/2013	priemerná výška v €	index 2015/2014
A Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	686	107,2	670	97,7
B,C,D,E Priemysel spolu	936	105,4	965	103,2
B Ťažba a dobývanie	992	106,3	1 041	104,9
C Priemyselná výroba	915	105,7	945	103,4
D Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	1 521	103,8	1 531	100,7
E Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	866	99,0	893	103,1
F Stavebníctvo	600	98,8	632	105,2
G Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	799	104,0	814	101,9
H Doprava a skladovanie	822	102,4	863	105,0
I Ubytovacie a stravovacie služby	511	99,6	533	104,3
J Informácie a komunikácia	1 660	101,6	1 751	105,5
K Finančné a poisťovacie činnosti	1 657	108,2	1 686	101,8
L Činnosti v oblasti nehnuteľností	884	102,2	893	101,0
M Odborné, vedecké a technické činnosti	1 051	102,9	983	93,5
N Administratívne a podporné služby	887	107,6	862	97,2
O Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	1 046	103,6	1 083	103,5
P Vzdelávanie	762	105,5	794	104,2
Q Zdravotníctvo a sociálna pomoc	839	104,9	858	102,3
R Umenie, zábava a rekreácia	632	100,8	653	103,3
S Ostatné činnosti	566	97,6	593	104,8
Hospodárstvo spolu	858	104,1	883	102,9

Zdroj: ŠÚ SR

Priemerná nominálna aj reálna mesačná mzda stúpila vo všetkých veľkostných kategóriách podnikov (reálna mzda v rozmedzí od 1,3 % do 3,5 %, nominálna mzda v rozmedzí od 1,0 % do 3,2 %). Podľa veľkosti podnikov mali najvyššiu priemernú nominálnu mesačnú mzdu zamestnanci v podnikoch s počtom 1 000 a viac zamestnancov, najnižšiu zamestnanci v podnikoch do 19 zamestnancov a u živnostníkov. Priemernú nominálnu mesačnú mzdu, nižšiu ako celoslovenský priemer, mali zamestnanci v menších podnikoch do 49 zamestnancov vrátane zamestnancov u živnostníkov.

Tabuľka 2.19 Priemerná nominálna mesačná mzda podľa veľkosti podnikov

Počet zamestnancov	2014 (v €)	Indexy 2014/2013		2015 (v €)	Indexy 2015/2014	
		nominálna mzda	reálna mzda		nominálna mzda	reálna mzda
0 – 19	687	99,6	99,7	709	103,2	103,5
20 – 49	808	107,0	107,1	829	102,6	102,9
50 – 249	918	107,7	107,8	942	102,6	102,9
250 – 499	982	106,6	106,7	1 004	102,2	102,5
500 – 999	1 023	102,6	102,7	1 053	102,9	103,2
1 000 a viac	1 104	104,5	104,6	1 134	102,7	103,0
Živnostníci (odhad)	595	99,8	99,9	601	101,0	101,3
Spolu	858	104,1	104,2	883	102,9	103,2

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2014, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2015

2.2.1.1 Priemerná mesačná hrubá mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére

Systém štvrtročného a ročného štatistického výkazníctva v podnikoch poskytuje základné údaje o počtoch zamestnancov a celkových mzdách, neposkytuje však údaje v detailnejšom členení (napr. podľa tried zamestnaní, veku, praxe, vzdelania, pohlavia), ktoré sú potrebné pre monitorovanie ceny práce. Súčasťou mzdovej štatistiky je preto aj Informačný systém o cene práce (ISCP), ktorého gestorom je MPSVR SR, a ktorý zahŕňa aj pravidelné longitudinálne štvrtročné zisťovanie priemerých hodinových a mesačných zárobkov zamestnancov v detailnom členení²¹. Kvôli odlišným zdrojom údajov sa priemerné mzdy zistené z ISCP do istej miery odlišujú od priemernej mzdy zistenej ŠÚ SR na základe výkazníctva.

Podľa výsledkov celoslovenského výberového zisťovania z ISCP bola v roku 2015 *priemerná hrubá mesačná mzda* v hospodárstve SR **987 eur**, z toho v podnikateľskej sfére 1 026 eur a v nepodnikateľskej sfére 863 eur.

Najvyššiu priemernú hrubú mesačnú mzdu v roku 2015 pri zohľadnení *dosiahnutého stupňa vzdelania* mali zamestnanci s vysokoškolským vzdelaním II. stupňa – 1 442 eur, čo predstavovalo 146 % priemernej hrubej mesačnej mzdy v hospodárstve SR. Mzda zamestnancov s vysokoškolským vzdelaním II. stupňa dosiahla v podnikateľskej sfére hodnotu 1 708 eur a v nepodnikateľskej sfére 1 060 eur.

Podľa hlavných tried zamestnaní dosiahli najvyššiu priemernú hrubú mesačnú mzdu zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci – 2 172 eur (v podnikateľskej sfére 2 340 eur a v nepodnikateľskej sfére 1 545 eur).

Z hľadiska veku dosiahli najvyššiu priemernú hrubú mesačnú mzdu zamestnanci vo veku od 35 do 39 rokov – 1 096 eur (v podnikateľskej sfére vo veku od 35 do 39 rokov 1 155 eur a v nepodnikateľskej sfére vo veku 60 a viac rokov 923 eur) (príloha ku kapitole 2, tabuľka 7).

Z regionálneho hľadiska najvyššie priemerné mesačné mzdy poberali zamestnanci v Bratislavskom kraji – 1 316 eur (v podnikateľskej sfére 1 390 eur a v nepodnikateľskej sfére 1 004 eur) (príloha ku kapitole 2, tabuľka 8).

Pri triedení **podľa druhu vlastníctva** najvyššiu priemernú hrubú mesačnú mzdu mali zamestnanci spoločností so zahraničným vlastníctvom – 1 238 eur (v podnikateľskej sfére 1 238 eur u zamestnancov spoločností so zahraničným vlastníctvom a v nepodnikateľskej sfére u zamestnancov organizácií so štátnym vlastníctvom 997 eur).

Najnižšiu priemernú hrubú mesačnú mzdu v roku 2015 *podľa dosiahnutého stupňa vzdelania* mali zamestnanci so základným vzdelaním – 637 eur. Mzda zamestnancov so základným vzdelaním dosiahla v podnikateľskej sfére hodnotu 679 eur a v nepodnikateľskej sfére 482 eur.

²¹ Pravidelné sledovanie a vyhodnocovanie úrovne priemerných zárobkov, štruktúry miezd v detailnom členení podľa konkrétnych zamestnaní vyplýva z Nariadenia ES č. 530/1999 na zabezpečenie štruktúrnej štatistiky príjmov a Nariadenia Európskej komisie č.72/2002 o kvalite zisťovania štruktúry miezd zamestnancov.

Z pohľadu hlavných tried zamestnaní mali najnižšiu priemernú hrubú mesačnú mzdu pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci – 545 eur (v podnikateľskej sfére 591 eur a v nepodnikateľskej sfére 454 eur).

Pri triedení **podľa veku** najnižšiu priemernú hrubú mesačnú mzdu mali zamestnanci do 20 rokov – 584 eur (v podnikateľskej sfére 589 eur a v nepodnikateľskej sfére 477 eur).

Z hľadiska druhu vlastníctva mali najnižšiu priemernú hrubú mesačnú mzdu zamestnanci vo vlastníctve združení, politických strán a cirkví – 758 eur (v podnikateľskej sfére zamestnanci družstevných organizácií 775 eur a v nepodnikateľskej sfére zamestnanci združení, politických strán a cirkví 720 eur).

Z regionálneho hľadiska najnižšie priemerné mesačné hrubé mzdy poberali zamestnanci v Prešovskom kraji – 788 eur (v podnikateľskej sfére v Prešovskom kraji 777 eur a v nepodnikateľskej sfére v Nitrianskom kraji 813 eur).

Z analýzy **podielu jednotlivých zložiek celkovej priemernej hrubej mesačnej mzdy** v roku 2015 (987 eur) je zrejme, že najvyšší podiel tvorila základná mzda (67 %). Ďalšou významnou zložkou priemernej hrubej mesačnej mzdy boli náhrady mzdy, ktoré predstavovali 12 % a tretiu najvyššiu zložku tvorili prémie a odmeny (11 %). (príloha ku kapitole 2, tabuľka 9).

Podľa rodového členenia údajov o odmeňovaní priemerná hrubá mesačná mzda v roku 2015 u mužov bola 1 108 eur (v podnikateľskej sfére 1 132 eur a v nepodnikateľskej sfére 942 eur) a u žien 861 eur (v podnikateľskej sfére 875 eur a v nepodnikateľskej sfére 834 eur). Priemerná hrubá mesačná mzda žien teda predstavovala 77,7 % priemernej hrubej mesačnej mzdy mužov, kým v rovnakom období minulého roka to bolo 76,9 %.

Výškou dosiahnutých miezd sa najviac približujú muži a ženy v hlavnej triede 6 kvalifikovaní pracovníci v poľnohospodárstve, lesníctve a rybolove. V hlavnej triede 1 zákonodarcovia, riadiaci pracovníci je najvýraznejšia diferenciacia medzi pohlaviami.

Podľa stupňa dosiahnutého vzdelania v roku 2015 dosahovali najvyššiu priemernú mesačnú mzdu ženy pracujúce na plný pracovný čas s vysokoškolským vzdelaním III. stupňa v podnikateľskej sfére (1 758 eur) a v nepodnikateľskej sfére (1 275 eur). Muži s vysokoškolským vzdelaním III. stupňa poberali najvyššiu priemernú mesačnú mzdu v podnikateľskej sfére (2 669 eur) i v nepodnikateľskej sfére (1 456 eur). Najnižšie priemerné mesačné mzdy poberali zamestnanci v podnikateľskej aj nepodnikateľskej sfére so základným vzdelaním. Najväčšie rozdiely podľa vzdelania medzi podnikateľskou a nepodnikateľskou sférou sú v mzdách mužov s vysokoškolskou kvalifikáciou III. stupňa, kde tento rozdiel predstavoval až 946 eur. Rozdiel medzi zárobkami žien v tejto kategórii bol 483 eur (príloha ku kapitole 2, tabuľka 10).

Z pohľadu **hlavných tried SK ISCO-08** muži aj ženy pracujúci na plný pracovný čas zarábali v podnikateľskej aj nepodnikateľskej sfére v priemere najviac v triede 1 – zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci. Muži zarábali v priemere najmenej v triede 9 – pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci (v podnikateľskej sfére 675 eur a v nepodnikateľskej sfére 526 eur). U žien boli v priemere najnižšie mzdy, rovnako ako u mužov, v triede 9 – pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci (v podnikateľskej sfére 550 eur a v nepodnikateľskej sfére 463 eur) (príloha ku kapitole 2, tabuľka 11).

V súlade s vyššie uvedenými výsledkami porovnávania zárobkov zamestnancov v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére vychádza už dlhodobo priaznivejší výsledok v prospech podnikateľskej sféry. Najväčšie rozdiely v platoch u mužov aj u žien sú u vedúcich, riadiacich zamestnancov. Muži v podnikateľskej sfére zarábajú o 762 eur viac a ženy o 485 eur viac ako v nepodnikateľskej sfére.

Z celkového počtu zamestnancov (1 148 483) vo výberovom súbore Informačného systému o cene práce v roku 2015, bez ohľadu na dĺžku pracovného času, poberalo 66,65 % zamestnancov nižšiu mzdu ako zistený celorepublikový priemer 987 eur. Z počtu zamestnancov pracujúcich na plný pracovný čas poberalo minimálnu mzdu 1,66 % zamestnancov (príloha ku kapitole 2, tabuľky 12 až 17).

2.2.2 Úplné náklady práce

Podľa údajov Štatistického úradu SR (údaje sú v čase spracovania správy dostupné len za rok 2014) ročné **úplné náklady práce** medziročne **vzrástli o 4,7 %** na 15 721 eur na zamestnanca.

Z celkových nákladov práce v roku 2014 tvoril súhrn priamych nákladov 72,76 % a nepriamych nákladov 27,38 %, od ktorých sa odpočítavajú subvencie prijaté zamestnávateľom vo forme dotácií (-0,14 %).

Tabuľka 2.20 Dynamika ročných nákladov práce v SR na zamestnanca (v eurách)

Druh nákladov	2010	2011	2012	2013	2014
Náklady práce spolu					
z toho náklady:	13 482	14 064	14 554	15 018	15 721
– priame	9 858	10 242	10 633	10 902	11 438
– nepriame	3 650	3 835	3 936	4 132	4 305

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce

V roku 2014 zamestnávateľ vynaložil na svojho zamestnanca v priemere 1 310 eur za mesiac, čo bolo o 59 eur viac v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Medziročné tempo rastu priemerných mesačných nákladov práce sa v roku 2014 v porovnaní s rokom 2013 zrýchlilo o 1,5 p. b.

Priame náklady práce medziročne vzrástli o 4,9 %. V tejto skupine nákladových položiek v roku 2014 mali najväčšie zastúpenie mzdy, ktoré tvorili 63,59 % a náhrady mzdy tvoriace 8,47 %, z čoho 6,63 % pripadalo na náhrady za dovolenku. V skupine priamych nákladov práce medziročne vzrástli mzdy o 4,8 %, z toho základné mzdy a platy o 3,3 %, prémie a odmeny o 14,6 %. Z 833 eur vyplatených na mzdy pripadlo na základnú (tarifnú) mzdu a plat za prácu 644 eur, prémie a odmeny 113 eur, príplatky a doplatky, mzdové zvýhodnenia 45 eur. Náhrady mzdy vzrástli o 5,4 % na 111 eur, náhrady za pracovnú pohotovosť mimo pracoviska o 2,8 % a peňažné plnenia zo zisku po zdanení o 49,3 %.

Zvýšenie povinných príspevkov na sociálne poistenie o 4,2 % na úroveň 321 eur sa prejavilo 4,2 % rastom nepriamych nákladov práce. V roku 2014 dosiahli **nepriame náklady** úroveň 359 eur, pričom v porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k spomaleniu ich vývoja o 0,8 p. b. Nepovinné príspevky poklesli o 2,6 % na 7 eur. Z ostatných nepriamych nákladových zložiek najvýznamnejšiu položku tvorili sociálne výhody, ktoré vzrástli o 5,6 % (na 13 eur), z toho príspevky na stravovanie o 4,6 % a ostatné príspevky do sociálneho fondu o 9,1 %. Sociálne dávky poskytované zamestnávateľmi poklesli o 3,5 % na 10 eur, z toho náklady na odstupné klesli o 6,1 % a náhrady príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti o 2,3 %. Náklady na školenie zamestnancov zaznamenali nárast o 14,3 % na 5 eur. Ostatné nepriame náklady práce vzrástli o 43,2 % a z toho náklady na nábor zamestnancov o 15,1 %.

Tabuľka 2.21 Štruktúra mesačných nákladov práce v SR za rok 2014

Položky nákladov práce	Podiel v %	€	Index 2014/2013
1. – 16. CELKOVÉ NÁKLADY PRÁCE	100,00	1 310	104,7
1. – 7. PRIAME NÁKLADY	72,76	953	104,9
1. Mzdy	63,59	833	104,8
2. Náhrady mzdy	8,47	111	105,4
3. Platby do programu sporenia	0,01	0	64,8
4. Náhrady za pracovnú pohotovosť	0,18	2	102,8
5. Peňažné plnenia zo zisku po zdanení	0,33	4	149,3
6. Ostatné priame náklady zamestnancom	0,18	2	86,4
7. Odmeny učňom	0,00	0	98,5
8. – 15. NEPRIAME NÁKLADY	27,38	359	104,2
8. Povinné príspevky na sociálne poistenie	24,50	321	104,2
9. Nepovinné príspevky na sociálne poistenie	0,52	7	97,4
10. Sociálne dávky	0,79	10	96,5
11. Príspevky na sociálne poistenie učňov	0,00	0	216,8
12. Sociálne výhody	1,02	13	105,6
13. Náklady na školenie zamestnancov	0,37	5	114,3
14. Poplatky a sankcie súvisiace so mzdami	0,01	0	97,1
15. Ostatné nepriame náklady práce	0,19	2	143,2
16. SUBVENCIE	-0,14	-2	138,1

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce

Dlhodobý trend rastúcej diferenciacie v nákladoch práce medzi **ekonomickými činnosťami** pokračoval aj v sledovanom roku. Najvyšší medziročný rast nákladov práce bol v nasledujúcich ekonomických činnostiach: finančné a poisťovacie činnosti (o 8,5 %), vzdelávanie (o 7,1 %), zdravotníctvo a sociálna pomoc a činnosti v oblasti nehnuteľností (zhodne o 6,5 %), administratívne a podporné služby (o 6,1 %) a verejná správa a obrana (o 5,8 %). V porovnaní s predchádzajúcim rokom pokles nákladov práce nastal v dvoch ekonomických činnostiach: stavebníctvo (o 1,9 %) a ostatné činnosti (o 0,4 %). Z hľadiska dynamiky vývoja mesačných nákladov práce sa oproti predchádzajúcemu roku ich vývoj zrýchlil vo finančných a poisťovacích činnostiach, ďalej v činnostiach v oblasti nehnuteľností, vo verejnej správe a obrane, povinnom sociálnom zabezpečení, v zdravotníctve a sociálnej pomoci, v priemyselnej výrobe, vo veľkoobchode a maloobchode, oprave motorových vozidiel, v činnosti dodávka vody, čistenie odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov, v ekonomickej činnosti informácie a komunikácia a v doprave a skladovaní. V ostatných ekonomických činnostiach nastalo spomalenie vývoja mesačných nákladov práce, pričom najväčšie spomalenie nastalo v ostatných činnostiach (o 4,4 p. b.) a stavebníctve (o 3,4 p. b.).

Viac ako tretina ekonomických činností vynakladala nadpriemerné výdavky na pracovnú silu. Dominovala ekonomická činnosť finančné a poisťovacie činnosti (2 414 eur), kde výdavky na pracovnú silu prevýšili priemernú úroveň v SR o 84,3 %. Ďalej nasledovala ekonomická činnosť informácie a komunikácie s 2 368 eurami, dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu (2 260 eur), odborné, vedecké a technické činnosti (1 682 eur), ťažba a dobývanie (1 476 eur) a priemyselná výroba (1 334 eur). Ostatné ekonomické činnosti dosahovali aj naďalej podpriemerné hodnoty. Tradične najnižšie finančné prostriedky na vlastného zamestnanca boli vynaložené v ubytovacích a stravovacích službách (758 eur), ďalej v ostatných činnostiach (919 eur), administratívnych a podporných službách (982 eur), v umení, zábave a rekreácii (988 eur) a v poľnohospodárstve, lesníctve a rybolove (1 088 eur). (príloha ku kapitole 2, tabuľka 18)

Z hľadiska **veľkosti organizácií** vynaložili najviac prostriedkov na zamestnanca subjekty s 1 000 a viac zamestnancami (1 578 eur). Nadpriemernú úroveň dosiahli aj organizácie s 500 – 999 zamestnancami (1 416 eur), s 250 – 499 zamestnancami (1 379 eur) a organizácie

so 100 – 249 zamestnancami (1 335 eur). Najnižšie výdavky na prácu boli v malých podnikoch s 1 – 9 zamestnancami (1 065 eur) a v organizáciách, ktoré zamestnávajú 10 – 19 osôb (1 165 eur).

Regionálna diferenciacia v nákladoch práce medziročne vzrástla o 5,1 %. Mesačné náklady práce sa v jednotlivých regiónoch pohybovali v intervale od 1 018 eur (v Prešovskom kraji) do 1 712 eur (v Bratislavskom kraji), pričom nadpriemernú úroveň dosiahol len Bratislavský kraj. V porovnaní s rokom 2013, vzrástli mesačné náklady práce vo všetkých regiónoch. Z pohľadu dynamiky nákladov práce sa oproti predchádzajúcemu roku ich vývoj zrýchlil v Bratislavskom, Trnavskom, Trenčianskom, Nitrianskom a Košickom kraji. V ostatných krajoch nastalo spomalenie vývoja mesačných nákladov práce.

Tabuľka 2.22 Mesačné náklady práce na zamestnanca v roku 2014 podľa krajov (v eurách)

Položky nákladov práce	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
1. – 16. CELKOVÉ NÁKLADY PRÁCE	1 712	1 195	1 169	1 100	1 182	1 111	1 018	1 254
1. – 7. PRIAME NÁKLADY	1 251	870	850	799	860	807	741	903
1. Mzdy	1 097	756	735	700	750	711	644	786
2. Náhrady mzdy	140	103	104	94	100	93	91	110
3. Platby do programu sporenia	0	0	0	0	0	0	0	0
4. Náhrady za pracovnú pohotovosť	3	2	1	2	2	2	2	2
5. Peňažné plnenia zo zisku po zdanení	5	6	8	1	5	1	3	5
6. Ostatné priame náklady zamestnancom	5	2	1	1	2	1	1	0
7. Odmeny učňom	0	0	0	0	0	0	0	0
8. – 15. NEPRIAME NÁKLADY	465	326	320	302	324	306	279	352
8. Povinné príspevky na sociálne poistenie	409	294	288	274	295	277	254	313
9. Nepovinné príspevky na sociálne poistenie	10	6	5	4	6	6	4	7
10. Sociálne dávky	16	8	9	7	8	8	7	9
11. Príspevky na sociálne poistenie učňov	0	0	0	0	0	0	0	0
12. Sociálne výhody	17	13	11	12	11	11	10	14
13. Náklady na školenie zamestnancov	9	3	4	2	4	2	2	4
14. Poplatky a sankcie súvisiace so mzdami	0	0	0	0	0	0	0	0
15. Ostatné nepriame náklady práce	3	2	2	1	2	1	2	4
16. SUBVENCIE	-3	-0	-1	-0	-3	-2	-2	-1

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce

2.2.3 Kolektívne vyjednávanie

Ukladanie kolektívnych zmlúv vyššieho stupňa na MPSVR SR, ich extenzia a kolektívne spory

Podľa zákona č. 2/1991 Zb. o kolektívnom vyjednávaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o kolektívnom vyjednávaní“), sa v roku 2015 pokračovalo v rozširovaní záväznosti kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa (ďalej len „KZVS“) na ďalších zamestnávateľov podľa § 7 a § 7a zákona o kolektívnom vyjednávaní. Podľa platného znenia zákona o kolektívnom vyjednávaní došlo v roku 2015 k rozšíreniu záväznosti piatich KZVS. V súvislosti s rozširovaním záväznosti KZVS možno konštatovať, že ministerstvu v roku 2015 bolo doručených päť písomných návrhov zmluvných strán KZVS so žiadosťou o extenziu. Z celkového počtu piatich návrhov na rozšírenie KZVS bol jeden spoločný návrh zmluvných strán a v štyroch prípadoch požiadali o rozšírenie KZVS odborové zväzy.

V roku 2015 boli rozšírené KZVS v niektorých odvetviach alebo častiach odvetví v hutníctve, ťažobnom priemysle a geológii; autobusovej doprave; stavebníctve; elektrotechnickom priemysle a strojárskom priemysle.

V roku 2015 bolo na **MPSVR SR uložených 22 KZVS a 13 dodatkov ku KZVS**. Z uzatvorených KZVS bolo 14 uzatvorených v súkromnom sektore a osem vo verejnom sektore. Z 13 dodatkov bolo v súkromnom sektore uzatvorených 11 a dva dodatky boli uzatvorené vo verejnom sektore. Jeden dodatok ku KZVS bol uložený na MPSVR SR z dôvodu pristúpenia zamestnávateľa ku KZVS.

V porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k zvýšeniu počtu uzatvorených KZVS o 2 KZVS, ako aj k zvýšeniu uzatvorených dodatkov ku KZVS o 5 dodatkov. Táto situácia je čiastočne ovplyvnená najmä tým, že zmluvné strany v posledných rokoch uzatvárajú KZVS na kratšie obdobie. V roku 2014 boli niektoré KZVS uzatvorené na 2 - 3 roky, prípadne platnosť niektorých KZVS bola predĺžená dodatkom a z dôvodov ich dlhšej platnosti nebolo potrebné v roku 2015 v niektorých odvetviach uzatvárať nové KZVS. Z dôvodu, že platnosť KZVS uzatváraných na dlhšie obdobie skončila a nové KZVS zmluvné strany uzatvárajú na jeden rok, vzniká väčší počet uzatvorených KZVS v príslušnom roku. Vyšší počet uložených KZVS na MPSVR SR ovplyvnil aj fakt, že vo verejnom sektore, kde KZVS možno podľa zákona o kolektívnom vyjednávaní uzatvoriť iba na jeden rok, boli KZVS na rok 2015 aj 2016 uložené na MPSVR SR a zverejnené v Zbierke zákonov v roku 2015.

MPSVR SR evidovalo v roku 2015 celkovo 14 sporov o uzavretie kolektívnych zmlúv alebo dodatkov ku kolektívnym zmluvám, čo je v porovnaní s predchádzajúcim rokom o tri spory viac. Všetky spory boli riešené v konaní pred sprostredkovateľom. Z celkového počtu 14 sporov bolo 9 sporov vyriešených pred sprostredkovateľom úspešne a kolektívna zmluva bola uzatvorená, 3 spory riešené pred sprostredkovateľom boli neúspešné a v prípade 2 sporov došlo k dohode zmluvných strán ešte pred vstupom sprostredkovateľa do sporu. V dvoch sporoch MPSVR SR neurčovalo sprostredkovateľa, ale sprostredkovateľ bol dohodnutý spoločne zmluvnými stranami. V konaní pred rozhodcom nebol riešený v roku 2015 žiadny spor.

MPSVR SR neevidovalo v roku 2015 **žiadny spor o plnenie záväzkov z kolektívnej zmluvy**.

Všetky uvedené spory sa týkali uzavretia kolektívnej zmluvy v podnikateľskom sektore, **vo verejnom sektore nevznikol spor o uzatvorenie kolektívnej zmluvy**.

2.2.4 Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci

V záujme zlepšenia právnych predpokladov na uplatňovanie bezpečných a zdravie neohrozujúcich pracovných podmienok na pracoviskách vrátane podmienok pre bezpečnosť technických zariadení sa v roku 2015 pripravili legislatívne úpravy vyplývajúce z právnych aktov Európskej únie a aplikačnej praxe v týchto právnych predpisoch:

- Zákon č. 118/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 41/2015 Z. z., ktorým sa mení nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 576/2002 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických

požiadavkách a postupoch posudzovania zhody na tlakové zariadenie a ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 400/1999 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách na ostatné určené výrobky v znení neskorších predpisov v znení nariadenia vlády č. 329/2003 Z. z.

- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 104/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 387/2006 Z. z. o požiadavkách na zaistenie bezpečnostného a zdravotného označenia pri práci
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 105/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 286/2004 Z. z., ktorým sa ustanovuje zoznam prác a pracovísk, ktoré sú zakázané mladistvým zamestnancom, a ktorým sa ustanovujú niektoré povinnosti zamestnávateľom pri zamestnávaní mladistvých zamestnancov v znení nariadenia vlády č. 309/2010 Z. z.
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 106/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 272/2004 Z. z., ktorým sa ustanovuje zoznam prác a pracovísk, ktoré sú zakázané tehotným ženám, matkám do konca deviateho mesiaca po pôrode a dojčiacim ženám, zoznam prác a pracovísk spojených so špecifickým rizikom pre tehotné ženy, matky do konca deviateho mesiaca po pôrode a pre dojčiace ženy a ktorým sa ustanovujú niektoré povinnosti zamestnávateľom pri zamestnávaní týchto žien v znení nariadenia vlády č. 310/2010 Z. z.
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 234/2015 Z. z. o sprístupňovaní jednoduchých tlakových nádob na trhu
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 235/2015 Z. z. o uvádzaní výťahov na trh a sprístupňovaní bezpečnostných častí do výťahov na trhu
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 1/2016 Z. z. o sprístupňovaní tlakových zariadení na trhu
- Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 100/2015 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 147/2013 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri stavebných prácach a prácach s nimi súvisiacich a podrobnosti o odbornej spôsobilosti na výkon niektorých pracovných činností v znení vyhlášky č. 46/2014 Z. z.

Pracovné úrazy

V roku 2015 bolo v organizáciách patriacich do pôsobnosti dozoru inšpektorátov práce riadených Národným inšpektorátom práce nahlásených 9 036 registrovaných pracovných úrazov. Z uvedeného počtu bolo 57 závažných pracovných úrazov s následkom smrti (ďalej „SPÚ“), čo oproti roku 2014 predstavuje nárast o 17 prípadov (nárast o 42,50 %). V hodnotenom roku bolo zaevidovaných 162 pracovných úrazov s ťažkou ujmom na zdraví (ďalej „ĽUZ“), čo oproti roku 2014 predstavuje nárast o 10 prípadov (o 6,57 %) a bolo evidovaných 8 817 ostatných registrovaných pracovných úrazov (ďalej „RPÚ“), čo predstavuje nárast o 637 prípadov (o 7,78 %) oproti roku 2014.

Z členenia závažných pracovných úrazov (SPÚ a ĽUZ) za rok 2015 podľa druhu prevažujúcej ekonomickej činnosti zamestnávateľských organizácií vyplýva, že najvyšší podiel týchto úrazov podľa SK NACE sa koncentroval v odvetví priemyselnej výroby - celkom 28,31 % (9 SPÚ, 53 ĽUZ), dopravy a skladovania 17,81 % (16 SPÚ, 23 ĽUZ) a stavebníctva 15,98 % (12 SPÚ, 23 ĽUZ).

Väčšina SPÚ (82,45 %) sa kumulovala do troch hlavných zdrojových skupín, ktorými boli dopravné prostriedky (23 prípadov – 40,35 %), pracovné, prípadne cestné dopravné priestory ako zdroje pádov osôb (14 prípadov – 24,56 %) a materiál, bremená, predmety (10 prípadov – 17,54 %). Najčastejšími zdrojmi vzniku ĽUZ boli pracovné, prípadne cestné dopravné priestory ako zdroje pádov osôb (43 prípadov – 36,54 %), stroje – hnacie, pomocné, obrábacie a pracovné (35 prípadov – 21,60 %), dopravné prostriedky (32 prípadov – 19,75 %) a materiál, bremená, predmety (25 prípadov – 15,43 %).

Najčastejšou príčinou vzniku SPÚ bolo (okrem nezistených príčin najmä pri dopravných nehodách, kde inšpektori práce zisťujú len režim vedenia vozidla) predovšetkým používanie

nebezpečných postupov alebo spôsobov práce vrátane konania bez oprávnenia (8 prípadov – 14,03 %). Pri pracovných úrazoch s ŤUZ boli najčastejšou príčinou nedostatky osobných predpokladov na výkon práce v čase úrazu (rôzne indispozície, nepozornosť a pod.) a bežné riziko práce (45 prípadov – 27,77 %). Najčastejšími príčinami vzniku RPÚ boli predovšetkým nedostatky osobných predpokladov na výkon práce v čase úrazu (rôzne indispozície, nepozornosť a pod.) a bežné riziko práce (6 824 prípadov – 77,39 %) a nebezpečné konanie samotných poškodených zamestnancov – používanie nebezpečných postupov alebo spôsobov práce vrátane konania bez oprávnenia (458 prípadov – 5,19 %).

Rizikové práce

V roku 2015 rizikové práce v Slovenskej republike vykonávalo 101 474 zamestnancov (z toho 22 807 žien), čo oproti roku 2014 predstavuje nárast o 2 360 zamestnancov. K nárastu došlo len v tretej kategórii práce (o 2 537 zamestnancov), naopak v štvrtej kategórii došlo k miernemu poklesu počtu rizikových prác (o 177 zamestnancov oproti roku 2014).

Najviac zamestnancov bolo exponovaných hluku (76 916), chemickým látkam a zmesiam (26 854), fyzickej záťaži (5 914) a vibráciám (5 831). Mierny vzostup počtu zamestnancov v štvrtej kategórii bol zaznamenaný v expozícii chemickým faktorom (o 188 zamestnancov) a v expozícii nadmernej fyzickej záťaži (o 22 zamestnancov). Naopak, pokles zamestnancov bol zaevidovaný v expozícii nadmernému hluku (o 242 zamestnancov) a vibráciám (o 222 zamestnancov).

Najviac zamestnancov vykonávalo rizikovú prácu v odvetví priemyselnej výroby (70 434 zamestnancov) a v odvetví zdravotníctva a sociálnej pomoci (9 529 zamestnancov). Najviac žien (7 248 žien) vykonávalo rizikové práce v odvetví zdravotníctva a sociálnej pomoci.

Choroby z povolania

V roku 2015 bolo v Slovenskej republike hlásených 323 nových chorôb z povolania a profesionálnych otráv, z nich 114 u žien (35 % zo všetkých hlásených chorôb z povolania a profesionálnych otráv). V porovnaní s rokom 2014 (373 nových hlásených chorôb z povolania) došlo v roku 2015 k poklesu o 50 hlásených chorôb z povolania (o 13,4 %).

K najčastejším hlásených chorobám z povolania patrilo ochorenie horných končatín z dlhodobého nadmerného a jednostranného zaťaženia u 154 zamestnancov (47,7 % zo všetkých hlásených chorôb z povolania v SR), ochorenie horných končatín z vibrácií u 63 zamestnancov (19,5 %), porucha sluchu z hluku u 30 zamestnancov (9,3 %) a prenosné a parazitárne ochorenia u 30 zamestnancov (9,3 %).

Najvyšší výskyt chorôb z povolania bol v priemyselnej výrobe a to 148 hlásení (45,8 % zo všetkých hlásených chorôb z povolania), v odvetví ťažba a dobývanie 69 hlásení (21,4 %), v odvetví poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov 36 hlásení (11,1 %), v odvetví zdravotníctvo a sociálna pomoc 28 hlásení (8,7 %) a v odvetví stavebníctvo 21 hlásení (6,5 %).

3 SOCIÁLNA OCHRANA

Sociálnu ochranu na Slovensku zabezpečuje systém sociálneho zabezpečenia, ktorý pozostáva zo sociálneho poistenia, štátnej sociálnej podpory a sociálnej pomoci.

3.1 Sociálne poistenie

Sociálne poistenie zabezpečuje ochranu ekonomicky aktívneho obyvateľstva v prípade straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, potreby ošetrovania alebo opatrovania, tehotenstva alebo materstva, v prípade staroby alebo úmrtia, v prípade poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v dôsledku dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu, v prípade poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu alebo choroby z povolania, v prípade platobnej neschopnosti zamestnávateľa na uspokojenie nárokov zamestnanca a na úhradu povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, v prípade straty príjmu z činnosti zamestnanca v dôsledku straty zamestnania a na zabezpečenie príjmu v nezamestnanosti.

Systém sociálneho poistenia sa podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) člení na nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie, garančné poistenie a poistenie v nezamestnanosti.

Rok 2015 priniesol viaceré opatrenia, ktorých cieľom bolo najmä zvýšenie životnej úrovne nízkopríjmových poberateľov dôchodkov, zníženie administratívnej záťaže samostatne zárobkovo činných osôb, podpora zamestnanosti nezamestnaných osôb z najmenej rozvinutých okresov, ako aj zlepšenie postavenia fyzických osôb v období starostlivosti o dieťa.

V sledovanom období v oblasti sociálneho poistenia nadobudli účinnosť nasledovné opatrenia a úpravy dané viacerými novelami zákona o sociálnom poistení:

- Opatrenie MPSVR SR č. 295/2014 Z. z., ktorým sa ustanovuje pevná suma zvýšenia dôchodkovej dávky a percento zvýšenia úrazovej renty v roku 2015.

Dôchodkové dávky sa v roku 2015 zvýšili nasledovne:

- starobný dôchodok o 5,20 eura,
- starobný dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice o 1,60 eura,
- predčasný starobný dôchodok o 5,30 eura,
- predčasný starobný dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice o 1,90 eura,
- invalidný dôchodok priznaný z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, invalidný dôchodok podľa § 266 zákona o sociálnom poistení a sociálny dôchodok o 4,60 eura,
- invalidný dôchodok priznaný z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, invalidný dôchodok podľa § 266 zákona o sociálnom poistení vyplácaný v sume jednej polovice o 1,70 eura,
- invalidný dôchodok priznaný z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť najviac o 70 % o 2,70 eura,
- invalidný dôchodok priznaný z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť najviac o 70 % vyplácaný v sume jednej polovice o 1,10 eura,
- vdovský dôchodok a vdovecký dôchodok o 3,40 eura,
- vdovský dôchodok a vdovecký dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice o 1,50 eura,
- sirotský dôchodok o 1,80 eura,
- sirotský dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice o 0,90 eura.

Úrazová renta sa v roku 2015 zvýšila o 1,32 %.

- Výšku dôchodkovej hodnoty na príslušný kalendárny rok stanovovalo MPSVR SR opatrením uverejneným v Zbierke zákonov Slovenskej republiky, kým sa zákonom č. 183/2014 Z. z., ktorý novelizoval zákon o sociálnom poistení, neustanovilo, že výšku dôchodkovej hodnoty na nasledujúce kalendárne roky počnúc rokom 2015 stanoví Sociálna poisťovňa a zverejní ich najneskôr do 31. decembra príslušného kalendárneho roka na svojom webovom sídle. Dôchodková hodnota sa v roku 2015 zvýšila na 10,6865 eura z 10,2524 eura v roku 2014. Výška aktuálnej dôchodkovej hodnoty sa používa pri určení sumy dôchodku v danom roku.

- Sumu všeobecného vymeriavacieho základu za príslušný kalendárny rok stanovovalo taktiež MPSVR SR opatrením uverejneným v Zbierke zákonov Slovenskej republiky, kým sa zákonom č. 183/2014 Z. z., ktorý novelizoval zákon o sociálnom poistení, neustanovilo, že sumu všeobecného vymeriavacieho základu za nasledujúce kalendárne roky počnúc rokom 2015 stanoví Sociálna poisťovňa a zverejní ich najneskôr do 30. apríla kalendárneho roka nasledujúceho po príslušnom kalendárnom roku na svojom webovom sídle. Suma všeobecného vymeriavacieho základu za kalendárny rok 2014 bola 10 296 eur.
- Zákomom č. 338/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o sociálnom poistení sa s účinnosťou od 1. januára 2015 **zrušila prihlasovacia a odhlasovacia povinnosť na povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnnej osobe** a zaviedla sa povinnosť Sociálnej poisťovne oznámiť samostatne zárobkovo činnnej osobe vznik povinného poistenia, vymeriavací základ, výšku poistného, dátum splatnosti a údaje týkajúce sa úhrady poistného, a to do 20 dní od vzniku povinného poistenia.
- Zákomom č. 298/2014 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o sociálnom poistení sa s účinnosťou od 1. januára 2015 ustanovila **maximálna suma mesačného príjmu a maximálna suma priemerného mesačného príjmu z určenej dohody o brigádnickej práci študentov** na 200 eur ako pre študentov do 18 rokov veku, tak aj pre študentov nad 18 rokov veku do 26 rokov veku, z ktorej nie je študent povinný platiť poistné na sociálne poistenie.
- Zákomom č. 298/2014 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o sociálnom poistení sa s účinnosťou od 1. januára 2015 poistencovi, ktorý po priznaní starobného dôchodku ďalej vykonáva zárobkovú činnosť (je dôchodkovo poistený), **každoročne ex offio znova určí (zvýši) suma starobného dôchodku za obdobie dôchodkového poistenia získané po vzniku nároku na starobný dôchodok** v predchádzajúcom kalendárnom roku. Do 31. decembra 2014 bol takýto prepočet možný len po zániku dôchodkového poistenia.
- Zákomom č. 140/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o sociálnom poistení sa s účinnosťou od 1. júla 2015 zaviedol **inštitút minimálneho dôchodku** pre poberateľov starobného dôchodku a invalidného dôchodku po dovŕšení dôchodkového veku, ktorí získali najmenej 30 kvalifikovaných rokov dôchodkového poistenia (za kvalifikované roky sa v zásade považujú iba tie roky dôchodkového poistenia, počas ktorých bol príjem fyzickej osoby minimálne na úrovni osobného mzdového bodu 0,241). Za 30 rokov kvalifikovaného obdobia patrí minimálny dôchodok vo výške 1,36-násobku sumy životného minima. Za každý ďalší rok kvalifikovaného obdobia nad základnú hranicu 30 rokov sa minimálny dôchodok zvýši o dve percentá sumy životného minima za 31. až 39. rok kvalifikovaného obdobia a o tri percentá sumy životného minima za 40. a každý ďalší rok kvalifikovaného obdobia. Na poistenca – sporeteľa v systéme starobného dôchodkového sporenia sa vzťahujú obdobné podmienky ako na poistenca, ktorý nie je sporeteľom. Zvýšenie sumy starobného dôchodku na sumu minimálneho dôchodku sa znižuje podľa rovnakých zásad ako starobný dôchodok z I. piliera. Pre posúdenie nároku na minimálny dôchodok sa do celkového dôchodkového príjmu nezapočítava starobný a predčasný starobný dôchodok zo starobného dôchodkového sporenia. Pokiaľ ide o poberateľa invalidného dôchodku po dovŕšení dôchodkového veku, jeho minimálny dôchodok sa mu nekráti a starobný a predčasný starobný dôchodok z II. piliera vstupuje do úhrnu dôchodkových príjmov pri posudzovaní nároku na minimálny dôchodok.
- Zákomom č. 140/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o sociálnom poistení, s účinnosťou od 1. júla 2015 je povinne dôchodkovo poistený aj ohrozený alebo chránený svedok podľa osobitného predpisu, ktorí dovŕšili vek 16 rokov veku a ktorí podľa vyjadrenia orgánu príslušného na poskytovanie ochrany a pomoci nemôžu vykonávať zárobkovú činnosť, ak nie sú dôchodkovo poistení v súlade s príslušnými ustanovenia zákona o sociálnom poistení (napr. ako zamestnanec; samostatne zárobkovo činná osoba, ktorá je povinne nemocensky poistená; fyzická osoba s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky starajúca sa o dieťa do šiestich rokov jeho veku) a nebol im priznaný predčasný starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok a nedovŕšili dôchodkový vek. Za ohrozeného alebo chráneného svedka platí štát poistné na starobné poistenie, invalidné poistenie a poistné do rezervného fondu solidarity.
- Rozšírila sa pôsobnosť **odvodovej úľavy**, ktorá bola do systému sociálneho poistenia zavedená pre dlhodobo nezamestnaných od 1. novembra 2013, a platí aj **pri zamestnávaní nezamestnaných osôb z najmenej rozvinutých okresov**, vedených v evidencii uchádzačov

o zamestnanie najmenej šesť po sebe nasledujúcich mesiacov, s účinnosťou od 15. decembra 2015. Zoznam najmenej rozvinutých okresov vedie Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny v súlade so zákonom č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Odvodová úľava sa tak týka aj zamestnancov, ktorí boli evidovaní v evidencii uchádzačov o zamestnanie najmenej šesť po sebe nasledujúcich mesiacov pred vznikom pracovného alebo štátnozamestnaneckého pomeru a dôvodom vyradenia z evidencie uchádzačov o zamestnanie bol vznik tohto pracovného pomeru alebo štátnozamestnaneckého pomeru a majú trvalý pobyt v niektorom z najmenej rozvinutých okresov. Predmetné opatrenie predstavuje tzv. odvodovú úľavu pre zamestnávateľa ako aj pre zamestnanca, a to najdlhšie na obdobie jedného roka. Zamestnávateľ, ako ani zamestnanec, neplatí poisťné na sociálne poistenie, okrem úrazového a garančného poistenia, ktoré platí zamestnávateľ.²²

- V roku 2015 bol opätovne vyplatený **vianočný príspevok** niektorým poberateľom dôchodku na základe zákona č. 240/2014 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 592/2006 Z. z. o poskytovaní vianočného príspevku niektorým poberateľom dôchodku a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. V roku 2015 sa opätovne jednorazovo zvýšila suma vianočného príspevku o 12,74 eura pre poberateľov vianočného príspevku s dôchodkom, resp. úhrnom súm dôchodkov do výšky 396,18 eura (vrátane) - t. j. 2-násobku sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu.

Nárok na vianočný príspevok v roku 2015 vznikol dôchodcom, ktorí mali dôchodok nižší, resp. rovnajúci sa sume 514,80 eura.

Vianočný príspevok sa počítal v roku 2015 podľa vzorca:

$$87,26 - 0,18 \times (\text{výška dôchodku} - 198,09^{23})$$

Od 1. januára 2016 nadobudli účinnosť nasledovné významné legislatívne zmeny, prijaté v roku 2015:

- Zákomom 407/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o sociálnom poistení, došlo k **zvýšeniu materského** z pôvodných 65 % na 70 % denného vymeriavacieho základu alebo pravdepodobného denného vymeriavacieho základu. Zvýšenie materského sa vzťahuje aj na poistencov, ktorým nárok na materské vznikol pred 1. januárom 2016 a trvá aj po 31. decembri 2015. Uvedeným opatrením sa výraznejšie podporia rodičia detí, ktorí pred nástupom na materskú dovolenku vykonávali zárobkovú činnosť a boli povinne nemocensky poistení.
- Zákomom č. 407/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o sociálnom poistení, došlo k **opätovnému priznaniu pozostalostných dôchodkov**, čím sa odstránilo časové obmedzenie možnosti splnenia podmienok na trvalý nárok na vdovský dôchodok a vdovecký dôchodok. Nová právna úprava odstraňuje rozdielne postavenie vdov a vdovcov, ktorí ovdoveli pred 1. januárom 2004, v porovnaní s vdovami a vdovcami, ktorí ovdoveli po 31. decembri 2003. Právna úprava účinná po 31. decembri 2003 nevyžaduje, aby sa podmienky vzniku nároku na vdovecký dôchodok splnili do troch rokov od smrti manželky, resp. do iného zákonom určeného času na zachovanie nároku na tento dôchodok alebo na jeho výplatu aj po uplynutí jedného roka od smrti manžela. Nárok na pozostalostný dôchodok, resp. nárok na jeho výplatu, sa bude naďalej posudzovať podľa právnych predpisov účinných v čase vzniku sociálnej udalosti, ktorou je smrť manžela. Opätovný nárok na vdovský dôchodok, resp. na jeho výplatu je podmienený podaním žiadosti. Sociálna poisťovňa o ňom nebude rozhodovať ex offi, t. j. z úradnej povinnosti.
- Zákomom č. 140/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o sociálnom poistení, sa ustanovilo **priznanie vyrovnávacieho príplatku**, na ktorý má po splnení zákonom ustanovených podmienok nárok poberateľ slovenského starobného dôchodku, ktorý poberá aj český starobný dôchodok. Účelom vyrovnávacieho príplatku je čiastočne eliminovať poistencami negatívne vnímanú

²² Táto odvodová úľava sa vzťahuje aj na platenie poisťného na verejné zdravotné poistenie, ktoré vecne spadá do pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky.

²³ suma životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu

skutočnosť, že na základe rozdelenia ČSFR im bol priznaný dôchodok z Českej republiky za obdobia zamestnania pred rozdelením ČSFR a dôchodok zo Slovenskej republiky za obdobia dôchodkového poistenia, resp. zabezpečenia po rozdelení ČSFR, pričom úhrn súm týchto dôchodkov je z dôvodu rozdielných právnych úprav dôchodkového poistenia v jednotlivých štátoch po rozdelení ČSFR nižší, ako by bola suma dôchodku, ak by sa priznal poistencovi výlučne podľa právnych predpisov Slovenskej republiky s prihliadnutím na celú dobu dôchodkového poistenia/zabezpečenia, tak pred, ako aj po rozdelení ČSFR. Rozdiel medzi týmito dôchodkami tvorí práve vyrovnávací príplatok. Princiálne rovnaká právna úprava, len v opačnom zmysle, bola prijatá v Českej republike.

- Zákonom č. 378/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o sociálnom poistení sa ustanovilo, že od 2. januára 2016 budú môcť občania Slovenskej republiky absolvovať v rámci dobrovoľnej vojenskej prípravy vojenský výcvik a pripraviť sa tak na prípadnú obranu Slovenskej republiky. V rámci sociálneho poistenia sú tieto osoby **pokryté úrazovými dávkami a dôchodkovým poistením počas dobrovoľnej vojenskej prípravy** a pravidelného cvičenia alebo plnenia úloh ozbrojených síl Slovenskej republiky. Skupina poistencov štátu sa rozšírila o vojakov dobrovoľnej vojenskej prípravy za ktorých bude štát do Sociálnej poisťovne platiť poistné na dôchodkové poistenie, povinné príspevky na starobné dôchodkové sporenie, ak sú sporiteľmi za predpokladu, že už nie sú povinne dôchodkovo poistení podľa príslušných ustanovení zákona o sociálnom poistení (napr. ako zamestnanec, samostatne zárobkovo činná osoba, atď.) a nebol im priznaný invalidný dôchodok, ako aj uhrádzať náklady na dávky úrazového poistenia, ak vznikne úraz takejto osobe počas dobrovoľnej vojenskej prípravy, pravidelného cvičenia alebo plnenia úloh ozbrojených síl Slovenskej republiky. Okruh zamestnancov na účely dôchodkového poistenia sa rozšíril o fyzickú osobu v právnom vzťahu na základe dohody o zaradení do aktívnych záloh podľa osobitného predpisu počas pravidelného cvičenia alebo plnenia úloh ozbrojených síl Slovenskej republiky.

3.1.1 Nemocenské poistenie

Nemocenské poistenie slúži na preklopenie sociálnych udalostí, ako napríklad dočasná pracovná neschopnosť, tehotenstvo či materstvo. Zo systému nemocenského poistenia sa vyplácajú dávky, ktoré sa členia na nemocenské (zamestnancovi poskytované spravidla až od 11. dňa trvania dočasnej pracovnej neschopnosti), ošetrovné, materské a vyrovnávaciu dávku.

Podľa zákona č. 462/2003 Z. z. o náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov za prvých 10 dní trvania dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca vypláca zamestnávateľ náhradu príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca a Sociálna poisťovňa poskytuje zamestnancovi nemocenské až od 11. dňa jeho dočasnej pracovnej neschopnosti.

Výdavky na nemocenské dávky²⁴ v roku 2015, hradené z rozpočtu Sociálnej poisťovne, boli v čiastke 415,09 mil. eur. V porovnaní s rokom 2014 boli vyššie o 34,27 mil. eur (index rastu 1,09). Nárast výdavkov nastal z dôvodu vyššieho počtu prípadov.

V roku 2015 boli priemerné mesačné počty prípadov zúčtovaných nemocenských dávok nasledovné:

- nemocenské 105 534 prípadov,
- ošetrovné 10 702 prípadov,
- vyrovnávací dávka 78 prípadov,
- materské 24 395 prípadov.

Priemerný mesačný počet prípadov bol oproti roku 2014 vyšší o 9 727 (najvyšší nárast priemerného počtu prípadov bol zaznamenaný na nemocenskom, o 7 155 prípadov). Tento nárast bol spôsobený vyšším priemerným percentom dočasnej pracovnej neschopnosti. Priemerné percento dočasnej pracovnej neschopnosti (ďalej len „DPN“) pre chorobu a úraz v roku 2014 dosiahlo 3,19 % a v roku 2015 vzrástlo na 3,23 % z priemerného počtu poistencov v danom roku (najnižšie priemerné percento DPN bolo v Bratislavskom kraji 2,05 % a najvyššie v Prešovskom kraji 4,09 %). Priemerná doba trvania práceneschopnosti v roku 2015 predstavovala 42,65 dní (najnižšia priemerná doba trvania

²⁴ Prehľad výdavkov základného fondu nemocenského poistenia (ZFNP) a nemocenských dávok v roku 2015 je uvedený v Prílohe ku kapitole 3 tab.1).

34,86 dní bola v Bratislavskom kraji a najvyššia 50,28 dní v Prešovskom kraji), čo znamenalo oproti roku 2014 pokles o 3,81 dňa.

Nižšie uvedená tabuľka naznačuje, že priemerné výšky vyplácaných nemocenských dávok s výnimkou vyrovnávacej dávky v roku 2015 sa v porovnaní s rokom 2014 mierne zvýšili.

Tabuľka 3.1 Počet prípadov a priemerná výška nemocenských dávok v roku 2015

Dávka	Počet vyplatených dávok v roku 2015	Index 2015/2014	Priemerná výška dávky v roku 2015 (v €)	Index 2015/2014
Nemocenské	1 266 403	107,3 %	221	102,0 %
Ošetrovné	128 426	114,2 %	82	105,7 %
Vyrovňavacia dávka	932	78,79 %	54	88,3 %
Materské	292 737	105,5 %	430	101,7 %

Zdroj: Sociálna poisťovňa

3.1.2 Dôchodkové poistenie

Dôchodkové poistenie sa člení na starobné poistenie (poistenie na zabezpečenie príjmu v starobe a pre prípad úmrtia) a na invalidné poistenie (poistenie pre prípad poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v dôsledku dlhodobu nepriaznivého zdravotného stavu a pre prípad úmrtia). Zo systému dôchodkového poistenia sa poskytuje starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, invalidný dôchodok, vdovský dôchodok, vdovecký dôchodok a sirotsky dôchodok.

V terminológii dôchodkových dávok znamená súbeh poberanie súčasne (súbežne) tzv. priameho dôchodku (starobného, predčasného starobného alebo invalidného) s nepriamym dôchodkom (vdovským dôchodkom alebo vdoveckým dôchodkom), prípadne súbehu invalidného dôchodku s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť do 70 % so sirotským dôchodkom.

K 31. decembru 2015 bolo vyplácaných 1 642 919 dôchodkových dávok (bez dôchodkov hradených štátom – napr. tzv. invalidov z mladosti, dôchodkov manželky, sociálnych dôchodkov, ako aj bez dôchodkov vyplácaných do cudziny a dôchodkov neprevzatých do automatizovanej evidencie). Dôchodkov neprevzatých do automatizovanej evidencie bolo 20 a počet dôchodkov vyplácaných do cudziny bol 23 170.

V porovnaní so stavom k 31. decembru 2014 bol počet vyplatených dôchodkov²⁵ v decembri 2015 vyšší o 9 177, čo predstavuje medziročný nárast o 0,56 %. Pokles oproti roku 2014 zaznamenal počet vyplácaných vdovských dôchodkov (o 2 159), sirotských dôchodkov (o 1 252) a predčasných starobných dôchodkov (o 2 997). Oproti roku 2014 nárast zaznamenal počet vyplácaných vdoveckých dôchodkov (o 760), starobných dôchodkov (o 13 383) a invalidných dôchodkov (o 1 442).

²⁵ Podrobnejšie štatistické údaje o počte poberateľov a výške jednotlivých dôchodkových dávok sú uvedené v Prílohe ku kapitole 3 (tab.2 až 5).

Tabuľka 3.2 Počet vyplácaných dôchodkových dávok a priemerná výška dôchodkov v roku 2014 a 2015

Typ dôchodku	Počty vyplácaných dôchodkov k:		Priemerná výška (sólo) dôchodku v €:	
	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2015
Starobný (sólo + v súbehu) spolu	1 018 814	1 032 197	400	411
Predčasný starobný (sólo + v súbehu) spolu	21 348	18 351	384	393
Invalidný (sólo + v súbehu) spolu	233 009	234 451	267	266
Vdovský (sólo+ v súbehu)	294 986	292 827	243	246
Vdovecký (sólo+ v súbehu)	40 960	41 720	187	190
Sirotský	24 625	23 373	131	132
Spolu	1 633 742	1 642 919	x	x
Dôchodky neprevzaté do automatizovanej evidencie	70	20	x	x
Dôchodky vyplácané do cudziny	21 607	23 170	x	x

Zdroj: Sociálna poisťovňa

V roku 2015 vplyvom vývoja makroekonomických ukazovateľov (najmä deflácia), valorizácie dôchodkových dávok a rastu aktuálnej dôchodkovej hodnoty došlo k zlepšeniu sociálnej situácie dôchodcov. Všetky dávky dôchodkového poistenia okrem sólo invalidného dôchodku a predčasného starobného dôchodku vyplácaného v súbehu s vdovským dôchodkom sa v priemere oproti roku 2014 zvýšili. Najvyšší nominálny nárast zaznamenali poberatelia starobného dôchodku vyplácaného v súbehu s vdoveckým dôchodkom a poberatelia starobného dôchodku vyplácaného v súbehu s vdovským dôchodkom.

Tabuľka 3.3 Priemerná výška dôchodkov v súbehu v rokoch 2014 a 2015 k 31. 12.

Druh dôchodku	Priemerná výška dôchodku* v €	
	rok 2014	rok 2015
starobný vyplácaný v súbehu s vdovským (ženy)	440	450
starobný vyplácaný v súbehu s vdoveckým (muži)	513	525
predčasný starobný vyplácaný v súbehu s vdovským (ženy)	467	464
predčasný starobný vyplácaný v súbehu s vdoveckým (muži)	501	502
invalidný vyplácaný v súbehu s vdovským (ženy)	393	396
invalidný vyplácaný v súbehu s vdoveckým (muži)	422	424

Zdroj: Sociálna poisťovňa

*priemerná výška vypočítaná z úhrnnej sumy oboch vyplácaných dôchodkov

Výdavky²⁶ na (systémové) dávky dôchodkového poistenia v roku 2015 boli 6,4 mld. eur, čo predstavuje oproti roku 2014 nárast výdavkov o 2,8 %. Okrem toho štátom hradené dôchodkové dávky (dôchodok manželky, sociálny dôchodok, tzv. invalidný dôchodok z mladosti, zvýšenie pre bezvládnosť, zvýšenie dôchodku z dôvodu jediného zdroja príjmu, za odboj a rehabilitáciu, vrátane príplatkov za štátnu službu) predstavovali 55,3 mil. eur (nárast oproti roku 2014 o 4,9 %).

Výdavky na výplatu vianočného príspevku²⁷ niektorým poberateľom dôchodku v roku 2015 (bez doplatkov) predstavovali 77,2 mil. eur, pričom v roku 2014 to bolo 78,2 mil. eur. Celkový počet dôchodcov, ktorým bol vyplatený vianočný príspevok v roku 2015 dosiahol 1 141 551 osôb, kým v roku 2014 to bolo 1 118 655 osôb. Výdavky na zvýšenie sumy starobného dôchodku a sumy

²⁶ Prehľad výdavkov na dôchodkové dávky k 31. 12. 2015 je uvedený v Prílohe ku kapitole 3 (tab. 5).

²⁷ Ide o štátnu sociálnu dávku.

invalidného dôchodku vyplácaného po dovŕšení dôchodkového veku na sumu minimálneho dôchodku²⁸ predstavovali ďalších 8,2 mil. eur.

K 31. decembru 2015 bolo zaznamenaných 8 309 poberateľov sólo starobných dôchodkov (t. j. 1,12 %) presahujúcich priemernú mesačnú mzdu v hospodárstve Slovenskej republiky (883 eur). Pomer priemerného starobného sólo dôchodku vyplácaného k 31. decembru 2015 k priemernej mesačnej mzde za rok 2015 v hospodárstve Slovenskej republiky bol 46,55 %, čo je mierny pokles v porovnaní s rokom 2014 (pokles o 0,09 p. b.).

3.1.3 Úrazové poistenie

Úrazové poistenie je poistením zamestnávateľa pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu alebo choroby z povolania. Dávkami úrazového poistenia sú úrazový príplatok, úrazová renta, jednorazové vyrovnanie, pozostalostná úrazová renta, jednorazové odškodnenie, pracovná rehabilitácia a rehabilitačné, rekvalifikácia a rekvalifikačné, náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia, náhrada nákladov spojených s liečením a náhrada nákladov spojených s pohrebom. V rámci úrazového poistenia nevystupuje ako subjekt SZČO, pričom jej nie je ani daná možnosť dobrovoľnej účasti na tomto druhu poistenia.

Celková suma vyplatených dávok v roku 2015²⁹ bola 46,7 mil. eur, čo predstavuje 4,80 percentné zvýšenie výdavkov oproti roku 2014. Najpočetnejšia a finančne najnáročnejšia dávka je úrazová renta. Za rok 2015³⁰ bolo vyplatených 84 729 úrazových rent, čo predstavuje oproti roku 2014 nárast o 1,4 %. Priemerná výška tejto dávky za rok 2015 bola 300,10 eura, t. j. 3,1 % nárast oproti roku 2014. Na túto dávku bolo vynaložených 24,9 mil. eur (53,4 % všetkých výdavkov základného fondu úrazového poistenia). Druhou najpočetnejšie vyplácanou dávkou bol úrazový príplatok v rozsahu 27 680 prípadov, čo oproti roku 2014 predstavuje pokles o 2,4 %. Najvyššiu priemernú výšku na jeden prípad predstavovali dávky: náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia (16 473 eur) a náhrada za stratu zárobku po skončení pracovnej neschopnosti (13 834 eur) – ide však o menej početné dávky.³¹

3.1.4 Garančné poistenie

Garančné poistenie je poistením pre prípad platobnej neschopnosti zamestnávateľa na uspokojenie nárokov zamestnanca. Pri tomto druhu poistenia platí poistné len zamestnávateľ a poisteným je zamestnanec, pre prípad platobnej neschopnosti zamestnávateľa. Poistným plnením je napríklad náhrada mzdy, nárok na odstupné, ktoré patrí zamestnancovi pri skončení pracovného pomeru, nároky cestovných, sťahovacích a iných výdavkov, ktoré vznikli pri plnení pracovných povinností atď., ak zamestnávateľ nie je schopný plniť svoje záväzky voči zamestnancom z dôvodu, že sa stal platobne neschopným. Z garančného poistenia sa vypláca dávka garančného poistenia. Zároveň sa z garančného poistenia uhrádzajú povinné príspevky na starobné dôchodkové sporenie nezaplatené zamestnávateľom do základného fondu príspevkov na starobné dôchodkové sporenie v zákonom ustanovenej lehote. V rámci garančného poistenia nevystupuje ako subjekt SZČO a vzhľadom na charakter poistných vzťahov nie je daná ani možnosť dobrovoľnej účasti na tomto druhu poistenia³².

Za rok 2015 bolo vyplatených 2 353 dávok (tabuľka 3.4), čo v porovnaní s rokom 2014 predstavuje pokles o 23,5 %. Celkový objem vyplatených prostriedkov na dávku garančného poistenia bol 12,7 mil. eur (vrátane povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie nezaplatených zamestnávateľom do základného fondu príspevkov na starobné sporenie v zákonom ustanovenej lehote), oproti predchádzajúcemu roku ide o 10,6-percentné zníženie.

Priemerná výška dávky za rok 2015 činila 1 597,98 eura, čo predstavuje nárast o 19,4 % oproti roku 2014.

²⁸ Hradené zo štátneho rozpočtu.

²⁹ Prehľad výdavkov základného fondu úrazového poistenia je uvedený v Prílohe ku kapitole 3 (tab. 6)

³⁰ Priemerná výška a počet vyplatených dávok úrazového poistenia a štátne dávky úrazového poistenia sú uvedené v Prílohe ku kapitole 3 (tab. 7 a 8)

³¹ Tieto dávky sú vyplácané podľa právnych predpisov účinných do 31. 12. 2003, podľa prechodného ustanovenia.

³² Výdavky základného fondu garančného poistenia sú uvedené v Prílohe ku kapitole 3 (tab. 9)

Tabuľka 3.4 Výdavky na dávku garančného poistenia, počet prípadov a priemerná výška dávky v eurách v roku 2015

Obdobie	Počet prípadov	Priemerná výška dávky v €	Výdavky na dávku garančného poistenia v tis. €
Január	83	1 458,18	114,0
Február	149	1 551,91	224,2
Marec	148	1 755,00	252,7
Apríl	165	1 647,95	264,9
Máj	398	1 627,46	640,7
Jún	461	1 734,01	792,9
Júl	218	1 736,24	369,3
August	210	1 363,82	279,4
September	115	1 370,70	150,6
Október	247	1 601,43	381,1
November	92	1 413,88	130,1
December	67	1 243,40	82,8
Celkom	2 353	x	3 682,9
Priemer	196	1 597,98	306,9

Zdroj: Sociálna poisťovňa

3.1.5 Poistenie v nezamestnanosti

Poistenie v nezamestnanosti je poistením pre prípad straty príjmu z činnosti zamestnanca v dôsledku straty zamestnania a na zabezpečenie príjmu v dôsledku nezamestnanosti. Z poistenia v nezamestnanosti sa vypláca dávka v nezamestnanosti.

V roku 2015 predstavoval priemerný mesačný počet poberateľov dávky³³ v nezamestnanosti 34 557 osôb, t. j. pokles približne o 2,5 % oproti priemernému mesačnému počtu v roku 2014. Počet osôb, ktoré v roku 2015 boli poberateľmi dávky v nezamestnanosti predstavuje 120 663, z čoho bolo 61 453 žien (50,9 %) a 59 210 mužov (49,1 %). Z hľadiska vekovej štruktúry bol najväčší podiel poberateľov dávky v nezamestnanosti vo vekovej skupine 30 – 39 ročných (najväčšia skupina mužov poberateľov dávky v nezamestnanosti bola vo veku 25 – 34 rokov a najväčšia skupina žien poberateľiek dávky v nezamestnanosti bola vo veku 30 – 39 rokov).

Výdavky na dávky v nezamestnanosti v roku 2015 dosiahli sumu 158,6 mil. eur, t. j. nárast výdavkov o 2,5 % oproti roku 2014. Priemerná mesačná výška dávky v roku 2015 bola 344,50 eura, čo je o 3,5 % viac ako v roku 2014.

³³ Podrobnejšie štatistiky o vyplatených dávkach v nezamestnanosti a poberateľoch sú uvedené v Prilohe ku kapitole 3 (tab.10 a 11).

3.2 Dôchodkové sporenie

Dôchodkové sporenie v súčasnosti tvorí starobné dôchodkové sporenie a doplnkové dôchodkové sporenie:

II. pilier – starobné dôchodkové sporenie, príspevkovo definované, financované prostredníctvom kapitalizácie, vykonávané dôchodkovými správcovskými spoločnosťami na základe zákona č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o starobnom dôchodkovom sporení“), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2005.

III. pilier – doplnkové dôchodkové sporenie, príspevkovo definované, financované prostredníctvom kapitalizácie, vykonávané doplnkovými dôchodkovými spoločnosťami na základe zákona č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o doplnkovom dôchodkovom sporení“), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2005.

3.2.1 Starobné dôchodkové sporenie

Cieľom zavedenia starobného dôchodkového sporenia, ktorý je súčasťou povinného dôchodkového systému, bolo diverzifikovať riziká jednotlivých spôsobov financovania dôchodkových dávok, t. j. priebežného spôsobu financovania a kapitalizačného spôsobu financovania.

Starobné dôchodkové sporenie (II. pilier) je príspevkovo definované a financované z príspevkov na starobné dôchodkové sporenie (ďalej len „príspevky“) odvádzaných na osobné dôchodkové účty sporiteľov.

Najzásadnejšou novinkou v oblasti starobného dôchodkového sporenia bolo v roku 2015 začatie vyplácania dôchodkov z tohto systému. Jeho predpokladom bolo prijatie tzv. anuitnej novely. Anuitná novela, t. j. zákon č. 183/2014 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony bola prijatá s delenou účinnosťou (od 1. 7. 2014 a od 1. 1. 2015).

Medzi najdôležitejšie oblasti, ktoré zmenila alebo zadefinovala anuitná novela patria:

Zmeny v oblasti dôchodkov:

Z II. piliera sa môžu vyplácať dôchodky tromi formami. Zachovaná zostala forma doživotného dôchodku, ktorý vyplácajú poisťovne a taktiež programový výber vyplácaný dôchodkovými správcovskými spoločnosťami, aj keď podmienky výplaty dôchodku týmito formami boli značne zmenené. Anuitná novela zaviedla ďalšiu formu výplaty dôchodku – dočasný dôchodok. Rovnako ako pri doživotnom dôchodku, aj pri tejto forme ide o poistný produkt, ktorý je vyplácaný poisťovňami.

Anuitná novela tiež umožnila prístup k úsporám v II. pilieri všetkým sporiteľom, ktorí by na základe predošlej právnej úpravy nemohli získať svoje nasporené prostriedky. Ide napríklad o sporiteľov s nízkou nasporenou sumou, za ktorú si nedokážu zakúpiť doživotný dôchodok. Pre týchto sporiteľov je určený programový výber alebo dočasný dôchodok v striktno regulovanom režime maximalizujúcom dobu výplaty. Anuitnou novelou taktiež došlo k zrušeniu podmienky minimálneho obdobia sporenia v dĺžke 10 rokov. Jedinou podmienkou na výplatu starobného dôchodku je dovŕšenie dôchodkového veku, čím sa umožnil prístup k úsporám v II. pilieri aj pre tých sporiteľov, pri ktorých nie je z objektívnych dôvodov reálne očakávať splnenie podmienky 10 rokov sporenia (napr. z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku). Pri aktuálnom znení zákona už podmienka minimálneho sporenia v dĺžke 10 rokov stratila svoje opodstatnenie aj z dôvodu, že prvú zmluvu o starobnom dôchodkovom sporení môže uzatvoriť len fyzická osoba, ktorá ešte nedovŕšila 35 rokov veku.

Anuitnou novelou zostala zachovaná možnosť vyplácania predčasného starobného dôchodku. Predčasný starobný dôchodok sa vypláca takému sporiteľovi, ktorému už bol priznaný predčasný starobný dôchodok z I. piliera; tento musí byť vyšší ako 1,2 násobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu. Ak sporiteľ nemá nárok na predčasný starobný dôchodok z I. piliera vyšší ako 1,2-násobok sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, môže si pomôcť úsporami

v II. pilieri. Má teda nárok na predčasný starobný dôchodok aj vtedy, ak jeho predčasný starobný dôchodok z oboch pilierov bude vyšší ako 1,2 násobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu. V prípade predčasného starobného dôchodku musia byť splnené podmienky, že sporiteľ získal najmenej 15 rokov dôchodkového poistenia a do dovŕšenia dôchodkového veku mu chýbajú maximálne 2 roky.

Sporiteľ si môže na vyplácanie predčasného starobného alebo starobného dôchodku vybrať doživotný dôchodok bez zvyšovania a bez pozostalostného krytia, doživotný dôchodok so zvyšovaním (indexáciou), s pozostalostným krytím (krytie pozostalých na jeden alebo dva roky po smrti poberateľa dôchodku) alebo ich kombináciu.

Sporiteľ, ktorý dovŕši dôchodkový vek a nebude poberať dôchodok programovým výberom, môže požiadať o dávku výnos z investovania. Ide o pravidelne vyplácanú dávku sporiteľovou dôchodkovou správcovskou spoločnosťou z výnosov z jeho majetku, ktorý má v dôchodkovom fonde.

Ak si sporiteľ platil aj dobrovoľné príspevky na starobné dôchodkové sporenie, po dovŕšení dôchodkového veku si ich môže vybrať formou programového výberu bez nutnosti splnenia dodatočných podmienok.

Zmeny v oblasti informačných povinností:

Sporitelia majú od 1. januára 2015 k dispozícii niekoľko zdrojov informácií o vyplácaní dôchodkov z II. piliera. Všetky dôležité informácie nájdu na webovom sídle Sociálnej poisťovne a dôchodkových správcovských spoločností. Sporitelia tiež môžu požiadať dôchodkové správcovské spoločnosti, v ktorých si sporia, o bezplatné zaslanie informačného balíčka. V ňom sa dozvedia napr. ako a kde môžu o dôchodok požiadať alebo informácie o jednotlivých formách výplaty dôchodkov spolu s praktickými príkladmi.

Zmeny v oblasti sprostredkovania ponúk:

Sociálna poisťovňa zriadila a spravuje Centrálny informačný ponukový systém (CIPS), ktorý slúži na sprostredkovanie ponúk dôchodkov pre sporiteľov. Takýto systém zabezpečuje transparentnosť systému a znižuje administratívnu záťaž sporiteľa, ktorý dostane všetky ponuky na jednom mieste. Vďaka tomu si sporiteľ môže rýchlo porovnať ponuky jednotlivých poisťovní bez toho, aby každú z nich osobne navštívil. Existencia CIPS umožnila zakázať sprostredkovateľskú činnosť pri vyplácaní dôchodkov, čím sa zamedzuje vzniku jedného z najväčších nákladov vstupujúcich do ceny dôchodku. Rovnako pozitívny vplyv na výšku vyplácaných dôchodkov má aj stimulácia konkurenčného prostredia, vyvolaná zavedením CIPS. Znižuje sa tiež informačná asymetria medzi sporiteľom a subjektmi vyplácajúcimi dôchodky z II. piliera.

Ďalšie legislatívne zmeny:

Na základe **zákona č. 25/2015 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa s účinnosťou od 15. marca 2015

- do 15. júna 2015, t.j. na 3 mesiace, **system starobného dôchodkového sporenia otvoril tak na vstupe, ako aj výstupe**. Hlavný dôvod otvorenia systému spočíval v skutočnosti, že v súvislosti so začatím vyplácania dôchodkov z tohto systému sa ukázala nevýhodnosť zotrvania v systéme pre isté skupiny osôb - najmä nízkopríjmových sporiteľov a sporiteľov krátko pred dovŕšením dôchodkového veku,
- **z dôvodu zvýšenia transparentnosti výpočtu dôchodku poisťovňou a najmä z dôvodu lepšej možnosti porovnania ponúk dôchodkov**, ktoré vyhotovili jednotlivé poisťovne sporiteľovi, poskytuje sporiteľovi **informácia o percentuálnej výške garantovaného výnosu** z umiestnenia prostriedkov technických rezerv, ktorú poisťovňa použila pri výpočte jeho dôchodku. Uvedené sa premietlo aj v ponukovom liste, ktorý Sociálna poisťovňa na základe **Opatrenia č. 157/2015 Z. z.**, ktorým sa ustanovuje vzor ponukového listu, zaslala sporiteľovi po tom, čo požiadal o starobný alebo predčasný starobný dôchodok a splnil podmienky na jeho výplatu. Toto opatrenie **nahradilo pôvodné Opatrenie č. 338/2014 Z. z.** z dôvodu vykonania rozsiahlejších zmien a doplnení - dopĺňa informáciu o minimálnom dôchodku,

o garantovanom výnose (tzv. nadvýnose, ktorý je jedným zo základných parametrov, ktorý vstupuje do výpočtu poisťovňou ponúkaného dôchodku a zásadne ovplyvňuje jeho výšku) atď.

Počas roka 2015 nenastali zmeny v počte a zložení dôchodkových správcovských spoločností, pričom k 31. decembru 2015 pôsobilo na trhu starobného dôchodkového sporenia 6 dôchodkových správcovských spoločností (ďalej len „DSS“):

- Aegon, d.s.s., a.s., Bratislava,
- Allianz – Slovenská dôchodková správcovská spoločnosť, a.s., Bratislava,
- Axa d.s.s., a.s., Bratislava,
- Dôchodková správcovská spoločnosť Poštovej banky, a.s., Bratislava;
- NN d.s.s., a.s., Bratislava (predtým ING d.s.s.),
- VÚB Generali, d.s.s., a.s., Bratislava.

Tabuľka 3.5 ukazuje čistú hodnotu majetku spravovaného jednotlivými dôchodkovými správcovskými spoločnosťami podľa druhu dôchodkového fondu k 31.12.2015.

Tabuľka 3.5 Rozdelenie majetku v dôchodkových fondoch k 31.12.2015 (v mil. eur)

Dôchodková správcovská spoločnosť	Dlhopisový garantovaný dôchodkový fond	Zmiešaný negarantovaný dôchodkový fond	Akciový negarantovaný dôchodkový fond	Indexový negarantovaný dôchodkový fond	Spolu k 31.12.2015	Percentuálny podiel majetku
AEGON, d.s.s., a.s.	527,20	0,00	50,27	11,56	589,03	9,3 %
Allianz - Slovenská d.s.s., a.s.	1 786,37	0,00	242,13	0,00	2 028,50	32,2 %
AXA d.s.s., a.s.	1 351,04	0,00	170,43	112,58	1 634,05	25,9 %
DSS Poštovej banky d.s.s. a.s.	276,61	14,86	44,00	11,27	346,74	5,5 %
NN d.s.s., a.s.	542,77	23,33	76,26	36,80	679,16	10,8 %
VÚB Generali d.s.s., a.s.	868,50	31,25	61,17	64,19	1 025,11	16,3 %
Spolu	5 352,49	69,44	644,26	236,40	6 302,59	100,0 %
Percentuálny podiel majetku	84,9 %	1,1 %	10,2 %	3,8 %	100,0 %	

Výpočet: MPSVR SR

Sociálna poisťovňa postúpila v priebehu roku 2015 povinné **príspevky** na starobné dôchodkové sporenie v hodnote takmer **445 mil. eur**, čo predstavuje oproti roku 2014 nárast o 1,5 %. Napriek tomu celková čistá hodnota majetku sporiteľov v dôchodkových fondoch poklesla zo 6,4 mld. eur k 31. 12. 2014 na 6,3 mld. eur k 31. 12. 2015. Uvedené bolo dôsledkom 4. otvorenia II. piliera, pri ktorom bol z dôchodkových fondov prevedený do Sociálnej poisťovne majetok v objeme cca 579 mil. eur.

Najväčší podiel na slovenskom trhu starobného dôchodkového sporenia v roku 2015 si zachovali spoločnosti Allianz – Slovenská d.s.s., a. s. a Axa d.s.s., a. s (spoločne predstavujú takmer 60 % trhu). V porovnaní s rokom 2014 došlo k miernej zmene rozdelenia majetku v dôchodkových fondoch v prospech indexových, akciových a zmiešaných negarantovaných fondov (spolu o 3,5 %). Najviac prostriedkov sa stále koncentruje v dlhopisových garantovaných dôchodkových fondoch, potom nasledujú akciové, indexové a napokon zmiešané negarantované dôchodkové fondy.

Tabuľka 3.6 Porovnanie rozdelenia majetku v dôchodkových fondoch

Dátum	Percentuálne podiely rozdelenia majetku v dôchodkových fondoch za všetky DSS			
	Dlhopisové g.d.f.	Zmiešané n.d.f.	Akciový n.d.f.	Indexové n.d.f.
31.12.2014	88,41 %	0,99 %	9,15 %	1,45 %
31.12.2015	84,93 %	1,10 %	10,22 %	3,75 %

Výpočet: MPSVR SR

Presný dopad 4. otvorenia II. piliera na úrovni jednotlivých dôchodkových fondov známy nie je, avšak odliv majetku z garantovaných a negarantovaných fondov počas tohto otvorenia, ktorý dosiahol pomer 94 % ku 6 % indikuje, že pokles podielu majetku v dlhopisových fondoch a súčasne nárast podielu majetku v negarantovaných fondoch bol do značnej miery spôsobený aj týmto otvorením II. piliera. Na zmene rozdelenia majetku sa podieľalo aj vyššie ročné zhodnotenie negarantovaných fondov. Vo všeobecnosti však mohlo byť týchto faktorov viac, ako napríklad preferencia negarantovaných fondov u nových sporiteľov.

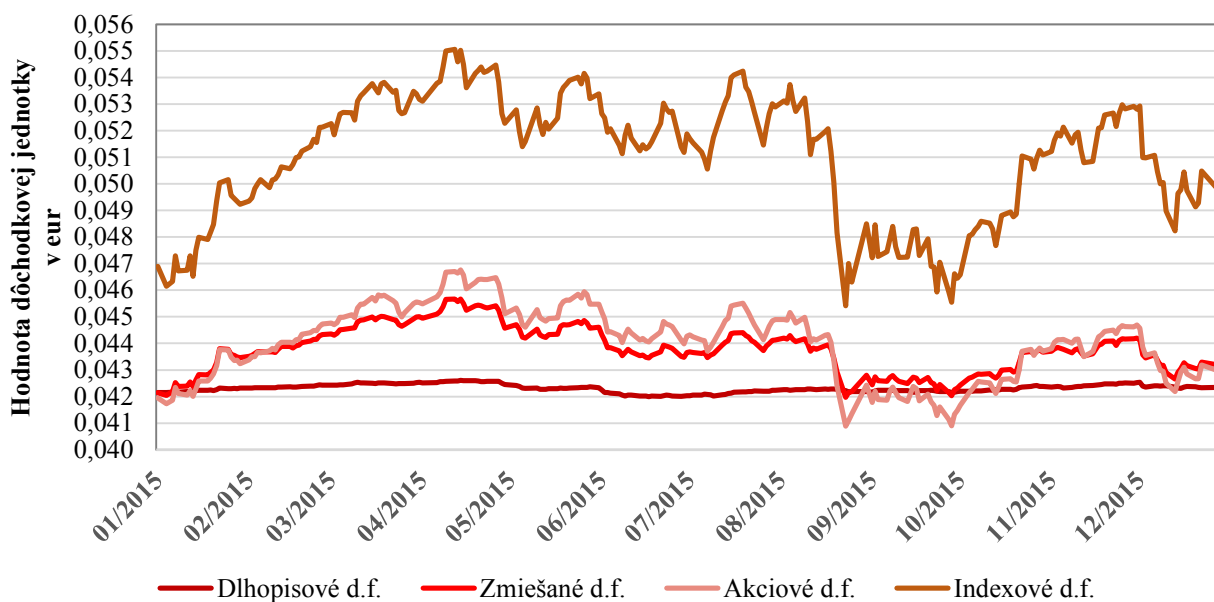
Priemerné ročné zhodnotenie indexových negarantovaných dôchodkových fondov v roku 2015, rovnako ako v roku 2014, výrazne prevyšovalo priemerné ročné zhodnotenie ostatných dôchodkových fondov. Napriek tomu, že priemerné ročné zhodnotenie týchto fondov oproti roku 2014 kleslo (rovnako ako tomu bolo u všetkých ostatných typov fondov), stále sa jedná o najvýkonnejší typ fondov, aj z pohľadu celkového zhodnotenia. Prehľad celkového a ročného zhodnotenia dôchodkových fondov je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 3.7 Celkové a ročné zhodnotenie dôchodkových fondov

Dôchodkové fondy	Priemerné ročné zhodnotenie v roku 2014	Priemerné ročné zhodnotenie v roku 2015	Celkové zhodnotenie k 31.12.2015 ³⁴
Dlhopisové garantované	3,26 %	0,52 %	27,59 %
Zmiešané negarantované	8,08 %	2,69 %	30,57 %
Akciové negarantované	9,56 %	2,84 %	29,98 %
Indexové negarantované	13,39 %	7,47 %	52,38 %

Výpočet: MPSVR SR

Graf 3.1 Vývoj hodnoty dôchodkovej jednotky jednotlivých dôchodkových fondov v roku 2015

Zdroj: MPSVR SR

³⁴ Celkové zhodnotenie dôchodkových fondov je priemer zhodnotenia jednotlivých dôchodkových fondov od ich vzniku, vážený podielom čistej hodnoty majetku príslušného fondu na čistej hodnote majetku fondov rovnakého druhu. Obdobie v prvom a druhom stĺpci sú uvedené priemerné ročné zhodnotenia vážené podielom čistej hodnoty majetku príslušného fondu na čistej hodnote majetku fondov rovnakého druhu.

System starobného dôchodkového sporenia bol od 15. marca do 15. júna 2015 otvorený pre vstup aj výstup – v tomto období do systému vstúpilo takmer 24 tisíc osôb, vystúpilo z neho viac ako 159 tisíc sporiteľov a do Sociálnej poisťovne sa celkovo presunulo viac ako 579 mil. eur.

Počet sporiteľov starobného dôchodkového sporenia bol k 31.12.2015 viac ako 1,34 mil. (tabuľka 3.8). Rozdelenie sporiteľov v rámci jednotlivých dôchodkových správcovských spoločností sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom takmer nezmenilo.

Tabuľka 3.8 Počet sporiteľov v dôchodkových fondoch starobného dôchodkového sporenia k 31.12.2015

Dôchodková správcovská spoločnosť	Počet sporiteľov k 31.12.2015	Percentuálny podiel sporiteľov
AEGON, d.s.s., a.s.	150 567	11,2 %
Allianz - Slovenská d.s.s., a.s.	415 786	31,0 %
AXA d.s.s., a.s.	325 432	24,2 %
DSS Poštovej banky d.s.s. a.s.	92 611	6,9 %
NN d.s.s., a.s.	134 647	10,0 %
VÚB Generali d.s.s., a.s.	223 594	16,7 %
Spolu	1 342 637	100,0 %

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Z hľadiska vekovej štruktúry sporiteľov³⁵ mali v systéme starobného dôchodkového sporenia najväčšie zastúpenie sporiteľa vo veku od 31 do 40 rokov, a to približne 42 % z celkového počtu sporiteľov. Zmeny vo vekovej štruktúre sporiteľov k 31.12.2015 v porovnaní s rokom 2014 nie sú významné.

Tabuľka 3.9 Rozdelenie sporiteľov podľa veku k 31.12.2015

veková hranica	počet sporiteľov	% podiel
do 20	10 540	0,8 %
od 21 do 30	297 548	22,2 %
od 31 do 40	568 039	42,3 %
od 41 do 50	364 032	27,1 %
od 51	102 478	7,6 %
Spolu	1 342 637	100,0 %

Zdroj: MPSVR SR

³⁵Graf vekovej štruktúry sporiteľov a rozdelenie sporiteľov podľa veku je uvedený v prílohe ku kapitole 3

Vyplácanie dôchodkov z II. piliera

Zmluvy o vyplácaní dôchodku zo systému starobného dôchodkového sporenia v roku 2015 bolo možné uzatvoriť v 3 poisťovniach:

- Allianz - Slovenská poisťovňa, a.s.,
- Generali poisťovňa, a.s.,
- Union poisťovňa, a.s.,

a dohody o vyplácaní dôchodku programovým výberom v 6 dôchodkových správcovských spoločnostiach:

- Aegon, d.s.s., a.s.,
- Allianz – Slovenská dôchodková správcovská spoločnosť, a.s.,
- Axa d.s.s., a.s.,
- Dôchodková správcovská spoločnosť Poštovej banky, a.s.,
- NN d.s.s., a.s. (predtým ING d.s.s.),
- VÚB Generali, d.s.s., a.s.

Rozdelenie zmlúv medzi poisťovne a dôchodkové správcovské spoločnosti bolo cca 3:1 v prospech poisťovní. Medzi poisťovňami v počte uzatvorených zmlúv jasne viedla poisťovňa Union, kde bolo uzatvorených 251 zmlúv, za ňou poisťovňa Generali s 25 zmluvami a nakoniec poisťovňa Allianz so 6 zmluvami. Dopyt po dôchodkoch ponúkaných poisťovňou Union nie je prekvapivý, nakoľko ponúkala vo väčšine prípadov vyššie dôchodky ako ostatné dve poisťovne.

Počet sporiteľov, ktorí v roku 2015 aspoň raz požiadali o dôchodok zo systému starobného dôchodkového sporenia bol 797. Následne boli poisťovňami vytvorené ponukové listy 755 sporiteľom, pričom v roku 2015 uzatvorilo aspoň jednu zmluvu o poistení dôchodku resp. dohodu o vyplácaní dôchodku programovým výberom 328 sporiteľov. Evidujeme teda 328 sporiteľov, ktorí v roku 2015 prijali ponuku a následne uzatvorili aspoň jednu zmluvu o vyplácaní dôchodku z II. piliera, pričom pokiaľ ide o druh dôchodku, 80 % z nich má zo systému starobného dôchodkového sporenia vyplácaný starobný a 20 % predčasný starobný dôchodok.

Ponuky čerpať dôchodok zo systému starobného dôchodkového sporenia môžeme vzhľadom na výšku nasporenej sumy a splnenie podmienky nároku na programový výber rozdeliť do troch kategórií, a to na ponuku:

- doživotného dôchodku bez možnosti programového výberu,
- doživotného dôchodku s možnosťou programového výberu alebo dočasného dôchodku vyplácaného 5, 7 alebo 10 rokov,
- dôchodok pre sporiteľov s „malou nasporenou sumou“, ktorý je vyplácaný formou programového výberu alebo ako dočasný dôchodok maximálne vo výške mediánu najnižších mesačných súm doživotného dôchodku bez pozostalostného krytia a zvyšovania, ktoré majú poisťovatelia záujem vyplácať.

Ponuky premietnuté do zmlúv na dôchodok sú zachytené v tabuľke 3.10.

K 31.12.2015 sa 185 sporiteľom vyplácal iba doživotný dôchodok, pričom 10 z týchto sporiteľov malo možnosť použiť nejakú časť nasporenej sumy aj na programový výber, avšak túto možnosť nevyužili; 86 sporiteľom sa vypláca dôchodok v režime „malej nasporenej sumy“ a 57 sporiteľov má doživotný dôchodok vyplácaný súbežne s programovým výberom alebo dočasným dôchodkom vyplácaným 5, 7 alebo 10 rokov. Možnosť rozdelenia nasporenej sumy na doživotný dôchodok a na programový výber dostalo 122 sporiteľov, čo je 16 % z celkového počtu sporiteľov, ktorým boli vyhotovené ponuky dôchodkov, resp. 15 % z celkového počtu sporiteľov, ktorí o vyhotovenie ponúk požiadali.

**Tabuľka 3.10 Ponuky a zmluvy na dôchodok zo starobného dôchodkového sporenia
k 31.12.2015**

Ponuka na:	Počet sporiteľov, ktorým bola vyhotovená ponuka	Zmluva na:	Počet sporiteľov, ktorí uzavreli zmluvu
Doživotný dôchodok bez možnosti programového výberu	755 sporiteľov (59 %)	Doživotný dôchodok	175 sporiteľov (53 %)
Doživotný dôchodok s možnosťou programového výberu alebo dočasného dôchodku	122 sporiteľov (16 %)	Doživotný dôchodok	10 sporiteľov (3 %)
		Doživotný dôchodok + programový výber / dočasný dôchodok	57 sporiteľov (17 %)
Dôchodok pre sporiteľov s "malou nasporenou sumou"	188 sporiteľov (25 %)	Dôchodok pre sporiteľov s "malou nasporenou sumou"	86 sporiteľov (26 %)
SPOLU	755 sporiteľov	SPOLU	328 sporiteľov

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Najpopulárnejším z poisťných produktov bol doživotný dôchodok bez pozostalostného krytia a bez zvyšovania, ktorý v roku 2015 začalo poberať 176 sporiteľov, t.j. 54% sporiteľov s aspoň jednou uzatvorenou zmluvou. Priemerná výška tohto doživotného dôchodku v roku 2015 dosiahla 25,63 eura.

3.2.2 Doplnkové dôchodkové sporenie

Doplnkové (dobrovoľné) dôchodkové sporenie je súčasťou tzv. tretieho piliera dôchodkového systému, v ktorom sú finančné prostriedky účastníkov spravované doplnkovými dôchodkovými spoločnosťami (ďalej len „DDS“).

Účelom doplnkového dôchodkového sporenia je umožniť účastníkovi doplnkového dôchodkového sporenia (ďalej len „účastník“) získať doplnkový dôchodkový príjem v starobe a doplnkový dôchodkový príjem v prípade skončenia výkonu prác, ktoré sú zaradené na základe rozhodnutia orgánu na ochranu zdravia do kategórie 3 alebo 4 alebo skončenia výkonu prác zamestnanca, ktorý je tanečný umelec alebo hudobný umelec, ktorý vykonáva profesiu hráča na dychový nástroj.

Účastníkom je zamestnanec, ktorý uzatvoril zmluvu o doplnkovom dôchodkovom sporení s doplnkovou dôchodkovou spoločnosťou (ďalej len "účastnícka zmluva"); alebo iná fyzická osoba, ktorá ku dňu uzatvorenia účastníckej zmluvy dovŕšila najmenej 18 rokov veku.

Zamestnanec, ktorý vykonáva práce zaradené na základe rozhodnutia orgánu na ochranu zdravia do kategórie 3 alebo 4 a zamestnanec, ktorý vykonáva práce tanečného umelca alebo hráča na dychový nástroj, sú povinní uzatvoriť účastnícku zmluvu a ich zamestnávateľia sú povinní uzatvoriť zamestnávateľskú zmluvu, a to do 30 dní od začatia výkonu týchto prác.

Prostredníctvom doplnkového dôchodkového sporenia si účastník sporí finančné prostriedky v DDS, ktorá tieto prostriedky investuje za účelom ich zhodnotenia. Výsledná suma dávky doplnkového dôchodkového sporenia závisí od výšky finančných prostriedkov, ktoré účastník a jeho zamestnávateľ počas celého obdobia sporenia do DDS odvedli a od miery ich zhodnotenia.

Z doplnkového dôchodkového sporenia sa po splnení podmienok ustanovených zákonom o doplnkovom dôchodkovom sporení, vyplácajú tieto dávky doplnkového dôchodkového sporenia:

- doplnkový starobný dôchodok, a to vo forme
 - doživotného doplnkového starobného dôchodku,
 - dočasného doplnkového starobného dôchodku,
- doplnkový výsluhový dôchodok, a to vo forme
 - doživotného doplnkového výsluhového dôchodku,
 - dočasného doplnkového výsluhového dôchodku,
- jednorazové vyrovnanie,
- predčasný výber.

Účastníci, ktorí uzatvorili účastnícke zmluvy pred 1. januárom 2014 a s príslušnou DDS si nedohodli zmenu účastníckej zmluvy, ktorej obsahom by bolo upustenie od dávkového plánu, majú naďalej účastnícke zmluvy s dávkovými plánmi, v ktorých sú upravené podmienky poberania dávok. Ostáva teda pre nich zachovaná aj možnosť vyplatenia dávky odstupné, avšak takíto účastníci nemajú nárok na novú dávku predčasný výber.

V roku 2015 sa v doplnkovom dôchodkovom sporení neuskutočnili žiadne významnejšie legislatívne zmeny.

K 31. decembru 2015 pôsobili na trhu doplnkového dôchodkového sporenia 4 doplnkové dôchodkové spoločnosti, a to:

- AXA d.d.s., a.s., Bratislava,
- Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Bratislava,
- NN Tatra – Sympatia d.d.s., a.s., Bratislava (predtým ING Tatra – Sympatia d.d.s.),
- Stabilita, d.d.s., a. s., Košice.

Počet prispievajúcich účastníkov v doplnkových dôchodkových fondoch s nenulovým dôchodkovým účtom bol k 31.12.2015 približne 701 tisíc. Išlo o nárast oproti koncu roka 2014 o menej ako 3 %. Počet poberateľov dávok klesol oproti roku 2014 o necelých 13 % na približne 40 tisíc. Doplnková dôchodková spoločnosť AXA d.d.s., a.s., je jedinou zo spoločností, ktorej počet poberateľov medziročne stúpol, v ostatných troch DDS ich počet klesol. Medziročne nenastalo

výrazné prerozdelenie účastníkov a poberateľov dávok medzi jednotlivými doplnkovými dôchodkovými spoločnosťami.

Tabuľka 3.11 Počet účastníkov a poberateľov dávok k 31.12.2014 a k 31. 12. 2015

Spoločnosť	2014			2015		
	Počet aktívnych účastníkov	Počet poberateľov dávok	Spolu	Počet aktívnych účastníkov	Počet poberateľov dávok	Spolu
Axa d.d.s., a.s.	118 924	822	119 746	122 137	1 235	123 372
DDS Tatra banky, a.s.	177 365	12 381	189 746	180 052	10 594	190 646
NN Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.	273 623	8 159	281 782	280 646	6 783	287 429
Stabilita, d.d.s., a.s.	112 257	24 087	136 344	118 098	21 019	139 117
Spolu	682 169	45 449	727 618	700 933	39 631	740 564

Zdroj: Asociácia doplnkových dôchodkových spoločností

V roku 2015 oproti roku 2014, ako aj v predošlom období, výrazne klesla výplata dávky odstupného. Suma vyplatená ako dávka predčasného výberu vzrástla len mierne a celkový úhrn prostriedkov predčasne vyplatených prostredníctvom dávok odstupné a predčasný výber zaznamenal opäť citeľný pokles.

Tabuľka 3.12 Prehľad dávok z doplnkového dôchodkového sporenia k 31.12.2014 a k 31.12.2015

Druh dávky	Suma dávok (mil. €) v roku 2014	Suma dávok (mil. €) v roku 2015
Doplnkový starobný dôchodok	42,60	38,01
Doplnkový výsluhový dôchodok	0,04	0,05
Odstupné	32,91	19,84
Predčasný výber	4,56	5,46
Jednorazové vyrovnanie	52,31	45,71

Zdroj: Asociácia doplnkových dôchodkových spoločností

Čistá hodnota spravovaného majetku v doplnkových dôchodkových fondoch sa oproti roku 2014 zvýšila o približne 5 % na 1,55 mld. eur. Jedným z dôvodov atraktivity účasti na doplnkovom dôchodkovom sporení bola a je participácia zamestnávateľov na doplnkovom dôchodkovom sporení ich zamestnancov; od 1. januára 2015 do 31. decembra 2015 prispeli zamestnávatelia na doplnkové dôchodkové sporenie aspoň jedným príspevkom 440 tisícom účastníkov. Ďalších 54 tisíc účastníkov si na doplnkové dôchodkové sporenie prispeli v roku 2015 aspoň jedným príspevkom len sami. Účastníkov s nenulovými zmluvami, ktorí ostali v roku 2015 bez svojho príspevku aj bez príspevku od zamestnávateľa bolo 207 tisíc, čo oproti roku 2014 (181 tisíc zmlúv bez príspevku) predstavuje nárast o viac ako 14 %.

Doplnkové dôchodkové fondy zaznamenali oproti roku 2014 horšie výsledky pri zhodnocovaní prostriedkov (tabuľka 3.13). Priemerné ročné zhodnotenie doplnkových dôchodkových fondov v roku 2015 kleslo až do záporných čísel na -1,7 % oproti 3,6 % v roku 2014. Výkonnosť jednotlivých príspevkových doplnkových dôchodkových fondov dosiahla ročnú úroveň vo výške od -4,1 % do 0,5 %.

Tabuľka 3.13 Prehľad údajov o výške a zhodnotení majetku v doplnkových dôchodkových fondoch k 31. decembru 2015

Spoločnosť	Čistá hodnota majetku v doplnkových dôchodkových fondoch			Ročné zhodnotenie doplnkových dôchodkových fondov ³⁶
	Príspevkové doplnkové dôchodkové fondy (mil. €)	Výplatné doplnkové dôchodkové fondy (mil. €)	Spolu doplnkové dôchodkové fondy (mil. €)	
Axa d.d.s., a.s.	204,7	2,3	207,0	0,1 %
DDS Tatra banky, a.s.	456,3	16,2	472,6	- 3,6 %
NN Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.	577,5	14,6	592,1	0,5 %
Stabilita, d.d.s., a.s.	245,4	28,2	273,7	- 4,1 %
Spolu	1 484,0	61,3	1 545,3	- 1,7 %

Zdroj: Národná banka Slovenska, výpočet: MPSVR SR

³⁶ Ročné zhodnotenie doplnkových dôchodkových fondov je priemerom ročného zhodnotenia fondov príslušnej doplnkovej dôchodkovej spoločnosti váženým podielom čistej hodnoty majetku príslušného fondu na čistej hodnote majetku vo všetkých fondoch danej doplnkovej dôchodkovej spoločnosti.

3.3 Štátna sociálna podpora

Podpora štátu rodinám sa uskutočňuje predovšetkým prostredníctvom systému **štátnych sociálnych dávok**, predstavujúcich súbor peňažných plnení, ktorými sa štát podieľa na zvládnutí viacerých životných situácií, najmä u rodín s nezaopatrenými deťmi³⁷. Štátne sociálne dávky prispievajú na krytie nákladov na výživu a iné osobné potreby detí a tiež nákladov, spojených s ďalšími sociálnymi udalosťami.

Systém štátnej sociálnej podpory pozostával v roku 2015 z nasledujúcich jednorazových a opakovaných dávok:

- prídavok na dieťa,
- príplatok k prídavku na dieťa,
- rodičovský príspevok,
- príspevok na starostlivosť o dieťa,
- príspevok pri narodení dieťaťa,
- príspevok na viac súčasne narodených detí,
- príspevok na pohreb.

3.3.1 Prídavok na dieťa

Z hľadiska počtu poberateľov a objemu vyplatených finančných prostriedkov je prídavok na dieťa najrozsiahljšou dávkou štátnej sociálnej podpory. Prijatím zákona č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení sa zaviedlo s účinnosťou od 1. januára 2004 paušálne poskytovanie prídavku na dieťa **mesačne na každé nezaopatrované dieťa** do 25 rokov veku dieťaťa bez ohľadu na príjem rodičov. Zároveň sa týmto zákonom s účinnosťou od 1. apríla 2004 zaviedlo vyplácanie prídavku na dieťa jediným platiteľom – úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny.

Vzhľadom na to, že pre rok 2015 nedošlo k úprave súm životného minima, sumy určené Opatrením MPSVR SR č. 450/2013 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2014 (23,52 eura pre prídavok na dieťa a 11,20 eura pre príplatok k prídavku na dieťa) zostali v platnosti aj pre rok 2015.

Tabuľka 3.14 Prídavok na dieťa

rok	priemerný mesačný počet poberateľov prídavku na dieťa	priemerný mesačný počet nezaopatrených detí
2014	668 395	1 116 955
2015	659 524	1 100 593

Zdroj: RSD MIS, vrátane prídavkov vyplácaných do cudziny

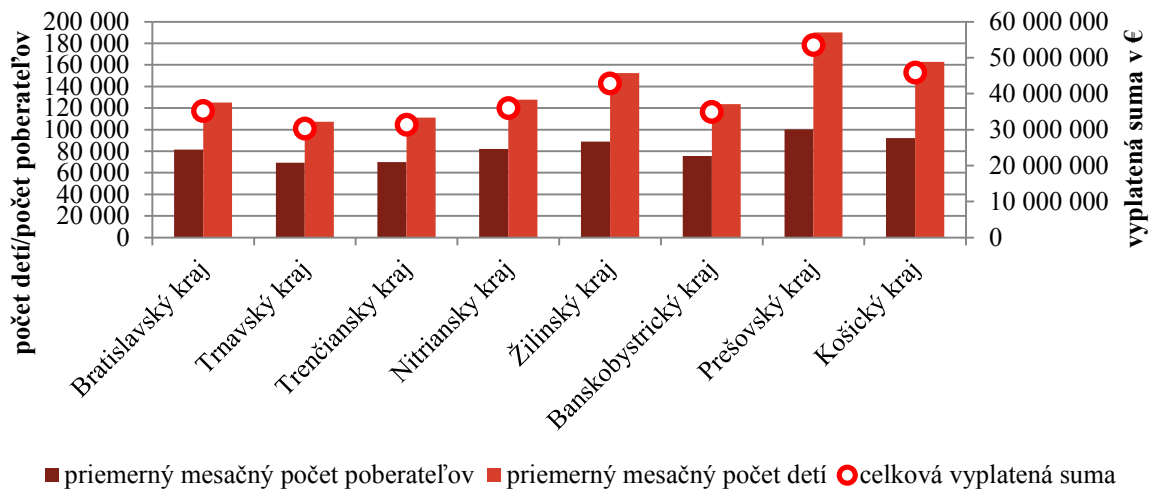
V roku 2015 bol počet poberateľov prídavku na dieťa v priemernom mesačnom vyjadrení 659 524 poberateľov na 1 100 593 nezaopatrených detí. Priemerný mesačný počet poberateľov medziročne poklesol o 8 871 a priemerný mesačný počet nezaopatrených detí medziročne poklesol o 16 362 detí. Počet poberateľov celkovo poklesol medziročne o 1,33 %, počet detí medziročne poklesol o 1,46 %, pričom tento pokles je spôsobený demografickým vývojom na Slovensku a štruktúrou rodín.

Suma vyplatená na prídavok na dieťa a príplatok k prídavku na dieťa v roku 2015 predstavovala 315 364 948 eur, čo predstavuje oproti roku 2014 pokles o 3 641,3 tis. eur.³⁸

³⁷ Okrem systému štátnych sociálnych dávok podporuje štát rodiny aj inou formou, napr. formou **materského** (dávka nemocenského poistenia), **daňového bonusu** (v kompetencii daňových úradov) a **materskej a rodičovskej dovolenky**.

³⁸ údaje zo záverečného účtu kapitoly 22 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Graf 3.2 Priemerný mesačný počet detí a poberateľov prídavku na dieťa a celková vyplatená suma finančných prostriedkov v jednotlivých krajoch SR v roku 2015

Zdroj: RSD MIS

Najvyšší počet poberateľov je už tradične dosahovaný v Prešovskom, Košickom a Žilinskom kraji (čo súvisí aj s celkovým počtom obyvateľov jednotlivých krajov), rovnako tak aj počet detí a nadväzne aj najvyššie čerpané finančné prostriedky. V týchto troch krajoch pripadá priemerne na jedného žiadateľa najvyšší počet detí, kým v Bratislavskom a Trnavskom kraji najnižší. Najpočetnejšou skupinou boli poberatelia, ktorým sa poskytoval prídavok na jedno nezaopatrené dieťa a ktorí tvorili 51,0 % z celkového počtu poberateľov. Podiel týchto poberateľov pomaly, ale dlhodobo stúpa na úkor všetkých ostatných typov poberateľov. Celkovo sa štruktúra poberateľov medziročne takmer nezmenila.

Tabuľka 3.15 Poberatelia, ktorým sa poskytoval prídavok na dieťa podľa počtu detí

rok/počet	2014	2015
na jedno dieťa	338 845	336 138
	50,8 %	51,0 %
na dve deti	249 880	246 548
	37,4 %	37,4 %
na tri deti	56 335	55 456
	8,4 %	8,4 %
na štyri a viac detí	22 300	21 817
	3,3 %	3,3 %

Zdroj: RSD MIS

3.3.2 Príplatok k prídavku na dieťa

Zákon č. 532/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, s účinnosťou od 1. 1. 2008 zaviedol do praxe príplatok k prídavku na dieťa, priznaný rodičom, ktorí poberajú starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, invalidný dôchodok pri percentuálnom poklese schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, alebo výsluhový dôchodok po dovŕšení veku na nárok na starobný dôchodok (62 rokov), peňažný príspevok na opatrovanie, nevykonávajú zárobkovú činnosť a nebol im priznaný daňový bonus.

Za oprávnenú osobu na uplatnenie nároku na príplatok k prídavku na dieťa sa považuje rodič dieťaťa alebo osoba, ktorej bolo nezaopatrené dieťa zverené do náhradnej starostlivosti.

Zákon ustanovuje, že príplatok k prídavku na dieťa je možné oprávnenej osobe poskytnúť len v prípade, ak sa na nezaopatrené dieťa, na ktoré sa oprávnenej osobe poskytuje prídavok na dieťa, neprizná daňový bonus podľa § 33 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.

Výška príplatku v roku 2015 bola 11,02 eura, rovnako ako v roku 2014. Priemerný mesačný počet poberateľov príplatku k prídavku na dieťa bol 2 610, čo je oproti roku 2014 pokles priemerne mesačne o 187 poberateľov (t.j. 6,7 %). Priemerný mesačný počet detí, na ktoré bol poberaný príplatok, sa medziročne znížil o 196 detí na 3 297 (t.j. 5,6 %).

3.3.3 Rodičovský príspevok

Rodičovský príspevok je štátna sociálna dávka, ktorou štát prispieva oprávnenej osobe na zabezpečenie riadnej starostlivosti o dieťa do troch rokov veku alebo do šesť rokov veku, ak má dieťa dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav.

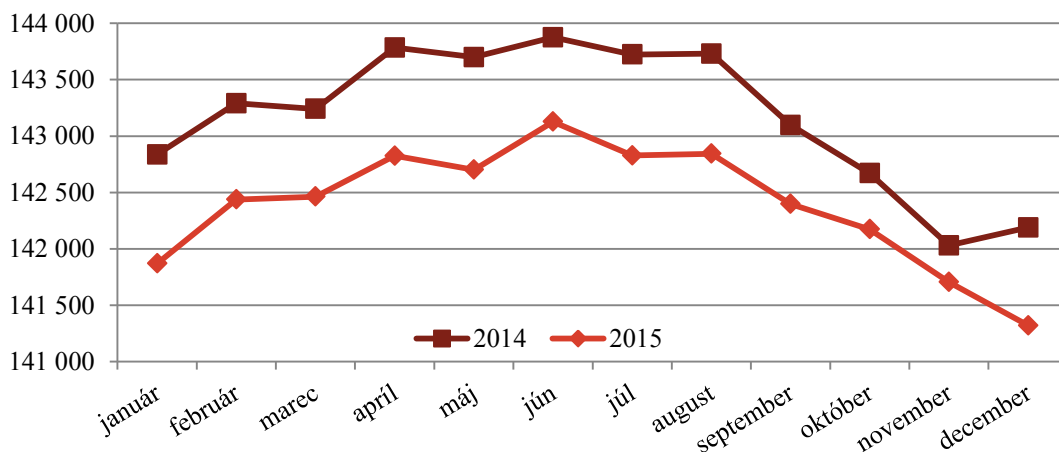
Na rodičovský príspevok má nárok oprávnená osoba, ak zabezpečuje riadnu starostlivosť o dieťa (osobne alebo inou plnoletou fyzickou alebo právnickou osobou), teda rodičom je umožnené v období poberania rodičovského príspevku vykonávať zárobkovú činnosť akoukoľvek formou, pričom výška príjmu z tejto činnosti ani doba vykonávania práce neovplyvňuje nárok na rodičovský príspevok ani jeho výšku. Rodičia v čase vykonávania zárobkovej činnosti môžu zabezpečiť starostlivosť o svoje dieťa buď druhým rodičom, starým rodičom alebo inou plnoletou fyzickou osobou alebo umiestnením dieťaťa v zariadení súkromnom, cirkevnom či štátnom, vrátane materských škôl.

Opatrením MPSVR SR č. 451/2013 Z. z. o úprave sumy rodičovského príspevku sa v dôsledku valorizácie životného minima upravila suma rodičovského príspevku mesačne zo sumy 199,60 eura v roku 2013 na sumu 203,20 eura mesačne v roku 2014, suma platí aj pre 2015. V prípade, ak sa rodičom narodia súčasne dve a viac detí, rodičovský príspevok sa zvyšuje o 25 % na každé ďalšie dieťa, ktoré sa narodilo súčasne.

Ak staršie dieťa v starostlivosti rodiča zanedbáva plnenie povinnej školskej dochádzky, t. j. v mesiaci vymešká viac ako 15 neospravedlnených vyučovacích hodín najmenej tri po sebe nasledujúce kalendárne mesiace, suma rodičovského príspevku sa znižuje na 50 %. Znížený rodičovský príspevok sa vypláca rodičovi počas troch kalendárnych mesiacov.

Vývoj počtu poberateľov rodičovského príspevku v SR v priebehu rokov 2014 a 2015 uvádza nasledujúci graf.

Graf 3.3 Počet poberateľov rodičovského príspevku

Zdroj: RSD MIS

V roku 2015 bol rodičovský príspevok poskytnutý priemerne 142 391 poberateľom mesačne, čo je oproti roku 2014 pokles v priemernom mesačnom počte o 790 poberateľov (t.j. o 0,55 %).

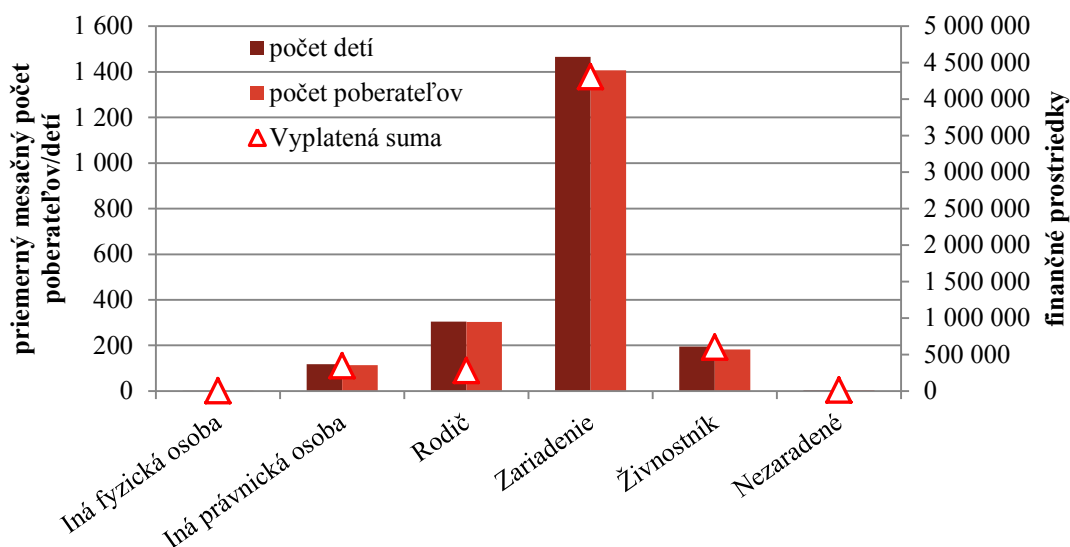
V roku 2015 bolo na rodičovský príspevok vyplatených spolu 355 280 174 eur (medziročný pokles o 720 719 eur, t.j. o 0,2 %).³⁹

3.3.4 Príspevok na starostlivosť o dieťa

Ide o sociálnu dávku určenú rodičom, ktorí začnú vykonávať **zárobkovú činnosť** alebo sa vrátia späť do práce skôr, ako dieťa dovŕši vek tri roky, resp. šesť rokov, ak ide o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom a v čase výkonu pracovnej činnosti zabezpečia starostlivosť o svoje dieťa inou právnickou osobou alebo fyzickou osobou, napr. umiestnením dieťaťa v zariadení (detské jasle, materská škola). Štát prispieva rodičom na výdavky za túto starostlivosť na každé dieťa vo výške preukázaných výdavkov, najviac však v **sume 230 eur mesačne**. Ak starostlivosť o dieťa zabezpečuje fyzická osoba bez živnostenského oprávnenia, napr. príbuzný rodiča dieťaťa, výška príspevku na starostlivosť o dieťa je **41,10 eura mesačne** bez preukazovania výdavkov. Výšku príspevku na starostlivosť o dieťa môže vláda SR upraviť k 1. januáru kalendárneho roka nariadením.

Rozdelenie poberateľov a detí podľa jednotlivých typov poskytovateľov starostlivosti uvádza nasledujúci graf.

Graf 3.4 Prehľad počtu poberateľov, detí a finančných prostriedkov čerpaných na príspevok na starostlivosť o dieťa podľa poskytovateľa starostlivosti

Zdroj: RSD MIS

Rodič, ktorý zabezpečuje starostlivosť o dieťa do troch rokov veku a ktorý sa rozhodne vrátiť späť do práce skôr, ako dieťa dovŕši vek tri roky sa teda môže rozhodnúť, či bude poberať rodičovský príspevok alebo požiada o príspevok na starostlivosť o dieťa, ktorý je výhodnejší v tých prípadoch, ak má rodič viac detí do troch rokov veku a ak starostlivosť o dieťa zabezpečuje prostredníctvom zariadení (napr. súkromné alebo mestské detské jasle), v ktorých mesačné poplatky presahujú 203,20 eura.

V roku 2015 bol príspevok na starostlivosť o dieťa poskytnutý priemerne mesačne 2 006 poberateľom (nárast priemerne o 57 poberateľov mesačne oproti roku 2014, t.j. o 2,9 %) a spolu naň bolo vyplatených 5 539 143 eur (nárast v čerpaní o 0,7 %).

³⁹ údaje zo záverečného účtu kapitoly 22 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

3.3.5 Príspevok pri narodení dieťaťa

Príspevok pri narodení dieťaťa je jednorazová dávka štátnej sociálnej podpory, legislatívne upravená zákonom č. 383/2013 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa a príspevku na viac súčasne narodených detí, účinným od 1.1.2014. Dávkou štát prispieva rodičom na pokrytie výdavkov spojených so zabezpečením nevyhnutných potrieb novorodenca.

Výška príspevku závisí od poradia pôrodu – pri prvom až treťom pôrode sa vypláca suma 829,86 eura a pri štvrtom a ďalšom 151,37 eura. Ak sa súčasne narodili dve deti alebo sa súčasne narodilo viac detí a najmenej dve z nich sa dožili 28 dní, suma príspevku sa pri narodení dieťaťa zvyšuje o 75,69 eura na každé dieťa, ktoré sa dožilo najmenej 28 dní.

Medzi podmienky nároku okrem narodenia dieťaťa patria medzi inými aj bydlisko žiadateľa na území SR, absolvovanie pravidelných mesačných preventívnych lekárskech prehliadok od štvrtého mesiaca tehotenstva do pôrodu a uzatvorenie dohody o poskytovaní všeobecnej ambulantnej starostlivosti pre dieťa.

Tabuľka 3.16 Príspevok pri narodení dieťaťa v roku 2014 a 2015

rok	počet poberateľov príspevku pri narodení dieťaťa		počet poberateľov zvýšeného príspevku
	spolu	z toho vo vyššej sume	
2014	50 483	39 726	627
2015	51 924	48 648	621

Zdroj: RSD MIS

V roku 2015 bol príspevok pri narodení dieťaťa poskytnutý 51 924 poberateľom na 52 520 detí (z toho 48 648 poberateľom vo vyššej sume), čo je o 1 441 poberateľov a 1 765 detí viac ako v roku 2014. Finančné prostriedky vyplatené na príspevok pri narodení dieťaťa a zvýšený príspevok pri narodení dieťaťa dosiahli sumu 41 465 512 eur, čo je o 613 042 eur menej ako v roku 2014 (pokles o 1,46 %) ⁴⁰.

3.3.6 Príspevok na viac súčasne narodených detí

Príspevok rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri deti alebo viac detí alebo ktorým sa v priebehu dvoch rokov opakovane narodili dvojčatá, je dávka štátnej sociálnej podpory, ktorou štát prispieva raz za rok rodičom alebo oprávneným osobám na zvýšené výdavky spojené so starostlivosťou o súčasne narodené 3 deti alebo viac detí alebo o opakovane narodené dvojčatá alebo viac detí súčasne v priebehu dvoch rokov.

Zákomom č. 383/2013 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa a príspevku na viac súčasne narodených detí sa s účinnosťou od 1. januára 2014 upravila suma príspevku bez ohľadu na vek detí, a to na výšku 110,36 eura na každé dieťa. Najmenej tri z detí však musia byť vo veku najviac 15 rokov, pritom sa sleduje veková hranica detí, ktoré sa narodili prvé v poradí.

V roku 2015 príspevok poberalo 133 poberateľov na 427 detí (medziročný pokles o 6 poberateľov a nárast o 2 deti). Spolu bolo na príspevok vynaložených 47 786 eur (nárast o 1 284 eur, resp. o 2,8 %).

3.3.7 Príspevok na pohreb

Príspevok na pohreb je s účinnosťou od 1. januára 1999 jednorazová dávka štátnej sociálnej podpory, legislatívne upravená zákonom č.238/1998 Z. z. o príspevku na pohreb. Uvedenou dávkou štát finančne prispieva na úhradu výdavkov spojených so zabezpečením pohrebu zomrelého.

⁴⁰ vo vyplatených finančných prostriedkoch sú započítané aj finančné prostriedky vynaložené na doplatky zrušenej dávky príplatok k príspevku pri narodení dieťaťa (oneskorený nárok za predchádzajúce obdobie), údaje o finančných prostriedkoch sú zo záverečného účtu kapitoly 22 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

V roku 2015 ostala výška príspevku na pohreb nezmenená, a to **79,67 eura**. Príspevok bol v roku 2015 vyplatený spolu 50 625 občanom, čo je o 1 922 poberateľov viac ako v roku 2014 (nárast o 3,95 %).

Finančné prostriedky vyplatené na tento príspevok dosiahli sumu 4 068 827 eur (medziročný nárast o 162 138 eur, t.j. 4,15 %)⁴¹. Počet poberateľov príspevku je ovplyvnený len demografickým ukazovateľom – úmrtnosťou obyvateľov, ktorí majú na území Slovenskej republiky trvalý alebo prechodný pobyt.

⁴¹ údaje zo záverečného účtu kapitoly 22 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

3.4 Sociálna pomoc

Nasledujúca kapitola obsahuje prehľad o poskytovaní sociálnej pomoci prostredníctvom pomoci v hmotnej núdzi, kompenzácií sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia, podpory náhradnej starostlivosti o deti a pod., ako aj výdavkov vynaložených na jej zabezpečenie v rámci rozpočtovej kapitoly MPSVR SR (viď tabuľka 37, príloha ku kapitole 3).

Vplyv na vývoj situácie v rámci systému sociálnej pomoci, pozostávajúceho z vyššie uvedených oblastí, ale aj štátnych sociálnych dávok, má aj úprava súm životného minima v zmysle zákona č. 601/2003 Z. z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Vzhľadom na vývoj indexov, ktorými sa upravujú sumy životného minima podľa taxatívne vymedzených pravidiel daných citovaným zákonom, bola s účinnosťou od 1. júla 2014 prijatá úprava mechanizmu valorizácie súm životného minima. Systém valorizácie súm životného minima bol nastavený tak, aby nedošlo k zníženiu životnej úrovne obyvateľstva, predovšetkým poberateľov jednotlivých dávok v rámci sociálnej pomoci, ako aj štátnych sociálnych dávok či iných systémových opatrení dotýkajúcich sa širokej skupiny obyvateľstva.

3.4.1 Pomoc v hmotnej núdzi

S účinnosťou od 1. januára 2014 sa pomoc v hmotnej núdzi upravuje zákonom č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Zákon vychádza z filozofie motivácie a aktívnej účasti členov domácností na riešení svojej nepriaznivej sociálnej situácie. Cieľom zákona je zabezpečiť adresnosť, zásluhovosť, ako aj ochranu tých, ktorí si vlastným pričinením nemôžu alebo nevedia zabezpečiť alebo zvýšiť príjem vlastnou prácou, pričom sa vychádza z ústavnej garancie zabezpečenia základných životných podmienok. Paralelným cieľom je aj motivovať dlhodobo nezamestnané osoby, ktorým sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi, uplatniť sa na trhu práce resp. zamestnať sa aj za nižšiu mzdu. Predmetom zákona je poskytovanie pomoci v hmotnej núdzi, osobitného príspevku a jednorazovej dávky.

Pomoc v hmotnej núdzi je dávka v hmotnej núdzi stanovená na šiestich úrovniach, ochranný príspevok, aktivačný príspevok, príspevok na nezaopatrené dieťa a príspevok na bývanie. Poskytuje sa domácnosti v hmotnej núdzi za taxatívne vymedzených podmienok v citovanom zákone o pomoci v hmotnej núdzi.

S účinnosťou od 1. januára 2015 sa upravili podmienky nároku na osobitný príspevok zavedením možnosti súbehu pomoci v hmotnej núdzi, príjmu zo zamestnania a osobitného príspevku. Predmetné opatrenie sa zameriava na motiváciu dlhodobo nezamestnaných a dlhodobo neaktívnych osôb v systéme pomoci v hmotnej núdzi uplatniť sa na trhu práce, resp. vrátiť sa na trh práce. Prijemca pomoci v hmotnej núdzi, ktorý sa zamestná a jeho príjem je v rozsahu od polovice minimálnej mzdy do dvojnásobku minimálnej mzdy, môže počas dvanástich mesiacov poberať osobitný príspevok súbežne so mzdou (6 mesiacov v sume 126,14 eura a 6 mesiacov v sume 63,07 eura).

Sumy pomoci v hmotnej núdzi a osobitného príspevku platné v roku 2015

DÁVKA V HMOTNEJ NÚDZI:	
- jednotlivec	61,60 €
- jednotlivec s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi	117,20 €
- jednotlivec s viac ako štyrmi deťmi	171,20 €
- dvojica bez detí	107,10 €
- dvojica s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi	160,40 €
- dvojica s viac ako štyrmi deťmi	216,10 €
PRÍSPEVKY K DÁVKE V HMOTNEJ NÚDZI	
<i>OCHRANNÝ PRÍSPEVOK:</i>	
- pre člena domácnosti podľa § 7 ods. 2 písm. a), b), d) až f)	63,07 €
- pre člena domácnosti podľa § 7 ods. 2 písm. h) – (nepriaznivý zdravotný stav)	34,69 €
- pre člena domácnosti, ktorým je tehotná žena	13,50 €
- pre člena domácnosti, ktorým je rodič dieťaťa do jedného roku veku	13,50 €
<i>AKTIVAČNÝ PRÍSPEVOK</i>	63,07 €
<i>PRÍSPEVOK NA NEZAOPATRENÉ DIEŤA</i>	17,20 €
<i>PRÍSPEVOK NA BÝVANIE</i>	
- jednočlenná domácnosť	55,80 €
- viacčlenná domácnosť	89,20 €
<i>OSOBITNÝ PRÍSPEVOK</i>	
- prvých 6 kalendárnych mesiacov	126,14 €
- ďalších 6 kalendárnych mesiacov	63,07 €

Zdroj: MPSVR SR

V roku 2015 bolo priemerne mesačne evidovaných 128 040 poberateľov pomoci v hmotnej núdzi, čo v porovnaní s rokom 2014 predstavuje pokles o 21,4 %, v absolútnom vyjadrení išlo priemerne mesačne o 34 864 poberateľov. Na základe administratívnych údajov boli na pomoc v hmotnej núdzi v roku 2015 poskytnuté finančné prostriedky vo výške 213 685 797 eur⁴². V porovnaní s rokom 2014 bol zaznamenaný pokles finančných prostriedkov o 32 217 750 eur, t. j. o 13,1 %. **Priemerná mesačná výška pomoci v hmotnej núdzi v roku 2015 dosiahla výšku 130,86 eura**, čo v porovnaní s rokom 2014 predstavuje nárast o 5,87 eura. Významný vplyv na vývoj počtu poberateľov pomoci v hmotnej núdzi, ako aj čerpanie finančných prostriedkov, mala zmena štruktúry systému pomoci v hmotnej núdzi, predovšetkým zdôraznenie princípov, ako je adresnosť, zásluhovosť, ochrana a aktívna participácia dotknutých osôb na riešení svojej nepriaznivej sociálnej situácie. Značný vplyv na vývoj počtu príjemcov pomoci v hmotnej núdzi mala aj zmena podmienok nároku na osobitný príspevok a predĺženie jeho poberania vrátane jeho výšky.

V roku 2015 bolo v systéme pomoci v hmotnej núdzi priemerne mesačne evidovaných 93 034 poberateľov pomoci v hmotnej núdzi, ktorí boli súčasne v evidencii uchádzačov o zamestnanie, čo tvorilo 72,7 % z celkového počtu poberateľov pomoci v hmotnej núdzi. V porovnaní s rokom 2014 bol zaznamenaný výrazný pokles v priemernom mesačnom počte o 21 448 poberateľov (pokles o 18,7 %). Z celkového počtu spoločne posudzovaných členov domácností v hmotnej núdzi, ktorých v roku 2015 bolo 266 129, bolo v evidencii uchádzačov o zamestnanie 125 032 osôb, t. j. 46,98 %. Oproti roku 2014 sa počet spoločne posudzovaných členov domácností v evidencii UoZ tiež výrazne znížil, a to o 26 668 osôb (o 17,58 %).

⁴² údaj zo záverečného účtu kapitoly MPSVR SR

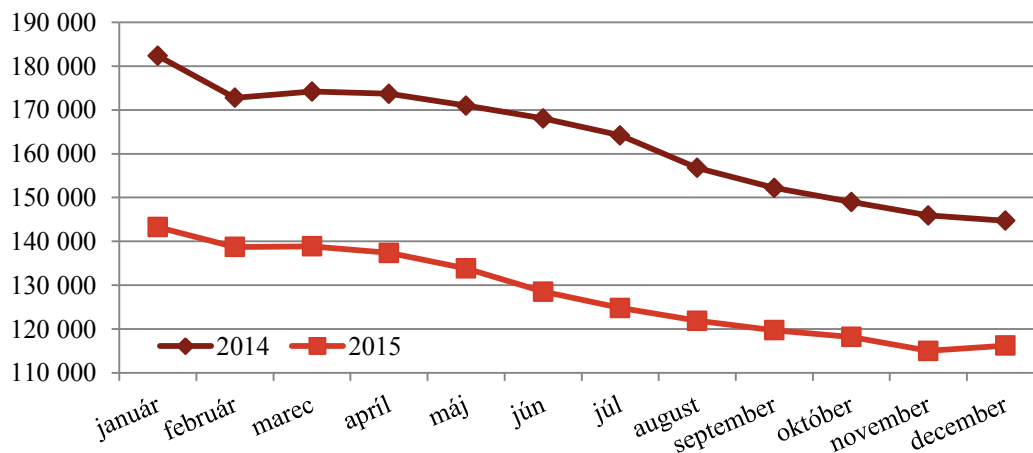
Tabuľka 3.17 Priemerný mesačný počet poberateľov pomoci v hmotnej núdzi, ročné čerpanie finančných prostriedkov v rokoch 2014 – 2015

	2014	2015
Počet poberateľov celkom	162 904	128 040
z toho UoZ	114 482	93 034
Počet spoločne posudzovaných členov domácnosti	323 223	266 129
z toho UoZ	151 700	125 032
Poskytnuté finančné prostriedky celkom v €	245 903 547	213 685 797
Priemerná výška dávky a príspevkov k dávke v €	124,99	130,86

Zdroj: RSD MIS

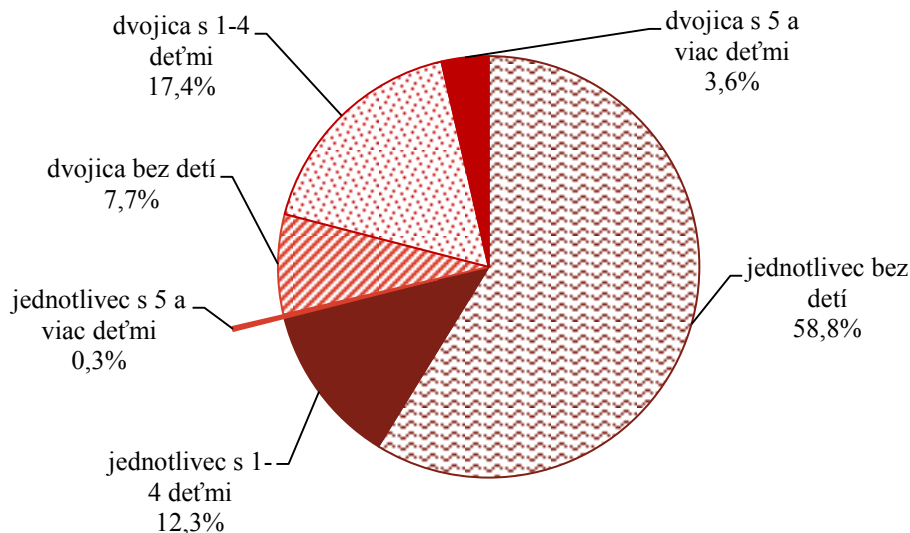
Z nižšie uvedeného grafického znázornenia je zrejmé, že vývoj počtu poberateľov pomoci v hmotnej núdzi v priebehu roka 2015 mal klesajúci trend. Výraznejšie zmeny zaznamenávame vždy začiatkom roka v dôsledku valorizácie dôchodkových dávok a zmien v príjmovej situácii dôchodcov v hmotnej núdzi, čo sa najvýraznejšie prejaví v mesiaci február v podobe zníženia počtu poberateľov. Následne dochádza k prehodnocovaniu príjmovej situácie dôchodcov, a tak sa časti z nich môže znova obnoviť výplata pomoci v hmotnej núdzi. K poklesu počtu príjemcov pomoci v hmotnej núdzi v roku 2015 došlo vo všetkých skupinách, pričom pokles bol najvýraznejší v skupine jednotlivcov, čím sa mierne zmenil aj pomer jednotlivých skupín v rámci systému. Daný vývoj taktiež ovplyvnilo zavedenie motivačných prvkov v systéme za účelom aktívnej účasti občanov na riešení svojej nepriaznivej sociálnej situácie, predovšetkým zmien týkajúcich sa osobitného príspevku.

Graf 3.5 Vývoj počtu príjemcov pomoci v hmotnej núdzi v priebehu rokov 2014 a 2015

Zdroj: RSD MIS

Graf 3.6 Percentuálne zastúpenie jednotlivých skupín príjemcov pomoci v hmotnej núdzi v roku 2015

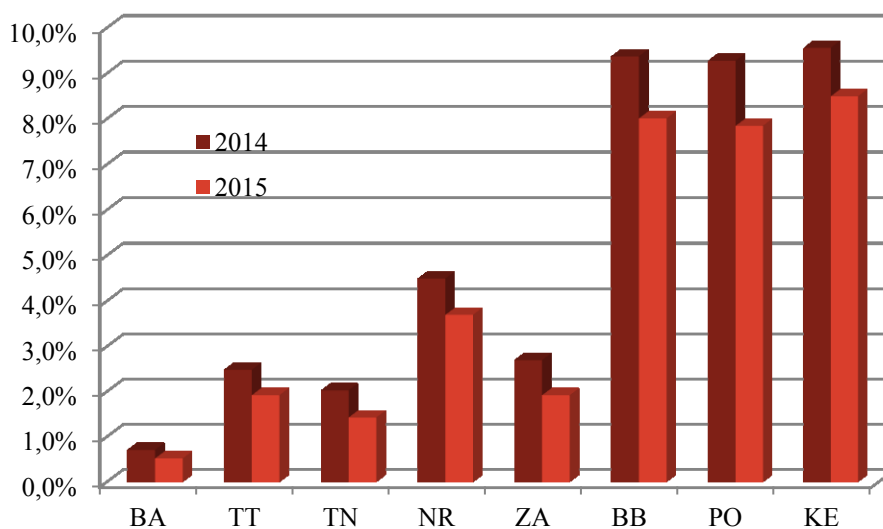

Zdroj: UPSVR

Pri porovnaní štruktúry príjemcov pomoci v hmotnej núdzi medzi rokmi 2014 a 2015 bol zaznamenaný pokles počtu príjemcov u všetkých skupín domácností. Pokles bol u jednotlivcov bez detí o 25,1 %, u jednotlivcov s jedným až štyrmi deťmi o 15,9 %, u jednotlivcov s päť a viac deťmi o 5,4 %, u dvojíc bez detí o 16,3 %, u dvojíc s jedným až štyrmi deťmi o 16,2 % a u dvojíc s päť a viac deťmi o 8,8 %. Mierna zmena nastala aj v pomere jednotlivých skupín v rámci celkového počtu príjemcov pomoci v hmotnej núdzi, a to najmä u jednotlivcov bez detí, ktorí predstavujú 58,8 % (pokles oproti predchádzajúcemu roku o 2,9 p. b.).

V roku 2015 bolo v systéme pomoci v hmotnej núdzi priemerne mesačne evidovaných 266 129 členov domácností, čo predstavovalo 4,9 %-ný podiel na celkovom počte obyvateľov Slovenska. Tento počet oproti roku 2014 poklesol o 17,7 % t. j. o 57 094 osôb. Zároveň v porovnaní s rokom 2014 došlo k zníženiu podielu celkového počtu členov domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi na celkovom počte obyvateľov o 1,1 p. b.

Graf 3.7 Podiel členov domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov v % v jednotlivých regiónoch (ku koncu roka)

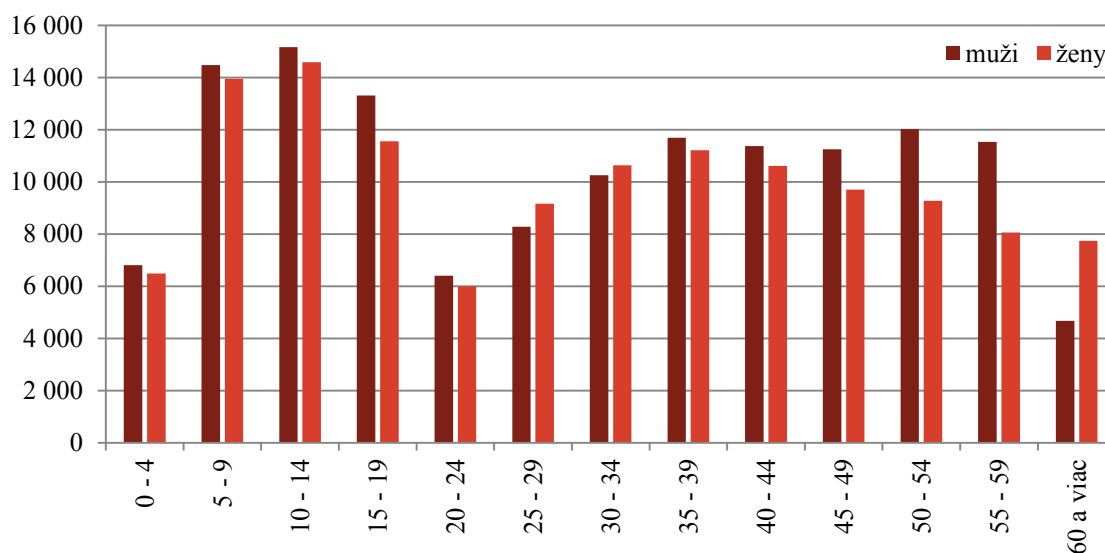

Zdroj: RSD MIS a ŠÚ SR

Najvyšší podiel členov domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi za sledované obdobie (ku koncu roka) bol v Košickom kraji (8,5 %), v Banskobystrickom kraji (8,0 %) a v Prešovskom kraji (7,9 %). Najnižší podiel vykazoval Bratislavský kraj, a to 0,5 %.

Z celkového počtu členov domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi bolo 51,6 % mužov a 48,4 % žien. V porovnaní s rokom 2014 sa podiel mierne zvýšil (o 0,1 p. b.) v prospech mužov. Nasledujúci graf znázorňuje štruktúru členov domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi podľa veku a pohlavia. V jednotlivých vekových skupinách je vyšší podiel mužov ako žien, až na vekové skupiny 25 – 29 rokov (žien je o 10,6 % viac), 30 – 34 rokov (žien je o 3,7 % viac) a 60 a viac rokov. Počet žien v poslednej menovanej vekovej skupine je vyšší oproti počtu mužov o 65,7 %. Tento stav pretrváva už od roku 2006 a okrem demografického vývoja je ovplyvnený aj nižšími dôchodkami u žien, ktoré vyplývajú z nižších predchádzajúcich príjmov počas pracovnej kariéry. Táto veková skupina príjemcov pomoci v hmotnej núdzi žije predovšetkým v domácnostiach jednotlivcov, resp. v neúplných rodinách, ktoré tvoria až 83,29 % z celkového počtu poberateľov, pričom ženy predstavujú 73,55 % z tejto podskupiny.

Graf 3.8 Členovia domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi v členení podľa veku a pohlavia v roku 2015

Zdroj: RSD MIS

Na základe účelu a obsahu pomoci v hmotnej núdzi, ktorá pozostáva z dávky v hmotnej núdzi (na šiestich úrovniach), ochranného príspevku (na troch úrovniach), aktivačného príspevku, príspevku na nezaopatrené dieťa a príspevku na bývanie (na dvoch úrovniach) bola situácia vo vývoji počtu príjemcov nasledovná:

Ochranný príspevok je určený na zabezpečenie osobitných výdavkov členov domácností, ktorí nemajú možnosť zabezpečiť si príjem alebo zvýšiť si príjem vlastnou prácou. Poskytuje sa na základe zákonom stanovených podmienok, a to v sume

- 63,07 eura mesačne, ak ide o člena domácnosti, ktorý má vek potrebný na starobný dôchodok, má invaliditu z titulu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, je osamelý rodič starajúci sa o dieťa do 31 týždňov veku, osobne sa stará o fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím atď.,
- 34,69 eura mesačne, ak má nepriaznivý zdravotný stav, za ktorý sa považuje choroba, úraz alebo karanténne opatrenie, trvajúce viac ako 30 po sebe nasledujúcich dní,
- 13,50 eura mesačne, ak ide o tehotnú ženu alebo rodiča dieťaťa do 1 roka jeho veku.

V roku 2015 bol ochranný príspevok poskytnutý v priemere mesačne 27 259 členom domácností, z toho s nárokom na sumu 63,07 eura bol poskytnutý 15 016 členom domácností, s nárokom na sumu 34,69 eura bol poskytnutý 10 148 členom domácností a s nárokom na sumu 13,50 eura bol poskytnutý

1 164 členom domácností (tehotné ženy) a 931 členom domácností, t.j. rodičom starajúcim sa o dieťa do 1 roka veku. V porovnaní s rokom 2014 sme zaznamenali medziročný pokles o 12,26 %.

Aktivačný príspevok je určený na podporu získania, udržania, prehĺbenia alebo zvýšenia vedomostí, odborných zručností, praktických skúseností a pracovných návykov za účelom zvýšenia pracovného uplatnenia na trhu práce. Aktivačný príspevok patrí každému členovi domácnosti, ak je zamestnaný, vedený ako uchádzač o zamestnanie alebo je mu vyplácaný rodičovský príspevok. V prípade uchádzačov o zamestnanie dôvody poskytnutia aktivačného príspevku sú: zvyšovanie kvalifikácie, zúčastňovanie sa na vzdelávaní a príprave pre trh práce alebo vykonávanie menších obecných služieb.

V roku 2015 bol aktivačný príspevok poskytnutý v priemere mesačne 53 318 členom domácností, z toho bolo 859 členov domácností zamestnaných, 52 453 uchádzačov o zamestnanie a 6 na rodičovskom príspevku. Z celkového počtu uchádzačov o zamestnanie, ktorým bol poskytovaný aktivačný príspevok, bolo 50 520 členov domácností vykonávajúcich menšie obecné služby alebo menšie služby pre samosprávny kraj. V porovnaní s rokom 2014 sme zaznamenali medziročne pokles nárokov o 12,1 %.

Príspevok na nezaopatrené dieťa je určený na podporu výchovy, vzdelávania a všestranného rozvoja dieťaťa v domácnosti, ktoré si riadne plní povinnú školskú dochádzku. Výška príspevku je pre každé nezaopatrené dieťa 17,20 eura mesačne. V roku 2015 bol príspevok na starostlivosť o nezaopatrené dieťa poskytnutý v priemere mesačne na 54 529 nezaopatrených detí, čo predstavuje pokles o 11,06 %.

Príspevok na bývanie je určený na úhradu nákladov spojených s bývaním. Poskytuje sa poberateľovi, ak niektorý člen domácnosti je vlastníkom alebo spoluvlastníkom bytu, vlastníkom alebo spoluvlastníkom rodinného domu, nájomcom bytu, nájomcom rodinného domu alebo nájomcom obytnej miestnosti v zariadení určenom na trvalé bývanie alebo býva v byte alebo v rodinnom dome na základe práva doživotného užívania. Taktiež príspevok na bývanie patrí, ak domácnosť býva v zariadení podporovaného bývania, zariadení pre seniorov, domove sociálnych služieb alebo špecializovanom zariadení s celoročnou pobytovou formou, v útulku, domove na polceste, zariadení núdzového bývania alebo v krízovom stredisku.

K roku 2015 sa príspevok na bývanie poskytol priemerne mesačne 62 052 domácnostiam. V porovnaní s rokom 2014 sme zaznamenali medziročne pokles nárokov o 14,63 %.

Osobitný príspevok

V systéme pomoci v hmotnej núdzi sú zadefinované aj podmienky poskytovania osobitného príspevku. S účinnosťou od 1. januára 2015 sa tieto podmienky upravili a rozšíril sa okruh oprávnených na poskytovanie predmetného príspevku. Osobitný príspevok patrí fyzickej osobe, ktorá bola dlhodobo nezamestnaná alebo dlhodobo neaktívna v systéme pomoci v hmotnej núdzi a zamestnala sa s príjmom zo závislej činnosti najmenej na úrovni polovice minimálnej mzdy a maximálne na úrovni dvojnásobku minimálnej mzdy. Právna úprava nevylučuje poberanie predmetného príspevku v situácii, keď občan alebo celá domácnosť zostane naďalej v systéme pomoci v hmotnej núdzi. Osobitný príspevok sa vypláca takejto osobe počas prvých šiestich mesiacov v sume 126,14 eura a podobu ďalších šiestich mesiacov v sume 63,07 eura. V roku 2015 sa osobitný príspevok poskytol priemerne mesačne 7 921 fyzickým osobám, z toho vo vyššej sume 5 426 osobám.

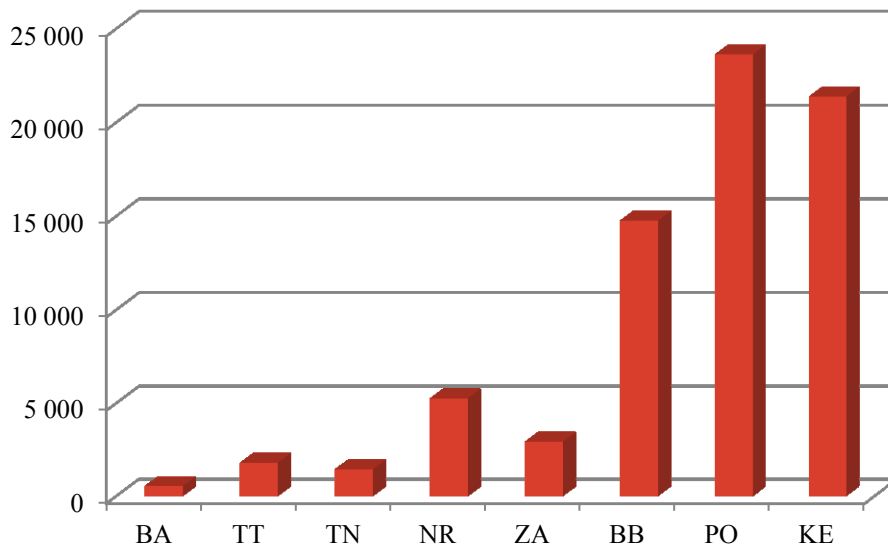
3.4.2 Dotácie pre dieťa v hmotnej núdzi

Ide o podporné opatrenie zamerané na zvýšenie motivácie detí z nízkopríjmových rodín k plneniu povinnej školskej dochádzky, realizované prostredníctvom dotačného programu MPSVR SR. Prostredníctvom dotačného programu MPSVR SR poskytuje dotáciu na podporu výchovy k stravovacím návykom a dotáciu na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa, ohrozeného sociálnym vylúčením.

Poskytovanie dotácie na podporu výchovy k stravovacím návykom, ako aj dotácie na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením je upravené zákonom č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR.

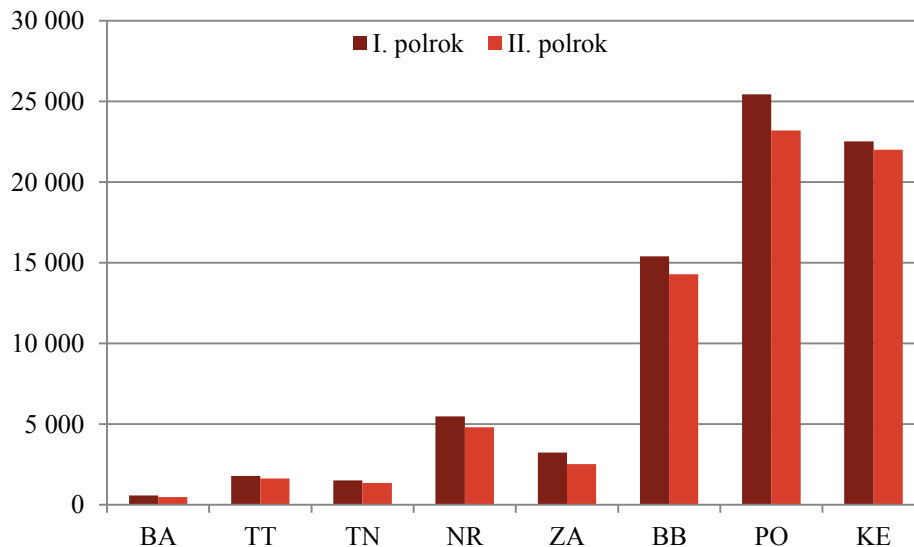
V roku 2015 boli vyplatené finančné prostriedky na dotáciu na podporu výchovy k stravovacím návykom v sume 10 767 728 eur. Priemerný mesačný počet detí, ktorým bola dotácia poskytnutá, je 80 543. V porovnaní s rokom 2014 došlo k poklesu o 8,75 % (pokles o 7 724 detí). Dotácia na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením tvorila sumu 2 407 408 eur a bola poskytnutá priemerne 73 151 deťom, čo predstavuje medziročný pokles o 7,69 % (pokles oproti roku 2014 o 6 092 detí).

Graf 3.9 Regionálne rozdelenie detí, na ktoré sa poskytli dotačné programy na podporu výchovy k stravovacím návykom v roku 2015

Zdroj: RSD MIS

Graf 3.10 Regionálne rozdelenie detí, na ktoré sa poskytli dotačné programy podporu výchovy k plneniu školských povinností v roku 2015

Zdroj: RSD MIS

Z pohľadu regionálneho rozmiestnenia počtu detí, na ktoré boli poskytnuté dotácie podľa vyššie citovaného zákona o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR, je situácia zachytená v predchádzajúcich grafoch. Najvyšší objem dotácií bol poskytnutý z pohľadu regionálneho rozmiestnenia počtu detí pre Prešovský, Košický a Banskobystrický kraj.

3.4.3 Náhradné výživné

Náhradné výživné je suma poskytnutá štátom na zabezpečenie výživy oprávnenej osoby v prípade, ak si vyživovaciú povinnosť neplní povinná osoba, ktorou je rodič dieťaťa alebo iná fyzická osoba, povinná platiť výživné dieťaťu.

Zákomom č. 201/2008 Z. z. o náhradnom výživnom a o zmene a doplnení zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa upravilo poskytovanie náhradného výživného, ktorým štát poskytuje náhradné výživné v prípadoch, ak si povinná osoba neplní vyživovaciú povinnosť voči nezaopatreným deťom a v prípadoch, keď sirotsky dôchodok, resp. suma sirotských dôchodkov u nezaopatreného dieťaťa nedosahuje výšku minimálneho výživného, ustanoveného zákonom o rodine.

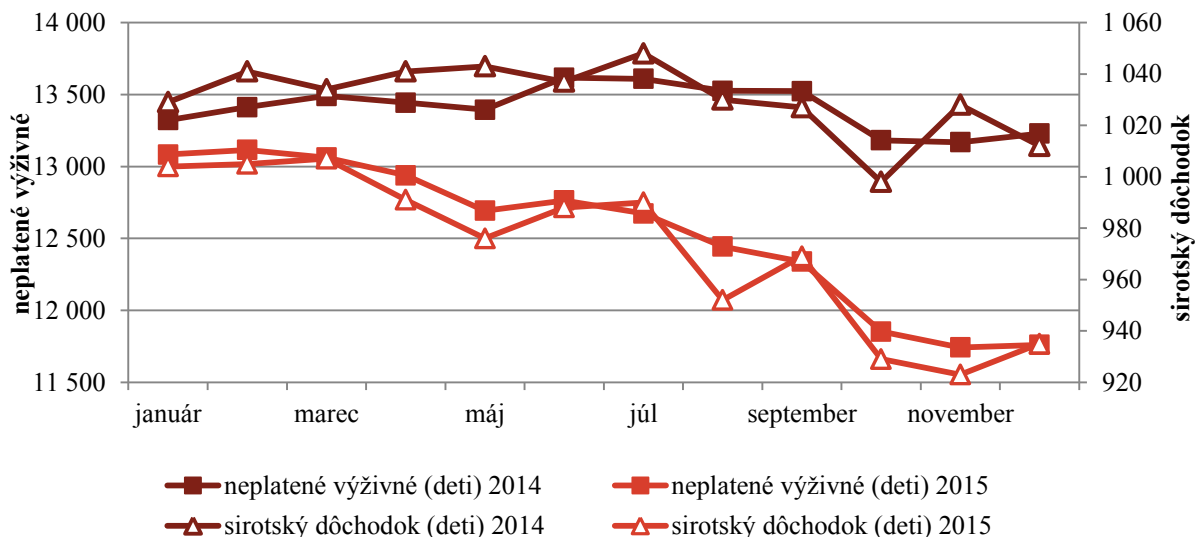
V roku 2015 bolo evidovaných v priemere mesačne 8 365 poberateľov náhradného neplateného výživného, čo predstavuje oproti roku 2014 pokles o 557 poberateľov (t.j. 6,24 %). Náhradné neplatené výživné bolo priemerne mesačne vyplácané 12 539 deťom, čo oproti predchádzajúcemu roku predstavuje pokles o 871 detí (t.j. 6,50 %).

Priemerný mesačný počet poberateľov náhradného výživného – sirotského v roku 2015 bol 580 poberateľov, čo je oproti roku 2014 pokles o 38 poberateľov (t.j. 6,15 %). Náhradné výživné – sirotské bolo v roku 2015 vyplácané priemerne mesačne 972 deťom, čo oproti predchádzajúcemu roku predstavuje pokles o 59 detí (t.j. 5,72 %).

Na výplatu náhradného výživného boli v roku 2015 vynaložené finančné prostriedky v sume 8 911 460 eur (medziročný pokles o 464 617 eur)⁴³.

Maximálna výška náhradného výživného je podľa zákona poskytovaná do výšky 1,2-násobku životného minima pre nezaopatrené dieťa. Oproti predchádzajúcemu roku sa maximálna výška náhradného výživného nezmenila, v roku 2015 bol maximálny nárok na náhradné výživné na jedno dieťa 108,50 eura.

Graf 3.11 Vývoj počtu poberateľov (detí) náhradného výživného v rokoch 2014 a 2015

Zdroj: RSD MIS

⁴³ údaje zo záverečného účtu kapitoly 22 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

3.4.4 Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela

Opatrenia sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately (ďalej len „SPODaSK“) sa vykonávajú pre dieťa, plnoletú fyzickú osobu, rodinu, prípadne skupinu alebo komunitu v zmysle zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnoprávnej ochrane detí“).

V roku 2015 zabezpečovalo výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na 46 úradoch PSVR – odboroch sociálnych vecí a rodiny, oddeleniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately) 582 zamestnancov.

V priebehu roku 2015 bolo zaznamenaných 15 378 nových rodín a 21 737 nových detí, pre ktoré boli vykonávané opatrenia SPODaSK.

V pôsobnosti úradov PSVR ako orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je okrem iného podávanie návrhov a podnetov vo veciach maloletých detí príslušným súdom.

V roku 2015 úrady PSVR podali súdom 883 návrhov a podnetov na vydanie predbežného opatrenia (1 029 v roku 2014), na nariadenie ústavnej starostlivosti bolo podaných 219 návrhov a podnetov (346 v roku 2014) a na zrušenie ústavnej starostlivosti 46 návrhov a podnetov (54 v roku 2014). V porovnaní s predchádzajúcim rokom ide o zníženie počtu návrhov a podnetov na vyňatie dieťaťa z jeho prirodzeného prostredia, čo možno hodnotiť ako jeden z pozitívnych dôsledkov stabilizácie počtov zamestnancov orgánov SPODaSK a podpory výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v prirodzenom prostredí klientov zo zdrojov EÚ. V roku 2015 podali orgány SPODaSK súdu alebo iným štátnym orgánom 33 872 správ vo veciach výživy a výchovy maloletých (37 482 v roku 2014).

Orgán SPODaSK zisťoval z vlastného podnetu, z podnetu súdu alebo inej osoby názor dieťaťa na situáciu, v ktorej sa nachádza, celkovo u 14 365 detí.

Ak je to potrebné v záujme dieťaťa, orgán SPODaSK rozhodne o uložení výchovného opatrenia, pričom v roku 2015 bolo orgánmi SPODaSK uložených spolu 424 výchovných opatrení pre 743 detí. Súdny nariadili v priebehu roka 2015 spolu 385 výchovných opatrení pre 618 detí.

Sociálna kuratela pre deti

Výkon opatrení sociálnej kurately detí zabezpečovalo v sledovanom roku 108 zamestnancov úradov PSVR – sociálnych kurátorov pre deti, ktorí sa na túto oblasť špecializujú. Opatrenia boli v sledovanom roku vykonávané spolu pre 15 182 detí (tabuľka 3.18). Na jedného sociálneho kurátora pripadalo priemerne riešenie situácie pre 140 detí.

Z hľadiska dôvodov boli opatrenia sociálnej kurately pre deti vykonávané u 2 046 mladistvých z dôvodu spáchania trestnej činnosti a u 710 detí, ktoré spáchali čin inak trestný.

V roku 2015 bola pomoc a ochrana v priestupkovom konaní poskytnutá 3 534 deťom.

Pre 193 detí vykonávali v roku 2015 sociálni kurátori opatrenia sociálnej kurately z dôvodu experimentovania a závislosti na drogách, 14 z nich bolo vo veku do 14 rokov. Pre 17 detí boli vykonávané opatrenia z dôvodu iných, nelátkových závislostí, napr. závislosť od hazardných hier a počítačov, 4 z nich bolo vo veku do 14 rokov.

Spolu 5 747 detí bolo v starostlivosti sociálnych kurátorov z dôvodu zanedbávania školskej dochádzky. U 552 detí sa prejavovali poruchy vo vzťahu s inými deťmi, rodičmi alebo inými plnoletými fyzickými osobami, u 19 detí riešili sociálni kurátori úteky z domu alebo zo zariadenia.

Počet detí, pre ktoré bola vykonávaná sociálna kuratela z dôvodu, že sa stali obeťami trestných činov, mierne stúpol na 258 detí.

Opatrenia sociálnej kurately detí boli vykonávané pre 554 detí, ktoré sa stali svedkami trestného činu.

Tabuľka 3.18 Počet detí, pre ktoré sa vykonávala v rokoch 2014 a 2015 sociálna kuratela

Rok	Počet detí spolu	Počet detí			
		do 14 rokov		vek 15 – 18 rokov	
		chlapci	dievčatá	chlapci	dievčatá
2014	14 205	4 365	2 558	4 854	2 428
2015	15 182	3 983	2 449	5 886	2 864

Zdroj: MPSVR SR

Sociálna kuratela pre plnoleté fyzické osoby

V roku 2015 sa opatrenia sociálnej kurately vykonávali pre 4 876 klientov – plnoletých fyzických osôb a vykonávalo ich 57 sociálnych kurátorov. Na jedného sociálneho kurátora pripadalo priemerne riešenie situácie pre 85 klientov.

Opatrenia sociálnej kurately pre plnoletých boli vykonávané najmä pre klientov po prepustení, prípadne po podmienenom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody.

V roku 2015 sociálni kurátori poskytli resocializačný príspevok 3 870 osobám (príloha ku kapitole 3, tabuľky 12 a 13). Finančné prostriedky vyplatené na resocializačný príspevok boli v roku 2015 v celkovej výške 224 213 eur.

Násilie páchané v rodinách, týrané, zanedbávané a zneužívané deti

V oblasti násilia páchaného v rodinách, týraných, zanedbávaných a zneužívaných detí, úrady PSVR v sledovanom roku na základe dôvodného podozrenia vykonávali opatrenia SPODaSK celkom pre 302 detí. Vykonávanie opatrení SPODaSK je zamerané na poskytovanie sociálneho poradenstva, sociálnu prácu v teréne a prostredníctvom referátu poradensko-psychologických služieb sa poskytuje najmä psychologické poradenstvo a psychologická pomoc pri sanácii biologickej rodiny v rámci pomoci obetiam násilia.

V 28 prípadoch orgány SPODaSK podali návrh na začatie trestného stíhania. Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným uvádza príloha ku kapitole 3, tabuľka 14.

Ústavná starostlivosť a ochranná výchova

K 31. 12. 2015 bolo evidovaných 4 172 detí s nariadenou ústavnou starostlivosťou a 23 detí malo nariadenú ochrannú výchovu. Celkovo bolo vo všetkých typoch zariadení na výkon rozhodnutia súdu umiestnených 5 162 detí. Počet detí umiestnených na základe rozhodnutia súdu do zariadení na výkon rozhodnutia súdu a ich porovnanie s rokom 2014 uvádza príloha ku kapitole 3, tabuľka 15.

K 31. 12. 2015 bolo na Slovensku 91 *detských domovov* s celkovým počtom 4 288 umiestnených maloletých detí a 334 mladých dospelých. Z celkového počtu 91 detských domovov bolo 66 štátnych detských domovov a 25 detských domovov bolo neštátnych.

V detských domovoch sa realizuje nariadená ústavná starostlivosť, predbežné opatrenie a výchovné opatrenie, a to buď v samostatnej skupine, v špecializovanej samostatnej skupine, v samostatnej diagnostickej skupine alebo v profesionálnej rodine.

K 31.12.2015 bolo v detských domovoch 739 *profesionálnych rodičov*, u ktorých bolo umiestnených 1 453 detí a mladých dospelých. Formy starostlivosti v detských domovoch a počty umiestnených detí v jednotlivých formách starostlivosti v detských domovoch uvádza príloha ku kapitole 3, tabuľky 16 a 17.

Maloletí bez sprievodu a návrat či premiestnenie dieťaťa

V roku 2015 boli vykonané opatrenia SPODaSK pre 34 maloletých bez sprievodu, čo je o 5 maloletých bez sprievodu viac ako v roku 2014.

V roku 2015 sa návrat a premiestnenie dieťaťa realizoval u 5 detí, ktoré sa ocitli na území iného štátu bez sprievodu rodiča, príbuzného alebo osoby, ktorá sa o dieťa osobne stará.

Náhradná rodinná starostlivosť – náhradná osobná starostlivosť, pestúnska starostlivosť, poručníctvo, predosvojiteľská starostlivosť a osvojenie

V roku 2015 bolo 1 378 detí zverených do náhradného rodinného prostredia (náhradná osobná starostlivosť, pestúnska starostlivosť, poručníctvo a predosvojiteľská starostlivosť). Porovnanie s predchádzajúcim rokom je uvedené v tabuľke 3.19.

K 31.12.2015 bolo celkovo 8 902 detí zverených do náhradnej osobnej starostlivosti, pestúnskej starostlivosti a poručníctva. Celkový počet detí zverených do jednotlivých foriem náhradnej rodinnej starostlivosti a porovnanie s predchádzajúcim rokom uvádza príloha ku kapitole 3, tabuľka 18.

V roku 2015 bolo právoplatným rozhodnutím súdu osvojených 176 detí. V počte osvojených detí sú zahrnuté aj deti osvojené do cudziny. Do predosvojiteľskej starostlivosti do cudziny bolo v roku 2015 zverených 8 detí.

Tabuľka 3.19 Počet detí zverených do náhradných rodín v rokoch – 2014 a 2015

rok	Osvojenie (zverené do				Spolu
	predosvojiteľskej starostlivosti)	Náhradná osobná starostlivosť	Pestúnska starostlivosť	Poručníctvo	
2014	128	931	134	142	1 335
2015	122	948	143	165	1 378

Zdroj: V(MPSVR SR)12-01

Poradensko-psychologické služby

V roku 2015 pracovali zamestnanci referátov poradensko-psychologických služieb (ďalej len „RPPS“) na 91 úväzkoch, spolu poskytli 47 042 konzultácií pri celkovom počte 8 274 prípadov. Priemer konzultácií na jeden prípad tvorí 5,69 konzultácií.

Ťažiskové činnosti RPPS boli:

a) psychologické partnerské, manželské a rodinné poradenstvo, psychologická diagnostika, krízová psychologická intervencia

- v oblasti pomoci dieťaťu, rodičom alebo plnoletej fyzickej osobe pri riešení výchovných, manželských, rodinných a iných rodinných problémov,
- v oblasti pomoci manželom, rodičom maloletých detí v rozvode a po rozvode, taktiež ich maloletým deťom,
- v oblasti pomoci pri úprave styku rodičov s dieťaťom,
- v oblasti skúmania názoru dieťaťa vo veciach, ktoré sa ho týkajú, v prípade že dieťa a/alebo rodina je klientom RPPS
- v oblasti pomoci jednotlivcom a rodine s problémom násillia alebo drogovej závislosti,
- v oblasti pomoci jednotlivcom a rodine v krízových situáciách a závažných životných zmenách,

b) príprava fyzických osôb – záujemcov o vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti

- psychologické posudzovanie predpokladov a príprava fyzických osôb – záujemcov o vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti,
- príprava fyzických osôb na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti.

Základné štatistické údaje o činnosti RPPS sú uvedené v tabuľkách 19 a 20 v prílohe ku kapitole 3.

Proces udeľovania akreditácií v roku 2015

Akreditačná komisia MPSVR SR je zriadená ako poradný orgán ministra práce sociálnych vecí a rodiny pre oblasť udeľovania akreditácií podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov na:

- vykonávanie vybraných opatrení SPODaSK
- vzdelávacie programy podľa zákona o sociálnych službách,
- odbornú činnosť podľa zákona o sociálnych službách.

Akreditačná komisia posudzuje žiadosti o udelenie, predĺženie, zmenu, zrušenie a odňatie akreditácie.

V oblasti udeľovania akreditácií na vykonávanie SPODaSK bolo na ministerstvo v roku 2015 doručených spolu 147 podaní. Na základe odporúčania akreditačnej komisie ministerstvo vydalo rozhodnutie o udelení akreditácie na vykonávanie SPODaSK 5 žiadateľom a 1 žiadateľovi rozhodlo o neudelení akreditácie. Akreditačná komisia rozhodla o 19 zmenách v existujúcich rozhodnutiach o udelení akreditácie (zmena miesta výkonu opatrení, zmena zodpovedného zástupcu, zmena kapacity) a v 11 prípadoch o predĺžení akreditácie. V roku 2015 Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny zrušilo akreditáciu 2 akreditovaným subjektom.

Tabuľka 3.20 Počet akreditovaných subjektov na vykonávanie opatrení SPODaSK v roku 2015

Počet akreditovaných subjektov	
Subjekty vykonávajúce opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa zákona č. 305/2005 Z. z.	58
Detský domov	27
Krízové stredisko	18
Resocializačné stredisko	19
SPOLU	122

Zdroj: V(MPSVR SR)13-01

3.4.5 Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti

Zákon č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa podporuje prostredníctvom finančných príspevkov vykonávanie osobnej starostlivosti o dieťa inou fyzickou osobou, ak rodičia nezabezpečujú alebo nemôžu zabezpečiť osobnú starostlivosť o dieťa.

Tabuľka 3.21 Sumy príspevkov na podporu náhradnej starostlivosti v roku 2015

Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti	
Jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti	500,00 €
Jednorazový príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti	922,29 €
Opakovaný príspevok dieťaťu	138,13 €
Opakovaný príspevok náhradnému rodičovi	175,62 €
Zvýšenie opakovaného príspevku náhradnému rodičovi	124,91 €
Osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi	72,36 €

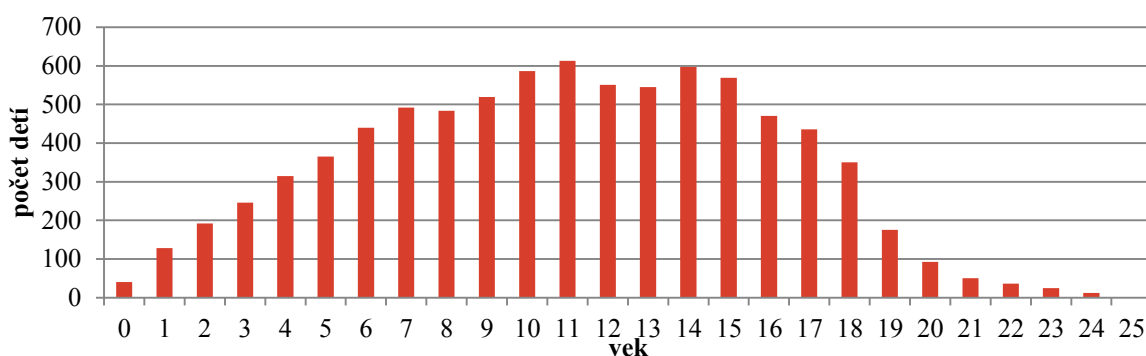
Zdroj: MPSVR SR

Jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti bol v roku 2015 poskytnutý na 714 detí, čo je o 122 detí menej ako v roku 2014. Z celkového počtu detí bolo 68,1 % detí zverených do náhradnej osobnej starostlivosti, 18,2 % detí do pestúnskej starostlivosti a 4,3 % detí bolo zverených poručníkovi. Spolu bolo na tento príspevok vyplatených 357,5 tis. eur, čo predstavuje medziročný pokles o 42,7 tis. eur.

Jednorazový príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti sa poskytuje za účelom podpory osamostatnenia sa dieťaťa. V roku 2015 bol príspevok vyplatený na 494 detí, čo je o 31 detí viac ako v roku 2014. Z celkového počtu detí u 64,4 % detí došlo k zániku náhradnej osobnej starostlivosti, u 30,2 % k zániku pestúnskej starostlivosti a u 5,5 % k zániku poručníctva. Spolu bolo na príspevok vyplatených 456,5 tis. eur, čo predstavuje medziročný nárast o 31,4 tis. eur.

Opakovaný príspevok dieťaťu sa poskytuje za účelom podpory uspokojovania potrieb dieťaťa, najmä na úhradu nákladov na výživu, výchovu, vzdelávanie a bývanie dieťaťa. V sledovanom období bol príspevok vyplatený priemerne mesačne na 8 343 detí (nárast oproti roku 2014 o 50 detí) celkovo v sume 9 915 tis. eur (pokles o 22 tis. eur). Podľa jednotlivých foriem náhradnej starostlivosti bolo v priemere zastúpených 68,3 % detí v náhradnej osobnej starostlivosti, 22,9 % detí v pestúnskej starostlivosti, 2,3 % detí v poručníctve, 1,5 % detí v dočasnom zverení a 4,9 % detí zverených na základe predbežného opatrenia.

Graf 3.12 Počet detí, na ktoré bol poskytnutý opakovaný príspevok dieťaťu podľa veku

Zdroj: RSD MIS

Opakovaný príspevok náhradnému rodičovi sa poskytuje za účelom podpory vykonávania osobnej starostlivosti o dieťa, ktoré má náhradný rodič zverené do náhradnej starostlivosti. Za sledované obdobie bol príspevok poskytnutý priemerne mesačne 1 214 náhradným rodičom na 1560 detí (v roku 2014 to bolo 1 199 náhradných rodičov na 1 555 detí). V prípade, ak sa náhradný rodič osobne staral o tri alebo viac detí, ktoré sú súrodencami, opakovaný príspevok náhradnému rodičovi sa zvýšil o 124,91 eura mesačne. V sledovanom období bolo priemerne mesačne 64 takýchto prípadov. Celková vyplatená suma na príspevok predstavuje 2 683,7 tis. eur (medziročný nárast o 20,5 tis. eur).

Osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi sa poskytuje za účelom podpory vykonávania osobnej starostlivosti o dieťa zverené do náhradnej starostlivosti, ktoré je občanom s ťažkým zdravotným postihnutím. Za sledované obdobie bol príspevok poskytnutý priemerne mesačne 50 náhradným rodičom, ktorí vykonávajú starostlivosť spolu o 53 ťažko zdravotne postihnutých detí (medziročný pokles o 4 náhradných rodičov a 3 ťažko zdravotne postihnuté deti). Spolu bolo na príspevok vyplatených 50,2 tis. eur (medziročný nárast o 0,4 tis. eur).

Odmena pestúna – § 19 ods. 3. Fyzickej osobe, ktorej po 31. decembri 2005 trvá nárok na výplatu odmeny pestúna podľa predpisu účinného do 31. decembra 2005 a zverené dieťa je jej príbuzný v priamom rade, poskytuje sa táto odmena do zániku zverenia tohto dieťaťa. Počet osôb, ktorým bola odmena pestúna vyplatená, tvorilo v priemernom mesačnom vyjadrení 146 poberateľov (medziročný pokles o 38 poberateľov), ktorým bolo zverených 160 detí (medziročný pokles o 47 detí). Na odmenu pestúna bolo vyplatených spolu 92 tis. eur (medziročný pokles o 28,0 tis. eur).

Celkové čerpanie finančných prostriedkov na príspevky na náhradnú rodinnú starostlivosť bolo v roku 2015 v sume 13 556 337 eur, čo predstavuje medziročný pokles o 37 432 eur⁴⁴.

⁴⁴ údaje zo záverečného účtu kapitoly 22 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

3.4.6 Kompenzácia sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia

Právne vzťahy pri poskytovaní peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia, pri vyhotovení preukazu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, preukazu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím so sprievodcom a parkovacieho preukazu pre fyzickú osobu so zdravotným postihnutím upravuje zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o peňažných príspevkoch“), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2009. Cieľom tejto úpravy právnych vzťahov je podporiť sociálne začlenenie fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím (ďalej len „fyzická osoba s ŤZP“) do spoločnosti za jej aktívnej účasti pri zachovaní jej ľudskej dôstojnosti v týchto štyroch oblastiach: *oblasť mobility a orientácie, oblasť komunikácie, oblasť zvýšených výdavkov a oblasť sebaobsluhy*.

V roku 2015 boli prijaté dva zákony, ktorými sa menil a dopĺňal zákon o peňažných príspevkoch. Zákon č. 353/2015 Z. z. s účinnosťou od 31. decembra 2015 predĺžil lehotu (do 31. decembra 2018), do ktorej môže posudkový lekár vykonávať posudkovú činnosť bez získania odbornej spôsobilosti ustanovenej v § 63 ods. 1 zákona o peňažných príspevkoch. Zákon č. 378/2015 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2016 ustanovil, že za príjem na účely poskytovania peňažných príspevkov na kompenzáciu sa nepovažuje jednorazový príspevok za výkon mimoriadnej služby, motivačný príspevok, naturálne náležitosti, náhrada cestovného a jednorazové odškodnenie pozostalých poskytované v súvislosti so zaradením do aktívnych záloh podľa zákona o dobrovoľnej vojenskej príprave.

K 31. decembru 2015 bolo platných 153 950 preukazov fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím a 154 275 preukazov fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím so sprievodcom, čo je spolu 308 225 platných preukazov. K 31. decembru 2015 bolo 80 745 platných parkovacích preukazov pre fyzickú osobu so zdravotným postihnutím.

Sociálne dôsledky ťažkého zdravotného postihnutia je možné kompenzovať peňažnými príspevkami (ďalej aj „PP“) na kompenzáciu, ktoré sa delia na **opakované a jednorazové**.

Výšky *opakovaných peňažných príspevkov na kompenzáciu* sú ustanovené percentom sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, čím sa opakované peňažné príspevky na kompenzáciu valorizujú v závislosti od úpravy výšky súm životného minima k 1. júlu bežného kalendárneho roka. Vzhľadom na skutočnosť, že sumy životného minima v roku 2015 (ani v roku 2014) neboli valorizované, zostali opakované peňažné príspevky na kompenzáciu v nezmenenej výške od 1. júla 2013. Prehľad výšok opakovaných peňažných príspevkov je uvedený v tabuľke 3.22.

Maximálne výšky *jednorazových peňažných príspevkov* na kompenzáciu ustanovuje zákon o peňažných príspevkoch *pevnou sumou*. Na stanovenie konkrétnej výšky jednorazového peňažného príspevku má vplyv príjem fyzickej osoby s ŤZP (ďalej aj „FO s ŤZP“) a cena, napr. pomôcky, osobného motorového vozidla, úpravy (podľa druhu peňažného príspevku). Pri zohľadňovaní príjmu fyzickej osoby s ŤZP je zachovaný princíp solidarity, t.j. čím nižší príjem má fyzická osoba s ŤZP, tým je možné poskytnúť vyšší jednorazový peňažný príspevok na kompenzáciu. Prehľad maximálnych výšok jednorazových peňažných príspevkov uvádzame v tabuľke 3.23.

Tabuľka 3.22 Prehľad opakovaných peňažných príspevkov na kompenzáciu

Druhy opakovaných peňažných príspevkov	Výška PP v € ⁴⁵
PP na osobnú asistenciu – sadzba na jednu hodinu	2,76
PP na prepravu	101,07
PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov:	
- na diétne stravovanie	
a) choroby a poruchy uvedené v prvej skupine prílohy č.5 zákona	36,77
b) choroby a poruchy uvedené v druhej skupine prílohy č.5 zákona	18,39
c) choroby a poruchy uvedené v tretej skupine prílohy č.5 zákona	11,04
- hygienu alebo opotrebovanie šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia	18,39
- zabezpečenie prevádzky osobného motorového vozidla	33,09
- starostlivosť o psa so špeciálnym výcvikom	44,12
PP na opatrovanie:	
- FO (opatrovatel') nepoberá niektorú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok:	
a) opatruje jednu FO s ŤZP	220,52
b) opatruje dve alebo viaceré FO s ŤZP	294,01
c) opatruje jednu FO s ŤZP, ktorá je viac ako 20 hodín týždenne v zariadení	194,79
d) opatruje dve alebo viaceré FO s ŤZP, ktoré sú viac ako 20 hodín týždenne v zariadení	275,65
e) opatruje FO s ŤZP, ktorá je v zariadení viac ako 20 hodín týždenne a súčasne opatruje aj druhú FO s ŤZP, ktorá nie je v zariadení alebo je v zariadení najviac 20 hodín týždenne	286,66
- FO (opatrovatel') poberá niektorú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok	
a) opatruje jednu FO s ŤZP	91,88
b) opatruje dve alebo viaceré FO s ŤZP	121,28

Zdroj: MPSVR SR

Tabuľka 3.23 Maximálne výšky jednorazových peňažných príspevkov na kompenzáciu

Druhy jednorazových peňažných príspevkov na kompenzáciu	Maximálna výška v €
Peňažný príspevok na kúpu pomôcky	8 630,42
– na kúpu druhého mechanického vozíka	1 659,70
– na kúpu druhého elektrického vozíka je	4 979,09
– na kúpu druhého načúvacieho aparátu je	331,94
Peňažný príspevok na výcvik používania pomôcky	8 630,42
Peňažný príspevok na úpravu pomôcky	8 630,42
Peňažný príspevok na kúpu zdvíhacieho zariadenia	11 617,88
Peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla	6 638,79
– na kúpu osobného motorového vozidla s automatickou prevodovkou	8 298,48
Peňažný príspevok na úpravu osobného motorového vozidla	6 638,79
Úhrn peňažných príspevkov na úpravu bytu a peňažných príspevkov na úpravu rodinného domu v období siedmich rokov	6 638,79
Úhrn peňažných príspevkov na úpravu garáže v období siedmich rokov	1 659,70

Zdroj: MPSVR SR

⁴⁵ Pri PP na osobnú asistenciu, PP na prepravu a PP na opatrovanie do výpočtu výšky PP vstupujú aj ďalšie parametre, najmä výška príjmu FO s ŤZP

V roku 2015 boli na peňažné príspevky na kompenzáciu vynaložené finančné prostriedky v celkovej sume 231 496 960 eur. Z toho finančné prostriedky vynaložené na peňažné príspevky poskytované fyzickým osobám s ŤZP predstavovali sumu 134 161 159 eur. Priemerný mesačný počet poberateľov – fyzických osôb s ŤZP bol 169 596. Priemerný mesačný počet poberateľov peňažného príspevku na opatrovanie, ktorý je poskytovaný fyzickým osobám opatrovujúcim fyzické osoby s ŤZP (opatrovateľom) bol 56 572 a finančné prostriedky vyplatené na tento účel predstavovali sumu 97 335 801 eur.

Tabuľka 3.24 Prehľad čerpania finančných prostriedkov v roku 2015

Peňažné príspevky na kompenzáciu	Priemerný mesačný počet poberateľov	Vynaložené finančné prostriedky v €
PP poskytované FO s ŤZP	169 596	134 161 159
PP na opatrovanie*	56 572	97 335 801
SPOLU		231 496 960

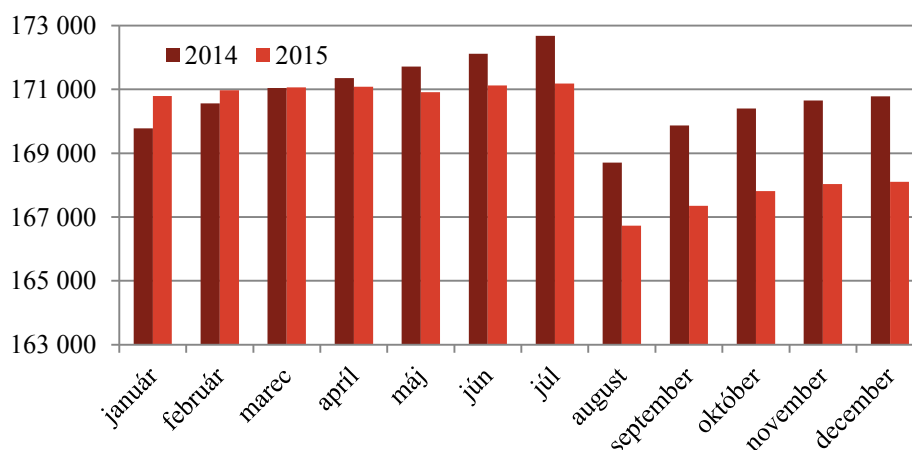
Zdroj: RSD MIS

*PP na opatrovanie je poskytovaný fyzickej osobe, ktorá opatruje FO s ŤZP

Pri porovnávaní údajov o peňažných príspevkoch na kompenzáciu za rok 2015 s rokom 2014 sa v roku 2014 prejavil pokles čerpania celkových finančných prostriedkov o cca 4,41 mil. eur. Celkový pokles v roku 2015 bol spôsobený poklesom čerpania finančných prostriedkov pri peňažnom príspevku na opatrovanie o 6 973 610 eur, ktorý súvisel najmä s poklesom priemerného mesačného počtu poberateľov tohto peňažného príspevku (opatrovateľov) o 2 420.

Napriek tomu, že v roku 2015 priemerný mesačný počet poberateľov peňažných príspevkov na kompenzáciu, ktorými sú fyzické osoby s ŤZP klesol o 1 210, stúpol objem finančných prostriedkov čerpaný týmito poberateľmi o 2 560 533 eur. Uvedená skutočnosť bola dôsledkom výrazného poklesu počtu poberateľov peňažných príspevkov s nižšou výškou (peňažné príspevky na kompenzáciu zvýšených výdavkov – pokles o 1 393 poberateľov, zníženie čerpania o 0,25 mil. eur) a súčasne nárastom počtu poberateľov u niektorých peňažných príspevkov s vyššou výškou (napr. peňažný príspevok na osobnú asistenciu – nárast poberateľov o 309, zvýšenie čerpania o 1,516 mil. eur).

Graf 3.13 Vývoj počtu FO s ŤZP, ktorým boli poskytované peňažné príspevky na kompenzáciu za rok 2014 a 2015

* V uvedených počtoch figuruje každý poberateľ PP len raz aj keď mu je poskytnutých viac príspevkov
Zdroj: RSD MIS

Z hľadiska počtu poberateľov bol v roku 2015 pri **opakovaných** peňažných príspevkoch na kompenzáciu zaznamenaný najvyšší priemerný mesačný počet poberateľov pri peňažnom príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov (celkovo všetky druhy zvýšených výdavkov). Priemerný mesačný počet poberateľov tohto peňažného príspevku (celkovo všetky druhy zvýšených výdavkov) tvorilo 165 692 poberateľov. Tento peňažný príspevok sa člení podľa účelu poskytovania na štyri skupiny a v rámci tohto členenia bol najvyšší priemerný mesačný počet poberateľov pri

kompenzácií zvýšených výdavkov súvisiacich s hygienou alebo opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia (92 183), nasledujú kompenzácie zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla (69 998), kompenzácie zvýšených výdavkov na diétne stravovanie (54 874) a kompenzácie zvýšených výdavkov súvisiacich so starostlivosťou o psa so špeciálnym výcvikom (73). Druhú najpočetnejšiu skupinu tvoria poberatelia peňažného príspevku na opatrovanie a to v priemernom mesačnom počte 56 572. Pri **jednorazových** peňažných príspevkoch na kompenzáciu bol v roku 2015 najvyšší počet poskytnutých peňažných príspevkov na kúpu pomôcky (3 082, čo predstavuje cca 39,83 % z celkového počtu poskytnutých jednorazových peňažných príspevkov), nasledovali peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla (1 537, cca 19,87 %) a peňažný príspevok na úpravu rodinného domu (914, cca 11,81 %). Prehľad čerpania jednotlivých peňažných príspevkov na kompenzáciu v roku 2015 poskytuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 3.25 Prehľad vývoja počtu poberateľov a čerpania finančných prostriedkov na peňažné príspevky na kompenzáciu ŤZP

Opakované peňažné príspevky na kompenzáciu	2014			2015		
	Priemerný mesačný počet poberateľov	Priemerná mesačná výška PP v €	Vynaložené finančné prostriedky v €	Priemerný mesačný počet poberateľov	Priemerná mesačná výška PP v €	Vynaložené finančné prostriedky v €
PP na osobnú asistenciu	8 956	380,44	41 533 694	9 265	381,44	43 049 704
PP na prepravu	2 841	85,69	2 987 269	2 908	84,69	3 014 428
PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov:	167 085	31,40	64 133 628	165 692	31,59	63 883 538
– na diétne stravovanie	55 147	22,02	14 854 424	54 874	22,21	14 889 339
– hygienu alebo opotrebovanie šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia	93 521	18,39	21 002 650	92 183	18,39	20 665 305
– prevádzku osobného motorového vozidla	69 813	33,09	28 237 728	69 998	33,09	28 288 744
– starostlivosť o psa so špeciálnym výcvikom	73	44,12	38 826	73	44,12	40 149
PP na opatrovanie	58 992	142,55	104 309 411	56 572	139,13	97 335 801
Jednorazové peňažné príspevky na kompenzáciu	Počet poskytnutých PP*	Priemerná výška PP v €	Vynaložené finančné prostriedky v €	Počet poskytnutých PP*	Priemerná výška PP v €	Vynaložené finančné prostriedky v €
PP na kúpu pomôcky	3 267	734,75	2 400 436	3 082	765,38	2 358 886
PP na výcvik používania pomôcky	48	719,44	34 533	49	726,90	35 618
PP na úpravu pomôcky	46	973,33	44 773	25	1 310,92	32 773
PP na opravu pomôcky	626	338,83	212 107	704	347,79	244 846
PP na kúpu zdvíhacieho zariadenia	688	8 940,56	6 151 107	797	9 022,83	7 191 197
PP na kúpu osobného motorového vozidla	1 470	6 715,26	9 871 432	1 537	6 787,96	10 433 095
PP na úpravu osobného motorového vozidla	125	2 939,18	367 398	140	3 294,45	461 223
PP na úpravu bytu	497	2 511,84	1 248 383	483	2 589,12	1 250 547
PP na úpravu rodinného domu	1 076	2 412,61	2 595 968	914	2 405,89	2 198 982
PP na úpravu garáže	8	1 548,75	12 390	6	1 053,50	6 321
Vynaložené finančné prostriedky na PP SPOLU v €		235 902 530			231 496 960	

Zdroj: RSD MIS, pri opakovaných príspevkoch je priemerná mesačná výška PP vypočítaná z vynaložených finančných prostriedkov bez doplatkov za oneskorený nárok ,

* sumárne údaje za 12 mesiacov

Pri **jednorazových** peňažných príspevkoch na kompenzáciu sa v roku 2015 v porovnaní s rokom 2014 prejavil nárast počtu poskytnutých peňažných príspevkov pri piatich druhoch a rovnako pri piatich druhoch sme zaznamenali pokles počtu poskytnutých peňažných príspevkov, a to nasledovne:

a) nárast počtu jednorazových PP poskytnutých za celý kalendárny rok 2015 o:

- 109 PP na kúpu zdvíhacieho zariadenia (priemerná výška PP vzrástla o 82,27 eura)
- 78 PP na opravu pomôcky (priemerná výška PP vzrástla o 8,96 eura)
- 67 PP na kúpu osobného motorového vozidla (priemerná výška PP vzrástla o 72,70 eura)
- 15 PP na úpravu osobného motorového vozidla (priemerná výška PP vzrástla o 355,27 eura)
- 1 PP na výcvik používania pomôcky (priemerná výška PP vzrástla o 7,46 eura)

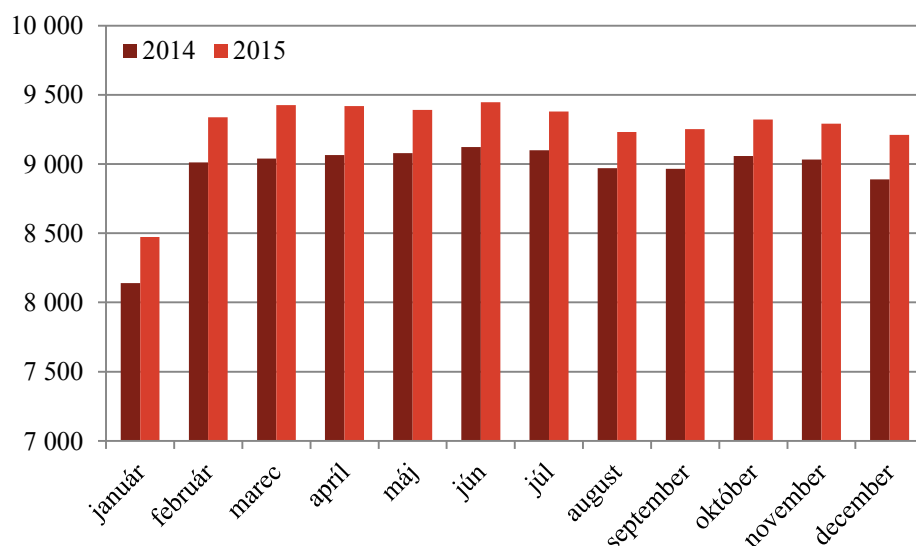
b) pokles počtu jednorazových PP poskytnutých za celý kalendárny rok 2015 o:

- 185 PP na kúpu pomôcky (priemerná výška PP vzrástla o 30,62 eura)
- 162 PP na úpravu rodinného domu (priemerná výška PP klesla o 6,72 eura)
- 21 PP na úpravu pomôcky (priemerná výška PP vzrástla o 337,59 eura)
- 14 PP na úpravu bytu (priemerná výška PP vzrástla o 77,29 eura)
- 2 PP na úpravu garáže (priemerná výška PP klesla o 495,25 eura)

Pri **opakovaných** peňažných príspevkoch sme v roku 2015 v porovnaní s rokom 2014 zaznamenali nárast priemerného mesačného počtu poberateľov niektorých peňažných príspevkov. Najvýraznejšie pri peňažnom príspevku na osobnú asistenciu, pričom pri tomto príspevku nárast pretrváva dlhodobo. V roku 2015 je to v porovnaní s rokom 2014 nárast o 309 poberateľov, čo prinieslo nárast vynaložených finančných prostriedkov o takmer 1,52 mil. eur. Priemerná mesačná výška tohto peňažného príspevku v roku 2015 zostala bez podstatnej zmeny (nárast o 0,99 eura) a predstavuje cca 138 hodín osobnej asistencie mesačne, na ktoré bol poskytnutý príspevok.

Nárast priemerného mesačného počtu poberateľov sa v roku 2015 prejavil aj pri peňažnom príspevku na prepravu, a to o 66 poberateľov, pričom priemerná mesačná výška peňažného príspevku taktiež zostala bez výraznejšej zmeny (pokles o 1,00 euro).

Graf 3.14 Vývoj počtu poberateľov peňažného príspevku na osobnú asistenciu v roku 2014 a 2015

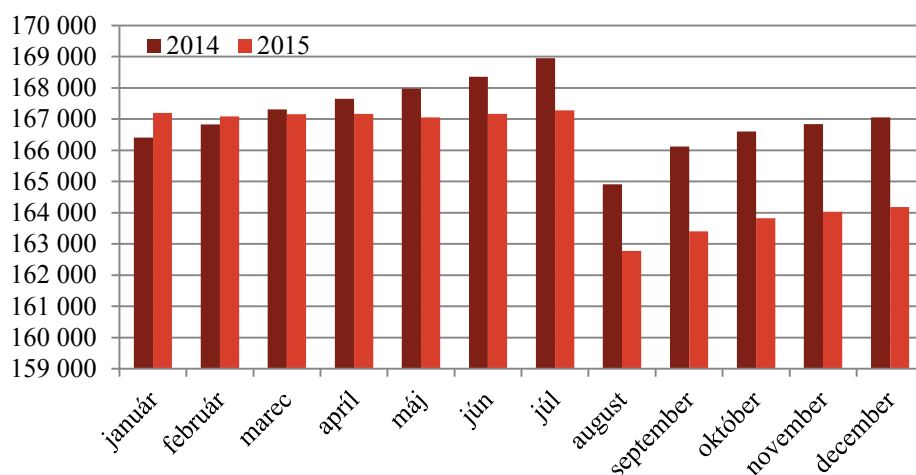

Zdroj: RSD MIS

Pokles priemerného mesačného počtu poberateľov v roku 2015 v porovnaní s rokom 2014 nastal pri peňažnom príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov, a to o 1 393 poberateľov (celkovo

všetky druhy zvýšených výdavkov). Pri kompenzácii zvýšených výdavkov súvisiacich s hygienou alebo opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia to bol pokles o 1 338 poberateľov a pri kompenzácii zvýšených výdavkov na diétne stravovanie pokles o 273 poberateľov. Pri kompenzácii zvýšených výdavkov súvisiacich so starostlivosťou o psa so špeciálnym výcvikom sa priemerný mesačný počet poberateľov (po zaokrúhlení) zvýšil o 1 a pri kompenzácii zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla došlo k nárastu o 184 poberateľov.

Graf 3.15 Vývoj počtu poberateľov PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov v roku 2014 a 2015

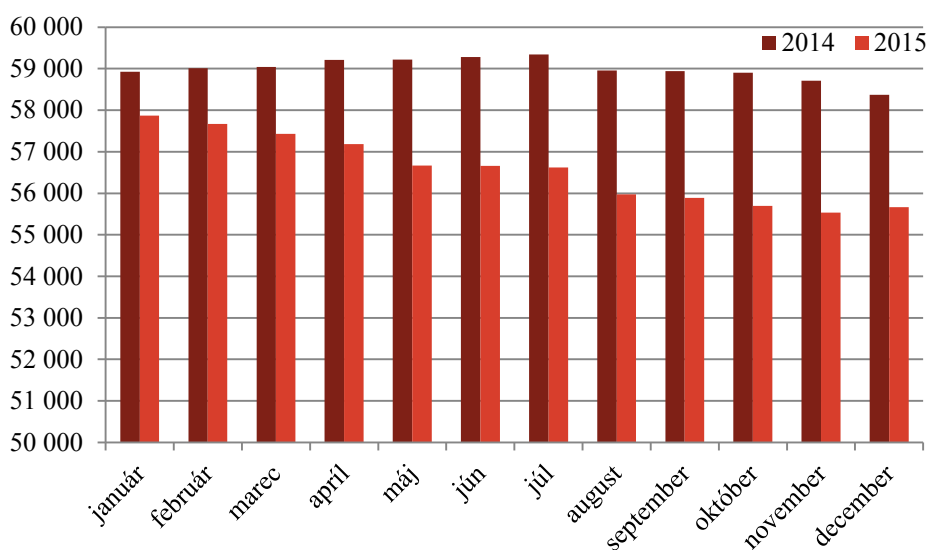

Zdroj: RSD MIS

Peňažný príspevok na opatrovanie, ako jediný peňažný príspevok na kompenzáciu, sa neposkytuje fyzickej osobe s ŤZP, ale priamo fyzickej osobe (opatrovateľovi), ktorá opatruje fyzickú osobu s ŤZP. Jeho výška je stanovená v závislosti od viacerých skutočností. Ak opatrovateľ poberá niektorú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok, peňažný príspevok na opatrovanie je ustanovený v paušálnej výške⁴⁶. Ak opatrovateľ nepoberá takúto dôchodkovú dávku, na výšku peňažného príspevku má vplyv príjem opatrovanej fyzickej osoby s ŤZP, ktorý je chránený do výšky 1,4 násobku sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, resp. ak je fyzickou osobou s ŤZP nezaopatrované dieťa, jeho príjem je chránený do 3- násobku sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu. Vzhľadom na skutočnosť, že v roku 2015 sumy životného minima zostali nezmenené, hranica ochrany príjmu fyzických osôb s ŤZP zostali bez zmeny od júla 2013, a to v sume cca 277,33 eura mesačne (1,4 násobok sumy životného minima) a cca 594,27 eura mesačne (3-násobok sumy životného minima).

⁴⁶ Pokiaľ opatrovaná FO s ŤZP poberá zvýšenie dôchodku pre bezvládnosť, výška PP na opatrovanie sa znižuje o túto sumu, bez ohľadu na to, či opatrovateľ poberá alebo nepoberá nejakú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok.

Graf 3.16 Vývoj počtu poberateľov PP na opatrovanie v rokoch 2014 a 2015

Zdroj: RSD MIS

Pri peňažnom príspevku na opatrovanie sme v roku 2015 zaznamenali výrazný medziročný pokles priemerného mesačného počtu poberateľov (o 2 420), ako aj počtu opatrovaných FO s ŤZP (o 2 558). Pri rozčlenení tohto peňažného príspevku podľa druhu poberateľov (opatrovateľov), pokles nastal vo všetkých skupinách. Pri poberateľoch, ktorým nie je vyplácaná žiadna zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok (v tzv. produktívnom veku) došlo k poklesu o 1 873 poberateľov, pri poberateľoch, ktorým je vyplácaná dôchodková dávka bol pokles o 298 poberateľov. U poberateľov, ktorým sa poskytoval peňažný príspevok na opatrovanie na základe prechodného ustanovenia (t.j. podľa zákona účinného do 31.12.2008) došlo k poklesu o 249 poberateľov. Prehľad údajov o poskytnutých peňažných príspevkoch na opatrovanie je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 3.26 Čerpanie peňažného príspevku na opatrovanie v rokoch 2014 a 2015 v hlbšej štruktúre

Peňažný príspevok na opatrovanie	2014			2015		
	Priemerný mesačný počet poberateľov	Priemerný mesačný počet opatrovaných	Priemerná mesačná výška v €	Priemerný mesačný počet poberateľov	Priemerný mesačný počet opatrovaných	Priemerná mesačná výška v €
1. FO ¹⁾ poberajúca dôchodkovú dávku	22 239	22 650	89,21	21 941	22 334	89,34
2. FO nepoberajúca dôchodkovú dávku	35 705	36 967	177,22	33 832	34 982	172,52
3. FO poberajúce príspevok podľa prechodného ustanovenia	1 048	1 080	93,13	799	823	92,94
Peňažný príspevok na opatrovanie SPOLU	58 992	60 697	142,55	56 572	58 139	139,13

Zdroj: RSD MIS

¹⁾ FO – fyzická osoba, poberajúca peňažný príspevok na opatrovanie (poberateľ)

Poberatelia v tzv. produktívnom veku (nepoberali niektorú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok) predstavovali 59,8%. Priemerná mesačná výška peňažného príspevku na opatrovanie vyplácaného týmto poberateľom bola 172,52 eura. Poberatelia, ktorým bola vyplácaná niektorá zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok tvorili 38,8% priemerného počtu a priemerná výška príspevku, ktorý im bol vyplácaný dosiahla 89,34 eura. Poberatelia, ktorým bol peňažný príspevok na opatrovanie poskytovaný podľa § 66 zákona o peňažných príspevkoch (t.j. za podmienok ustanovených zákonom č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších

predpisov účinného do 31. 12. 2008) predstavovali 1,4 % všetkých poberateľov a peňažný príspevok na opatrovanie im bol vyplácaný v priemernej výške 92,94 eura. Týmto poberateľom je vyplácaná niektorá zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok, ich počet sa neustále znižuje a postupne prechádzajú na podmienky vyplácania ustanovené zákonom o peňažných príspevkoch.

Z dôvodu, že ani v roku 2015 neboli valorizované sumy životného minima, od júla 2013 neboli zvýšené zákonom ustanovené výšky peňažného príspevku na opatrovanie a hranice ochrany príjmu fyzických osôb s ŤZP zostali bez zmeny, a to v sume cca 277,33 eura, resp. cca 594,27 eura (v prípade nezaopatreného dieťaťa). Dôchodkové dávky, ktoré vo väčšine tvoria príjem opatrovaných fyzických osôb s ŤZP sú valorizované každoročne. Uvedené skutočnosti mali zásadný vplyv na vývoj priemerných mesačných výšok peňažného príspevku na opatrovanie. Kým opatrovateľom, ktorí poberajú okrem peňažného príspevku na opatrovanie aj niektorú z dôchodkových dávok, zostala výška peňažného príspevku bez zmeny z dôvodu, že sa pri jej stanovení nezohľadňuje príjem fyzickej osoby s ŤZP, poberateľom v tzv. produktívnom veku klesla priemerná mesačná výška peňažného príspevku na opatrovanie medziročne o 4,7 eura. Z pohľadu postavenia opatrovateľov to znamená, že opatrovateľom v produktívnom veku, u ktorých je v mnohých prípadoch peňažný príspevok na opatrovanie jediným zdrojom príjmu, sa tak, ako už aj v roku 2014, ich príjem znížil. Skupine opatrovateľov v produktívnom veku tak klesla priemerná mesačná výška peňažného príspevku na opatrovanie od poslednej valorizácie súm životného minima v roku 2013 zo sumy 180,25 eura na 172,52 eura mesačne.

3.4.7 Sociálne služby

Sociálne služby v SR sa od roku 2009 poskytujú v súlade so **zákonom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov** (ďalej len „zákon o sociálnych službách“). Zákon o sociálnych službách upravuje právne vzťahy a podmienky poskytovania sociálnych služieb, ktorých cieľom je podporovať sociálne začlenenie občanov a uspokojovať sociálne potreby ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii.

Nepriaznivá sociálna situácia je ohrozenie fyzickej osoby sociálnym vylúčením alebo obmedzenie jej schopnosti spoločensky sa začleniť a samostatne riešiť svoje problémy

- z dôvodu, že nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb,
- pre svoje životné návyky, spôsob života, závislosť od návykových látok alebo návykových škodlivých činností,
- pre ohrozenie jej vývoja z dôvodu jej zdravotného postihnutia, ak ide o dieťa do siedmich rokov veku,
- pre ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav,
- z dôvodu, že dovŕšila vek potrebný na nárok na starobný dôchodok,
- pre výkon opatrovania fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím,
- pre ohrozenie správaním iných fyzických osôb alebo ak sa stala obeťou správania iných fyzických osôb,
- pre zotrvávanie v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby.

Sociálne služby sa podľa tohto zákona poskytujú prostredníctvom odborných, obslužných a ďalších činností, ktoré je poskytovateľ povinný poskytnúť alebo zabezpečiť v prípade, že sú tieto činnosti pri týchto službách taxatívne vymedzené. Odborné činnosti, ktorými sú sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia a stimulácia komplexného vývoja dieťaťa so zdravotným postihnutím, je možné za podmienok ustanovených týmto zákonom poskytovať aj samostatne na základe akreditácie. Zároveň poskytovateľ môže vykonávať aj iné činnosti ako upravuje tento zákon, ktoré zvýšia kvalitu sociálnej služby. Sociálne služby sú službami verejného záujmu a sú poskytované bez dosiahnutia zisku, avšak zákon umožňuje aj poskytovanie sociálnych služieb v rámci živnosti alebo podnikania, t. j. na báze zisku.

Zákon o sociálnych službách rozdeľuje sociálne služby do niekoľkých skupín, v závislosti od povahy nepriaznivej sociálnej situácie alebo od cieľovej skupiny, ktorej sú určené:

- sociálne služby krízovej intervencie
- sociálne služby na podporu rodiny s deťmi
- sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku
- sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií
- podporné služby

Na účely poskytovania sociálnych služieb, ktoré majú charakter dlhodobej starostlivosti a ktoré sa poskytujú fyzickým osobám odkázaným na pomoc inej fyzickej osoby, zákon o sociálnych službách upravuje zdravotnú a sociálnu posudkovú činnosť, na základe ktorej sa určuje odkázanosť fyzickej osoby na sociálnu službu. Zákon o sociálnych službách rieši poskytovanie zdravotnej starostlivosti v rozsahu ošetrovateľskej starostlivosti vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb priamo sestrami, t.j. zamestnancami týchto zariadení a zároveň je upravená možnosť poskytovania sociálnej služby v zdravotníckom zariadení ústavnej starostlivosti. V osobitnej časti zákona je upravené financovanie neverejných poskytovateľov sociálnych služieb (ďalej len „poskytovateľ“) za splnenia zákonom stanovených podmienok a financovanie neverejných poskytovateľov vybraných druhov sociálnych služieb na lokálnej úrovni zo štátneho rozpočtu na základe pridelených finančných prostriedkov z rozpočtu kapitoly MPSVR SR. Pri financovaní sú neverejní poskytovatelia rozlišovaní

z hľadiska, či majú neziskový charakter alebo či ide o podnikateľské subjekty, nakoľko nie je možné z verejných zdrojov podporovať poskytovateľov, ktorí ich poskytujú za účelom dosiahnutia zisku.

Zákon o sociálnych službách upravuje výkon dohľadu nad dodržiavaním tohto zákona a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov pri poskytovaní sociálnych služieb, ktorý vykonáva ministerstvo. Tento ústredný orgán štátnej správy bude s účinnosťou od 1. 1. 2018 hodnotiť aj kvalitu poskytovaných sociálnych služieb na základe podmienok kvality, ktoré sú upravené v prílohe č. 2 zákona o sociálnych službách. MPSVR SR udeľuje akreditáciu na vzdelávacie programy a akreditáciu na odbornú činnosť (spolu 47 akreditovaných subjektov, v tom 29 akreditovaných subjektov, zameraných na vzdelávací program, 18 na odbornú činnosť, 18 akreditovaných subjektov, ktorým bola predĺžená akreditácia na vzdelávacie programy a 25, ktorým bola predĺžená akreditácia na odbornú činnosť).

Dňa 28. 11. 2013 bol Národnou radou SR schválený **zákon č. 485/2013 Z. z.**, ktorý s účinnosťou od 1. 1. 2014 menil a dopĺňal zákon o sociálnych službách. Cieľom tejto novely zákona o sociálnych službách bolo zlepšenie kvality sociálnych služieb, ich udržateľnosť a dostupnosť.

Za pozitívne možno pokladať zmeny týkajúce sa zvýšenia ochrany príjmu prijímateľa sociálnej služby (ďalej len „prijímateľ“) pred neprimeranou úhradou. Zámerom bolo zabezpečiť ochranu príjmu tým prijímateľom, ktorých príjmy sú veľmi nízke, t.j. sú pod hranicou zákonom určených súm životného minima alebo len nepatrne presahujúce túto hranicu. Keďže prioritou vlády SR je vytvoriť v sociálnych službách také podmienky, ktoré umožnia občanom zotrvať čo najdlhšie v ich prirodzenom prostredí a poskytovať komunitne orientované sociálne služby v súlade s princípmi deinštitucionalizácie a so záväzkami SR prijatými v medzinárodných dokumentoch, viaceré zmeny sú zamerané na dosiahnutie týchto cieľov. Ide o zmeny, ktorými sa obmedzuje kapacita pri zriaďovaní nových zariadení sociálnych služieb tak, aby vznikali zariadenia rodinného typu, ale aj o určenie vekových hraníc pre vybrané sociálne služby. Zaviedla sa nová skupina sociálnych služieb krízovej intervencie, kam patria aj komunitné centrá a terénna sociálna služba krízovej intervencie, ktoré budú dôležitým nástrojom riešenia problémov v segregovaných komunitách a doteraz nemali legislatívnu oporu. Zaviedli sa tak ďalšie nové druhy sociálnych služieb, ako aj nové druhy odborných činností. Za významnú možno považovať podrobnú úpravu podmienok kvality sociálnych služieb a systém ich hodnotenia. S kvalitou poskytovania sociálnych služieb súvisí aj kvalitný proces akreditácie vzdelávacích programov a odborných činností v sociálnych službách, preto boli bližšie špecifikované a precizované podmienky akreditácie. Upravili sa a sprísnilo sa podmienky registrácie a finančnej podpory z verejných zdrojov a zabezpečilo sa zvýšenie objektivity posudzovania odkázanosti na pomoc inej osoby.

Dňom 1. júla 2014 nadobudol účinnosť **zákon č. 185/2014 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorým sa novelizoval aj zákon o sociálnych službách. Novou právnou úpravou sa zabezpečila previazanosť právnej úpravy poskytovania zdravotnej starostlivosti v právnych predpisoch v oblasti zdravotnej starostlivosti s právnou úpravou poskytovania zdravotnej starostlivosti v rozsahu ošetrovateľskej starostlivosti vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb (zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby, domov sociálnych služieb, špecializované zariadenie), ustanovenou v zákone o sociálnych službách. V tejto súvislosti sa upravila nová forma poskytovania zdravotnej starostlivosti, ktorou je ošetrovateľská starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb, poskytovaná v súlade so štandardnými ošetrovateľskými postupmi. Zo zdrojov verejného zdravotného poistenia je možné s účinnosťou od 1. júla 2014 uhrádzať 9 zdravotných výkonov ošetrovateľskej starostlivosti, poskytovaných týmito zariadeniami sociálnych služieb prostredníctvom ich zamestnancov, ktorí spĺňajú podmienky na výkon zdravotníckeho povolania. Ide o zákonom ustanovenú možnosť uzatvárania zmluvy o poskytovaní ošetrovateľskej starostlivosti medzi zdravotnou poisťovňou a zariadením sociálnych služieb.

Poslaneckým návrhom novely zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov bol Národnou radou SR dňa 11. 11. 2015 schválený odklad vykonávania pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR v oblasti hodnotenia podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby do 31. 12. 2017 (novela zákona o sociálnych službách vykonaná zákonom č. 345/2015 Z. z.). Vytvoril sa tým časový priestor

na prípravu poskytovateľov sociálnych služieb na toto hodnotenie. Neodstránenie nedostatkov plnenia podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby zistených MPSVR SR v určenej lehote má totiž za následok stratu oprávnenosti poskytovania sociálnej služby možnosťou výmazu z registra poskytovateľov sociálnych služieb.

Odklad účinnosti výkonu pôsobnosti MPSVR SR hodnotiť podmienky kvality poskytovanej sociálnej služby však nič nemení na povinnosti poskytovateľa sociálnej služby aj v tomto období plniť podmienky kvality poskytovanej sociálnej služby ustanovené v prílohe č. 2 k zákonu o sociálnych službách. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR od nadobudnutia účinnosti štandardov kvality poskytovaných sociálnych služieb analyzuje v rámci svojej pôsobnosti skúsenosti so zavádzaním štandardov kvality poskytovaných sociálnych služieb do bežnej praxe poskytovateľov sociálnych služieb, a to v rámci výkonu dohľadu nad poskytovaním sociálnych služieb. Ochranu klientov pri poskytovaní sociálnej služby a spôsobe jej vykonávania najmä z hľadiska dodržiavania základných ľudských práv a slobôd bude MPSVR SR v období do 31. 12. 2017 realizovať svojou pôsobnosťou výkonu dohľadu nad poskytovaním sociálnych služieb.

V snahe zabezpečiť kontinuitu a efektivitu poskytovaných sociálnych služieb a súčasne v snahe podporiť zotrvanie ľudí odkázaných na pomoc čo najdlhšie v ich prirodzenom rodinnom prostredí sa MPSVR SR naďalej venuje procesu deinštitucionalizácie sociálnych služieb na Slovensku. Vláda SR schválila dňa 30. 11. 2011 Stratégiu deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti (ďalej len „Stratégia DI“). Slovenská republika sa týmto dokumentom hlási k celosvetovému trendu systematického odstraňovania dôsledkov dlhodobo uplatňovaného, ale už historicky prekonaného modelu inštitucionálnej izolácie a segregácie ľudí vyžadujúcich dlhodobú pomoc a starostlivosť v špecializovaných zariadeniach, menovite detí v náhradnej starostlivosti a ľudí so zdravotným postihnutím, seniorov a jeho nahradenie alternatívnym modelom služieb a opatrení, svojím charakterom čo najviac podobným podmienkam bežného života. Takáto zmena modelu je jedným z cieľov súčasnej politiky EÚ v oblasti sociálnej inklúzie a zdravotného postihnutia a je súčasťou záväzkov SR v medzinárodnej ľudsko-právnej agende, napr. Dohovoru o právach dieťaťa a Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. Základným zámerom deinštitucionalizácie v SR je vytvorenie a zabezpečenie podmienok pre nezávislý a slobodný život všetkých fyzických osôb, odkázaných na pomoc spoločnosti v prirodzenom sociálnom prostredí komunity prostredníctvom komplexu kvalitných alternatívnych služieb vo verejnom záujme. MPSVR SR schválilo Národný akčný plán prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2015 – 2020 (ďalej len „Národný akčný plán DI“). Vypracovanie Národného akčného plánu DI je jednou zo základných úloh Stratégie DI, nakoľko Národný akčný plán DI predstavuje základný plánovací dokument MPSVR SR na naplnenie Stratégie DI v oblasti prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb v SR aj v rokoch 2015 – 2020.

V predchádzajúcom programovom období bol realizovaný „pilotný“ Národný projekt *Podpora transformácie a deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb*, ktorý bol ukončený v roku 2015. Cieľom tohto projektu bolo zahájiť a podporiť proces deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb, ako aj pripraviť a overiť jednotný postup deinštitucionalizácie zariadení sociálnych služieb pre osoby so zdravotným postihnutím a duševnou poruchou a tiež podporiť poskytovateľov, ktorí mali záujem transformovať svoje inštitucionálne služby na komunitné. Ťažiskovým výstupom ukončeného projektu bolo teda vytvorenie a overenie jednotného postupu deinštitucionalizácie zariadení sociálnych služieb či metodických dokumentov. V pilotnom Národnom projekte bolo v rámci vzdelávania vyškolených 409 účastníkov (najmä zamestnancov zariadení sociálnych služieb a prijímateľov sociálnych služieb, zamestnancov štátnej správy a územnej samosprávy). Zapojené zariadenia sú pripravené a zainteresované osoby sú vyškolené na proces transformácie a v súčasnosti pracujú na Transformačných plánoch zariadení. Počas trvania aktivít Národného projektu experti vypracovali Manuál tvorby transformačných plánov a metodiku v jednotlivých kľúčových oblastiach v procese prechodu z inštitucionálnych služieb na komunitné – v oblasti podporovaného zamestnávania, poskytovania komunitných služieb, ale aj zmien fyzického prostredia. Zapojené zariadenia sociálnych služieb sú v súčasnosti pripravené uchádzať sa o synergickú podporu v rámci Integrovaného regionálneho operačného programu, ktorý je v riadiacej pôsobnosti Ministerstva pôdohospodárstva

a rozvoja vidieka SR a ktorý umožňuje poskytnúť finančnú podporu na výstavbu objektov spĺňajúcich kritériá pre poskytovanie sociálnych služieb na komunitnej úrovni.

V programovom období 2014 – 2020 bude realizovaný Národný projekt *Deinštitucionalizácia zariadení sociálnych služieb – Podpora transformačných tímov*. V tomto Národnom projekte budú využité poznatky z pilotného Národného projektu a prostredníctvom transformačných plánov jednotlivých zariadení bude zabezpečená aj synergia podpory projektov z Integrovaného regionálneho operačného programu.

Na snahe podporiť zotrvanie ľudí odkázaných na pomoc čo najdlhšie v ich prirodzenom rodinnom prostredí sa významnou mierou podieľal aj Národný projekt *Podpory opatrovateľskej služby*, realizovaný v rokoch 2014 až 2015 z prostriedkov Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia.

Cieľom Národného projektu bolo umožniť poskytovať opatrovateľskú službu väčšiemu počtu osôb odkázaných na pomoc inej osoby a vytvoriť predpoklady rozšírenia poskytovania opatrovateľskej služby aj do regiónov, resp. obcí, ktoré doteraz reálne túto formu sociálnych služieb – opatrovateľskú službu poskytovali len v obmedzenom rozsahu alebo vôbec neposkytovali.

Realizáciou Národného projektu *Podpora opatrovateľskej služby* sa zvýšil počet prijímateľov opatrovateľskej služby o 3 842⁴⁷ a na druhej strane sa vytvorili nové pracovné miesta pre opatrovateľov/opatrovateľky v počte 3 633⁴⁸. Projektom sa pomohlo obciam, ktoré doteraz z finančných dôvodov opatrovateľskú službu neposkytovali alebo ju poskytovali len v nevyhnutnej miere, resp. neverejným poskytovateľom sociálnych služieb, u ktorých zabezpečujú obce poskytovanie opatrovateľskej služby pre svojich občanov.

Nasledujúci Národný projekt *Podpora opatrovateľskej služby* podporený z prostriedkov Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Ľudské zdroje sa začal realizovať v januári 2016, realizovaný bude po dobu 33 mesiacov na celom území Slovenskej republiky s predpokladaným počtom podporených pracovných miest opatrovateľov/opatrovateľiek 3 300.

Hlavným cieľom Národného projektu *Podpora opatrovateľskej služby* je podporiť ďalší rozvoj domácej opatrovateľskej služby za účelom predchádzania umiestňovania fyzických osôb odkázaných na pomoc inej osoby pri sebaobsluže do pobytových zariadení sociálnych služieb. Ambíciou projektu je umožniť poskytovanie opatrovateľskej služby väčšiemu počtu osôb odkázaných na pomoc inej osoby v prirodzenom domácom prostredí, zvýšiť dostupnosť opatrovateľskej služby, vytvoriť/udržať pracovné miesta a podporiť tým zamestnanosť vo všetkých regiónoch SR. V tomto Národnom projekte sa nanovo nastavili podmienky podpory tak, aby sa zabezpečila napríklad územná proporcionalita podpory podľa veľkosti samosprávnych krajov a zároveň došlo aj k rozšíreniu aktivít na územie Bratislavského samosprávneho kraja. Nový projekt umožní aj väčšiu flexibilitu úväzkov opatrovateľov/opatrovateľiek tak, aby poskytovateľ mohol lepšie pokrývať potreby opatrovaných. Výstupom projektu by mal byť, okrem samotného zabezpečenia výkonu opatrovateľskej služby, aj návrh systému zabezpečenia optimálnej finančnej podpory tejto sociálnej služby.

Opatrovateľská služba

V roku 2015 bola opatrovateľská služba v domácnosti poskytovaná zo strany **obcí, t.j. verejných poskytovateľov** 12 332 fyzickým osobám, čo je oproti roku 2014 nárast o 180 osôb. Predpokladom opätovného nárastu počtu opatrovaných osôb je realizácia podpory poskytovania opatrovateľskej služby cez Národný projekt Podpory opatrovateľskej služby.

Záujem o poskytovanie opatrovateľskej služby aj prostredníctvom Národného projektu Podpora opatrovateľskej služby v predchádzajúcom programovom období zo strany poskytovateľov a hlavne zo strany osôb odkázaných na pomoc inej osoby potvrdil predpoklad, že terénna forma sociálnej služby v domácom prostredí je žiadanou sociálnou službou.

Opatrovateľskú službu v roku 2015 poskytovalo 4 867 zamestnancov miest a obcí. V porovnaní s rokom 2014 ide o mierny pokles, a to o 68 zamestnancov. Poskytovanie opatrovateľskej služby je realizované využitím všetkých inštitútov pracovnoprávných vzťahov (pracovný pomer,

⁴⁷ Zdroj: Implementačná agentúra Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

⁴⁸ Zdroj: Implementačná agentúra Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

dohoda o pracovnej činnosti, dohoda o vykonaní práce). Počty zamestnancov sú prepočítavané na plné pracovné úväzky.

Na poskytovanie opatrovateľskej služby bolo v roku 2015 vynaložených zo strany obcí 30,2 mil. eur, čo je oproti roku 2014 nárast o 2,0 mil. eur.

Príjmy obcí z úhrad za opatrovateľskú službu v roku 2015 predstavovali cca 5,3 mil. eur, čo je oproti roku 2014 nárast o cca 232 tis. eur. Dôvodom zvýšenia príjmov v úhradách oproti roku 2014 je zvýšenie počtu prijímateľov, ktorí sa podieľali na úhrade nákladov na opatrovateľskú službu vo výške 17,70 %. Rozdiel medzi príjmami a výdavkami na opatrovateľskú službu v roku 2015 predstavoval 24,8 mil. eur, čo je suma, ktorú obce museli uhradiť z vlastných rozpočtov. Štatistické údaje k opatrovateľskej službe sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľka 21.

Pokiaľ ide o **neverejných poskytovateľov** opatrovateľskej služby, v roku 2015 poskytovalo opatrovateľskú službu 130 neverejných poskytovateľov, čo v porovnaní s rokom 2014 predstavuje nárast o 19 poskytovateľov. Neverejní poskytovatelia v roku 2015 opatrovali celkom 4 276 prijímateľov, čo oproti predchádzajúcemu roku predstavuje nárast o 202 opatrovaných. Príjmy neverejných poskytovateľov (z rozpočtov obcí, z úhrad od prijímateľov, z darov, transfery zo štrukturálnych fondov EÚ a pod.) za opatrovateľskú službu boli vo výške 24,23 mil. eur, čo je oproti roku 2014 navýšenie o 15,36 mil. eur, pričom ich náklady predstavovali 23,30 mil. eur (navýšenie o 15,69 mil. eur oproti predchádzajúcemu roku).

Prepravná služba

V roku 2015 bola prepravná služba obcami a mestami poskytnutá 3 032 fyzickým osobám, čo predstavuje nárast oproti roku 2014 o 145 fyzických osôb. Obce vynaložili v roku 2015 na poskytovanie prepravnej služby 241 tis. eur, čo oproti roku 2014 predstavuje pokles o 2,8 tis. eur. Prepravnú službu v roku 2015 poskytovalo 42 neverejných poskytovateľov (v roku 2014 to bolo 34 neverejných poskytovateľov) pre 7 188 klientov, čo predstavuje pokles oproti roku 2014 o 631 klientov, a to aj napriek vyššiemu počtu poskytovateľov. Príjmy neverejných poskytovateľov na prepravnú službu boli vo výške 381,5 tis. eur a ich výdavky predstavovali 423,3 tis. eur. Rozdiel vo výške 41,8 tis. eur neverejní poskytovatelia hradili z vlastných rozpočtov. Štatistické údaje o prepravnej službe sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľky 22 a 29.

Zariadenia sociálnych služieb⁴⁹

K 31. 12. 2014 bolo v Slovenskej republike 5 421 349 obyvateľov, z toho 47 149 (43 845)⁵⁰ obyvateľom (0,87 %) boli poskytované služby v 1 158 (1 168) zariadeniach sociálnych služieb zriadených obcou, vyšším územným celkom alebo neverejným poskytovateľom. Sociálne služby, ktoré majú charakter dlhodobej starostlivosti, boli poskytované 38 567 (36 441) prijímateľom v 997 (995) zariadeniach (zariadenie pre seniorov, domov sociálnych služieb, špecializované zariadenie, denný stacionár, zariadenie podporovaného bývania, rehabilitačné stredisko, zariadenie opatrovateľskej služby).

V roku 2014 bolo v Slovenskej republike spolu vo všetkých druhoch zariadení sociálnych služieb 46 094 (42 797) miest, z toho sa celoročná starostlivosť poskytovala v rámci 39 078 (38 249) miest (84,8 %), týždenná starostlivosť 1 554 (654) miest (3,4 %), denná starostlivosť 3 412 (2 728) miest (7,4 %) a prechodne sa starostlivosť poskytovala na 1 925 (1 027) miestach (4,2 %). Z celkového počtu miest až 42 418 (39 004) miest (92,0 %) pripadá na sociálne služby, ktoré majú charakter dlhodobej starostlivosti.

Zariadenia sociálnych služieb ku koncu roku 2014 poskytovali sociálnu službu spolu 47 149 (43 845) prijímateľom. Z celkového počtu prijímateľov v zariadeniach sociálnych služieb bolo 24 910 (24 910) osôb v dôchodkovom veku (52,8 %), 13 854 osôb podstúpilo psychotickú liečbu (29,4 %), 8 511 osôb užíva antidepresíva (18,1 %), 7 496 osôb bolo opatrovaných na lôžku (15,9 %) a 8 648 osôb má obmedzenú spôsobilosť na právne úkony alebo sú úplne pozbavení spôsobilosti na právne úkony (18,3 %).

⁴⁹ V čase vydania Správy sú údaje za zariadenia sociálnych služieb sledované ŠÚ SR k dispozícii len za rok 2014

⁵⁰ V zátvorkách je uvedený počet za rok 2013

Celkové výdavky zariadení sociálnych služieb boli k 31. decembru 2014 vo výške 340 787 046 eur (312 759 344 eur). Z toho až 200 980 404 eur (179 794 860 eur), čo je 59,0 %, bolo vynaložených na mzdy a povinné sociálne poistenie. Ostatné výdavky boli určené na tovary a služby, na obstaranie dlhodobého majetku a na zdravotnú starostlivosť. Výdavky na sociálne služby v zariadeniach tzv. dlhodobej starostlivosti predstavovali sumu 318 481 659 eur (287 398 970 eur), čo je až 93,5 % z celkových výdavkov vo všetkých druhoch zariadení sociálnych služieb.

V zariadeniach sociálnych služieb bolo k 31. decembru 2014 zamestnaných 22 062 zamestnancov, čo predstavuje nárast oproti roku 2013 o 1 653 zamestnancov. V zariadeniach sociálnych služieb tzv. dlhodobej starostlivosti pracovalo 21 433 zamestnancov (97,1 % z celkového počtu zamestnancov). Podrobnejšie štatistické údaje sú uvedené v tabuľkách 23 až 26 v prílohe ku kapitole 3.⁵¹

Pokiaľ ide o **zariadenia sociálnych služieb a vybrané druhy sociálnych služieb**⁵², ktoré nie sú sledované Štatistickým úradom SR, k 31. 12. 2015 bolo v SR obcami, vyššími územnými celkami alebo neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb zriadených 18 (21), nízkoprahových denných centier s celkovým počtom prijímateľov 12 344 (16 282), 20 (28), nízkoprahových sociálnych služieb pre deti a rodinu s celkovým počtom prijímateľov 6 634 (4 526), 237 (226), denných centier s celkovým počtom prijímateľov 40 327 (40 885), 5 (5), integračných centier s celkovým počtom prijímateľov 122 (2 688), 105 (134), jedálni s celkovým počtom prijímateľov 12 520 (19 723), 25 (24), pracovní s celkovým počtom prijímateľov 3 719 (2 863) a 42 (26) stredísk osobnej hygieny s celkovým počtom prijímateľov 9 113 (16 809). Pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podporu zosúladovania osobného a pracovného života poskytovali 9 (3) poskytovatelia s celkovým počtom prijímateľov 86 (6), 7 (8) poskytovateľov sprostredkovávalo osobnú asistenciu s celkovým počtom prijímateľov 1 129 (554), 45 (44) poskytovateľov požičiavalo pomôcky s celkovým počtom prijímateľov 1 419 (1 525), monitorovanie a signalizáciu potreby poskytovalo 8 (9) poskytovateľov s celkovým počtom prijímateľov 407 (332) a pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností 9 (17) poskytovateľov s celkovým počtom prijímateľov 67 (89). Pri nových druhoch sociálnych služieb sú k dispozícii v roku 2015 nasledovné údaje: Počet komunitných centier bol 97 s celkovým počtom klientov 20 241, podporu samostatného bývania poskytovalo 22 poskytovateľov s počtom 52 prijímateľov, poskytovateľov služby včasnej intervencie bolo 26 s počtom 175 prijímateľov, terénnu sociálnu službu krízovej intervencie poskytovalo 53 poskytovateľov s celkovým počtom 9 244 prijímateľov.

Štatistické údaje o vybraných sociálnych službách sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľky 27 a 29.

V roku 2015 bolo do **poradovníkov** čakateľov na poskytovanie sociálnych služieb v zariadeniach sociálnych služieb zaradených celkovo 6 000 (4 521) fyzických osôb, z toho najviac v zariadeniach pre seniorov, a to 3 427 osôb (57,1 %) a v domovoch sociálnych služieb 1 860 osôb (31,0 %). Celkový počet čakateľov oproti roku 2014 stúpol o 1 479 osôb.

Podrobnejšie štatistické údaje sú uvedené v tabuľke 28 v prílohe ku kapitole 3.

Neverejní poskytovatelia sociálnych služieb

K 31. 12. 2015 poskytovalo sociálne služby (okrem sociálnych služieb v zariadeniach, ktoré sú sledované Štatistickým úradom SR) 491 (418) neverejných poskytovateľov, čo predstavuje nárast oproti roku 2014 o 73 poskytovateľov. Neverejní poskytovatelia poskytovali sociálne služby celkom 78 482 prijímateľom, čo je o 4 655 menej ako v roku 2014 (83 137). Celkové príjmy neverejných poskytovateľov (z rozpočtov obcí, z úhrad od prijímateľov, z darov a pod.) predstavovali sumu takmer 29,41 mil. eur, celkové výdavky neverejných poskytovateľov dosiahli sumu 29,93 mil. eur.

Ďalšie štatistické údaje obsahuje príloha ku kapitole 3, tabuľka 29.

⁵¹ Zdroj: Vybrané údaje Štatistického úradu SR; pozn.: Vo vybraných údajoch ŠÚ SR nie sú započítané údaje o detských domovoch, krízových strediskách, resocializačných strediskách a ostatných zariadeniach, ktoré sa nepovažujú za zariadenia sociálnych služieb.

⁵² V zátvorkách je uvedený počet za rok 2014

Spolufinancovanie sociálnych služieb

MPSVR SR v roku 2015 poskytlo v súlade so zákonom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov rozpočtové prostriedky na spolufinancovanie vybraných druhov sociálnych služieb v zariadeniach sociálnych služieb verejných i neverejných poskytovateľov.

Na základe predložených žiadostí a uzatvorených zmluvných vzťahov so 168 mestami a obcami a s 253 neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb boli na rok 2015 poskytnuté na spolufinancovanie sociálnych služieb rozpočtové prostriedky v sume 76 965 831 eur, z toho 40 961 272 eur pre verejných poskytovateľov (336 zariadení) a 36 004 559 eur pre neverejných poskytovateľov (413 zariadení) sociálnych služieb nasledovne:

- podľa § 71 ods. 6 predmetného zákona – zariadenia sociálnych služieb zriadené alebo založené obcou: denný stacionár (1 026 720 eur), domov sociálnych služieb (1 913 131 eur), nocľaháreň (551 040 eur), špecializované zariadenie (748 440 eur), útulok (856 890 eur), zariadenie podporovaného bývania (38 400 eur), zariadenie núdzového bývania (322 200 eur), zariadenie opatrovateľskej služby (5 788 160 eur) a zariadenie pre seniorov (29 716 291 eur),
- podľa § 78a zákona o sociálnych službách – neverejní poskytovatelia: denný stacionár (5 852 456 eur), nocľaháreň (865 147 eur), zariadenie opatrovateľskej služby (3 206 380 eur) a zariadenie pre seniorov (26 080 576 eur).

K 31.12.2015 boli od 128 prijímateľov finančného príspevku vrátené na účet ministerstva finančné prostriedky v sume 3 926 232 eur, z toho 1 401 870 eur od verejných a 2 524 362 eur od neverejných poskytovateľov sociálnej služby, predovšetkým z dôvodu neobsadených miest v zariadeniach sociálnych služieb. Čerpanie rozpočtových prostriedkov (po zaúčtovaní vratiek) predstavuje 73 039 598 eur, z toho verejní poskytovatelia použili 39 559 402 eur a neverejní poskytovatelia 33 480 196 eur. V rámci zúčtovania finančných vzťahov so štátnym rozpočtom za rok 2015 vrátili prijímatelia finančného príspevku po 1. 1. 2016 ďalšie rozpočtové prostriedky v sume 3 872 645 eur, z toho 1 511 485 eur od verejných a 2 361 160 eur od neverejných poskytovateľov sociálnej služby a prostriedky v sume 196 507 eur budú vrátené na základe zúčtovania, resp. schválených splátkových kalendárov. Rozpočtové prostriedky v sume 48 960 eur sú vymáhané. Na základe toho možno konštatovať, že poskytovatelia sociálnych služieb použili na úhradu oprávnených nákladov na sociálne služby z rozpočtových prostriedkov poskytnutých MPSVR SR v roku 2015 celkom 68 921 486 eur, z toho verejní poskytovatelia 38 047 917 eur a neverejní poskytovatelia 30 873 569 eur.⁵³

Výdavky poskytnuté na spolufinancovanie sociálnych služieb v roku 2015 boli v porovnaní s rokom 2014 vyššie o 13 101 724 eur (o 21,9 %), a to najmä z dôvodu nárastu počtu žiadateľov o finančný príspevok o 78. Medziročne vzrástol počet prijímateľov sociálnej služby v zariadeniach verejných i neverejných poskytovateľov, na ktorých bol finančný príspevok poskytnutý o 4 766 osôb.

Vzhľadom na to, že v roku 2014 bol nad rámec zákona o sociálnych službách poskytnutý aj jednorazový finančný príspevok neverejným poskytovateľom vybraných druhov sociálnej služby na regionálnej úrovni v sume 9 713 776 eur, výdavky na spolufinancovanie sociálnych služieb (podprogram 07C0A) medziročne vzrástli o 3 387 949 eur (o 4,9 %).

Kontrola hospodárenia s finančným príspevkom na financovanie sociálnej služby v zariadení

MPSVR SR v súlade s § 79 ods. 6 písm. c) zákona o sociálnych službách kontroluje hospodárenie s finančným príspevkom na financovanie sociálnej služby v zariadení podľa § 71 ods. 6 a finančným príspevkom na poskytovanie sociálnej služby podľa § 78a a účelnosť ich využitia. Výber subjektov, v ktorých boli v roku 2015 vykonané následné finančné kontroly (ďalej len „NFK“) sa uskutočnil na základe analýzy rizika.

⁵³ Jedná sa o predbežné údaje, vzhľadom k tomu, že v zmysle Pokynu MF SR č. MF/010255/2016-441 na zúčtovanie finančných vzťahov so štátnym rozpočtom za rok 2015 pre ústredné orgány štátnej správy, príspevkové a rozpočtové organizácie, podnikateľské subjekty, neziskové organizácie a ďalšie subjekty, ktorým boli poskytnuté prostriedky zo štátneho rozpočtu je termín zúčtovania do 30. 6. 2016, teda až po spracovaní Správy.

V roku 2015 bolo v uvedených subjektoch vykonaných 15 NFK. Celková suma kontrolovaných verejných prostriedkov v rámci vykonaných NFK predstavovala 3 084 904 eur. Z toho suma kontrolovaných prostriedkov štátneho rozpočtu z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR udelených formou dotácie podľa ustanovení zákona č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o dotáciách“) činila 144 040 eur a suma prostriedkov štátneho rozpočtu poskytnutých na zabezpečenie sociálnej služby podľa § 78a a § 71 ods. 6 zákona o sociálnych službách predstavovala sumu 2 940 864 eur.

Následné finančné kontroly vykonané v roku 2015

- NFK prostriedkov štátneho rozpočtu z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR formou dotácie podľa ustanovení zákona o dotáciách boli vykonané v 9 subjektoch; štyroch obciach a v jednom meste (verejných poskytovateľoch sociálnej služby) a troch neziskových organizáciách a jednom občianskom združení (neverejných poskytovateľoch sociálnej služby)
- NFK prostriedkov štátneho rozpočtu poskytnutých na zabezpečenie sociálnej služby podľa § 78a zákona o sociálnych službách, boli vykonané v dvoch neziskových organizáciách a jednom občianskom združení (neverejných poskytovateľoch sociálnej služby)
- NFK prostriedkov štátneho rozpočtu prostriedkov poskytnutých na zabezpečenie sociálnej služby podľa § 71 ods. 6 zákona o sociálnych službách boli vykonané v dvoch mestách a jednej obci (verejných poskytovateľoch sociálnej služby).

NFK zameranými na overenie hospodárnosti, efektívnosti, účinnosti a účelnosti použitia verejných prostriedkov poskytnutých z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR boli zistené porušenia:

- § 8 a § 30 zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov,
- finančnej disciplíny podľa § 31 ods. 1 písm. b) zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov vo výške 9 082,96 eura,
- finančnej disciplíny podľa § 31 ods. ods. 1, písm. a) zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov vo výške 47 567,84 eura,
- § 19 ods. 1 zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- § 5 ods. 1 zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- § 9 ods. 3 zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

V troch prípadoch kontrolované subjekty do dňa skončenia NFK odvedli finančné prostriedky vo výške porušenia finančnej disciplíny do štátneho rozpočtu, v dôsledku čoho sa správne konanie nezačalo. V jednom prípade boli výsledky následnej finančnej kontroly postúpené na ďalšie konanie príslušnej správe finančnej kontroly. Na základe uvedených zistení boli kontrolovaným subjektom uložené povinnosti prijať opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov a na odstránenie príčin ich vzniku.

Dohľad nad poskytovaním sociálnych služieb

Podľa § 98 a § 99 zákona o sociálnych službách štát prostredníctvom MPSVR SR vykonáva dohľad⁵⁴ nad dodržiavaním zákona o sociálnych službách a všeobecne záväzných právnych predpisov pri:

- poskytovaní sociálnych služieb a spôsobe ich vykonávania, najmä z hľadiska dodržiavania základných ľudských práv a slobôd,
- uzatváraní zmlúv o poskytovaní sociálnej služby,

⁵⁴ Výkon dohľadu nad poskytovaním sociálnych služieb podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

- dodržiavanie záväzkov zo zmluvy o poskytovaní sociálnej služby,
- vykonávanie odborných činností, na ktoré bola udelená akreditácia.

Pri výkone dohľadu nad poskytovaním sociálnych služieb (ďalej len „dohľad“) MPSVR SR postupuje podľa „Smernice Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 50/2012 z 18. decembra 2012 na výkon dohľadu nad poskytovaním sociálnych služieb“ účinnej od 1. januára 2013 a dodatku č. 1 z 19. septembra 2013 účinného od 20. septembra 2013.

Prehľad výkonu dohľadu v roku 2015

Počet prenesených dohľadov z roku 2014 a ukončených v roku 2015	3
Počet začatých a ukončených dohľadov v roku 2015 podľa plánu zamerania činnosti	4
Počet začatých a ukončených dohľadov nad rámec zamerania v roku 2015	5
Celkový počet vykonaných a ukončených dohľadov v roku 2015	12
Počet začatých a neukončených dohľadov v roku 2015 podľa plánu zamerania činnosti	0
Počet začatých a neukončených dohľadov v roku 2015 mimo zamerania činnosti	1

Prehľad výkonu kontrol splnenia opatrení v roku 2015

Počet vykonaných kontrol splnenia prijatých opatrení z roku 2014 a ukončených v roku 2015	0
Počet naplánovaných kontrol splnenia prijatých opatrení na rok 2015	1
Počet vykonaných kontrol splnenia prijatých opatrení v roku 2015	0
Počet neuskutočnených kontrol splnenia prijatých opatrení prenesených do roku 2016	0

Z celkového počtu vykonaných dohľadov v roku 2015 bol v 3 prípadoch výsledným materiálom záznam o výsledku dohľadu nad poskytovaním sociálnej služby a v 9 prípadoch protokol o výsledku dohľadu nad poskytovaním sociálnej služby.

U 9 z celkového počtu 12 verejných aj neverejných poskytovateľov sociálnej služby, u ktorých boli vykonané dohľady v roku 2015, boli zistené porušenia Ústavy SR, zákona o sociálnych službách a iných všeobecne záväzných právnych predpisov.

Vykonanými dohľadmi v roku 2015 boli zistené najmä:

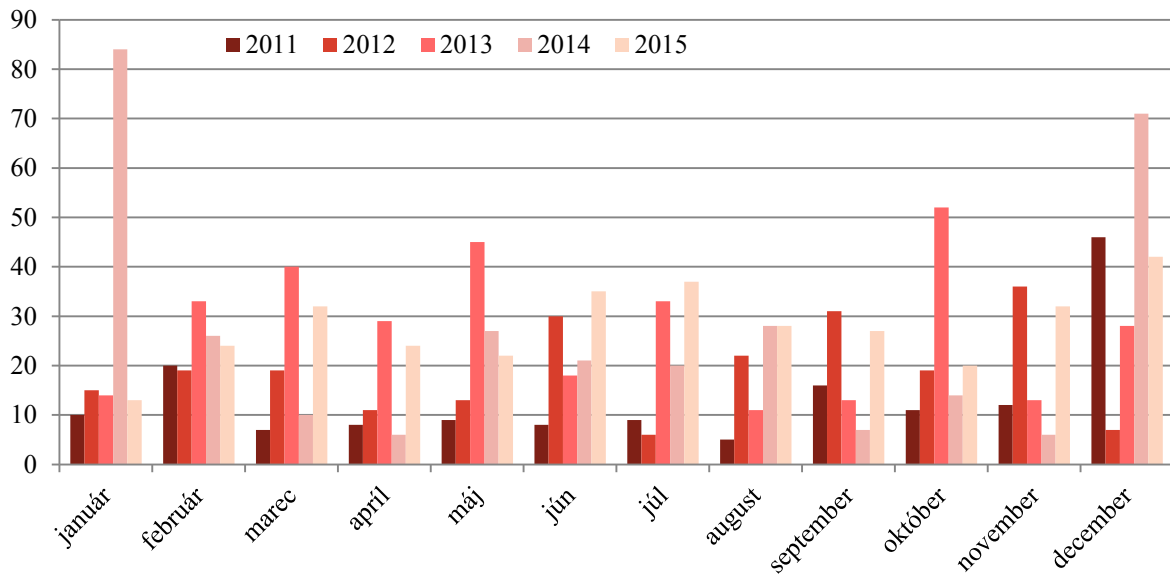
- Porušenia zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov vo vnútorných predpisoch poskytovateľov sociálnej služby, ktoré nemajú oporu v právnom poriadku SR spočívajúce v:
 - obmedzení slobody pohybu prijímateľov sociálnej služby,
 - zákazoch a príkazoch bez opory v zákonoch.
- Porušenia zákona o sociálnych službách spočívajúce v:
 - nerešpektovaní práv prijímateľov sociálnej služby,
 - nedodržiavanie povinností poskytovateľov sociálnej služby pri plánovaní poskytovania sociálnej služby podľa individuálnych potrieb, schopností a cieľov prijímateľa sociálnej služby,
 - neplnení procedurálnych, personálnych a prevádzkových podmienok poskytovateľa sociálnej služby,
 - neuskutočňovaní programu supervízie,
 - nesprávnom postupe pri úschove cenných vecí prijímateľa sociálnej služby (bez uzatvorenia zmluvy o úschove),
 - nedodržiavanie povinností poskytovateľa sociálnej služby pri ochrane života, zdravia a dôstojnosti prijímateľa,
 - nedodržiavanie povinností poskytovateľa sociálnej služby pri vykonávaní odborných, obslužných a ďalších činností, zabezpečení vykonávania týchto činností alebo utvárania podmienok na ich vykonávanie v rozsahu ustanovenom zákonom a pre druh sociálnej služby, ktorý poskytuje,
 - nesprávnom postupe poskytovateľa sociálnej služby pri prijímaní darov bez darovacej zmluvy,

- určovaní úhrady za sociálnu službu bez cenníka sociálnej služby, resp. bez jeho zverejnenia na webovom sídle alebo inom dostupnom mieste (u neverejného poskytovateľa sociálnej služby),
 - určovaní úhrady za sociálnu službu v rozpore so všeobecne záväzným nariadením obce (u verejného poskytovateľa sociálnej služby),
 - nedodržívaní zákona pri určovaní úhrady za sociálnu službu,
 - nedodržívaní zákona pri uzatváraní zmluvy o poskytovaní sociálnej služby a dodržiavaní záväzkov zo zmluvy,
 - nedodržívaní zákona pri vedení evidencie prijímateľov sociálnej služby.
- Porušenia zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov spočívajúce v nerešpektovaní práva prijímateľa na výber poskytovateľa zdravotnej starostlivosti a nariadení povinnosti prijímateľa sociálnej služby odovzdať zdravotnú dokumentáciu poskytovateľovi sociálnej služby.
 - Porušenia zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia v znení neskorších zákonov v nadväznosti na § 72 ods. 8 zákona o sociálnych službách spočívajúce v nezisťovaní alebo v nesprávnom posudzovaní a zisťovaní príjmu prijímateľa sociálnej služby na účely určenia úhrady.
 - Porušenie zákona č. 224/2006 Z. z. o občianskych preukazoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov spočívajúci v nariadení povinnosti prijímateľa sociálnej služby odovzdať poskytovateľovi občiansky preukaz.
 - Porušenie všeobecne záväzného nariadenia zriaďovateľa (u verejného poskytovateľa sociálnej služby).
 - Porušenie zmluvy o poskytovaní sociálnej služby spočívajúce v nedodržiavaní záväzkov zo zmluvy.

Evidencia, sledovanie a vyhodnocovanie oznámení poskytovateľov o použití prostriedkov netelesného a telesného obmedzenia

Zákon o sociálnych službách v § 10 ods. 5 a 6 ukladá poskytovateľom sociálnej služby, okrem iných povinností, viesť register o použití prostriedkov netelesných a telesných obmedzení (ďalej len „použitie obmedzení“), ktoré sú podľa § 10 ods. 6 uvedeného zákona povinní bezodkladne po použití oznámiť MPSVR SR. Zasielané údaje z tohto registra boli monitorované a využívané pri plánovaní a samotnej realizácii dohľadov. Počet oznámení o použití obmedzení doručených MPSVR SR má podľa evidencie v jednotlivých rokoch od roku 2009, t. j. od účinnosti zákona o sociálnych službách, narastajúci charakter. Každoročne narastá počet zaslaných oznámení najmä od poskytovateľov sociálnych služieb, u ktorých bol vykonaný dohľad.

Graf 3.17 Grafické znázornenie počtu oznámení od poskytovateľov zaslaných ministerstvu v rokoch 2011 – 2015

Zdroj: MPSVR SR

Narastajúci počet použitých obmedzení podľa oznámení poskytovateľov sociálnych služieb doručených MPSVR SR poukazuje na skutočnosť, že poskytovatelia sociálnych služieb každoročne venujú zvýšenú pozornosť plneniu povinností pri ochrane života, zdravia a dôstojnosti prijímateľa sociálnej služby, ktoré im vyplývajú z § 10 zákona o sociálnych službách. Neznamená to, že pri poskytovaní sociálnej služby by poskytovatelia sociálnych služieb začali vo väčšej miere u prijímateľov sociálnej služby aplikovať prostriedky obmedzenia.

Podľa doručených oznámení o použitých prostriedkoch obmedzení od poskytovateľov sociálnych služieb bolo v roku 2015 v zariadeniach sociálnych služieb zaznamenaných 98 netelesných obmedzení a 238 telesných obmedzení. Počet telesných obmedzení môže, ale nemusí byť signálom, že poskytovatelia sociálnych služieb používajú viac telesné obmedzenia.

Tabuľka 3.27 Rozdelenie oznámení o použitých prostriedkoch netelesných a telesných obmedzení doručených ministerstvu v roku 2015 podľa jednotlivých krajov

Kraj	Počet oznámení od verejných poskytovateľov	Počet oznámení od neverejných poskytovateľov	Spolu
Bratislavský	1	18	19
Trnavský	56	57	113
Nitriansky	18	4	22
Trenčiansky	58	0	58
Žilinský	27	0	27
Banskobystrický	32	0	32
Košický	14	9	23
Prešovský	42	0	42
SPOLU	248	88	336

Zdroj: MPSVR SR

3.4.8 Dotácie na podporu rozvoja sociálnej oblasti v pôsobnosti MPSVR SR

MPSVR SR poskytovalo v roku 2015 dotácie z rozpočtu kapitoly v súlade so zákonom č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR v znení č. 393/2012 Z. z. (ďalej len „zákon o dotáciách“). Celkovo boli poskytnuté dotácie v sume 2 541 962 eur, z toho 2 377 923 eur právnickým osobám.

Dotácie na podporu rozvoja sociálnych služieb a dotácie na podporu vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (§ 3 zákona o dotáciách) boli poskytnuté v sume 1 561 700 eur (210 podporených žiadostí), z toho z kapitálových transferov v sume 1 101 287 eur na kúpu osobných a špeciálnych motorových vozidiel, technických zariadení na zlepšenie manipulácie s klientmi s obmedzenou schopnosťou pohybu, materiálového vybavenia, na vytváranie bezbariérového prostredia a na rekonštrukcie a stavebné úpravy. Na podporu rekondičných aktivít (§ 6) boli poskytnuté výdavky v sume 618 654 eur (28 žiadostí), na podporu členstva v medzinárodnej organizácii v sociálnej oblasti (§ 7) v sume 40 978 eur (20 žiadostí) a na podporu edičnej činnosti (§ 8) v sume 142 221 eur (18 žiadostí), z toho 3 000 eur na protidrogovú politiku. V rámci dotácií na podporu rekondičných aktivít boli na dotácie, zamerané na predchádzanie sociálnemu vylúčeniu a na podporu obnovenia psychickej a fyzickej kondície fyzickej osoby, ktorá je poberateľom starobného, predčasného starobného alebo výsluhového dôchodku a nevykonáva činnosť, ktorá zakladá nárok na príjem zo závislej činnosti alebo z podnikania poskytnuté trom subjektom výdavky v sume 538 250 eur; prostredníctvom nich bol poskytnutý príspevok na rekreácie 10 765 žiadateľom. V súlade so zákonom č. 393/2012 Z. z., ktorým bol novelizovaný zákon o dotáciách, ministerstvo poskytlo dotáciu na podporu humanitárnej pomoci právnickým osobám (§9 ods.3) v sume 14 370 eur (3 žiadosti). Z hľadiska právnej formy príjemcu dotácie boli rozpočtové prostriedky poskytnuté obciam a vyšším územným celkom pre zariadenia v ich zriaďovateľskej pôsobnosti v sume 887 656 eur, občianskym združeniam v sume 679 005 eur, odborovej organizácii v sume 323 250 eur, neziskovým organizáciám v sume 424 668 eur a cirkevným organizáciám v sume 63 344 eur.

V súlade s § 9 ods. 1 zákona o dotáciách bola poskytnutá dotácia fyzickým osobám na podporu humanitárnej pomoci v sume 164 039 eur pre 455 fyzických osôb v krízovej životnej situácii alebo v mimoriadne nepriaznivej sociálnej situácii na podporu riešenia tejto situácie.

Tabuľka 3.28 Poskytovanie dotácií v pôsobnosti MPSVR SR

Účel poskytovania dotácií:	Podporené projekty			Poskytnuté finančné prostriedky v €		
	rok 2014	rok 2015	Index 2015/2014	rok 2014	rok 2015	Index 2015/2014
– na podporu rozvoja sociálnych služieb a na podporu vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately	166	210	126,5	1 476 017	1 561 700	105,8
– na podporu rekondičných aktivít, členstva v medzinárodných organizáciách, podporu edičnej činnosti a humanitárnej pomoci právnickým osobám	70	69	98,6	732 935	816 223	111,4
– na podporu humanitárnej pomoci (fyzické osoby)	459	455	99,1	159 760	164 039	102,7

Zdroj: Návrh záverečného účtu za rok 2015

3.4.9 Európsky integrovaný systém štatistiky sociálnej ochrany (Metodika ESSPROS)

V zmysle platnej Lisabonskej zmluvy sú členské štáty EÚ a Európska únia ako celok povinné pri definovaní a implementovaní svojich politík klásť dôraz na plnú zamestnanosť, sociálnu ochranu pre všetkých občanov a boj proti sociálnej exklúzii.

Z dôvodu monitorovania vývoja sociálnej ochrany v členských štátoch EÚ vyžaduje Európska komisia (EK) prístup k aktuálnym a podrobným údajom a informáciám o systémoch, súčasnom stave a rozvoji sociálnej ochrany v členských štátoch. Jedným zo základných nástrojov štatistického sledovania sociálnej ochrany je **Európsky systém jednotných štatistík sociálnej ochrany (Metodika ESSPROS⁵⁵)**. Počnúc rokom 2008 (referenčný rok 2006) poskytujú členské štáty EÚ údaje na základe Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 458/2007⁵⁶ o európskom systéme integrovanej štatistiky sociálnej ochrany (ESSPROS) so štyrmi implementačnými nariadeniami Komisie č. 1322/2007⁵⁷, č. 10/2008⁵⁸, č. 110/2011⁵⁹ a č. 263/2011⁶⁰.

Štatistický systém ESSPROS pozostáva z nasledovných modulov:

- Príjmy a výdavky na sociálnu ochranu
- Kvalitatívne informácie
- Počet poberateľov dôchodkov s elimináciou duplicity
- Čisté výdavky na dávky.

Medzinárodne porovnateľné údaje o príjmoch a výdavkoch na sociálnu ochranu sú dostupné na webovej stránke Eurostat-u (EK) za členské štáty EÚ a v publikáciách ŠÚ SR⁶¹. Najnovšie údaje sú za rok 2013, avšak vzhľadom na to, že údaje za niektoré členské štáty chýbajú, **v tejto kapitole uvádzame len údaje o Slovensku** (dostupné údaje za členské štáty sú uvedené v tabuľkách 31 – 35 v prílohe ku kapitole 3).

Príjmy programov sociálnej ochrany zahŕňajú sociálne príspevky (od zamestnávateľov, zamestnancov, SZČO, dobrovoľných platiteľov), príspevky verejnej správy (platby štátneho rozpočtu, regionálnej a miestnej samosprávy a fondov povinného sociálneho zabezpečenia), transfery z iných programov a iné príjmy.

Výdavky zahŕňajú sociálne dávky podľa účelov sociálnej ochrany, administratívne výdavky a iné výdavky. Sociálna ochrana obsahuje všetky intervencie zo strany verejných alebo súkromných organizácií, ktorých cieľom je oslobodiť domácnosti a jednotlivcov od bremien definovaných rizík alebo potrieb za predpokladu, že neexistuje ani simultánna a ani individuálna dohoda.

Manuál ESSPROS klasifikuje sociálne dávky podľa 8 nasledovných účelov:

- choroba/zdravotná starostlivosť
- invalidita
- staroba
- pozostalí
- rodina/deti
- nezamestnanosť
- bývanie
- sociálne vylúčenie inde nezaradené.

Výdavky na sociálne dávky (hrubé)⁶² sú zapísané bez odčítania daní alebo iných povinných poplatkov platených poberateľom (napr. sociálne príspevky).

⁵⁵<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5917481/KS-RA-11-014-EN.PDF/ee86d517-3348-4c20-94ee-a37c330755b1>

⁵⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:113:0003:0008:SK:PDF>

⁵⁷ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R1322&from=EN>

⁵⁸ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R0010&from=EN>

⁵⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:034:0029:0032:SK:PDF>

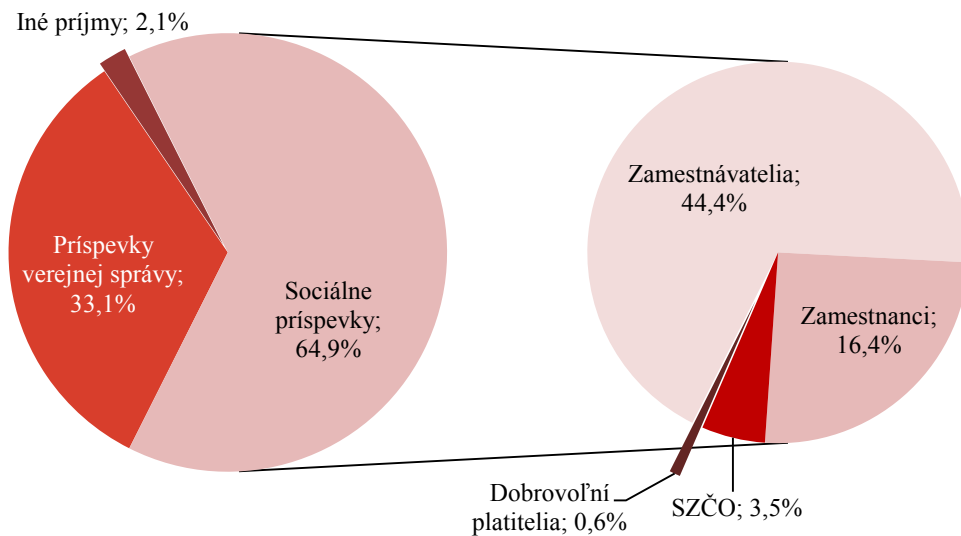
⁶⁰ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:071:0004:0008:SK:PDF>

⁶¹ https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/demography/social/publications!/ut/p/b1/jZDLDoIwEEW_xS_opZTXsq_CUGol8rClbw8IYjLAL4_cLBDcmVGc3mXMyd4ZUpCRVV7-aa_1s-q6-j31lnzNHur5vcLiWA8ikUMChAGI6AKcBwEJxf_PIJvoHc81TkW2aAwBovAUy_LFLKPSaCdb4Lh3FA3SK2KWDmfB4xJwYcGNhQfJI5V5mmuDmf_k1C374R1JNiC7B_BOhepF_vAZZCCvsHMFyRRH17IY9WKVWikTeegOmflqs/dl4/d5/L2dJQSEvUUt3QS80SmtFL1o2X1E3SThCQjFBMD_g1NzAwSU5TVTAwVIMwME4w/

⁶² http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-09-102/EN/KS-SF-09-102-EN.PDF

Príjmy na systém sociálnej ochrany v úhrne v SR v roku 2013 klesli medziročne o 1,9 % (najmä z dôvodu otvorenia 2. piliera) a dosiahli 13 985 mil. eur (18,9 % HDP). Štruktúra príjmov na sociálnu ochranu bola nasledovná: sociálne príspevky 64,9 %, príspevky verejnej správy 33,1 % a iné príjmy 2,1 %.

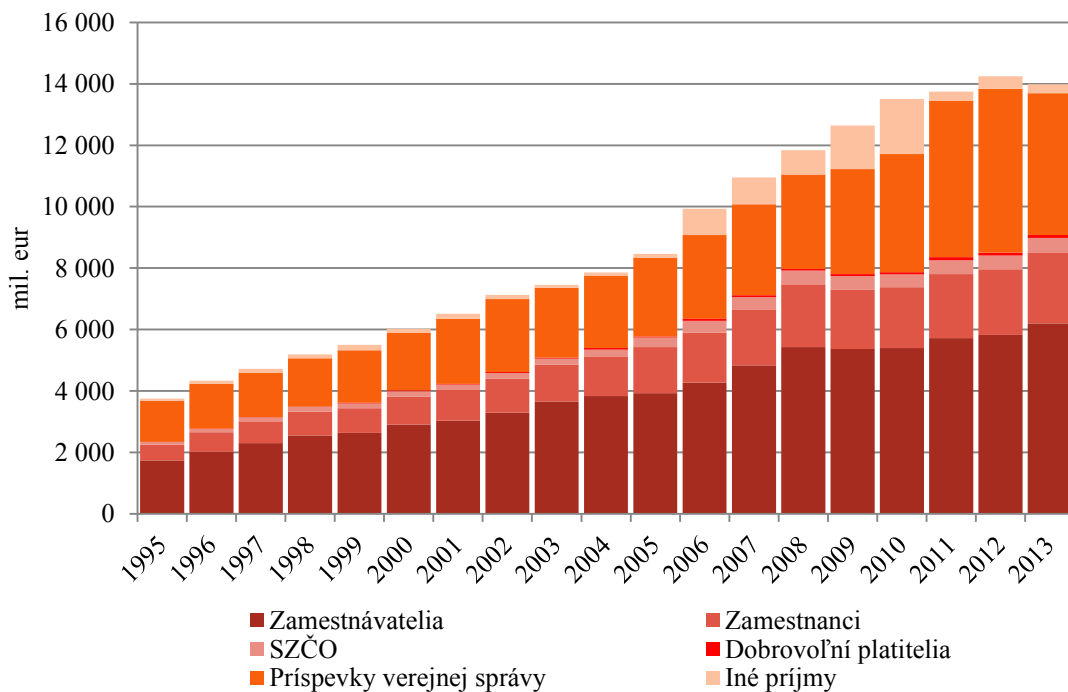
Graf 3.18 Štruktúra príjmov na sociálnu ochranu v SR, 2013

Zdroj: ŠÚ SR; ESSPROS – Výdavky a príjmy na sociálnu ochranu a počet poberateľov dôchodkov v roku 2013

Celkové príjmy na sociálnu ochranu vzrástli od roku 1995 (najstaršie dáta v systéme ESSPROS pre Slovenskú republiku, 3 750,4 mil. eur) do roku 2013 (13 985,3 mil. eur) 3,7 násobne. Na celkových príjmoch na sociálnu ochranu sa v priebehu celého obdobia najviac podieľali svojimi príspevkami zamestnávateľia, verejná správa a zamestnanci.

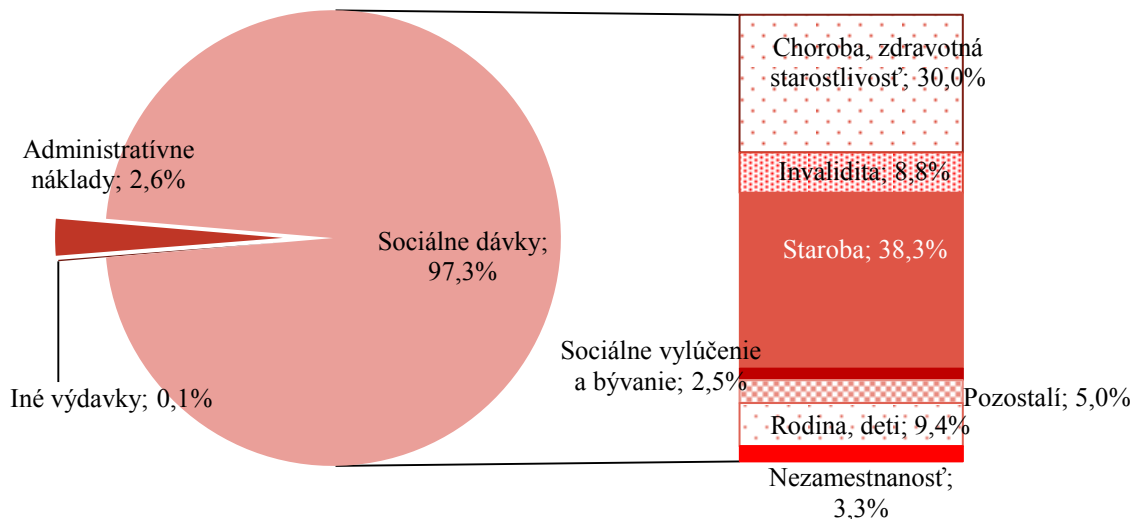
Graf 3.19 Prehľad štruktúry príjmov na sociálnu ochranu podľa platiteľov, 1995 – 2013

Zdroj: Eurostat - ESSPROS

Celkové hrubé výdavky (bez odpočítania daní a sociálnych príspevkov platených poberateľmi dávok) na sociálnu ochranu v roku 2013 vzrástli medziročne o 3,6 % a dosiahli 13 556 mil. eur (18,4 % HDP). Štruktúra výdavkov na sociálnu ochranu v SR bola nasledovná: sociálne dávky tvorili 97,3 %, administratívne náklady 2,6 % a iné výdavky 0,2 %. Štruktúra sociálnych dávok podľa jednotlivých účelov je znázornená v nasledujúcom grafe.

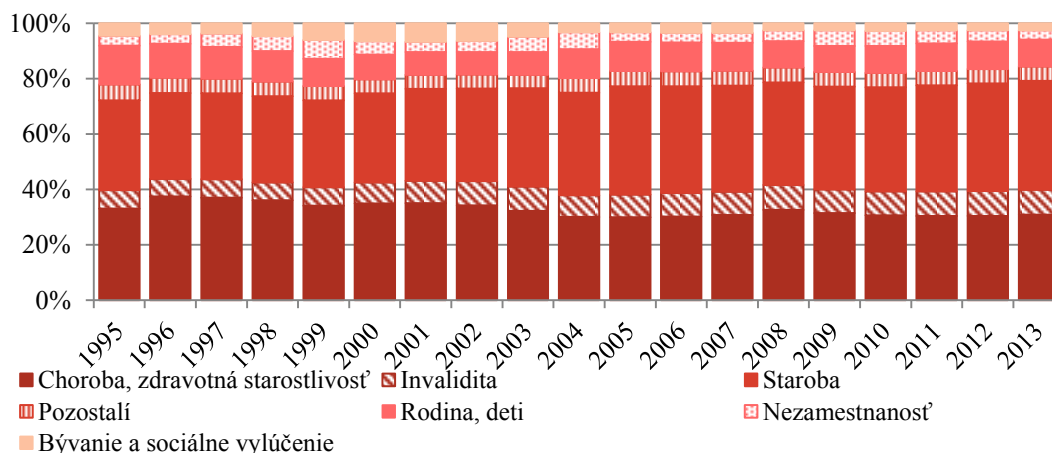
Graf 3.20 Hrubé výdavky na sociálnu ochranu v SR v roku 2013

Zdroj: ŠÚ SR; ESSPROS – Výdavky a príjmy na sociálnu ochranu a počet poberateľov dôchodkov v roku 2013

Celkové výdavky na sociálnu ochranu vzrástli od roku 1995 (3 575,3 mil. eur) do roku 2013 (13 556,3 mil. eur) 3,8 násobne. Z pohľadu štruktúry sociálnych dávok podľa účelov, výdavky na účel choroba, zdravotná starostlivosť dosiahli najnižší podiel v roku 2005 (29,9 %) a najvyšší v roku 1996 (37,5 %). Podiel výdavkov na účel invalidita dosiahol minimum v roku 1996 (6,4 %) a maximum v rokoch 2008, 2012 a 2013 (9,0 %). Výdavky na dávky na účel staroba sa pohybovali v rozmedzí od 31,0 % v roku 1996 po 39,3 % v roku 2013. Dávky na účel pozostalí mali najmenší podiel v roku 2003 (4,9 %) a najväčší v roku 1995 (5,8 %). Podiel výdavkov na účel rodina, deti dosiahol maximum v roku 1995 (14,0 %) a minimum v roku 2002 (8,1 %). Podiel výdavkov na účel nezamestnanosť sa pohyboval od 3,4 % (2006, 2013) po 6,8 % (1999) a podiel výdavkov na účely bývanie a sociálne vylúčenie od 2,5 % (2009, 2013) po 6,8 % (2001).

Graf 3.21 Štruktúra výdavkov na sociálne dávky podľa účelov v SR, 1995 – 2013

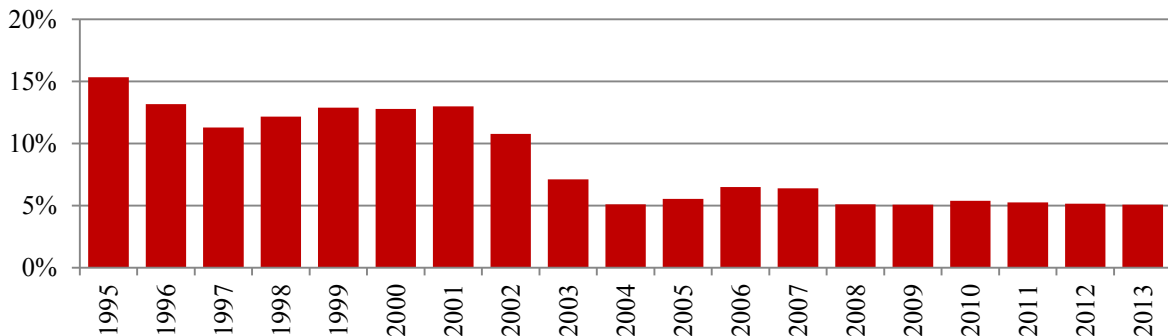

Zdroj: ŠÚ SR; ESSPROS – Výdavky a príjmy na sociálnu ochranu a počet poberateľov dôchodkov v roku 2013

V roku 2013 bolo v SR 5,1 % všetkých vyplatených dávok testovaných na príjem, resp. výšku majetku. Nulový podiel testovaných dávok bol vykázaný v účele choroba, zdravotná starostlivosť, pretože refundované výdavky na lieky a zdravotnú starostlivosť pre starobných a invalidných dôchodcov boli nevýznamné. V roku 2013 testované dávky predstavovali v účele invalidita 12,4 %, v účele staroba 3,6 % a v účele pozostalí 0,7 % (napr. vianočný príspevok k dôchodkom). V účele rodina, deti sa testovalo na príjem 2,3 % výdavkov na dávky, v účele nezamestnanosť 0,3 % a v účeloch bývanie a sociálne vylúčenie až 90,4 % výdavkov na dávky.

Najvyšší podiel z vyplatených dávok bol testovaných na príjem v roku 1995 (15,3 %) a najnižší v rokoch 2004, 2008, 2009 a 2013 (5,1 %). V účele choroba, zdravotná starostlivosť bol po celú dobu podiel testovaných dávok nulový a v účeloch bývanie a sociálne vylúčenie neklesol pod 90 %.

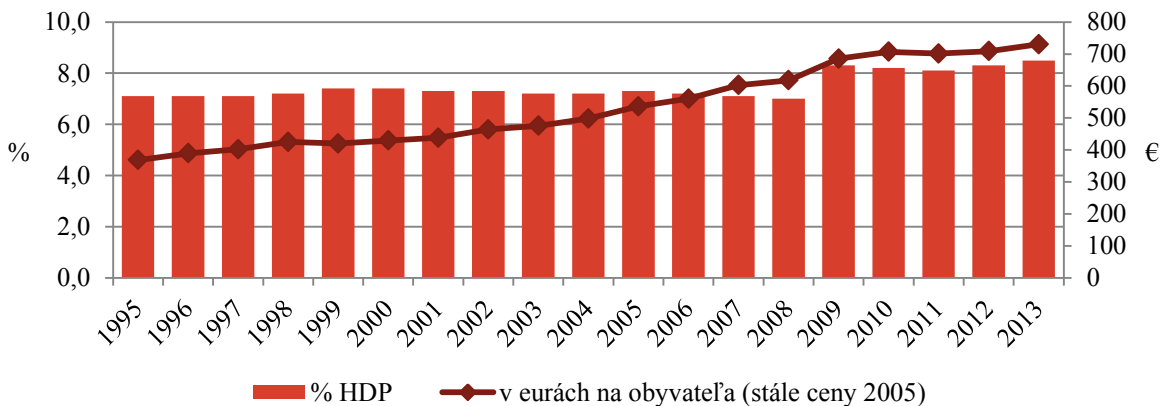
Graf 3.22 Testované dávky sociálnej ochrany v SR (% zo všetkých sociálnych dávok), 1995 – 2013

Zdroj: Eurostat – ESSPROS

Celkové hrubé výdavky na dôchodky v roku 2013 dosiahli 6 264,62 mil. eur, resp. 8,5 % HDP. Na jedného obyvateľa to v stálych cenách roku 2005 predstavovalo 730,12 eura. Najväčšiu časť výdavkov na dôchodky tvoria výdavky na starobné dôchodky (minimálne 69,2 % v roku 2009, maximálne 75,8 % v roku 2003; v roku 2013 starobné dôchodky predstavovali 71,8 % všetkých dôchodkových výdavkov), invalidné dôchodky (minimálne 11,5 % v roku 2005, maximálne 12,7 % v roku 1995; v roku 2013 invalidné dôchodky predstavovali 12,4 % všetkých dôchodkových výdavkov) a pozostalostné dôchodky (minimálne 10,6 % v roku 2013, maximálne 14,1 % v roku 1995).

Graf 3.23 Výdavky na dôchodky, 1995 – 2013

Zdroj: Eurostat – ESSPROS

Podľa údajov z modulu „Počet poberateľov dôchodkov“ (bez dvojitého narátavania) bolo v SR ku koncu roka 2013 spolu 25,5 % poberateľov dôchodkov v populácii, čo predstavuje nárast o 0,1 p. b. oproti roku 2012.

3.5 Európsky sociálny fond

V roku 2015 boli ukončené projekty programového obdobia 2007-2013 v rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia (ďalej len „OP ZaSI“) a zároveň sa začalo s realizáciou a zazmluvňovaním projektov nového programového obdobia 2014-2020, v rámci Operačného programu Ľudské zdroje (ďalej len „OP LZ“).

3.5.1 Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia

V rámci OP ZaSI sa v programovom období 2007 – 2013 poskytla podpora v oblasti *rozvoja ľudských zdrojov, zvyšovania zamestnanosti, zvyšovania sociálnej inklúzie a budovania kapacít*. Globálnym cieľom operačného programu je rast zamestnanosti, pokles nezamestnanosti, sociálna inklúzia a budovanie kapacít. Pre jeho dosiahnutie boli stanovené tri hlavné ciele:

- zvyšovanie zamestnanosti a adaptability a znižovanie nezamestnanosti
- posilnenie integrácie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených a podpora zosúladenia rodinného a pracovného života
- zvyšovanie kvality ľudských zdrojov a ich riadenia v oblasti verejnej politiky.

Hlavné ciele sú zamerané na prevenciu a riešenie hlavných problémov na trhu práce. Ich vzájomná synergia a nadväznosť je obsiahnutá v 5 prioritných osiach:

- podpora rastu zamestnanosti
- podpora sociálnej inklúzie
- podpora zamestnanosti, sociálnej inklúzie a budovanie kapacít v Bratislavskom samosprávnom kraji
- budovanie kapacít a zlepšenie kvality verejnej správy
- technická pomoc

Prioritné osi sú rozpracované do 11 opatrení; v rámci opatrenia technickej pomoci sú uplatňované dve prioritné témy. Podpora je distribuovaná prostredníctvom dvoch cieľov: *Konvergencia a Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť* medzi regióny podľa ich ekonomickej výkonnosti. OP ZaSI je operačný program financovaný z prostriedkov Európskeho sociálneho fondu (ďalej aj „ESF“) v celkovom objeme **1 107 413 623 eur**. Príspevok Európskeho spoločenstva predstavuje sumu 941 301 578 eur (v roku 2012 bola realokáciou zvýšená suma pre OP ZaSI o 70 mil. eur z Operačného programu Vzdelávanie), štátny rozpočet prispieva čiastkou 166 112 045 eur. Implementácia OP ZaSI spadá do obdobia oprávnenosti 01. 01. 2007 – 31. 12. 2015.

Tabuľka 3.29 Stav zazmluvnenia a čerpania OP ZaSI k 31.12.2015

Prioritná os	Celková alokácia pre os mil. eur	Počet zazmluvnených projektov **	Výška zazmluvnených finančných prostriedkov v mil. eur *	Výška čerpaných finančných prostriedkov v mil. eur
1.Podpora zamestnanosti	770,45	517	871,3	806,7
2. Sociálna inklúzia	204,94	758	201,9	135,5
3. BSK (vrátane TA)	20,94	89	21,4	18,4
4. Budovanie kapacít	67,61	156	61,0	42,6
5.Technická asistencia (TA)	43,46	40	43,8	42,3
Spolu	1107,40	1 560	1 199,40	1 045,50

Zdroj: RO pre OP ZaSI/ ITMS

* mimoriadne ukončené projekty nie sú zahrnuté medzi zazmluvnenými prostriedkami, šetrenia z riadne ukončených projektov sú odpočítané od kontrahovanej sumy a čerpanie mimoriadne ukončených projektov je pripočítané k reálnemu kontrahovaniu

**počty obsahujú a j projekty s následníkmi, mimoriadne ukončené projekty nie sú zahrnuté

K 31.12.2015 bolo v rámci OP ZaSI podporených 1 932 projektov (vrátane projektov v rámci prioritnej osi Technická pomoc, projektov mimoriadne ukončených a projektov s následníkmi) v celkovej zazmluvnenej hodnote 1 458,5 mil. eur.

K 31.12.2015 bolo od začiatku programového obdobia ukončených 1 482 projektov, z čoho bolo 1 110 ukončených riadne (v sume 811,3 mil. eur) a 372 mimoriadne alebo na základe odstúpenia od zmluvy o nenávratnom finančnom príspevku (v sume 167,2 mil. eur).

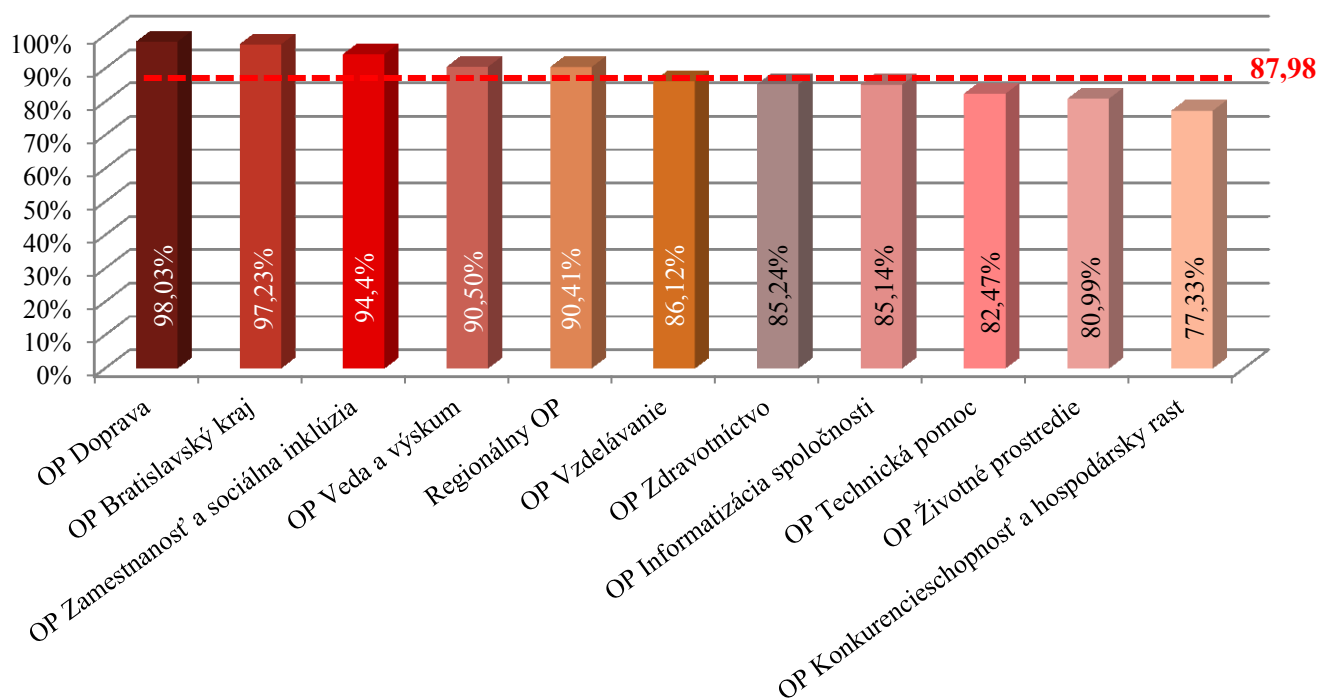
Celková miera čerpania predstavuje sumu 1 045,5 mil. eur, teda 94,4 % celkovej alokácie. Táto čiastka predstavuje sumu schválenú Certifikačným orgánom (Ministerstvom financií SR) zníženú o nezrovnalosti uplatnené v žiadostiach o platbu na Európsku komisiu.

OP ZaSI je k 31.12.2015 opäť na treťom mieste v čerpaní v porovnaní s ostatnými operačnými programami na Slovensku (priemerné čerpanie je pritom 87,98 %).

Z celkového počtu projektov bolo 185 národných (tieto sú administrované prostredníctvom riadiaceho orgánu – (ďalej aj „RO“), 1 686 dopytovo-orientovaných (administrovaných Implementačnou agentúrou MPSVR SR – (ďalej aj „IA“) a 61 projektov v rámci prioritnej osi Technická pomoc.

V rámci OP ZaSI bolo do 31.12.2015 vyhlásených 41 výziev na predkladanie dopytovo-orientovaných projektov a 195 vyzvaní pre národné projekty.

Graf 3.24 Čerpanie prostriedkov Národného strategického referenčného rámca k 31.12.2015

Zdroj: MF SR

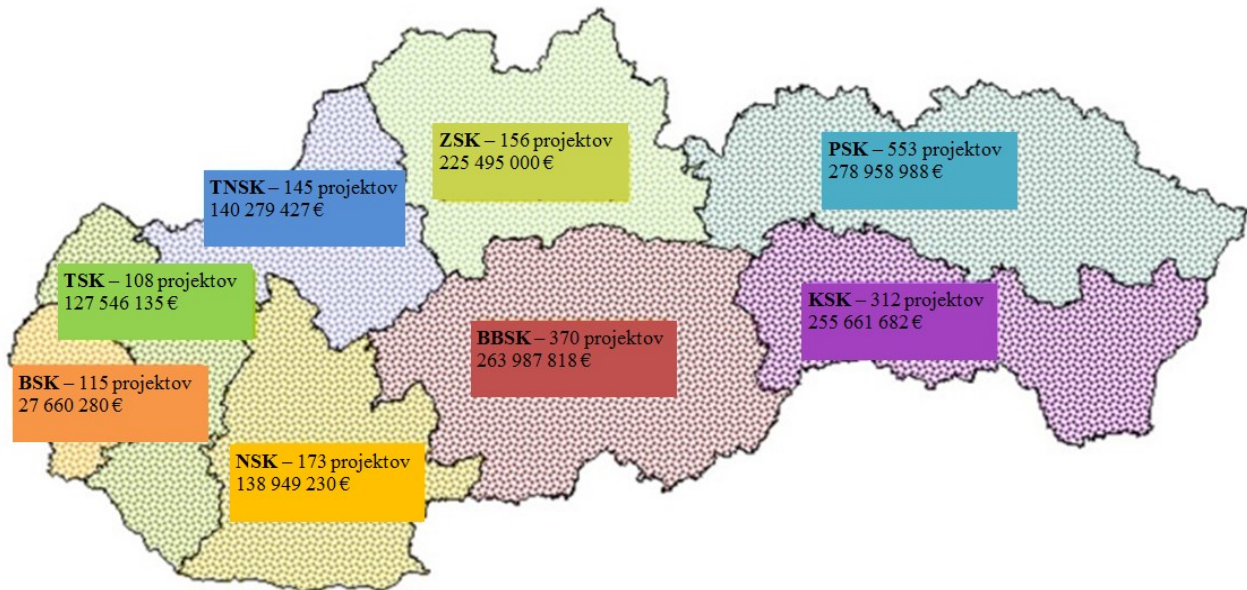
Tabuľka 3.30 Zazmluvnené projekty OP ZaSI v roku 2015 podľa prioritných osí

Prioritná os	Počet zazmluvnených projektov v roku 2015		Výška zazmluvnených finančných prostriedkov v eurách v roku 2015		Výška čerpaných finančných prostriedkov v eurách v roku 2015	
	DOP	NP	DOP	NP	DOP	NP
1.Podpora zamestnanosti	2	5*	409 952	80 583 635	70 316	134 106 938
2. Sociálna inklúzia	0	2	0	4 502 617	0	3 237 208
3.BSK(vrátane TA)	0	8	0	2 691 673	0	2 335 146
4.Budovanie kapacít	0	4	0	1 840 429	0	729 775
5.Technická asistancia (TA)	0	2	0	654 445	0	610 440

Zdroj: RO pre OP ZaSI/ ITMS

*zazmluvnenie následníka nenavyšuje počet projektov

**Graf 3.25 Stav zazmluvnenia projektov OP ZaSI podľa samosprávnych krajov
k 31.12.2015 za EÚ zdroje**

Zdroj: RO pre OP ZaSI/ ITMS

(po odrátaní mimoriadne ukončených projektov a zdvojených dát projektov s následníkom)

K zlepšovaniu kvality života a sociálnej situácie obyvateľstva prispieva OP ZaSI najmä prostredníctvom implementácie prioritnej osi 1, 2 a 3, konkrétne prostredníctvom opatrení:

- 1.1 Podpora programov v oblasti podpory zamestnanosti a riešenia nezamestnanosti a dlhodobej nezamestnanosti
- 1.2 Podpora tvorby a udržania pracovných miest prostredníctvom zvýšenia adaptability pracovníkov, podnikov a podpory podnikania
- 2.1 Podpora sociálnej inklúzie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity
- 2.2 Podpora vytvárania rovnosti príležitostí v prístupe na trh práce a podpora integrácie znevýhodnených skupín na trh práce s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity
- 2.3 Podpora zosúladenia rodinného a pracovného života
- 3.1 Podpora rastu zamestnanosti a zlepšenia zamestnateľnosti s osobitným zreteľom na vzdelanostnú spoločnosť
- 3.2 Podpora sociálnej inklúzie, rodovej rovnosti a zosúladenie pracovného a rodinného života v BSK

V prioritnej osi 4 a v opatrení 3.3 – *Budovanie kapacít a zlepšenie kvality verejnej správy* sú finančné prostriedky vynakladané na zvyšovanie kvality ľudských zdrojov a zlepšenie kvality verejnej správy a mimovládnych organizácií. Príspevok týchto prostriedkov k politike zamestnanosti a sociálnej inklúzie je teda sprostredkovaný a až nárastom kvality menovaných organizácií sa prejaví ich vplyv na spomínané politiky.

Opatrenia sa naplňujú implementáciou národných projektov (vyzvania na NP vyhlasuje Riadiaci orgán, teda MPSVR SR) a prostredníctvom výziev na predkladanie dopytovo-orientovaných

projektov, ktoré boli vyhlasované Fondom sociálneho rozvoja a Sociálnou implementačnou agentúrou (právnymi predchodcami IA) ako sprostredkovateľským orgánom.

V období medzi 1.1.2015 a 31.12.2015 bolo zrealizovaných 18 písomných vyzvaní pre národné projekty, 2 dopytovo-orientované projekty a 3 projekty na technickú pomoc, na základe ktorých bola zazmluvnená suma 90,7 mil. eur. V roku 2015 boli zo strany certifikačného orgánu schválené súhrnné žiadosti o platbu v hodnote 237,1 mil. eur a čerpanie bolo zvýšené o 20,5 p. b. oproti stavu k 31.12.2014.

Prehľad projektov zazmluvnených počas roka 2015 sa nachádza v prílohe ku kapitole 3, tabuľka 36a.

Podrobnejšie informácie o jednotlivých projektoch a o priebehu implementácie sú zverejňované vo výročných správach OP ZaSI. (<http://www1.employment.gov.sk/ESF/new/index&d93.html?id=3394>)

3.5.2 Operačný program Ľudské zdroje

V rámci OP ĽZ sa má poskytnúť podpora v oblasti rozvoja ľudských zdrojov, zvyšovania zamestnanosti a zamestnanosti mladých ľudí po skončení školy, v oblasti integrácie marginalizovaných rómskych komunít (ďalej len „MRK“) a technickej vybavenosti v obciach s prítomnosťou MRK. Globálnym cieľom OP ĽZ pre oblasť vzdelávania, zamestnanosti a sociálnej inklúzie je podporiť rozvoj ľudských zdrojov, celoživotného učenia, plnohodnotné začlenenie nezamestnaných na trh práce a zlepšenie ich sociálnej situácie. Dosahovanie globálneho cieľa OP ĽZ v súlade so Stratégiou Európa 2020, s cieľmi národného programu reforiem a v nadväznosti na partnerskú dohodu sa bude realizovať pomocou mäkkých a tvrdých (investičných) opatrení v siedmich prioritných osiach:

- Vzdelávanie
- Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých ľudí
- Zamestnanosť
- Sociálne začlenenie
- Integrácia marginalizovaných rómskych komunít
- Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít / Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR)
- Technická pomoc

Mäkké opatrenia sa budú vykonávať prostredníctvom ESF v rámci prioritných osí zameraných na vzdelávanie, zamestnanosť, sociálne začlenenie a integráciu MRK. Investičné opatrenia prostredníctvom EFRR bude realizovať prioritná os zameraná na technickú vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít. Samostatná prioritná os Technická pomoc je určená na vykonávanie operačného programu v rámci riadiaceho a sprostredkovateľských orgánov pod riadiacim orgánom a predstavuje podporu z uvedených finančných zdrojov EÚ pre realizáciu ostatných vyššie uvedených prioritných osí.

Celková alokácia finančných prostriedkov pre OP ĽZ je vo výške 2 628,53 mil. eur, pričom zdroje EÚ sú 2 204,98 mil. eur a 423,54 mil. eur je zo štátneho rozpočtu.

K 31.12.2015 v rámci OP ĽZ bolo pre prioritné osi 2, 3 a 4 vyhlásených spolu 14 vyzvaní na predloženie žiadosti o nenávratný finančný príspevok, ktoré boli zamerané:

- v rámci prioritnej osi 2 *Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých ľudí* - na podporu zamestnávania mladých ľudí do 25 a 29 rokov
- v rámci prioritnej osi 3 *Zamestnanosť* – na podporu zamestnávania najmä znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie prostredníctvom vybraných aktívnych opatrení trhu práce a občanov so zdravotným postihnutím

- v rámci prioritnej osi 4 *Sociálne začlenenie* – na zosúladenie rodinného a pracovného života a zlepšenie zamestnanosti najmä žien starajúcich sa o dieťa do troch rokov, podporu rozvoja sociálnej práce v rodinnom prostredí klientov v oblasti sociálnych vecí a rodiny, podporu vybraných sociálnych služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni, podporu inovácií terénnej sociálnej práce, podporu rozvoja opatrovateľskej služby za účelom predchádzania umiestňovania klientov do pobytových zariadení a podporu deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti.

Súčasne v sledovanom období bol schválený ministrom a zverejnený na webovom sídle indikatívny harmonogram výziev na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok na obdobie marec 2015 až február 2016 pre dopytovo-orientované projekty so zameraním:

- v rámci prioritnej osi 2 – na podporu vstupu vybraných skupín mladých ľudí na trh práce
- v rámci prioritnej osi 3 – na podporu rozvoja regionálnej a miestnej zamestnanosti prostredníctvom subjektov sociálnej ekonomiky
- v rámci prioritnej osi 4 – na podporu výkonu opatrení sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately (SPODaSK) v otvorenom prostredí a zefektívnenie resocializácie drogových a iných závislostí, podporu výkonu opatrení SPODaSK v prirodzenom rodinnom prostredí a podporu výkonu opatrení SPODaSK v náhradnom rodinnom prostredí.

K 31.12.2015 bolo zazmluvnených 10 národných projektov. Prehľad národných projektov zazmluvnených počas roka 2015 sa nachádza v prílohe ku kapitole 3, tabuľka 36b.

4 ŽIVOTNÁ ÚROVEŇ A SOCIÁLNA KOHÉZIA

4.1 Chudoba a sociálne vylúčenie

Monitorovanie chudoby a sociálneho vylúčenia sa na Slovensku realizuje v kontexte Otvorenej metódy koordinácie (ďalej len „OMK“), ktorá je vytvorená na úrovni Európskej únie pre spoločné usmerňovanie politík členských krajín v oblasti boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu. Jedným z hlavných strategických cieľov EÚ je podstatne zredukovať chudobu a pokračovať v realizácii tohto cieľa aj do roku 2020⁶³.

Pre meranie pokroku pri dosahovaní strategických cieľov zameraných na zníženie chudoby a sociálneho vylúčenia a predovšetkým pre vzájomné porovnávanie jednotlivých štátov pri dosahovaní výsledkov boli schválené spoločné indikátory, tzv. *Laekenské indikátory*. Tieto prešli vývojom a v súčasnosti ich nazývame *indikátory sociálnej inklúzie OMK*.

Meranie chudoby a sociálneho vylúčenia sa realizuje predovšetkým na základe harmonizovaného štatistického zisťovania EU SILC⁶⁴ o príjmoch a životných podmienkach. Ide o hlavný zdroj, na báze ktorého sa vypočítavajú nielen príjmové indikátory, ako je miera rizika chudoby, ale aj indikátory pre komplexnejšie zhodnotenie chudoby a sociálneho vylúčenia, a to materiálna deprivácia alebo zoskupenie indikátorov na meranie rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia. Zoskupenie indikátorov, t.j. miera rizika chudoby⁶⁵, závažná materiálna deprivácia⁶⁶ a veľmi nízka intenzita práce⁶⁷, definuje skupiny ľudí, ktorí žijú v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia, t.j. ľudí s nízkym príjmom a/alebo tých, ktorí si nemôžu dovoliť niektorú z nevyhnutných potrieb pre svoj život a/alebo žijúci v rodinách, kde nikto nepracuje alebo pracuje iba príležitostne (veľmi nízka pracovná intenzita).

V roku 2014 bolo na Slovensku v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia 960 242 ľudí, čo predstavovalo 18,4 % na celkovom počte obyvateľov (pod priemerom EÚ28 – 24,4 %). Pri porovnaní s predchádzajúcim rokom (2013 – 19,8 %) je hodnota zoskupenia indikátorov nižšia o 1,4 p. b., t.j. znížilo sa riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia u cca 109 tis. ľudí. V prípade porovnania s východiskovým rokom 2008 pre hodnotenie cieľov Stratégie Európa 2020 (20,6 %) v roku 2014 bola hodnota nižšia o 2,2 p. b., znížilo sa riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia u cca 151 tis. ľudí. Podrobnejšie rozdelenie tejto skupiny je možné vidieť na grafe 4.1, ktorý znázorňuje zloženie cieľovej skupiny podľa vyššie uvedených troch indikátorov.

⁶³ Vymaniť najmenej 20 miliónov ľudí z rizika chudoby alebo vylúčenia do roku 2020

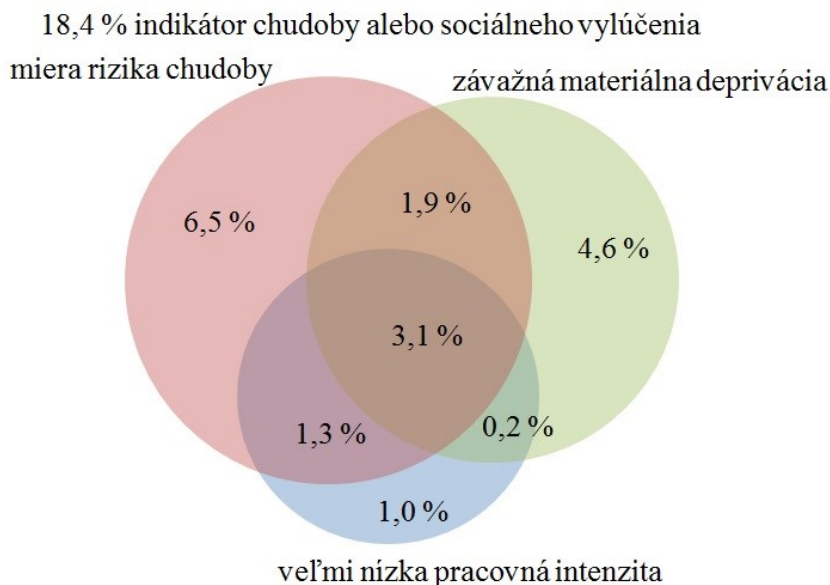
⁶⁴ Prvé štatistické zisťovanie sa na Slovensku zrealizovalo v roku 2005 a v súčasnosti sú prístupné výsledky už z desiateho zisťovania z roku 2014

⁶⁵ Vyjadruje podiel ľudí žijúcich pod hranicou chudoby, t.j. pod 60 % mediánu ekvivalentného disponibilného (po sociálnych transferoch) príjmu všetkých obyvateľov

⁶⁶ Vyjadruje podiel ľudí, ktorí si nemôžu dovoliť 4 z 9-tich položiek charakterizujúcich ekonomickú záťaž a predmety dlhodobej spotreby, a to: nedoplatky v súvislosti s položkami: nájomné a hypotéka, energie, kúpa na splátky a iné pôžičky, schopnosť udržiavať doma adekvátne teplo, schopnosť domácnosti čeliť neočakávaným výdavkom, schopnosť dovoliť si zaplatenie raz ročne jedného týždňa dovolenky mimo domu, schopnosť dovoliť si jedlo s mäsom, kuraťom, rybou alebo vegetariánskym ekvivalentom každý druhý deň alebo vybavenie domácnosti farebným televízorom, práčkou, autom alebo telefónom

⁶⁷ Vyjadruje podiel ľudí vo veku 0-59 rokov žijúcich v domácnostiach, kde dospelí pracujú menej ako 20 % z celkového času počas predchádzajúceho roka

Graf 4.1 Podiel ľudí v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia, 2014

Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC 2014, UDB

Tabuľka 4.1 Vývoj jednotlivých indikátorov tvoriacich zoskupenie indikátorov, ako aj samotnej miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia v %

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Miera rizika chudoby	10,9	11,0	12,0	13,0	13,2	12,8	12,6
Závažná materiálna deprivácia	11,8	11,1	11,4	10,6	10,5	10,2	9,9
Veľmi nízka intenzita práce	5,2	5,6	7,9	7,7	7,2	7,6	7,1
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia	20,6	19,6	20,6	20,6	20,5	19,8	18,4

Zdroj: Eurostat

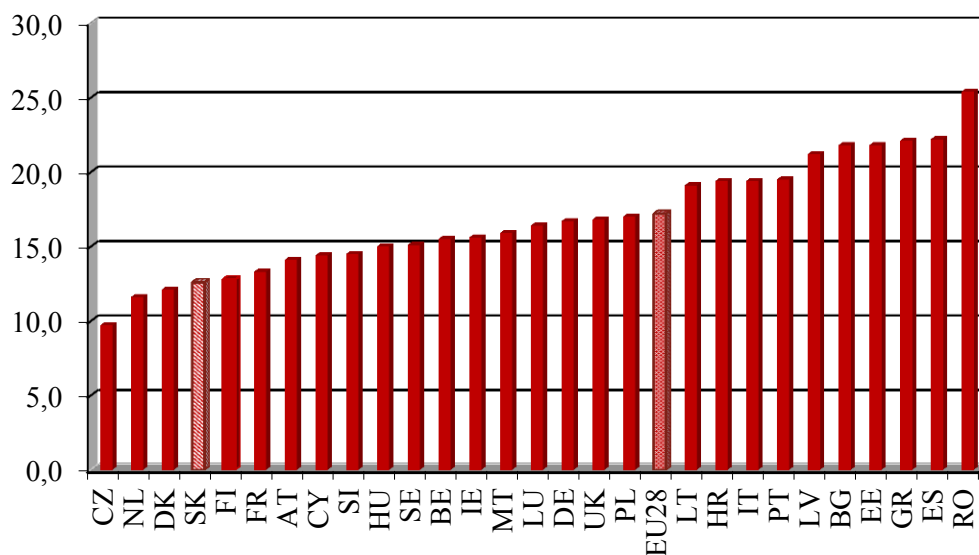
K zmenám došlo v roku 2014 aj v jednotlivých hodnotách indikátorov tvoriacich zoskupenie indikátorov miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia. K medziročnému poklesu došlo vo všetkých komponentoch zoskupenia indikátorov. Pri porovnaní rokov 2013 a 2014 miera rizika chudoby klesla o 0,2 p. b., miera závažnej materiálnej deprivácie klesla o 0,3 p. b. a v prípade veľmi nízkej intenzity práce bol zaznamenaný pokles o 0,5 p. b. Najviac ohrozené rizikom chudoby alebo sociálnym vylúčením sú neúplné rodiny s deťmi – 39,0 % (pod priemerom EU28; 48,3 %), viacpočetné rodiny s viac ako troma deťmi – 32,0 % (mierne pod priemerom EU28; 32,5 %) a v neposlednom rade aj jednotlivci – 26,1 % (pod priemerom EU28; 33,7 %). Z hľadiska vekového rozdelenia sú najrizikovejšou skupinou práve deti vo veku 0 – 17 rokov (23,6 % t. j. na úrovni priemeru EU28; 23,7 %), resp. deti vo veku 0 – 15 (23,4 % t. j. pod priemerom EU28; 27,4 %).

Vo všeobecnosti pre charakterizovanie chudobnej populácie v spoločnosti bola stanovená hranica rizika chudoby⁶⁸, pomocou ktorej sa vyjadruje podiel obyvateľstva žijúceho v chudobe. Ide o relatívnu hranicu chudoby, ktorá meria, do akej miery finančné prostriedky domácností klesajú pod stredovú hranicu príjmu spoločnosti. Tento ukazovateľ vyjadruje predovšetkým riziko chudoby a je závislý od sociálno-ekonomického vývoja spoločnosti v danej krajine.

Na základe EU SILC 2014 bola miera rizika chudoby v Slovenskej republike na úrovni 12,6 % (muži – 12,7 %; ženy – 12,6 %), čo je pod priemerom EU28 (17,2 %). Oproti roku 2013 bol zaznamenaný mierny pokles o 0,2 p. b. Pri porovnávaní jednotlivých krajín EU28 patrí Slovenská republika medzi krajiny s najnižšou mierou rizika chudoby, vid' graf 4.2, na ktorú má vplyv nízka nerovnosť príjmov.

⁶⁸ Hranica rizika chudoby je vyjadrená ako 60 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu (po sociálnych transferoch)

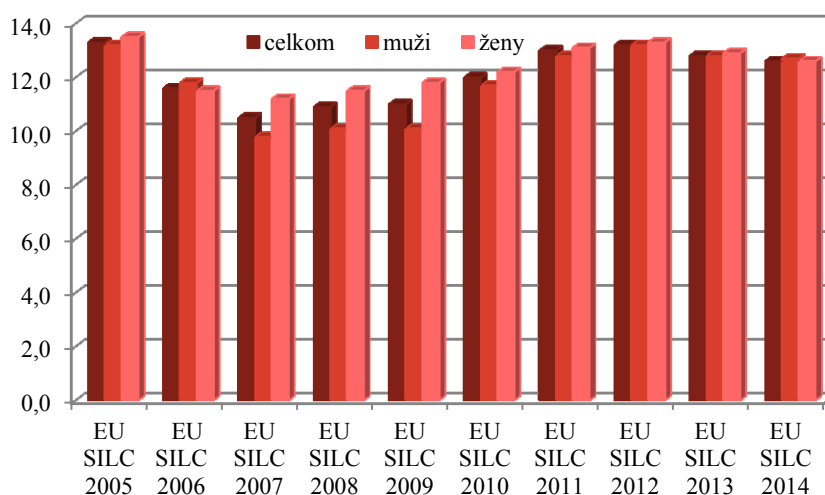
Graf 4.2 Miera rizika chudoby v jednotlivých štátoch EÚ, 2014

Zdroj: Eurostat

V roku 2014 v porovnaní s predchádzajúcim rokom miera rizika chudoby klesla o 0,2 p. b., čo predstavuje cca 35 tis. ľudí. V rámci vývoja miery rizika chudoby za obdobie 2005 až 2014 došlo k jej podstatnému poklesu v roku 2007 (10,5 %), následne bol zaznamenaný mierny nárast až do roku 2012 (viď graf 4.3), následne pokračuje mierny pokles. V porovnaní s rokom 2005 (počiatočný rok zisťovania), hodnota zo zisťovania za rok 2014 bola nižšia o 0,7 p. b. Vývoj miery rizika chudoby je ovplyvnený sociálno-ekonomickou situáciou v krajine a následne vývojom príjmovej situácie v domácnostiach. Pokles miery rizika chudoby v rokoch 2013 a 2014 bol spôsobený predovšetkým vyrovnávaním príjmovej nerovnosti práve u domácností v nízkych príjmových pásmach. Tak ako aj v predchádzajúcom roku zisťovania sa rozdiel medzi mužmi a ženami v riziku chudoby vyrovnáva.

Graf 4.3 Vývoj miery rizika chudoby na Slovensku (2005 – 2014)

Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC 2005 – 2014, UDB

Dôležitú úlohu pri redukcii rizika chudoby zohráva nastavenie systému sociálnej ochrany a jej výdavky, t.j. sociálne transfery vrátane starobných a pozostalostných dávok. V prípade neposkytovania sociálnych transferov s výnimkou starobných a pozostalostných dávok v roku 2014 by sa miera rizika chudoby zvýšila o 7,0 p. b. na 19,6 % a v prípade neposkytovania sociálnych transferov vrátane starobných a pozostalostných dávok by sa miera rizika zvýšila o 25,4 p. b.

na 38,0 %. V porovnaní s predchádzajúcim rokom nebola zaznamenaná výrazná zmena vplyvu sociálnych transferov (či už bez alebo vrátane starobných a pozostalostných dávok) na redukciu miery rizika chudoby (Príloha ku kapitole 4). Vplyv sociálnych transferov na zníženie rizika chudoby (s výnimkou starobných a pozostalostných dávok) predstavoval 35,7 % a v prípade sociálnych transferov vrátane starobných a pozostalostných dávok ich vplyv na zníženie rizika chudoby predstavoval až 66,8 %.

Porovnanie hranice rizika chudoby (domácnosť jednotlivca), ktorá mala rásť aj vzhľadom na rast celkových príjmov do roku 2012, je zachytené v tabuľke 4.4. V roku 2014 hranica rizika chudoby (domácnosť jednotlivca) oproti predchádzajúcemu roku vzrástla cca o 1,1 % t. j. cca o 3,7 eura, avšak stále nedosiahla hranicu rizika chudoby v roku 2012. Napriek tomu rozdiel medzi hranicami rizika chudoby 2005 a 2014 je výrazný, nárast tvorí až 81,1 % z hranice v roku 2005 a v absolútnom vyjadrení až 152,5 eura.

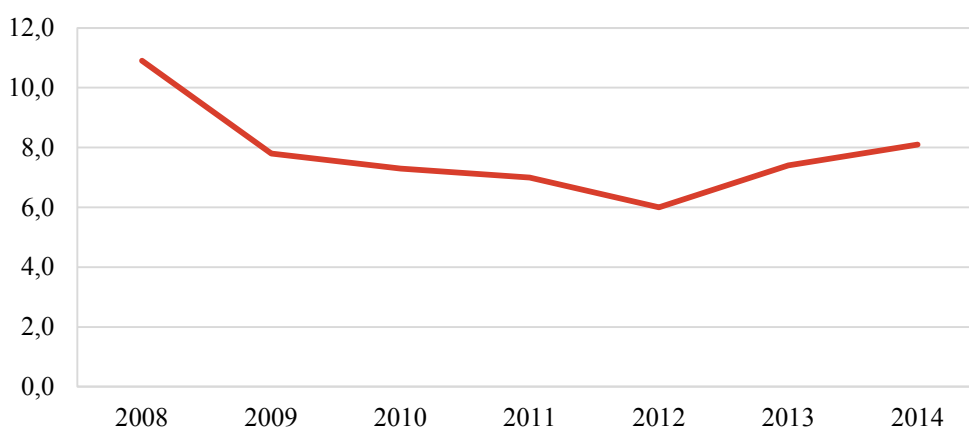
Tabuľka 4.2 Vývoj hranice rizika chudoby – domácnosť jednotlivca

	EU SILC 2005	EU SILC 2006	EU SILC 2007	EU SILC 2008	EU SILC 2009	EU SILC 2010	EU SILC 2011	EU SILC 2012	EU SILC 2013	EU SILC 2014
rok v €	2 256	2 547	2 945	3 223	3 403	3 670	3 784	4 156	4 042	4 086
mesiac v €	188	212	245	269	284	306	315	346	337	341

Zdroj: Eurostat/ŠÚ SR

Použitím hranice chudoby zakotvenej v čase⁶⁹ je možné zachytiť aspekt absolútnej chudoby. V roku 2014 sa hodnota tohto indikátora (8,1 %)⁷⁰ v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšila o 0,7 p. b. (muži – 8,5 %, ženy – 7,8 %) (Príloha ku kapitole 4). Medziročný nárast bol zaznamenaný v prípade dospelých v produktívnom veku (o 1,1 p. b.), ako aj starších ľudí (o 0,5 p. b.). V prípade detí vo veku 0 – 17 rokov sa miera rizika chudoby zakotvená v čase mierne znížila na úroveň 13,2 % (2013 – 13,3 %). V prípade starších ľudí 65 + miera rizika chudoby zakotvená v čase dosiahla 1,5 % (muži – 1,2 %, ženy – 1,7 %) a v prípade dospelých v produktívnom veku 8,2 % (muži – 8,4 %, ženy – 8,0 %). Prostredníctvom predmetného indikátora je možné sledovať životnú úroveň obyvateľstva v prepojení na hospodársky rast krajiny. V grafe 4.4 je zachytený vývoj miery rizika chudoby zakotvenej v čase, predovšetkým jej klesajúci trend do roku 2012 (odráža príjmovú situáciu za rok 2011). V rokoch 2013 a 2014 došlo k miernemu nárastu, ktorý bol ovplyvnený práve vývojom príjmovej situácie obyvateľstva.

Graf 4.4 Vývoj miery rizika chudoby zakotvenej v čase (2008)

Zdroj: Eurostat

V súvislosti so zachytením rozptylu chudoby okolo hranice chudoby, na základe zisťovania (EU SILC 2014) malo na Slovensku príjem nižší ako 40 % mediánu ekvivalentného disponibilného

⁶⁹ Miera rizika chudoby zakotvená v čase je definovaná ako percento ľudí žijúcich pod hranicou chudoby vypočítanou v roku 2008, ktorá sa upravuje o infláciu.

⁷⁰ Na rozdiel od predchádzajúcich správ sa v tejto využíva miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008) a nie (2005).

príjmu 5,1 % ľudí (medziročný nárast o 0,2 p. b.), pod 50 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu malo príjem 8,4 % ľudí (medziročný nárast o 0,6 p. b.) a pod 70 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu až 19,2 % ľudí (medziročný nárast o 0,5 p. b.).

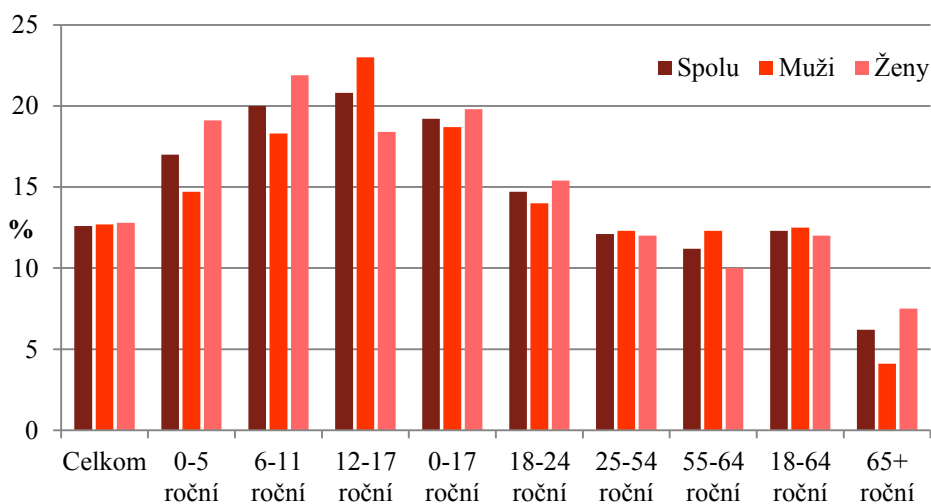
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby, ktorý vyjadruje rozdiel medzi mediánom príjmu osôb v riziku chudoby a hranicou chudoby, na základe zisťovania EU SILC 2014 stúpol o 4,9 p. b. na hodnotu 29,0 %. Vplyv na uvedenú situáciu má predovšetkým príjmové rozdelenie obyvateľstva, čo odzrkadľuje aj nerovnosť distribúcie príjmov (Gini koeficient), ktorý vzrástol oproti predchádzajúcemu roku o 1,9 p. b. (na 26,1 % v roku 2014).

V prípade merania príjmovej nerovnosti v roku 2014 získalo 20 % osôb s najvyššími príjmami 3,9 krát viac príjmov ako 20 % osôb s najnižšími príjmami. Oproti predchádzajúcemu zisťovaniu (EU SILC 2013) došlo k poklesu o 0,3 p. b.

Najohrozenejšou vekovou skupinou z hľadiska príjmovej chudoby sú deti vo veku 0 – 17 rokov (19,2 % v roku 2014) a taktiež mladí ľudia vo veku 18 – 24 rokov (14,7 %). Najnižšiu mieru rizika chudoby má veková skupina 65+ (6,2 %). V roku 2014 nastal pokles miery rizika chudoby práve u detí vo veku 0 – 17 (o 1,1 p. b.), rovnako klesla aj miera rizika chudoby mladých ľudí vo veku 18 – 24 rokov (pokles oproti roku 2013 o 0,4 p. b.). Mierny nárast miery rizika chudoby však nastal v prípade populácie vo veku 65+ (o 0,2 p. b.).

V podmienkach Slovenskej republiky sa sleduje riziko chudoby u detí vo veku 0 – 15 rokov. Z výsledkov zisťovania v roku 2014 vyplýva, že v riziku chudoby bolo 19,1 % detí v danom veku a v porovnaní so zisťovaním v roku 2013 došlo k poklesu o 0,7 p. b. Riziko chudoby detí súvisí predovšetkým s príjmovou situáciou rodín, a to najmä viacpočetných domácností s deťmi. Z hľadiska globálneho hodnotenia je zrejmé, že dochádza k zmenám v štruktúre populácie v súvislosti s rizikom chudoby, a to v dôsledku zmien v príjmovej situácii obyvateľstva. Z nižšie uvedeného grafu 4.5 je zrejماً zmena v rozdieloch medzi ženami a mužmi v riziku chudoby v jednotlivých vekových kategóriách. V roku 2014 sa znížil rozdiel v miere rizika chudoby medzi ženami a mužmi vo veku 65+ o 0,9 p. b. proti roku 2013. Rozdiel medzi mierou rizika chudoby žien a mužov vo veku 65+ v roku 2013 bol 4,3 p. b. a v roku 2014 sa znížil na 3,4 p. b. K podobným zmenám došlo aj v iných vekových skupinách.

Graf 4.5 Miera rizika chudoby podľa vekovej štruktúry (2014)

Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC 2014, UDB

V prípade detí 0 – 17 je možné sledovať aj iný vzťah, a to predmetnú vekovú populáciu žijúcu v domácnostiach bez zamestnania alebo žijúcu v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce. V roku 2014 sa situácia v danej vekovej skupine medziročne zmenila. V prípade detí vo veku 0 – 17 rokov žijúcich v domácnostiach bez zamestnania došlo k poklesu z 10,4 % na 10,1 % (t. j.

o 0,3 p. b.) a pokles bol zaznamenaný aj v prípade danej vekovej skupiny žijúcej v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce (príležitostné práce) z 8,4 % na 8,1 % (o 0,3 p. b.). Ide o porovnateľné výsledky z výberového zisťovania pracovných síl (VZPS) a EU SILC.

Pri sledovaní typu domácností sú v najväčšom riziku chudoby osamelí rodičia s najmenej jedným dieťaťom (30,6 %), rodiny s tromi a viac deťmi (28,4 %) a jednotlivci mladší ako 65 rokov (20,4 %). Najnižšie riziko chudoby bolo zaznamenané v prípade domácností s dvomi dospelými, kde aspoň jeden z nich má viac ako 65 rokov (4,9 %). Oproti predchádzajúcemu roku došlo k poklesu rizika chudoby u rodín s tromi a viac deťmi (o 1,5 p. b.) ako aj u jednotlivcov mladších ako 65 rokov (o 0,9 p. b.). V prípade jednotlivcov vo veku 65+ (jednej z najrizikovejších skupín podľa zisťovania v roku 2009) došlo k medziročnému nárastu miery rizika chudoby (o 1,1 p. b. na 11,1 %). Mierny nárast miery rizika chudoby oproti predchádzajúcemu roku bol zaznamenaný u celkovej skupiny jednotlivcov (o 0,2 p. b.) a u osamelých rodičov s najmenej jedným dieťaťom (o 0,5 p. b.).

Graf 4.6 Porovnanie miery rizika chudoby podľa typu domácnosti (2013, 2014)

Zdroj: Eurostat, ŠÚ SR, EU SILC 2014, UDB

Pri sledovaní miery rizika chudoby v nadväznosti na ekonomickú aktivitu, najvyššie riziko chudoby na Slovensku z výsledkov EU SILC 2014 bolo v prípade nezamestnaných, a to 48,7 % (pokles oproti roku 2012 o 4,9 p. b.). V prípade pracujúcich bolo v riziku chudoby 5,7 % ľudí, oproti predchádzajúcemu roku sa situácia nezmenila. Ak sledujeme pracovnú intenzitu⁷¹, riziko chudoby domácností sa zvyšuje s poklesom pracovnej intenzity členov domácností. V prípade domácností so závislými deťmi sa so zvyšujúcim počtom ľudí, ktorí sú od príjmov domácností závislí, riziko chudoby zvyšuje. V prípade nízkej intenzity práce ako jedného z indikátorov pre definovanie počtu ľudí žijúcich v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia (v tomto prípade $WI < 0,2$) došlo k miernemu medziročnému poklesu o 0,5 p. b. (7,1 %). Bližšie porovnania jednotlivých pásiem pracovnej intenzity u osôb žijúcich v riziku chudoby sú uvedené v prílohe ku kapitole 4.

Vplyv na riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia majú aj výdavky na bývanie. Zo zisťovania EU SILC 2014 bolo preukázané, že u 9,0 % populácie tvoria výdavky na bývanie viac ako 40 % disponibilného príjmu domácností. V prípade ľudí v riziku chudoby je situácia závažnejšia, nakoľko až 36,4 % z nich žije v domácnostiach s výdavkami na bývanie vo výške viac ako 40 % disponibilného príjmu domácností. Oproti predchádzajúcemu zisťovaniu došlo v prípade tejto skupiny k nárastu o 0,2 p. b. Podľa typu vlastníctva bývania najväčšia skupina domácností preťažená nákladmi na bývanie sú vlastníci bytu s hypotékou alebo úverom na bývanie, ktorí predstavovali 26,2 % takýchto domácností. V preplnených bytoch a domoch⁷² bolo až 38,6 % osôb na Slovensku, čo je vysoko nad

⁷¹ t.j. súčet mesiacov, počas ktorých členovia domácnosti v ekonomicky aktívnom veku pracovali a vyjadruje sa ako podiel k celkovému súčtu všetkých mesiacov, počas ktorých mohli členovia domácnosti v ekonomicky aktívnom veku pracovať teoreticky

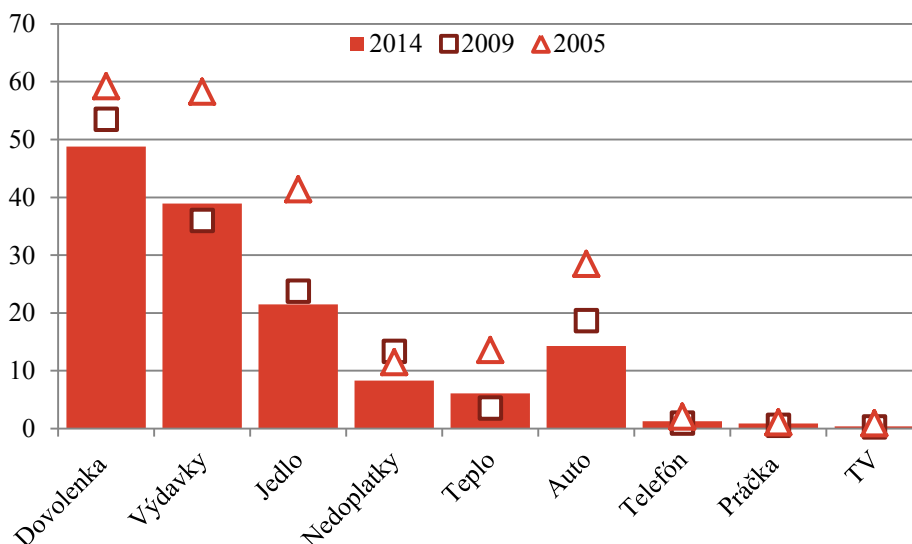
⁷² Miera preplnených obydli vyjadruje podiel osôb v populácii, ktoré žijú v domácnostiach s nedostatkom priestoru podľa niektorých z nasledujúcich kritérií: a) jedna izba pre domácnosť, b) izba pre pár v domácnosti, c) izba pre každú osobu

priemerom EU28 (16,9 %). Najčastejšie sú týmto zasiahnuté domácnosti s tromi a viac deťmi (68,8 %). Taktiež významným faktorom je vlastnícky vzťah k bývaniu, nakoľko v preplnených obydliach žije viac ako polovica ľudí bývajúcich v podnájmoch, poskytovaných za trhovú cenu (65,3 %), ako aj za zníženú cenu alebo zadarmo (58,9 %). Ďalším vážnym faktorom je stav obydliia, resp. jeho kvalita, ten nie je však na Slovensku výrazný. V roku 2014 žilo 7,0 % populácie v obydliach so zatekajúcou strechou a vlhkými stenami a 3,2 % populácie v príliš tmavých obydliach.

Vyššie uvedené merania a hodnotenia indikátorov boli predovšetkým na báze príjmu. V prípade merania aspektu absolútnej chudoby je možné vychádzať z merania nedostatku materiálnych tovarov, finančných ťažkostí a neschopnosti osôb žiť slušný život u sledovanej populácie. Na meranie uvedených nedostatkov sa využíva metodika prostredníctvom indikátora „materiálnej deprivácie“. Podľa spoločnej definície sa za materiálne deprivovaného považuje občan, ktorý si nemôže dovoliť 3 z 9 položiek v rámci prvých dvoch dimenzií (ekonomická záťaž a predmety dlhodobej spotreby). Konkrétne ide o položky: nedoplatky v súvislosti s položkami nájomné a hypotéka, energie, kúpa na splátky a iné pôžičky, schopnosť udržiavať doma adekvátne teplo, schopnosť domácnosti čeliť neočakávaným výdavkom, schopnosť dovoliť si zaplatenie raz ročne jedného týždňa dovolenky mimo domu, schopnosť dovoliť si jedlo s mäsom, kuracím, rybou alebo vegetariánskym ekvivalentom každý druhý deň alebo vybavenie domácnosti farebným televízorom, práčkou, autom alebo telefónom.

Na základe tejto definície bolo v roku 2014 materiálne deprivovaných 22,2 % osôb (pokles oproti roku 2013 o 1,2 p. b.). V prípade použitia metodiky pre výpočet indikátora závažnej materiálnej deprivácie (nemôže si dovoliť 4 z 9 položiek) bolo v roku 2014 závažne materiálne deprivovaných 9,9 % osôb (pokles oproti roku 2013 o 0,3 p. b.). Najvyššia miera závažnej materiálnej deprivácie bola zaznamenaná v prípade viacdenných domácností (18,6 %). V prípade osamelých rodičov s deťmi (17,2 %), ktorí trpeli najvyššou mierou závažnej materiálnej deprivácie podľa predchádzajúceho zisťovania, došlo k medziročnému poklesu o 8,3 p. b. (25,5 % v roku 2013). Najrozšírenejším problémom v rámci položiek materiálnej deprivácie bola neschopnosť dovoliť si zaplatiť raz ročne týždennú dovolenku mimo domu, čo sa týkalo 48,8 % populácie. Situácia sa za sledované obdobie, t.j. od roku 2005 výrazne mení, viď graf č. 4.7.

Graf 4.7 Položky materiálnej deprivácie za vybrané obdobie (% populácie SR)

Zdroj: EU SILC 2005, 2009, 2014, Eurostat

vo veku 18 a viac rokov, d) izba pre pár osôb rovnakého pohlavia vo veku 12-17 rokov, e) izba pre osobu vo veku 12-17 rokov nezahrnutú v predošlej kategórii, f) izba pre pár detí vo veku do 12 rokov.

4.2 Rodová rovnosť a rovnosť príležitostí

V roku 2015 sa zintenzívnila koordinácia agendy rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí predovšetkým pri implementácii Celoštátnej stratégie rodovej rovnosti a Akčného plánu rodovej rovnosti na roky 2014 – 2019. Ďalej pokračovalo inštitucionálne posilnenie a zvýšenia statusu poradného orgánu vlády SR, ktorým je Rada vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť a jej Výbor pre rodovú rovnosť, ktorého predsedom je minister práce, sociálnych vecí a rodiny. Odborným gestorom Výboru je odbor rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí, ktorý je v priamej riadiacej pôsobnosti ministra práce, sociálnych vecí a rodiny.

Ďalej sa v roku 2015 implementovala *Národná stratégia na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách a v rodinách* a *Národný akčný plán na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách na roky 2014 – 2019* a bol pripravený návrh zákona o prevencii rodovo podmieneného násilia a domáceho násilia a ochrane pred rodovo podmieneným násilím a domácim násilím a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o násilí na ženách), ktorý bol v roku 2015 predložený na verejnú diskusiu.

MPSVR SR gestorovalo prípravu piatej a šiestej periodickej správy SR k *Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien*, ktorého je SR zmluvnou stranou a vypracovanie odpovedí na dodatočné otázky a zabezpečilo úspešnú obhajobu pred *Výborom OSN pre odstránenie diskriminácie žien* dňa 12.11.2015. Výbor sa okrem iného zaujímal aj o zastúpenie žien v politike, diplomacii na vedúcich pozíciách a na seniorských postoch v ústredí. Otázka účasti žien v politickom a verejnom živote je podľa výboru oblasť, v ktorej SR nedosiahla dostatočný pokrok. Na druhej strane výbor ocenil legislatívne opatrenia na podporu rodovej rovnosti a prijatie viacerých stratégií na ochranu žien pred diskrimináciou a násilím. Osobitne privítal záväzok SR ratifikovať tzv. *Istanbulský dohovor*.

Významným aspektom pri podpore rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí v roku 2015 boli aktivity **nového programového obdobia 2014-2020** pre čerpanie Európskych štrukturálnych a investičných fondov (ďalej len „EŠIF“) vychádzajúce z posilneného dôrazu na uplatňovanie nediskriminácie a rovnosti mužov a žien v Partnerskej dohode, ako aj vo všetkých schválených operačných programoch. Povinnosť uplatňovania tzv. ex-ante podmienky „rodová rovnosť a nediskriminácia“ podmieňuje čerpanie štrukturálnych a investičných fondov pre členské štáty vytvorením adekvátneho inštitucionálneho mechanizmu pre uplatňovanie rodovej rovnosti a vzdelávania hlavných aktérov. Odstraňovanie rodových rozdielov najmä so zameraním na trh práce a vzdelávanie je integrálnou súčasťou nového **operačného programu Ľudské zdroje**.

Hlavné ciele pre **horizontálny princíp rovnosť medzi mužmi a ženami** sú zadefinované v závislosti od operačného programu. Hlavným cieľom pre programy ESF je zabezpečiť rovnosť mužov a žien na trhu práce a v príprave naň a cieľom pre ostatné programy EŠIF je zníženie horizontálnej a vertikálnej rodovej segregácie v odvetviach hospodárstva. Hlavným cieľom **horizontálneho princípu nediskriminácia** pre programy ESF je zabezpečiť rovnosť príležitostí na trhu práce a v príprave naň, pre ostatné programy EŠIF je hlavným cieľom zabezpečiť rovnosť príležitostí v prístupe a využívaní infraštruktúry a služieb. Za účelom predchádzania diskriminácie, podpory prístupnosti a rovnosti mužov a žien sa budú tieto princípy uplatňovať vo všetkých operačných programoch, a to prostredníctvom zavádzania vyrovnávacích opatrení a aktivít cielených na podporu znevýhodnených skupín pri zohľadnení špecifik. Popis aktivít zameraných na zavádzanie dočasných vyrovnávacích opatrení, dodržiavanie zásad nediskriminácie, podpory prístupnosti a rovnosti medzi mužmi a ženami budú povinnou prílohou žiadosti o finančný príspevok. Pre identifikáciu prioritných oblastí a cieľov na uplatňovanie princípu predchádzania diskriminácie, podpory prístupnosti a rodovej rovnosti je základným rámcom národný strategický dokument, prostredníctvom ktorého sa zabezpečí jeho aplikácia v operačných programoch v rámci EŠIF. Pre účinné uplatňovanie horizontálneho princípu rodová rovnosť, nediskriminácia a prístupnosť bude v hodnotiacom a výberovom procese žiadostí o finančný príspevok stanovené diskvalifikačné kritérium v rámci prioritných osí operačného programu.

Proces monitorovania plnenia horizontálnych princípov bude na projektovej úrovni sledovaný prostredníctvom monitorovacích správ, ktorých súčasťou bude samostatný výstup obsahujúci informácie o horizontálnych princípoch (t. j. popisom vykonaných aktivít, ich výsledkov a vyhodnotením ich príspevku k dosahovaniu stanovených cieľov horizontálnych princípov), ako aj

kontrolou na mieste realizácie projektov a následne hodnotením príspevku k cieľom horizontálnych princípov. Analytickú, hodnotiacu, strategickú a legislatívnu činnosť pre uplatňovanie horizontálnych princípov podpory rovnosti mužov a žien, nediskriminácie a prístupnosti zabezpečuje MPSVR SR, ktoré je zodpovedné za štátnu politiku v týchto oblastiach a ktoré bude zodpovedné za definovanie podmienok poskytnutia pomoci súvisiacej so zabezpečením aplikovania týchto horizontálnych princípov a spôsobu ich overovania, a to prostredníctvom odboru rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí.

Na podporu aktivít občianskych združení a neziskových organizácií bola vytvorená **dotáčna schéma MPSVR SR na podporu rodovej rovnosti**. V zmysle novely zákona č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR (§ 9a) dotáciu na podporu rodovej rovnosti možno poskytnúť na aktivity alebo činnosti zamerané na dosiahnutie rodovej rovnosti a podporu uplatňovania zásady rovnakého zaobchádzania na základe pohlavia alebo rodu, a to na vzdelávacie aktivity, poradenskú činnosť, osvetovú činnosť, edičnú činnosť a analytickú činnosť. Dotácie na podporu rodovej rovnosti boli v roku 2015 poskytnuté v celkovej výške 86 074 eur, spolu sedemnástim organizáciám. Do 31. 12. 2015 boli poskytnuté dotácie čerpané na 99,98 %.

V roku 2015 bola významným spôsobom posilnená agenda prevencie a eliminácie násilia na ženách najmä vďaka **projektu z Nórskeho finančného mechanizmu**. Program SK 09 **Rodovo podmienené a domáce násilie**, ktorý je predovšetkým zameraný na prevenciu domáceho násilia a zmiernenie dopadov vzniknutých domácim násilím. Správcom programu je Úrad vlády Slovenskej republiky; donorskými partnermi programu sú Nórske riaditeľstvo pre zdravie a Rada Európy.

Cieľom projektu bolo aj zriadenie **Koordinačno-metodického centra pre násilie na ženách a domáce násilie** (ďalej len „KMC“), ktoré bude vytvárať, implementovať a koordinovať celkovú národnú politiku pre oblasť prevencie, intervencie a boja proti násiliu na ženách v zmysle Dohovoru rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácomu násiliu a o boji proti nemu. V rámci KMC bol vytvorený expertný tím zodpovedný za odbornú koordináciu a supervíziu systémovej prevencie a intervencie na podporu obetí a poskytovania služieb v oblasti násilia páchaného na ženách a domáceho násilia. Ulohou KMC je taktiež vytváranie podmienok multiinštitucionálnej spolupráce pomáhajúcich profesií a zabezpečenie systému ich vzdelávania, ako aj uskutočňovania výskumov, monitoringu a osvetových aktivít.

V roku 2015 pokračovala realizácia národných projektov v rámci operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia: *Prevencia a eliminácia násilia na ženách (PPEN1)* a *Podpora prevencie a eliminácie násilia na ženách (PPEN2)*. V rámci projektov **sa pripravuje systémove ukotvenie riešenia inštitucionálnej podpory obetiam násilia na ženách a domáceho násilia. Konkrétnym opatrením na posilnenie inštitucionálnej podpory bude realizácia národného projektu podporeného z Európskeho sociálneho fondu, ktorého cieľom má byť zlepšenie poskytovania pomoci ženám a deťom zažívajúcim násilie a zabezpečiť regionálnu dostupnosť podporných sociálnych služieb**. Hlavnou náplňou projektu je podpora existujúcich, ale zároveň aj zriadenie a prevádzkovanie nových azylových domov (tzv. bezpečných ženských domov) a súvisiacich sociálnych služieb (poradenských centier) na celom Slovensku tak, aby bola zabezpečená ich regionálna dostupnosť v každom samosprávnom kraji. Tieto zariadenia poskytujú komplexné služby ženám, zažívajúcim domáce násilie a ich deťom. Integrovaný systém krízovej intervencie vytvorený v rámci projektu pozostáva z nasledujúcej siete inštitúcií:

- **národná non-stop bezplatná telefonická linka 0800 212 212**, ktorej úlohou je telefonické poradenstvo obetiam domáceho násilia a v prípade potreby kontaktovanie poradenského centra;
- **sieť špecifických sociálnych služieb** - poradenských centier poskytujúcich všetky relevantné poradenské služby pre ženy (celkovo 20 poradenských centier po celom Slovensku);
- **sieť bezpečných ženských domov**, ktoré poskytujú komplexnú špecializovanú pomoc ženám zažívajúcim násilie a ich deťom pobytovou formou (110 rodinných miest po celom Slovensku t.j. matka + 2 deti).

V roku 2015 sa realizoval mimoriadne úspešný pilotný národný projekt „*Rodina a práca*“. Prostredníctvom projektu boli podporené pracovné miesta formou flexibilných foriem práce v súlade s §49, §49a, a §52 Zákonníka práce. Podmienkou projektu bolo, že pracovné miesta budú obsadené buď osobami na rodičovskej dovolenke alebo osobami s dieťaťom pred nástupom do školy

(cca do veku 6 rokov). Pracovné miesta boli dotované vo výške 90 % reálnej celkovej ceny práce, maximálne však do výšky priemernej mzdy v národnom hospodárstve. V druhom prípade – pri zamestnávaní matiek s deťmi vo veku 6 – 10 rokov bola forma podpory vo výške 50 % z celkovej ceny práce.

Projekt sa zameriaval aj na oblasť vytvárania vhodných prarodinných podmienok a starostlivosti o deti v rodinách zamestnaných rodičov. Cieľom projektu bolo zlepšenie podmienok pre zosúladenie rodinného a pracovného života podporou tzv. kútikov dočasnej starostlivosti. Kútiky dočasnej starostlivosti mohli vytvárať buď priamo zamestnávateľa alebo spolupracujúce organizácie poskytujúce služby starostlivosti o deti. Preplatené boli náklady celkovej ceny práce odborného pedagogického personálu (vychovateľky či vychovateľa), najviac však vo výške celkovej ceny práce vypočítanej z mediánu mesačnej hrubej mzdy na tejto pracovnej pozícii (ide o cca 700 eur hrubej mzdy).

Tabuľka 4.3 Súhrn indikátorov rodovej rovnosti – rok 2015

Indikátor	Ženy		Muži		Rodový rozdiel *	
	SK	EU28	SK	EU28	SK	EU28
Miera zamestnanosti (v %, 20 – 64 rokov, 2015, ŠÚ SR a Eurostat)	60,3	64,3	75,0	75,9	14,7	11,6
Miera zamestnanosti (v %, 15 – 64 rokov, 2015, ŠÚ SR a Eurostat)	55,9	60,4	69,4	70,9	13,5	10,5
Miera zamestnanosti mladých (v %, 15 – 24 rokov, 2015, ŠÚ SR a Eurostat)	18,0	31,2	28,4	34,9	10,4	3,7
Miera zamestnanosti starších (v %, 55 – 64 rokov, 2015, Eurostat)	41,0	46,9	53,6	60,1	12,6	13,2
Miera nezamestnanosti (v %, všetky vekové skupiny, 2015, ŠÚ SR a Eurostat)	12,9	9,5	10,3	9,3	-2,6	-0,2
Miera nezamestnanosti mladých (v %, 15 – 24 rokov, 2015, ŠÚ SR a Eurostat)	27,5	19,5	25,8	21,1	-1,7	1,6
Index rodovej segregácie v zamestnaniach (index z intervalu 0 – 50 v %; 2014, GR)					30,8	24,4
Index rodovej segregácie v sektoroch (index z intervalu 0 – 50 v %; 2014, GR)					23,9	18,9
Rodový mzdový rozdiel v neupravenej forme (priemerná hodinová mzda v %, 2014, GR)					21,1	16,2
Priemerná hrubá mesačná mzda v neupravenej forme (v €, RMR v %; 4Q/2015, Trexima)	861	n.a.	1 108	n.a.	22,3 %	n.a.
Priemerná hodinová mzda v nepodnikateľskej sfére (v €, RMR v %; 2015, Trexima)	5,34	n.a.	5,85	n.a.	8,7 %	n.a.
Priemerná hodinová mzda v podnikateľskej sfére (v €, RMR v %; 4Q/2015, Trexima)	5,24	n.a.	6,50	n.a.	19,4 %	n.a.
Rodová distribúcia neplatenej práce rodičov detí do 6 rokov (hod./týždeň, ISSP 2012)	59,8	n.a.	27,9	n.a.	-31,9	n.a.
Celková dotácia platenej a neplatenej práce rodičov detí do 6 rokov (hod./týždeň, ISSP 2012)	99,3	n.a.	74,6	n.a.	-24,7	n.a.
Rozdiel v mierach zamestnanosti 20 – 49 ročných žien s deťmi od 0 – 6 rokov veku a bez detí (v p. b., 2012, EC)					-31,8**	-9,7**
Rozdiel v mierach zamestnanosti 20 – 49 ročných mužov s deťmi od 0 – 6 rokov a bez detí (v p. b., 2012, EC)					12,2**	11,4**
Podiel populácie vo veku 30 – 34 rokov s vysokoškolským vzdelaním (v %; ISCED 5-8, 2015, Eurostat)	33,7	43,1	22,3	33,8	-11,4	-9,3
Skorý odchod zo vzdelávania (% populácie vo veku 18 – 24 rokov s nižším ako SŠ vzdelaním, 2015, Eurostat)	7,0	9,5	7,2	12,3	0,2	2,8
Mladí ľudia vo veku 15 – 24 rokov mimo zamestnania i vzdelávania – NEET (v %, 2015, Eurostat)	14,2	12,3	13,3	11,7	-0,9	-0,6
Miera rizika príjmovej chudoby (v %, 2014, EU SILC, Eurostat)	12,6	17,7	12,7	16,7	0,1	-1,0
Miera rizika príjmovej chudoby starších (v %, 65 a viac rokov, 2014, EU SILC, Eurostat)	7,5	15,8	6,2	13,8	-1,3	-2,0
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia 1-rodičovských rodín (v %, najmenej 1 dieťa, 2014, EU SILC, Eurostat)					39,0	48,2
Miera rizika príjmovej chudoby jednočlennej domácnosti vo veku do 65 rokov (v %, 2014, EU SILC, Eurostat)	16,5	27,1	25,2	27,6	8,7	0,5
Miera rizika príjmovej chudoby jednočlennej domácnosti vo veku 65+ rokov (v %, 2014, EU SILC, Eurostat)	11,0	22,7	11,4	15,5	0,4	-7,2
Podiel ľudí žijúcich v domácnostiach s nízkou intenzitou práce (v %, populácia 0 – 59 rokov, 2014, EU SILC, Eurostat)	7,0	11,5	7,2	10,6	0,2	-0,9
Miera pretrvávajúcej príjmovej chudoby (v %, 2013, EU SILC, Eurostat)	7,4	10,5	6,7	9,6	-0,7	-1,5
Miera závažnej materiálnej deprivácie (v %, 4 a viac položiek, 2014, EU SILC, Eurostat)	10,0	9,1	9,7	8,8	-0,3	-0,3

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2015
Kapitola 4

Indikátor	Ženy		Muži		Rodový rozdiel *	
	SK	EU28	SK	EU28	SK	EU28
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (v %, 2014, EU SILC, Eurostat)	18,7	25,2	18,1	23,5	-0,6	-1,7
Miera rizika chudoby a sociálneho vylúčenia starších (v %, 55+ rokov, 2014, EU SILC, Eurostat)	16,7	23,0	14,7	18,5	-2,0	-4,5
Priemerná mesačná výška sólo starobných dôchodkov (v € a rozdiel v %, 2015, Sociálna poisťovňa)	366,5	n.a.	458,9	n.a.	20,1 %	n.a.
Priemerný rodový rozdiel v dôchodkoch (v %, veková skupina 65-74 rokov, 2014, EU-SILC, GR)					8,3	40,2
Stredná dĺžka života pri narodení (v rokoch, 2014 – ŠÚ SR a Eurostat)	80,5	83,6	73,3	78,1	-7,0	-5,5
Stredná dĺžka života pri narodení – v zdraví (v rokoch, 2014, EK)	54,3	61,5	54,5	61,4	0,2	-0,1
Samovraždy na 100 000 obyvateľov (2012, EIGE)	2,7	4,9	21,1	19,4	18,4	14,5
Politická participácia na európskej úrovni (v %, Európsky parlament, 12/2015, GR)	30,8	37,0	69,2	63,0	38,4	26,0
Politická participácia na národnej úrovni (v %, národné parlamenty, 12/2015, GR)	20,0	29,0	80,0	71,0	60,0	42,0
Politická participácia v národných vláдах (v %, 12/2015, GR)	0,0	28,0	100,0	72,0	100,0	44,0
Politická participácia vo vedení regionálnych zastupiteľstiev (v %, 12/2015, GR)	0,0	11,0	100,0	89,0	100,0	78,0
Politická participácia na regionálnej úrovni (v %, regionálne zastupiteľstvá, 12/2015, EC)	15,0	33,0	85,0	67,0	70,0	34,0
Politická participácia na úrovni miest a obcí – primátori/-ky a starostovia/-tky (v %, 12/2015, EIGE)	23,0	15,0	77,0	85,0	54,0	70,0
Politická participácia – vedenie politických strán s najmenej 5 % miest v nár. parlamentoch (v %, 12/2015, EIGE)	0,0	17,0	100,0	83,0	100,0	66,0
Miera participácie na riadení v najväčších firmách kótovaných na burze (v %, 10/2015, EC)	12,7	22,7	87,3	77,3	65,0	54,6
Rodová skladba najvyššieho súdu (v %, 12/2015, EIGE)	55,0	39,0	45,0	61,0	-10,0	22,0
INDEX RODOVEJ ROVNOSTI *** (v %, 2012 /2010 /2005, EIGE)					36,5 /39,8 /41,5	52,8

Poznámky:

*Rodový rozdiel = hodnoty mužov mínus hodnoty žien v percentuálnych bodoch (p. b.), ak nie je uvedené inak.

n.a. = nedostupný údaj

ISSP = International Social Survey Programme, Slovensko 2012

** rozdiel v percentuálnych bodoch medzi ženami/mužmi s deťmi a ženami/mužmi bez detí

*** Európsky inštitút rodovej rovnosti (EIGE) vypracoval pre EK Index rodovej rovnosti ako nástroj merania a porovnávania situácie rodovej rovnosti v niekoľkých kľúčových oblastiach. Meranie je rozdelené do kategórií práca, peniaze, znalosti, čas, moc a zdravie vrátane násilia. Index umožňuje, aby každý členský štát vyhodnotil a navzájom porovnal pokrok, ktorý dosiahol v uvedených dimenziách rodovej rovnosti.

Riziko príjmovej chudoby = príjem pod hranicou 60 % mediánu národného disponibilného príjmu po sociálnych transferoch

EC = Databáza Európskej komisie Muži a ženy v riadiacich pozíciách

GR = Výročná správa o rodovej rovnosti: Report on Equality between Women and Men 2015. Dostupné na: http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/annual_reports/2016_annual_report_2015_web_en.pdf.

EK = Výročná správa Európskej komisie: Employment and Social Development in Europe 2015. Dostupné na: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=7859&furtherPubs=yes>

5 POROVNANIE VYBRANÝCH UKAZOVATEĽOV MEDZI KRAJINAMI EÚ V KONTEXTE STRATÉGIE EURÓPA 2020

Stratégia Európa 2020 – Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu prijatá Európskou radou 17. júna 2010 je stratégia EÚ pre hospodársky rast a zamestnanosť v súčasnej dekáde. Stratégia Európa 2020 má pomôcť vytvoriť z EÚ inteligentné, udržateľné a inkluzívne hospodárstvo s vysokou mierou zamestnanosti, produktivity a sociálnej súdržnosti. Je nástupkyňou Lisabonskej stratégie, ktorá stanovila európske ciele do roku 2010. Hlavné ciele stratégie Európa 2020 sú merané 8 hlavnými indikátormi, z ktorých 4 sa priamo viažu na sociálnu oblasť. Tieto ciele boli prevedené do národných cieľov, ktoré zohľadňujú špecifickú situáciu jednotlivých krajín EÚ a zároveň ich maximálne angažujú k dosahovaniu európskych cieľov, a tak zabezpečujú príspevok každej krajiny EÚ k naplneniu stratégie.

Nasledovné údaje reflektujú sociálno-ekonomickú situáciu na Slovensku v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ a v kontexte dosahovania cieľov stratégie Európa 2020. Indikátory sú počítané na základe jednotnej metodiky, ich zdrojom je Eurostat, a preto sa môžu do istej miery odlišovať od údajov národných štatistických úradov. V prílohe k tejto kapitole sa nachádzajú tabuľky s údajmi v jednotlivých krajinách EU28 v poslednom dostupnom roku.

Makroekonomické prostredie

Vývoj HDP v SR v roku 2015 bol tak ako v predchádzajúcom období priaznivejší ako v EU28, ktorá zaznamenala rast reálneho HDP o 1,9 %. Reálne HDP v SR v priemere v roku 2015 medziročne zrýchliło svoj rast o 1,1 p. b. na 3,6 %, a to najmä vďaka rozsiahlym výdavkom domácností a rastúcej investičnej činnosti. Spomedzi krajín EÚ najviac rástol HDP v Írsku (7,8 %), Malte (6,3 %) a v Luxembursku (4,8 %). HDP narástlo vo väčšine krajín EU28. Podľa predbežných údajov Eurostatu mierny pokles zaznamenalo iba Grécko (o 0,2 %). Podľa jarnej prognózy Európskej komisie⁷³ (EK) hospodársky rast na Slovensku v nasledujúcom období má ďalej pokračovať a očakáva sa, že presiahne 3 % ako v roku 2016 (3,2 %), tak aj v roku 2017 (3,3 %). Najsilnejším motorom rastu sa má stať narastajúca súkromná spotreba posilnená zvyšovaním zamestnanosti, ako aj výrazným nárastom reálnych miezd, nízkymi úverovými nákladmi a pokračujúcim prepadom cien energií. Podľa odhadu EK rast reálneho HDP bude pokračovať aj v priemere v Európe, a to na úrovni 1,8 % v roku 2016 a 1,9 % v roku 2017. Rast o viac ako 3 % je v roku 2016 okrem Slovenska očakávaný aj v Írsku, Rumunsku, Malte, Luxembursku, Poľsku, Švédsku a v roku 2017 aj v Lotyšsku a v Litve.

V roku 2014 dosiahlo **HDP na hlavu** (v PPS⁷⁴) na Slovensku 77 % z priemeru EU28, pričom táto hodnota medziročne narástla o 1 p. b. Nižšie hodnoty HDP na hlavu v porovnaní s EU28 ako Slovensko mali Estónsko, Litva, Grécko, Poľsko, Maďarsko, Lotyšsko, Chorvátsko, Rumunsko a Bulharsko.

Slovensko bolo jednou z 10 krajín EU28, ktoré v roku 2015 zažívali defláciu. **Harmonizovaná miera inflácie** na Slovensku v roku 2015 druhý rok po sebe klesla (na -0,3 %), a to najmä vďaka klesajúcim cenám energií. V priemere v EU28 inflácia dosiahla 0,0 %. Predpokladá sa, že v SR sa budú deflačné tlaky postupne utlmať, a to najmä v súvislosti s rastom dopytu domácností a s nominálnym rastom miezd. Podľa odhadov EK v SR sa v roku 2016 očakáva inflácia blízka nule (-0,1 %) a v roku 2017 sa pravdepodobne inflácia obnoví a stúpne na 1,5 % (v EU28 sa očakáva inflácia v roku 2016 na úrovni 0,3 % a v roku 2017 na úrovni 1,5 %). Rast reálneho HDP v SR sa prejavil aj na ďalšom zlepšení situácie na trhu práce, nakoľko **zamestnanosť** v roku 2015 podľa domáceho konceptu (ESA 2010) medziročne vzrástla o 2,0 %. Zamestnanosť vzrástla aj v priemere v EU28, hoci nie tak výrazne ako na Slovensku (podľa ESA 2010 o 1,0 %). Najväčší nárast zamestnanosti zaznamenala Malta (3,5 %). Vyšší rast zamestnanosti ako na Slovensku bol ešte v Estónsku a Španielsku (obe krajiny rast o 2,9 %), Maďarsku (2,8 %), Írsku (2,6 %) a Luxembursku

⁷³ http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/eaip/pdf/ip025_en.pdf

⁷⁴ PPS (Purchasing Power Standards, parita (štandard) kúpnej sily) je umelý výmenný kurz peňažných mien jednotlivých krajín, zohľadňujúci cenové hladiny nakupovaných tovarov a služieb v týchto krajinách. Je možné ho chápať aj ako cenový index porovnávajúci ceny tovarov a služieb v daných krajinách. Služi na reálnejšie vyjadrenie rôznych ekonomických súvislostí, než aké poskytujú oficiálne výmenné kurzy peňažných mien daných krajín.

(2,5 %). Vo Fínsku a v Rumunsku zamestnanosť klesla. V nasledujúcich rokoch sa očakáva ďalší rast zamestnanosti, a to na Slovensku vyšší (v roku 2016 o 1,8 % a v roku 2017 o 1,5 %) ako v priemere EU28 (1,0 % v roku 2016 a 0,9 % v roku 2017). Nárast zamestnanosti v roku 2016 na Slovensku by mal byť 4. najvyšší v rámci EU28.

Deficit verejných financií podľa Eurostatu na Slovensku v roku 2015 stúpol na 3,0 % HDP (z 2,7 % v roku 2013) a bol na vyššej úrovni ako priemerný deficit EU28 (2,4 %). Jedným z dôvodov vyššieho deficitu bolo aj zvýšené čerpanie EÚ fondov v súvislosti s končiacim programovým obdobím, čo viedlo k rastu výdavkov na spolufinancovanie. Najvyšší deficit v rámci EU28 malo Grécko (7,2 %), Španielsko (5,1 %), Portugalsko a Veľká Británia (obe krajiny 4,4 %). Podľa prognózy EK by sa deficit na Slovensku mal v nasledujúcich rokoch progresívne znižovať, a to na 2,4 % HDP v roku 2016 a 1,6 % HDP v roku 2017, najmä vďaka priaznivým ekonomickým podmienkam, pokračujúcemu úsiliu v boji proti daňovým únikom a očakávaným daňovým príjmom. **Konsolidovaný dlh verejných financií** podľa Eurostatu (hrubý dlh verejnej správy) v SR v roku 2015 klesol na 52,9 % HDP (85,2 % HDP v EU28). Hodnotu nad 100 % HDP predstavoval verejný dlh v Grécku (176,9 %), v Taliansku (132,7 %), v Portugalsku (129,0 %), ale aj na Cypre (108,9 %) a v Belgicku (106,0 %).

Inteligentný a inkluzívny rast

Hlavným cieľom stratégie Európa 2020 je zvýšiť **mieru zamestnanosti** mužov a žien vo veku od 20 do 64 rokov na 75 %. SR má k tomuto európskemu cieľu prispieť zvýšením miery zamestnanosti svojich obyvateľov v danej vekovej kategórii na 72 %. Vyššia miera zamestnanosti v Európe sa má dosiahnuť najmä prostredníctvom vyššej zamestnanosti žien, starších osôb, mladých ľudí, ľudí s nízkou kvalifikáciou a legálnych migrantov. V roku 2015 sa miera zamestnanosti vo vekovej skupine od 20 do 64 rokov v priemere v EU28 medziročne zvýšila o 0,8 p. b. na úroveň 70 % (u žien sa zvýšila o 0,8 p. b. na 64,2 % a u mužov tiež o 0,8 p. b. na 75,8 %). V SR miera zamestnanosti dosiahla 67,7 % a oproti predchádzajúcemu roku sa zvýšila o 1,8 p. b. (u žien sa zvýšila o 1,7 p. b. na 60,3 % a u mužov o 1,8 p. b. na 75 %). Najvyššiu mieru zamestnanosti v rámci EU28 v roku 2015 malo Švédsko, konkrétne na úrovni 80,5 %, čím druhý rok po sebe dosiahlo svoj národný cieľ v tejto oblasti (80,0 %). Vysokú mieru zamestnanosti nad 75 % dosahovali tiež krajiny ako Nemecko (78,0 %), Veľká Británia (76,9 %), Dánsko (76,5 %), Estónsko (76,5 %) a Holandsko (76,4 %). Miera zamestnanosti bola najnižšia v Grécku, kde v roku 2015 stúpila iba na 54,9 %. K nízkej miere celkovej zamestnanosti prispieva nižšia miera ekonomickej aktivity žien a starších ľudí.

Cieľ zamestnanosti vo výške 75 % pre EU28 a 72 % pre SR vo vekovej skupine od 20 do 64 rokov do roku 2020 sa nepodarí dosiahnuť bez väčšej miery zapojenia žien. **Miera zamestnanosti žien** zaostáva za mierou zamestnanosti mužov na Slovensku (v roku 2015 o 14,7 p. b.) i v priemere v EU28 (o 11,6 p. b.). Rodové rozdiely v miere zamestnanosti v roku 2015 sa v EU28 medziročne takmer nezmenili a v SR mierne zvýšili (o 0,1 p. b.). Najnižšia miera zamestnanosti žien a zároveň vysoké rozdiely v zamestnanosti medzi mužmi a ženami sú v Grécku (46 %, 18 p. b.), v Taliansku (50,6 %, 20 p. b.) a na Malte (53,6 %, 27,8 p. b.). Vysokú mieru zamestnanosti žien nad 70 % dosahuje Švédsko (78,3 %), Nemecko (73,6 %), Dánsko (72,6 %), Estónsko (72,6 %), Litva (72,2 %), Fínsko (71,8 %), Veľká Británia (71,3 %), Holandsko (70,8 %), Lotyšsko (70,5 %) a Rakúsko (70,2 %), z toho Fínsko, Litva, Lotyšsko a Švédsko majú aj najnižšie rozdiely v miere zamestnanosti medzi mužmi a ženami (od 2,1 do 4,2 p. b.).

Na podporu zamestnanosti žien sú potrebné politiky na zosúladenie pracovného a súkromného života. Hlavným faktorom, ktorý ovplyvňuje účasť žien na pracovnom trhu, je predovšetkým prístup k službám starostlivosti o deti. Keďže ženy častejšie zabezpečujú starostlivosť o deti a rodinu ako muži, rodičovstvo a rodinné povinnosti viac ovplyvňujú ich zamestnanosť obzvlášť v podmienkach, keď je nedostatok služieb starostlivosti o deti či o iných na starostlivosť odkázaných členov rodiny alebo sú príliš drahé, a tak málo dostupné. Rozdiely v miere zamestnanosti medzi mužmi a ženami sú na Slovensku najvýraznejšie pri starostlivosti o dieťa do 6 rokov. S vekom dieťaťa sa však znižujú, pri starostlivosti o dieťa vo veku 6 – 11 rokov je rodový rozdiel v miere zamestnanosti v SR už nižší ako v priemere v EU28 a pri dieťati nad 12 rokov minimálny a výrazne pod priemerom EU28. Na vplyv materstva na zamestnanosť žien možno poukázať aj údajom o miere zamestnanosti žien

bez detí vo veku 25 – 55 rokov v SR (77,2 % v roku 2014), ktorá prevyšuje mieru zamestnanosti žien bez detí v EU28 (75,3 % v roku 2014) a je veľmi podobná miere zamestnanosti mužov v tejto vekovej kategórii bez detí (77,9 % v roku 2014). Nízka miera zamestnanosti žien s dieťaťom vo veku do 6 rokov odráža nedostatok zariadení starostlivosti o deti (najmä do 3 rokov), vysoké náklady na starostlivosť o dieťa pre ženy, ktoré sa rozhodnú pokračovať v práci a nízku mieru využívania flexibilných pracovných režimov. Európska rada odporúča Slovenskej republike uľahčiť zamestnávanie žien rozširovaním poskytovania cenovo dostupnej a kvalitnej starostlivosti o deti.

Jednou z priorit Európskej únie je zabezpečiť dostupnosť služieb starostlivosti o deti vo veku od 0 rokov do začiatku povinnej školskej dochádzky, ktoré sú cenovo prístupné a kvalitné. Barcelonský cieľ z roku 2002 zahrnutý do lisabonskej stratégie, ktorý spočíval v požiadavke *odstrániť prekážky v účasti žien na trhu práce a s prihliadnutím na dopyt a v súlade s vnútroštátnymi systémami v danej oblasti v krajinách zriadiť do roku 2010 zariadenia starostlivosti pre najmenej 90 % detí vo veku od troch rokov do začiatku povinnej školskej dochádzky a pre najmenej 33 % detí vo veku do troch rokov*, je včlenený aj do stratégie Európa 2020. Podľa údajov EU SILC 2014 v EU28 sa v roku 2014 poskytovala **formálna starostlivosť o deti** v zariadeniach o 28 % detí do 3 rokov veku. Na Slovensku je využívanie takejto starostlivosti dlhodobo veľmi nízke, ale situácia sa zlepšuje. V roku 2014 oproti roku 2013 využívanie zariadení starostlivosti o deti do troch rokov stúplo viac ako dvojnásobne (z 3 % na 7 % detí do 3 rokov). V prípade 1 % detí sa využila starostlivosť v trvaní od 1 do 29 hodín týždenne a v prípade 6 % detí do 3 rokov starostlivosť v trvaní viac ako 30 hodín týždenne. Pre deti vo veku 3 až 6 rokov sa poskytuje formálna starostlivosť na Slovensku v širšom meradle. V roku 2014 bola takáto starostlivosť poskytovaná pre 74 % detí (v priemere EU28 išlo o 83 % detí) a v prípade 60 % detí išlo o starostlivosť nad 30 hodín týždenne (v priemere v EU28 49 % detí v tomto veku, pričom pre 34 % detí sa využíva starostlivosť do 30 hodín týždenne). Poskytovanie kvalitných služieb starostlivosti a univerzálny prístup ku kvalitnému predškolskému vzdelávaniu sa objavujú nielen medzi opatreniami na zvýšenie zamestnanosti žien ale aj medzi preventívnymi opatreniami proti predčasnému ukončeniu školskej dochádzky. Predpokladá sa, že prístup k starostlivosti v rannom detstve v SR by sa mal ďalej zlepšovať, k čomu by mali pomôcť aj od roku 2016 zvýšený príspevok na starostlivosť o dieťa, zjednodušený spôsob žiadania oň a plánované posilnenie kapacít zariadení starostlivosti o deti. V roku 2015 sa v SR realizoval dôležitý národný projekt pre zvýšenie zamestnanosti a príjmovej úrovne žien Rodina a práca, ktorý bol zameraný na podporu zosúladenia rodinného a pracovného života a možnosť pracovného uplatnenia matiek s malými deťmi. Prostredníctvom projektu boli podporené pracovné miesta formou flexibilných foriem práce pre osoby na rodičovskej dovolenke alebo s deťmi pred nástupom do základnej školy. Projekt sa zameriaval aj na oblasť vytvárania vhodných prorodinných podmienok a starostlivosti o deti v rodinách zamestnaných rodičov prostredníctvom podpory tzv. kútikov dočasnej starostlivosti. MPSVR SR bude aj v novom programovom období v rámci OP Ľudské zdroje podporovať flexibilné formy práce a flexibilné formy starostlivosti o deti.

Dosiahnutie miery zamestnanosti na úrovni 75 % do roku 2020 do veľkej miery závisí aj od ďalšieho zvýšenia zamestnanosti u starších ľudí. Taktiež demografické výzvy, ktoré súvisia so starnutím populácie, vedú EÚ k potrebe spoločne zvýšiť participáciu starších ľudí na trhu práce a podpore predlžovania pracovného života. **Miera zamestnanosti u starších ľudí** (55 – 64 rokov) na Slovensku od roku 2001 nepretržite rastie, v roku 2015 medziročne narástla o 2,2 p. b. a dosiahla 47 %. Táto miera zamestnanosti rastie aj v rámci EÚ 28, kde je v priemere na vyššej úrovni (53,3 %). Rast zamestnanosti starších ľudí na Slovensku súvisí najmä so zvyšovaním veku odchodu do dôchodku, ktorý sa stále uplatňuje u žien, čo dokladuje vyšší nárast miery zamestnanosti v tejto vekovej skupine práve u žien. Miera zamestnanosti starších žien v roku 2015 medziročne stúpila až o 3,8 p. b. na 41,0 %, a u mužov o 0,5 p. b. na 53,6 %. Najvyššia miera zamestnanosti starších žien je dlhodobo vo Švédsku (74,5 %), vysokú úroveň nad 65 % dosahuje aj v Nemecku (66,2 %).

Dlhší pracovný život a zvýšenie miery zamestnanosti by mali byť podporené aj prostredníctvom lepšieho prístupu k celoživotnému vzdelávaniu. Inkluzívny rast okrem iného znamená investovanie do odbornej prípravy a zvyšovania kvalifikácie s cieľom pomôcť ľuďom všetkých vekových kategórií pripraviť sa na očakávané zmeny na pracovnom trhu. V tejto oblasti Slovensko stále zaostáva, v roku 2015 bola **miera celoživotného vzdelávania** tretia najnižšia v EU28 a oproti predchádzajúcemu roku sa nezmenila. V roku 2015 bolo do ďalšieho vzdelávania či tréningu zapojených 3,1 % ľudí vo veku 25 – 64 rokov, oproti tomu priemer EU28 predstavoval 10,7 %. Menší podiel dospelých zapojených

do celoživotného vzdelávania bol v roku 2015 iba v Bulharsku (2,0 %) a v Rumunsku (1,3 %) a rovnaký v Chorvátsku. Najvyšší podiel dospelých zapojených do celoživotného vzdelávania bol v roku 2015 v Dánsku (31,3 %), Švédsku (29,4 %) a Fínsku (25,4 %). Nízka miera celoživotného vzdelávania môže mať nepriaznivý vplyv na zamestnateľnosť najmä u nízkokvalifikovaných pracovníkov, čím oslabuje úsilie znížiť štrukturálnu nezamestnanosť.

Miera nezamestnanosti na Slovensku patrí dlhodobo k vyšším v rámci Európy, na druhej strane vývoj v posledných dvoch rokoch signalizuje pozitívne tendencie spojené so stabilným ekonomickým rastom. V roku 2015 sa situácia na trhu práce v SR výrazne zlepšovala a miera nezamestnanosti sa znížila o 1,7 p. b. na úroveň 11,5 %. Išlo o štvrtý najvýraznejší pokles miery nezamestnanosti v krajinách EU28, čo spôsobilo pozitívny posun SR v rebríčku najvyšších mier nezamestnanosti zo šiesteho na siedme miesto. V rámci EU28 sa miera nezamestnanosti znížila aj vo väčšine ostatných krajín, v priemere o 0,8 p. b. na úroveň 9,4 %. Miera nezamestnanosti vyššia ako na Slovensku bola v Grécku (24,9 %), v Španielsku (22,1 %), v Chorvátsku (16,3 %), na Cypre (15,1 %), v Portugalsku (12,6 %) a v Taliansku (11,9 %). Najnižšia miera nezamestnanosti bola v Nemecku (4,6 %). Miera nezamestnanosti v roku 2015 v SR klesla viac u mužov (o 2,5 p. b.) ako u žien (o 0,7 p. b.), pričom u žien dosiahla 12,9 % a u mužov 10,3 %. Pozitívnemu vývoju situácie napomohli aj reformy uskutočnené na trhu práce, ktoré vstúpili do platnosti v roku 2015 a realizovanie aktívnej politiky trhu práce. Podľa prognózy EK vplyvom silného ekonomického rastu sa podmienky na trhu práce na Slovensku budú naďalej vylepšovať výraznejšie ako v priemere v EU28 a miera nezamestnanosti klesne na 10,5 % v roku 2016 a v roku 2017 pod 10 %, na 9,5 %. Predpokladá sa, že podiel nezamestnaných na ekonomicky aktívnych klesne aj v priemere v EU28, a to na úroveň 8,9 % v roku 2016 a 8,6 % v roku 2017. Vďaka prognózovanému výraznejšiemu poklesu miery nezamestnanosti na Slovensku, by sa zaostávanie SR za priemerom EU28 mohlo znížiť z 2,1 p. b. v roku 2015 na 0,9 p. b. v roku 2017.

Kľúčovými pre dosiahnutie ambiciózných cieľov inteligentného a udržateľného rastu pre všetkých sú mladí ľudia a predovšetkým ich úspešný vstup na trh práce. Mladí ľudia v súčasnosti stoja pred výzvami v systémoch vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj pri vstupe na trh práce. **Miera nezamestnanosti mladých** (do 25 rokov) v EÚ vždy vykazovala vyššie hodnoty ako celková nezamestnanosť. Navyše táto skupina patrí medzi tie, ktoré boli krízou zasiahnuté najviac. V rámci EU28 podiel mladých nezamestnaných od roku 2009 neustále rástol, a to až do roku 2014. Na Slovensku sa v posledných rokoch dosiahol výraznejší pokrok a miera nezamestnanosti mladých aj vďaka úspešným opatreniam na trhu práce zameraným práve na túto skupinu už tretí rok po sebe medziročne klesala, v roku 2015 o 3,3 p. b. na úroveň 26,4 %. Rovnako ako predchádzajúci rok išlo o piaty najväčší pokles v EU28 (v priemere v EU28 pokles o 1,9 p. b. na 20,3 %). Napriek medziročnému poklesu v niektorých krajinách EU28 v roku 2015 presahovala miera nezamestnanosti mladých 40 %, a to konkrétne v Grécku (49,7 %), Španielsku (48,3 %), Chorvátsku (43 %) a v Taliansku (40,3). Najnižšiu mieru nezamestnanosti mladých v roku 2015 vykazovalo Nemecko (7,2 %), Rakúsko (10,6 %) a Dánsko (10,8 %).

Vysoká miera nezamestnanosti mladých poukazuje na ťažkosti pracovnej sily v tejto vekovej skupine uplatniť sa na trhu práce. Na druhej strane pri porovnávaní krajín treba vziať do úvahy, že veľkosť tejto pracovnej sily, t.j. ekonomicky aktívnej populácie v tomto veku sa medzi jednotlivými krajinami odlišuje, nakoľko závisí aj od počtu študujúcej mládeže. Na Slovensku študuje vysoký podiel mládeže, čoho dôsledkom je nízka **miera ekonomickej aktivity mladých do 25 rokov**. V roku 2015 predstavovala pracovná sila 31,7 % z celkovej populácie 15 – 24 ročných, a bola 7. najnižšia v rámci EU28. V priemere v EU28 je medzi mladými do 25 rokov vyšší podiel pracovnej sily (41,5 % v roku 2015). Až 92,1 % z ekonomicky neaktívnej populácie mladých do 25 rokov v roku 2015 na Slovensku bolo z dôvodu vzdelávania sa, pričom v priemere v EU28 predstavuje tento podiel 88,8 %. Po zohľadnení počtu mladých ľudí vo vzdelávacom procese, podiel **mladých ľudí pod 25 rokov, ktorí nie sú zamestnaní ani zapojení do procesu vzdelávania alebo odbornej prípravy** (tzv. NEET) v roku 2015 predstavoval na Slovensku 13,7 %, čo je menej výrazný rozdiel, oproti priemeru EU28 (12,0 %). Na základe odporúčaní Európskej rady ohľadom nezamestnanosti mladých ľudí SR vytvára schému garancií, ktorých cieľom je zaistiť pre mladých pod 25 rokov, ktorí stratili prácu alebo si nemôžu nájsť prácu po ukončení vzdelávania, rýchlu ponuku kvalitného miesta, absolventskej praxe alebo odbornej prípravy, a to do 4 mesiacov.

Ďalším hlavným cieľom EÚ v stratégii Európa 2020 je dosiahnuť, aby najmenej 40 % ľudí vo veku 30 – 34 rokov malo ukončené vysokoškolské (terciárne) alebo ekvivalentné vzdelanie. Vysokokvalifikované obyvateľstvo je kľúčové pri riešení problémov súvisiacich s demografickými zmenami a sociálnou inklúziou v Európe. Podľa EK čoraz viac pracovných miest si vyžaduje elektronické zručnosti, pritom hospodárstvo EÚ trpí nedostatkom vysokokvalifikovaných pracovníkov v informačných a komunikačných technológiách. V roku 2015 sa **miera vysokoškolsky vzdelanej populácie** vo veku 30 – 34 rokov na Slovensku medziročne zvýšila o 1,5 p. b. na 28,4 %, a to viac u žien (o 2,9 p. b. na 34,4 %) ako u mužov (o 0,3 p. b. na 22,8 %), pričom cieľom je dosiahnuť 40 % do roku 2020. V priemere v EU28 v roku 2014 bolo 38,7 % vysokoškolsky vzdelaných ľudí vo veku 30 – 34 rokov.

Využitíu potenciálu mladých ľudí a ich úspešnému prechodu na trh práce bráni opustenie školskej dochádzky s nižším ako stredoškolským vzdelaním. V EU28 odchádza zo škôl predčasne a ďalej sa nevzdeláva vysoký podiel mladých ľudí. Napriek dlhodobému poklesu, v roku 2015 bolo v EU28 11 % ľudí vo veku 18 – 24 rokov, ktorí predčasne ukončili vzdelávanie. Nedostatok kvalifikácie je hlavnou bariérou pre inklúziu, nakoľko od vzdelania závisí úspešnosť začlenenia sa na trh práce, kvalita práce, odmeňovanie ale aj úspešnosť ďalšej prípravy pre trh práce počas celého života. Pre dosiahnutie inteligentného a inkluzívneho rastu bol stanovený cieľ udržať mladých ľudí vo vzdelávacom procese a znížiť **podiel predčasne ukončujúcich vzdelávanie** aspoň na úroveň 10 %. Slovenská republika dlhodobo patrí ku krajinám v rámci EÚ s relatívne nízkym podielom osôb, ktoré predčasne ukončujú školskú dochádzku. V roku 2015 sa tento podiel medziročne zvýšil o 0,2 p. b. na úroveň 6,9 %, pričom cieľom SR je znížiť tento podiel pod 6 % do roku 2020. Osôb, ktoré predčasne zanechali školskú dochádzku bolo o niečo viac medzi mužmi (6,9 %) ako medzi ženami (6,8 %). Významnú pozornosť si vyžaduje aj predčasné ukončovanie školskej dochádzky v marginalizovaných rómskych komunitách. Európska rada v tomto kontexte odporúča Slovenskej republike posilňovať účasť rómskych detí od ranného detstva v hlavnom prúde vzdelávania.

Nízkokvalifikovaní pracovníci majú na Slovensku obzvlášť ťažkú pozíciu na trhu práce, keď miera ich nezamestnanosti je dlhodobo najvyššia a miera zamestnanosti dlhodobo najnižšia v EU28. **Miera nezamestnanosti ľudí** vo veku 25 – 64 rokov s dosiahnutým vzdelaním **na úrovni ISCED 0 – 2** (maximálne základné vzdelanie) v roku 2015 na Slovensku medziročne klesla o 4,9 p. b. na 34,4 %, stále však bola vyše dvojnásobná oproti priemeru EU28 (16,3 %). Najnižšia miera nezamestnanosti ľudí s nízkou kvalifikáciou je vo Veľkej Británii (7,3 %), na Malte (7,3 %) a v Rumunsku (7,7 %). **Miera zamestnanosti nízkokvalifikovaných ľudí** (ISCED 0 – 2) vo veku 25 – 64 rokov v SR dosiahla 34,4 %, a hoci medziročne stúpila o 1,7 p. b., je najnižšou v Európe a hlboko pod priemerom EU28 (53,2 %). Oproti SR približne dvojnásobná miera zamestnanosti nízkokvalifikovaných ľudí je v Portugalsku (64,3 %) a vo Švédsku (63,3 %).

Pozitívny vývoj na trhu práce na Slovensku v roku 2015 sa týkal aj dlhodobo nezamestnaných. **Miera dlhodobej nezamestnanosti** na Slovensku sa medziročne znížila o 1,7 p. b. a dosiahla 7,6 % (6,9 % u mužov a 8,3 % u žien). Podiel dlhodobo nezamestnaných na ekonomicky aktívnej populácii sa mierne znížil aj v priemere v EU28, a to o 0,5 p. b. na 4,5 %. Miera dlhodobej nezamestnanosti na Slovensku je jedna z najvyšších v rámci EU28, vyššia je iba v Grécku (18,2 % v roku 2015), v Španielsku (11,4 % v roku 2015) a v Chorvátsku (10,3 % v roku 2015). Najnižšia miera dlhodobej nezamestnanosti bola v roku 2015 vo Švédsku (1,5 %) a hodnoty pod 2 % mali miery dlhodobej nezamestnanosti vo Veľkej Británii (1,6 %), v Rakúsku (1,7 %), v Dánsku (1,7 %) a v Luxembursku (1,9 %). Dlhodobá nezamestnanosť pretrváva v Slovenskej ekonomike vo vysokom rozsahu dlhodobo, čo poukazuje na prítomnosť štrukturálnych nevyvážeností na trhu práce. Dlhodobá nezamestnanosť vyúsťuje do marginalizácie časti ekonomicky aktívneho obyvateľstva a súvisiacich vysokých spoločenských nákladov. Veľmi vysokú mieru dlhodobej nezamestnanosti vykazujú skupiny ľudí, ktoré dosiahli najvyššie základné vzdelanie. Európska rada preto odporúča Slovensku prijať dodatočné opatrenia na riešenie dlhodobej nezamestnanosti, konkrétne zlepšiť aktivačné opatrenia pre dlhodobo nezamestnané osoby a iné znevýhodnené skupiny vrátane individualizovaných služieb a cielenej odbornej prípravy.

Na zamestnanosť môže mať nežiaduce účinky vysoká miera daňového a odvodového zaťaženia pracovných príjmov. Tieto účinky sa môžu týkať hlavne istých skupín, najmä nízkokvalifikovaných pracovníkov alebo pracovníkov s nízkymi mzdami, nakoľko ponuka a dopyt po práci týchto skupín reagujú vo všeobecnosti citlivejšie na zmeny v tejto oblasti. Daňovo-odvodový a sociálny systém

na Slovensku vo všeobecnosti pôsobí motivačne pre prijatie zamestnania a snahy zvýšiť si pracovný príjem, čo možno konštatovať najmä na základe indikátorov pasca nezamestnanosti a pasca nízkej mzdy. Miera daňovo-odvodového zaťaženia nízkych zárobkov na Slovensku (podľa ukazovateľa daňový klin v prípade jednotlivca so mzdou na úrovni 67 % priemernej mzdy) je však vyššia ako priemer EU28. V súlade s odporúčaniami Európskej rady Slovenská republika v roku 2015 zaviedla opatrenia na zníženie odvodového zaťaženia nízkych miezd prostredníctvom zavedenia odpočítateľnej položky na zdravotné poistenie a zároveň významne zvýšila minimálnu mzdu bez zvýšenia nákladov zamestnávateľov, čím podporila motivačné faktory pre pracovníkov pracovať za minimálnu resp. nízku mzdu.

Daňový klin v prípade nízkych miezd⁷⁵ (podiel daní a odvodov zaplatených zamestnancom a zamestnávateľom na celkovej cene práce) na Slovensku sa v roku 2014 pohyboval nad priemernou úrovňou EU28 (38,7 % v SR oproti 34,9 % v EU28). V roku 2015 sa daňový klin v prípade nízkych miezd na Slovensku podľa Eurostatu ešte mierne zväčšil (o 0,1 p. b. na 38,8 %).

Indikátor pasca nezamestnanosti⁷⁶ umožňuje merať rozdiely v príjme pri prechode zo systému sociálnych dávok na trh práce. Pasca nezamestnanosti je v SR veľmi nízka, čo znamená, že sociálny a daňový systém na Slovensku motivuje nezamestnaného jednotlivca k získaniu zamestnania, a to aj nízkoplateného. V rámci EU28 si táto pasca udržiava relatívne vysokú úroveň oproti SR, v roku 2014 bola na úrovni 73,79 %. Hoci sa pasca nezamestnanosti v roku 2014 v SR medziročne mierne zvýšila (o 0,3 p. b. na 44,51 %), ostáva hlboko pod priemerom EU28. Ide o najmenšiu pascu nezamestnanosti v rámci celej Európy a znamená, že po prijatí zamestnania so mzdou na úrovni 67 % priemernej mzdy sa predtým nezamestnanému jednotlivcovi zdvihne čistý príjem až o 55,49 %. (V EU28 v priemere by sa hypoteticky jednotlivcovi v takejto situácii zdvihol príjem iba o 26,21 %).

Pasca nízkej mzdy⁷⁷ podobne ako pasca nezamestnanosti vypovedá o motivácii resp. demotivácii pracovať, v tomto prípade za vyššiu mzdu. V roku 2014 pasca nízkej mzdy u dvojice (s jedným zarábajúcim členom) s dvomi deťmi na Slovensku medziročne stúpila (o 3,8 p. b.) na úroveň 51,39 %, stále však bola pod priemerom EU28 (61,78 %). Pasca nízkej mzdy v prípade jednotlivca v roku 2014 dosiahla 26,21 %, čo bolo hlboko pod priemerom EU28 (47,3 %). Údaje o pasci nízkej mzdy za Slovensko v roku 2014 znamenajú, že pri zvýšení hrubej mzdy z 33 % na 67 % priemernej mzdy vzrastie čistý príjem u dvojice (s jedným zarábajúcim členom) s dvomi deťmi o 48,61 % a u jednotlivca až o 73,79 %. Či už v prípade jednotlivca alebo dvojice (s jedným zarábajúcim členom) s dvomi deťmi patrí pasca nízkej mzdy na Slovensku skôr k nižším v Európe.

V rámci stratégie Európa 2020 a podpory inkluzívneho rastu je stanovený ďalší hlavný cieľ, a to znížiť **počet osôb v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia** aspoň o 20 mil. (na 19,4 %). V roku 2014 v rámci EU28 bolo 122,176 mil. ľudí (24,4 %) ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením, pričom tento počet medziročne klesol, a to o 718 mil. osôb (0,2 p. b.). Cieľ je monitorovaný prostredníctvom indikátora zloženého z 3 subindikátorov t.j. ľudia v riziku chudoby a sociálneho vylúčenia boli buď žijúci v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou⁷⁸, a/alebo osoby žijúce v riziku chudoby po sociálnych transferoch⁷⁹ a/alebo závažne materiálne deprivované osoby⁸⁰. Ide o ľudí žijúcich v domácnostiach, kde nikto nepracuje alebo pracuje iba

⁷⁵ Indikátor sa vzťahuje k jednotlivcovi bez detí so mzdou na úrovni 67 % priemernej mzdy

⁷⁶ Pasca nezamestnanosti sa vzťahuje k situácii, keď čisté pracovné zárobky sú relatívne nízke vo vzťahu k dávkam poskytovaným v nezamestnanosti. Obrátene ide o % zvýšenia disponibilného príjmu, keď sa zamestnanec vráti do zamestnania po období nezamestnanosti a dostane mzdu na úrovni 67 % priemernej mzdy. Indikátor sa vzťahuje k jednotlivcovi bez detí.

⁷⁷ Pasca nízkej mzdy je meraná ako percento, o ktorý sa zníži hrubý príjem kombinovaným efektom daní z príjmu, sociálnych príspevkov a akýchkoľvek iných sociálnych dávok, ak zárobok vzrastie z úrovne z 33 % na 67 % priemernej mzdy. Obrátene hovorí o % zvýšenia čistého príjmu, ak vzrastie hrubý príjem.

⁷⁸ Ľudia žijúci v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce sú ľudia vo veku 0 – 59 žijúci v domácnostiach, kde dospeli pracujú menej ako 20 % z toho, koľko mohli potenciálne odrobiť v minulom roku (študenti sú vylúčení).

⁷⁹ Ide o osoby s ekvivalentným disponibilným príjmom pod hranicou rizika chudoby, ktorou je 60 % národného mediánu ekvivalentného príjmu (po všetkých sociálnych transferoch, ktoré sa počítajú ako súčasť príjmu). Ekvivalentný príjem je počítaný pre každého jednotlivca ako disponibilný príjem do domácnosti delený veľkosťou domácnosti, ktorá zohľadňuje nasledovné váhy pre jednotlivých členov domácnosti: 1,0 pre prvého dospelého, 0,5 pre každého ďalšieho člena staršieho ako 14 rokov a 0,3 pre dieťa mladšie ako 14 rokov.

⁸⁰ Materiálna deprivácia zahŕňa indikátory vzťahujúce sa k ekonomickej záťaži, predmetom dlhodobej spotreby, bývaniu a prostrediu obdobia. Ťažko materiálne deprivovaní ľudia majú veľmi obmedzené životné podmienky nedostatkom zdrojov a zažívajú minimálne 4 z nasledovných 9 položiek deprivácie: nemôžu si dovoliť: a) platiť načas nájom/hypotéku a účty

príležitostne a/alebo s nízkym príjmom, a/alebo si nemôžu dovoliť niektorú z nevyhnutných potrieb pre svoj život. Osoby sú počítané iba raz, hoci sa môžu nachádzať v niekoľkých subindikátoroch. Celkový počet ľudí v riziku chudoby a sociálneho vylúčenia je nižší ako suma počtov ľudí v každej z troch foriem chudoby a sociálneho vylúčenia, nakoľko niektoré osoby môžu trpieť súčasne viacerými formami.

Slovenská republika si v stratégii Európa 2020 za cieľ vytýčila, že do roku 2020 zníži celkový počet týchto osôb oproti východiskovému roku 2008 o 170 tis. (na 17,2 %). V roku 2014 počet ľudí v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia medziročne klesol o 110 tis. ľudí na 960 tis. (o 1,4 p. b. na 18,4 %), pričom viac boli ohrozené ženy (18,7 %) ako muži (18,1 %), hoci pokles bol vyšší u žien. Klesol počet ľudí v riziku chudoby (príjmovej), závažne materiálne deprivovaných, ako aj počet ľudí žijúcich v domácnosti s nízkou intenzitou práce. V roku 2014 bolo v SR 659 tis. **ľudí v riziku chudoby** (12,6 % oproti 17,2 % v EU28), 514 tis. **ľudí závažne materiálne deprivovaných** (9,9 % oproti 8,9 % v EU28) a 294 tis. osôb **žijúcich v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce** (7,1 % oproti 11,2 % v EU28). Najvyšší podiel osôb v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia sa bol v Bulharsku (40,1 %) a v Rumunsku (39,5 %) a najnižší v Českej republike (14,8 %), v Holandsku (16,5 %) a vo Švédsku (16,9 %).

Z hľadiska veku vo vyššom riziku chudoby a sociálneho vylúčenia ako ostatné vekové skupiny sa nachádzajú deti, a to vo väčšine krajín EU28 vrátane Slovenska. V roku 2014 v EU28 trpelo aspoň jednou z troch foriem chudoby a sociálneho vylúčenia 27,8 % detí mladších ako 18 rokov (23,7 % ľudí nad 18 rokov a 17,8 % nad 65 rokov). Na Slovensku to bolo 23,6 % detí do 18 rokov v riziku chudoby a sociálneho vylúčenia oproti 17,2 % ľudí nad 18 rokov a 13,4 % ľudí nad 65 rokov. Pozitívne je, že podiel detí v riziku chudoby a sociálneho vylúčenia na Slovensku sa v roku 2014 medziročne znížil o 1,1 p. b., čo bolo viac ako v prípade podielu ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením nad 18 rokov, ktorý klesol o 0,8 p. b.

Čo sa týka jednotlivých elementov, ktoré definujú riziko chudoby a sociálneho vylúčenia, najvyšší podiel ľudí s disponibilným príjmom pod hranicou rizika chudoby bol v roku 2014 v Rumunsku (25,4 %), vysoký nad 20 % bol aj v Španielsku (22,2 %), v Grécku (22,1 %), v Estónsku (21,8 %), v Bulharsku (21,8 %) a v Lotyšsku (21,2 %). Najnižší podiel ľudí s takýmto nízkym príjmom bol v Českej republike (9,7 %). Podiel ľudí v EU28, ktorí sú závažne materiálne deprivovaní, výrazne variuje od 0,7 % vo Švédsku až po 33,1 % v Bulharsku. Podiel ľudí do 59 rokov žijúcich v domácnostiach s nízkou pracovnou intenzitou je najvyšší v Írsku (21,1 %) a najnižší je v Luxembursku (6,1 %).

Tabuľka 5.1 Vývoj vybraných hlavných ukazovateľov stratégie Európa 2020

hlavné indikátory Európy 2020/rok		SR								EÚ 28							
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Miera zamestnanosti 20 - 64 ročných (cieľ EÚ = 75 %, cieľ SR = 72 %)	spolu	68,8	66,4	64,6	65	65,1	65	65,9	67,7	70,3	69	68,6	68,6	68,4	68,4	69,2	70
	ženy	60,3	58,2	57,4	57,4	57,3	57,8	58,6	60,3	62,8	62,3	62,1	62,2	62,4	62,6	63,4	64,2
	muži	77,4	74,6	71,9	72,5	72,8	72,2	73,2	75	77,8	75,7	75,1	75	74,6	74,3	75	75,8
Podiel osôb predčasne opúšťajúcich vzdelávací systém bez získania kvalifikácie (cieľ EÚ = 10 %, cieľ SR = 6 %)	spolu	6	4,9	4,7	5,1	5,3	6,4	6,7	6,9	14,7	14,2	13,9	13,4	12,7	11,9	11,2	11
	ženy	4,9	4,1	4,9	4,6	4,6	6,1	6,6	6,8	12,7	12,3	11,9	11,5	10,9	10,2	9,6	9,5
	muži	7,1	5,7	4,6	5,4	6	6,7	6,9	6,9	16,6	16,1	15,8	15,3	14,5	13,6	12,8	12,4
Miera vysokoškolsky vzdelanej populácie vo veku 30 - 34 rokov (cieľ EÚ = 40 %, cieľ SR = 40 %)	spolu	15,8	17,6	22,1	23,2	23,7	26,9	26,9	28,4	31,1	32,3	33,8	34,8	36	37,1	37,9	38,7
	ženy	17,6	19,8	26,2	27,3	28,2	31,8	31,5	34,4	34,3	35,7	37,3	38,6	40,2	41,4	42,3	43,4
	muži	14	15,5	18,2	19,4	19,4	22,3	22,5	22,8	28	29	30,3	31	31,8	32,8	33,6	34
Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením v %		20,6	19,6	20,6	20,6	20,5	19,8	18,4	:	:	:	23,8	24,3	24,7	24,6	24,4	:
- osoby žijúce v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou		5,2	5,6	7,9	7,7	7,2	7,6	7,1	:	:	:	10,2	10,4	10,5	10,9	11,2	:
- osoby žijúce v riziku chudoby po sociálnych transferoch		10,9	11	12	13	13,2	12,8	12,6	12,3*	:	:	16,5	16,8	16,8	16,7	17,2	:
- závažne materiálne deprivované osoby v %		11,8	11,1	11,4	10,6	10,5	10,2	9,9	:	:	:	8,5	8,9	9,9	9,6	8,9	8,2e

Zdroj: EUROSTAT, *ŠÚ SR

Poznámky: Údaje o chudobe sú počítané ŠÚ SR na základe EU SILC, referenčný rok pre zisťovanie príjmu je predchádzajúci rok, e – odhad, v roku 2011 v SR zmena v časovom rade pri miere nezamestnanosti 20 – 64 ročných a v roku 2014 pri podiele osôb predčasne opúšťajúcich vzdelávací systém

spojené s bývaním, b) udržať doma adekvátne teplo, c) čeliť neočakávaným výdavkom, d) jesť mäso, rybu alebo ekvivalentné jedlo každý druhý deň, e) týždennú dovolenku mimo domu, f) auto, g) práčku, h) farebný televízor, i) telefón (vrátane mobilného telefónu).

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha ku kapitole 1

Tabuľka 1	Základné ukazovatele ekonomického vývoja SR
Tabuľka 2	Indexy spotrebiteľských cien
Tabuľka 3	Výstavba a úbytok bytov

Príloha ku kapitole 2

Tabuľka 1	Miera zamestnanosti podľa veku a vzdelania v roku 2015 (priemer za rok v %)
Tabuľka 2	Odvetvová štruktúra zamestnanosti podľa SK NACE Rev. 2
Tabuľka 3	Miera nezamestnanosti podľa veku a vzdelania v roku 2015 (priemer za rok v %)
Tabuľka 4	Stav uchádzačov o zamestnanie absolventov škôl ku koncu roka 2015
Tabuľka 5	Nástroje aktívnych opatrení trhu práce Prehľad realizácie aktívnych opatrení na trhu práce
Tabuľka 6	Priemerná mesačná nominálna mzda a jej rast v rokoch 2014 a 2015 podľa krajov
Tabuľka 7	Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa veku – rok 2015
Tabuľka 8	Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa regiónov – rok 2015
Tabuľka 9	Priemerná hrubá mesačná mzda a vybrané zložky mzdy zamestnancov podľa pohlavia – rok 2015
Tabuľka 10	Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa stupňov vzdelania (plný pracovný čas) – rok 2015
Tabuľka 11	Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa hlavnej triedy SK ISCO-08 a pohlavia (plný pracovný čas) – rok 2015
Tabuľka 12	Podiely zamestnancov v pásmach priemernej hrubej mesačnej mzdy – rok 2015
Tabuľka 13	Priemerný hodinový zárobok podľa krajov v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2015
Tabuľka 14	Priemerný hodinový zárobok podľa odvetví v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2015
Tabuľka 15	Priemerný hodinový zárobok podľa veľkosti organizácie v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2015
Tabuľka 16	Priemerný hodinový zárobok podľa veku v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2015
Tabuľka 17	Priemerný hodinový zárobok podľa rodového členenia v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2015
Tabuľka 18	Mesačné náklady práce na zamestnanca v SR za rok 2014 podľa odvetví

Príloha ku kapitole 3

Tabuľka 1	Výdavky základného fondu nemocenského poistenia (ZFNP) a nemocenské dávky v roku 2015
Tabuľka 2	Počet poberateľov samostatne vyplácaných dôchodkov a v súbehu s vdovským, resp. vdoveckým dôchodkom k 31.12.2015
Tabuľka 3	Počet poberateľov dôchodku a výška sólo dôchodkovej dávky podľa pohlavia
Tabuľka 4	Rozdelenie poberateľov podľa výšky dôchodkových dávok k 31. 12. 2015
Tabuľka 5	Prehľad výdavkov na dôchodkové dávky k 31. 12. 2015
Tabuľka 6	Výdavky základného fondu úrazového poistenia (ZFÚP) v roku 2015
Tabuľka 7	Priemerná výška a počet vyplatených dávok úrazového poistenia v roku 2015
Tabuľka 8	Štátne dávky týkajúce sa úrazového poistenia
Tabuľka 9	Výdavky základného fondu garančného poistenia (ZFGP) v roku 2015

Tabuľka 10	Vyplatené dávky v nezamestnanosti, počet prípadov a priemerná výška dávky v roku 2015
Tabuľka 11	Počet poberateľov dávky v nezamestnanosti v členení podľa veku a pohlavia za rok 2015
Graf 1	Rozdelenie sporiteľov v II. pilieri podľa veku k 31. 12. 2015
Graf 2	Veková štruktúra sporiteľov v II. pilieri k 31. 12. 2015
Tabuľka 12	Vývoj počtu poberateľov resocializačného príspevku v rokoch 2014 a 2015
Tabuľka 13	Vývoj čerpania finančných prostriedkov na resocializačný príspevok za roky 2014 a 2015
Tabuľka 14	Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným v roku 2015
Tabuľka 15	Deti umiestnené na základe rozhodnutia súdu do zariadení na výkon rozhodnutia súdu /predbežné opatrenie, výchovné opatrenie, ústavná starostlivosť a ochranná výchova/
Tabuľka 16	Jednotlivé formy starostlivosti v detských domovoch
Tabuľka 17	Počty umiestnených detí a mladých dospelých v jednotlivých formách starostlivosti v detských domovoch k 31.12. za roky 2014 a 2015
Tabuľka 18	Celkový počet detí zverených do jednotlivých foriem náhradnej rodinnej starostlivosti v rokoch 2014 a 2015
Tabuľka 19	Základné štatistické údaje o činnosti RPPS za roky 2014 a 2015
Tabuľka 20	Činnosť referátov poradensko-psychologických služieb v roku 2014 a 2015
Tabuľka 21	Opatrovateľská služba poskytovaná obcami
Tabuľka 22	Prepravná služba poskytovaná obcami
Tabuľka 23	Počet zariadení sociálnych služieb a ich kapacita
Tabuľka 24	Obyvatelia zariadení sociálnych služieb
Tabuľka 25	Výdavky zariadení sociálnych služieb
Tabuľka 26	Zamestnanci zariadení sociálnych služieb (spolu) za rok 2014
Tabuľka 27	Vybrané zariadenia sociálnych služieb zriadené alebo založené obcou alebo vyšším územným celkom
Tabuľka 28	Počet občanov zaradených do poradovníka čakateľov na poskytovanie starostlivosti vo vybraných zariadeniach
Tabuľka 29	Vybrané druhy sociálnych služieb poskytované neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb
Tabuľka 30	Počet zamestnancov, objemy plátov a vybrané zložky platu v eurách za rok 2015 v zariadeniach sociálnych služieb podľa agregovaných zamestnaní.
Tabuľka 31	Hrubé výdavky na sociálnu ochranu, 2013
Tabuľka 32	Príjmy na sociálnu ochranu, 2013
Tabuľka 33	Výdavky na dôchodky a štruktúra podľa kategórií dôchodkov, 2013
Tabuľka 34	Počet poberateľov dôchodkov podľa rodu, indexy 2013/2012 a 2013/2006
Tabuľka 35	Dane a odvody platené zo sociálnych dávok, 2012
Tabuľka 36a	Projekty OP ZaSI zazmluvnené v roku 2015
Tabuľka 36b	Národné projekty OP IZ zazmluvnené v roku 2015
Tabuľka 37	Čerpanie výdavkov kapitoly 22 – MPSVR SR podľa programového rozpočtovania

Príloha ku kapitole 4

Tabuľka 1	Zoznam vybraných indikátorov sociálnej inklúzie (2013 – 2014)
-----------	---

Príloha ku kapitole 5

Tabuľka 1	Porovnanie vybraných indikátorov v kontexte stratégie Európa 2020 medzi krajinami EU28 v roku 2015 – makroekonomické prostredie
Tabuľka 2	Porovnanie vybraných indikátorov v kontexte stratégie Európa 2020 medzi krajinami EU28 v poslednom dostupnom roku – inteligentný a inkluzívny rast

PRÍLOHA KU KAPITOLE 1

Tabuľka 1 Základné ukazovatele ekonomického vývoja SR

Ukazovateľ	Merná jednotka	2011	2012	2013	2014	2015
HRUBÝ DOMÁCI PRODUKT ¹⁾						
Hrubý domáci produkt v bežných cenách	mld. €	70,4	72,4	73,8	75,6	78,1
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	104,5	102,8	102,0	102,3	103,3
Hrubý domáci produkt v s.c. ²⁾	mld. €	69,3	70,4	71,4	73,2	75,5
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	102,8	101,5	101,4	102,5	103,6
INFLÁCIA ³⁾						
Medziročná miera inflácie						
posledný mesiac obdobia	%	4,4	3,2	0,4	-0,1	-0,5
v priemere za obdobie	%	3,9	3,6	1,4	-0,1	-0,3
EKONOMICKÁ AKTIVITA PODEA VZPS ⁴⁾						
Počet pracujúcich	tis. osôb	2 315,3	2 329,0	2 329,3	2 363,0	2 424,0
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	99,9	100,6	100,0	101,4	102,6
Počet nezamestnaných	tis. osôb	364,6	377,5	386,0	358,7	314,3
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	93,7	103,5	102,3	92,9	87,6
Miera nezamestnanosti	%	13,6	14,0	14,2	13,2	11,5
ZAMESTNANOSŤ						
Priemerný počet zamestnaných osôb v hospodárstve spolu ⁵⁾	tis. osôb	2 192,5	2 191,3	2 176,1	2 204,6	2 251,6
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	101,9	99,9	99,3	101,3	102,1
PRIEMERNÁ MESAČNÁ MZDA						
zamestnanca za hospodárstvo spolu ⁶⁾						
nominálna	€	786	805	824	858	883
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	102,2	102,4	102,4	104,1	102,9
reálna – index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100 ⁷⁾	%	98,4	98,8	101,0	104,2	103,2

Zdroj: ŠÚ SR Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4.štvrtroku 2015

1) metodika ESA 2010, údaje od roku 2014 sú spresnenými štvrťročnými odhadmi

2) v stálych cenách vypočítaných reťazením objemov k referenčnému roku 2010

3) počítaná zo spotrebiteľských cien, od roku 2005 s ročnou aktualizáciou váh

4) VZPS – výberové zisťovanie pracovných síl; v priemere za obdobie; pracujúci v zmysle VZPS sú všetky osoby vo veku od 15 rokov, ktoré v sledovanom (referenčnom) týždni vykonávajú aspoň 1 hodinu prácu za mzdu, plat alebo iný druh odmeny alebo prácu za účelom dosiahnutia zisku, vrátane osôb vykonávajúcich prácu na základe dohôd, sezónnych pracovníkov, osôb na riadnej materskej dovolenke, osôb pracujúcich v zahraničí menej ako 1 rok, osôb dochádzajúcich za prácou do zahraničia a osôb platených na aktívnych prácach;

5) zo štvrťročného štatistického výkazníctva; zamestnané osoby sú zamestnanci a podnikatelia; bez žien na materskej dovolenke

6) zo štvrťročného štatistického výkazníctva; bez podnikateľských príjmov; údaje upravené o štatistický odhad nevidovaných miezd

7) index reálnej mzdy je vypočítaný ako podiel indexu nominálnej mzdy a indexu spotrebiteľských cien

Tabuľka 2 Indexy spotrebiteľských cien

Rovnaké obdobie predchádzajúceho roka = 100						
Odbory COICOP	Stále váhy v ‰	2015				
		marec	jún	september	december	rok
Úhrn za SR	1 000,00	99,7	99,9	99,5	99,5	99,7
v tom:						
Potraviny a nealkoholické nápoje	166,981	98,7	100,3	100,3	99,7	99,7
Alkoholické nápoje a tabak	49,590	101,2	100,8	101,0	99,7	100,8
Odevy a obuv	43,078	101,5	101,0	100,5	100,6	100,9
Bývanie, voda, elektrina, plyn a iné palivá	279,405	99,4	99,3	98,3	98,2	99,0
Nábytok, vybavenie domácnosti a bežná údržba domu	63,966	102,1	102,4	101,8	100,3	101,8
Zdravie	45,087	100,5	101,0	100,9	101,2	100,8
Doprava	79,360	93,6	94,6	92,7	95,2	93,8
Pošty a telekomunikácie	35,543	99,6	100,0	99,8	99,7	99,8
Rekreácia a kultúra	83,172	100,8	100,6	101,0	101,2	100,8
Vzdelávanie	17,766	103,0	102,3	101,4	101,3	102,3
Hotely, kaviarne a reštaurácie	60,829	101,5	101,5	101,8	102,3	101,7
Rozličné tovary a služby	75,225	101,8	101,0	101,0	101,1	101,3

Zdroj: ŠÚ SR Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2015

Tabuľka 3 Výstavba a úbytok bytov

Ukazovateľ	Počet bytov			Úbytok bytov	
	začatých v roku 2015	rozostavaných k 31.12.2015	dokončených v roku 2015	spolu v roku 2015	z toho asanáciou v r. 2015
Byty spolu	a) 19 640	66 268	15 471	1 292	1 158
	b) 124,0	106,8	103,2	107,0	104,4
v tom sektor:					
verejný	a) 212	2 077	354	7	7
	b) 50,9	91,4	52,1	12,7	12,7
súkromný	a) 19 428	64 191	15 117	1 285	1 151
	b) 125,0	107,4	105,7	111,4	109,2
z úhrnu bytov					
Byty v rodinných domoch	a) 11 135	42 768	9 860	,	,
	b) 116,3	106,4	98,2	,	,

Zdroj: ŠÚ SR Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2015

a) počet

b) indexy, rovnaké obdobie predchádzajúceho roka = 100

PRÍLOHA KU KAPITOLE 2

**Tabuľka 1 Miera zamestnanosti podľa veku a vzdelania v roku 2015
(priemer za rok v %)**

Ukazovateľ	Spolu	Muži	Ženy
15+ roční	52,8	60,9	45,3
15 – 64 roční	62,7	69,4	55,9
20 – 64 roční	67,7	75,0	60,3
Podľa vekových skupín			
15 – 19 roční	3,0	3,7	2,2
20 – 24 roční	39,6	48,1	30,6
25 – 29 roční	72,7	83,5	61,5
30 – 34 roční	73,0	86,5	58,8
35 – 39 roční	79,5	88,1	70,4
40 – 44 roční	83,7	86,7	80,6
45 – 49 roční	83,1	84,6	81,5
50 – 54 roční	77,9	80,3	75,6
55 – 59 roční	69,7	74,3	65,4
60 – 64 roční	22,8	30,7	15,8
65 a viac roční	2,5	4,1	1,5
Podľa vzdelania (15 – 64 roční)			
Základné	18,0	18,9	17,2
Stredné odborné (učňovské) bez maturity	65,9	71,8	57,2
Úplné stredné odborné (učňovské) s maturitou	74,8	83,0	62,3
Úplné stredné všeobecné	42,4	47,8	38,9
Úplné stredné odborné	74,6	82,7	67,1
Vyššie odborné	70,7	84,1	63,7
Vysokoškolské	76,8	84,1	71,2
Bez školského vzdelania	3,9	7,0	-

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Tabuľka 2 Odvetvová štruktúra zamestnanosti podľa SK NACE Rev. 2

	2014			2015		
	priemerný počet zamestnaných	index rastu 2014 /2013	podiel	priemerný počet zamestnaných	index rastu 2015 /2014	podiel
Hospodárstvo spolu	2 204 646	101,3	100,0%	2 251 631	102,1	100,0%
A Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	91 744	99,3	4,2%	93 618	102,0	4,2%
B,C,D,E Priemysel spolu	499 439	101,6	22,7%	508 714	101,9	22,6%
B Ťažba a dobývanie	6 935	97,6	0,3%	6 742	97,2	0,3%
C Priemyselná výroba	453 535	101,8	20,6%	463 606	102,2	20,6%
D Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	18 136	103,4	0,8%	17 765	98,0	0,8%
E Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	20 833	96,8	0,9%	20 601	98,9	0,9%
F Stavebníctvo	156 785	98,9	7,1%	155 490	99,2	6,9%
G Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	361 029	101,3	16,4%	362 363	100,4	16,1%
H Doprava a skladovanie	142 615	99,5	6,5%	145 165	101,8	6,4%
I Ubytovacie a stravovacie služby	56 676	108,4	2,6%	57 127	100,8	2,5%
J Informácie a komunikácia	61 713	108,2	2,8%	63 746	103,3	2,8%
K Finančné a poisťovacie činnosti	41 348	99,8	1,9%	42 363	102,5	1,9%
L Činnosti v oblasti nehnuteľností	22 364	101,3	1,0%	22 193	99,2	1,0%
M Odborné, vedecké a technické činnosti	92 948	96,7	4,2%	102 016	109,8	4,5%
N Administratívne a podporné služby	122 011	103,2	5,5%	136 321	111,7	6,1%
O Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	144 081	101,4	6,5%	145 613	101,1	6,5%
P Vzdelávanie	165 113	100,7	7,5%	165 437	100,2	7,3%
Q Zdravotníctvo a sociálna pomoc	147 344	103,7	6,7%	150 555	102,2	6,7%
R Umenie, zábava a rekreácia	48 618	106,0	2,2%	48 866	100,5	2,2%
S Ostatné činnosti	50 824	96,5	2,3%	52 049	102,4	2,3%

Zdroj: ŠÚ SR, štvrťročné výkazníctvo

**Tabuľka 3 Miera nezamestnanosti podľa veku a vzdelania v roku 2015
(priemer za rok v %)**

Ukazovateľ	Spolu	Muži	Ženy
Spolu	11,5	10,3	12,9
Podľa vekových skupín			
15 – 19 roční	53,2	50,0	58,1
20 – 24 roční	23,9	23,6	24,4
25 – 29 roční	12,2	11,1	13,6
30 – 34 roční	11,8	9,3	15,4
35 – 39 roční	9,5	7,9	11,4
40 – 44 roční	9,9	8,1	11,7
45 – 49 roční	9,3	8,8	9,8
50 – 54 roční	10,5	9,3	11,7
55 – 59 roční	10,0	8,9	11,2
60 – 64 roční	7,0	6,5	7,7
65 a viac roční	2,7	2,7	2,7
Podľa vzdelania			
Základné	38,5	40,6	36,3
Stredné odborné (učňovské) bez maturity	13,7	12,0	16,6
Úplné stredné odborné (učňovské) s maturitou	11,1	9,4	14,5
Úplné stredné všeobecné	11,9	10,1	13,1
Úplné stredné odborné	8,6	6,9	10,5
Vyššie odborné	4,7	2,5	6,2
Vysokoškolské	6,0	6,9	5,1
Bez školského vzdelania	-	-	-

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Tabuľka 4 Stav uchádzačov o zamestnanie absolventov škôl ku koncu roka 2015

Ukazovateľ	Počet uchádzačov o zamestnanie
Absolventi spolu	19 380
z toho	
Absolventi SOŠ s ukončeným stredným alebo nižším stredným odborným vzdelaním (stupeň vzdelania 12, 13)	3 492
Absolventi SOŠ s ukončeným úplným stredným odborným vzdelaním (stupeň vzdelania 14)	8 897
Absolventi gymnázií s ukončeným úplným stredným všeobecným vzdelaním (stupeň vzdelania 15)	1 537
Absolventi SOŠ s ukončeným vyšším odborným vzdelaním (stupeň vzdelania 16)	302
Absolventi VŠ s ukončeným vysokoškolským vzdelaním prvého stupňa (stupeň vzdelania 17)	1 102
Absolventi VŠ s ukončeným vysokoškolským vzdelaním druhého a tretieho stupňa (stupeň vzdelania 18, 19)	4 050

Zdroj: ÚPSVR

Tabuľka 5 Nástroje aktívnych opatrení trhu práce

Nástroj APTP	Rok 2014		Rok 2015	
	Počet vytvorených- obsadených PM, resp. počet zaradených UoZ/osôb, resp. počet podporených PM/UoZ/osôb	Čerpanie finančných prostriedkov (v €)	Počet vytvorených- obsadených PM, resp. počet zaradených UoZ/osôb, resp. počet podporených PM/UoZ/osôb	Čerpanie finančných prostriedkov (v €)
§ 32	5 620	67 682	3 901	44 224
§ 42*	271 645	283 537	518 061	0
§ 43	145 236	11 035	133 194	167 697
§ 46	6 659	2 497 323	1 473	662 661
§ 47	1 609	563 679	103	193 388
§ 49	2 715	6 908 844	2 656	9 759 184
§ 50	3 178	5 359 649	3 396	7 990 141
§ 50a	370	5 513 613	20	412 939
§ 50c	6	281 527	0	42 025
§ 50j	3 999	12 466 006	3 103	12 157 305
§ 50k	0	44 050	126	10 248
§ 51	9 482	4 426 804	7 398	4 480 174
§ 51a	-**	-**	3 315	4 223 827
§ 52	26 200	4 213 568	24 156	5 209 132
§ 52a	6 460	5 734 928	12 941	10 417 590
§ 53	7 059	1 590 039	5 824	1 141 046
§ 53a	38	66 193	46	66 875
§ 53b	0	0	170	47 919
§53d	570	2 672 310	1 086	5 841 780
§54	17 188	39 863 208	33 637	41 942 518
§56	994	12 640 458	545	2 929 705
§ 56a	31	169 643	29	33 050
§57	96	431 095	90	390 473
§59	770	3 220 722	831	3 255 676
§ 60	9 728	20 258 100	9 808	23 614 157
Spolu	519 653	129 284 013	765 909	135 033 734

Zdroj: ÚPSVR

* § 42 Informačné a poradenské služby – ide o AOTP zabezpečované vlastnými zamestnancami úradov PSVR, bez nárokov na finančné zdroje určené na AOTP. V roku 2014 bola v položke § 42 zaúčtovaná aktivita veľtrh práce JOB Expo, ktorá bola financovaná prostredníctvom Národného projektu č. VII -2. V roku 2015 bol veľtrh práce JOB Expo financovaný mimo nástrojov AOTP. Z uvedeného dôvodu je v tabuľke za rok 2015 vykázané nulové čerpanie v § 42.

** začal sa realizovať od 1.1.2015

Prehľad realizácie aktívnych opatrení na trhu práce

Sprostredkovanie zamestnania (§ 32)

Náhrada časti cestovných výdavkov uchádzačov o zamestnanie, ktoré súvisia s absolvovaním vstupného pohovoru alebo výberového konania u zamestnávateľa alebo s účasťou na skupinovom sprostredkovaní zamestnania, ktoré organizuje Ústredie alebo úrad PSVR na území Slovenskej republiky pre zamestnávateľa alebo pre zamestnávateľa z členského štátu Európskej únie

Úrad PSVR na účely sprostredkovania zamestnania poskytuje náhradu časti cestovných výdavkov UoZ, ktoré súvisia s absolvovaním vstupného pohovoru alebo výberového konania u zamestnávateľa **alebo s účasťou na skupinovom sprostredkovaní zamestnania, ktoré organizuje Ústredie alebo úrad PSVR** na území Slovenskej republiky pre zamestnávateľa alebo pre zamestnávateľa z členského štátu Európskej únie.

V roku 2015 bolo týmto opatrením podporených celkom 3 901 UoZ, čo bolo o 1 719 osôb menej ako v roku 2014. Vyplatených bolo 44 224 eur, čo bolo o 23 458 eur menej ako v roku 2014.

Informačné a poradenské služby (§ 42)

Významnou časťou náplne súvisiacej so sprostredkovaním zamestnania v roku 2015 bolo poskytovanie informačných a poradenských služieb pri voľbe povolania, výbere zamestnania vrátane jeho zmeny, výbere zamestnanca a adaptácii zamestnanca v novom zamestnaní UoZ, záujmom o zamestnanie, zamestnávateľom a žiakom.

Informačné a poradenské služby o požiadavkách na odborné zručnosti a praktické skúsenosti potrebné na vykonávanie pracovných činností na pracovných miestach na trhu práce podľa národnej sústavy povolaní, pre voľbu povolania a pre výber zamestnania sa žiakom môžu poskytovať v školách alebo v školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie alebo na mieste určenom úradom PSVR.

Klientom úradov PSVR boli informačné a poradenské služby poskytované individuálnou alebo skupinovú formou v informačných a poradenských strediskách, u zamestnávateľa alebo na školách.

Informačné a poradenské služby boli v roku 2015 poskytnuté 518 061 UoZ, z toho bolo 259 680 žien (50,13 %) a 258 381 mužov (49,87 %). Z celkového počtu UoZ bolo 17 580 občanov so zdravotným postihnutím (3,39 %). Z hľadiska veku najvyšší podiel (15,08 %) tvorili UoZ vo veku 20 – 24 rokov v počte 78 1290 UoZ, z hľadiska dĺžky evidencie UoZ najvyšší podiel (42,01 %) tvorili UoZ s dĺžkou evidencie nad 12 mesiacov v počte 217 656. Z hľadiska vzdelania UoZ najvyšší podiel (28,92 %) tvorili UoZ s úplným stredným odborným vzdelaním v počte 149 842 UoZ. Výrazné zvýšenie počtu UoZ, ktorým boli poskytnuté informačné a poradenské služby v roku 2015 oproti roku 2014 bolo ovplyvnené zmenou organizačnej štruktúry úradov (vznik oddelení služieb pre občana). Zvýšený dôraz sa kládol na poskytovanie služieb, ktoré boli UoZ poskytované už pri prvej návšteve úradu PSVR, pri informovaní o zaradení do evidencie UoZ, následne pri podávaní žiadosti o zaradenie do evidencie UoZ a pod., ako aj pri plánovaných návštevách UoZ resp. podľa potreby či už individuálnou alebo skupinovú formou.

V roku 2015 bolo poskytnutých celkovo 1 409 606 informačných a poradenských služieb, z toho individuálnou formou 1 097 567 (77,86 %) a skupinovú formou 312 039 (22,14 %).

Preventívno-poradenská činnosť pre základné a stredné školy – voľba povolania

Za dôležité z hľadiska zvyšovania zamestnanosti možno považovať poradenstvo pre žiakov základných a stredných škôl, realizované prostredníctvom informačných a poradenských služieb pri voľbe povolania, ktoré poskytujú úrady PSVR. *Informačné a poradenské služby pri voľbe povolania pre žiakov základných škôl* (ďalej len „ZŠ“) sú obsahovo zamerané najmä na oboznámenie žiakov s charakteristikou povolaní a s predpokladmi a požiadavkami na výkon určitého povolania prostredníctvom programovej aplikácie internetového sprievodcu trhu práce. *Informačné a poradenské služby pri voľbe povolania pre žiakov stredných škôl* (ďalej len „SŠ“) sú zamerané najmä na poskytovanie informácií o profesiách požadovaných na trhu práce, o komunikácii s potenciálnymi zamestnávateľmi, o službách poskytovaných úradmi PSVR. Informačné a poradenské služby pri voľbe povolania boli v roku 2015 poskytnuté 52 435 žiakom, z toho bolo 23 450 žiakov ZŠ (44,72 %) a 28 985 žiakov SŠ (55,28 %). Týmto žiakom bolo spolu poskytnutých 17 762 služieb

vo forme individuálneho alebo skupinového poradenstva, z toho 8 915 služieb žiakom ZŠ a 8 847 služieb žiakom SŠ. Oproti roku 2014 bol zaznamenaný nárast o 7 759 žiakov.

Pre žiakov ZŠ a SŠ boli v rámci informačných a poradenských služieb pri voľbe povolania na V. ročníku *veľtrhu práce Job Expo 2015* a XVII. ročníku medzinárodnej burzy práce European Job Days zorganizované interaktívne prednášky zamerané na poradenstvo týkajúce sa výberu vhodného povolania, resp. voľby vhodnej strednej školy a poradenstvo týkajúce sa orientácie na trhu práce. Prednášok, ktoré boli určené žiakom ZŠ sa zúčastnilo 314 žiakov z 8 škôl. Na prednáškach určených žiakom SŠ sa zúčastnilo 423 žiakov z 11 škôl.

V rámci informačných a poradenských služieb pri voľbe povolania boli v roku 2015 organizované *burzy informácií* pre žiakov ZŠ. Ich hlavným cieľom bolo najmä zvýšenie záujmu o remeselné druhy povolání a súčasne riešenie problému s ich nedostatkom na trhu práce. Zrealizovaných bolo 40 búrz informácií, ktoré zorganizovalo celkovo 37 úradov. Búrz informácií sa v roku 2015 zúčastnilo celkovo 658 ZŠ a 20 361 žiakov ZŠ. Na burzách informácií sa prezentovalo celkom 594 SŠ a 498 zamestnávateľov.

Odborné poradenské služby (§ 43)

Odborné poradenské služby môže úrad PSVR zabezpečiť pre UoZ a ZoZ. Odborné poradenské služby zamerané na ovplyvňovanie rozhodovania a správania sa UoZ, vytváranie súladu medzi osobnostnými predpokladmi UoZ a požiadavkami na vykonávanie určitého zamestnania, sociálnu a pracovnú adaptáciu UoZ

- a) zisťovaním osobnostných predpokladov, schopností UoZ a zhodnotením jeho kompetencií,
- b) vypracovaním individuálneho akčného plánu na podporu pracovného uplatnenia znevýhodneného UoZ,
- c) diagnostikovaním a rozpoznávaním prekážok vstupu na trh práce,
- d) vytvorením osobnostného profilu UoZ na určenie aktivít, opatrení a služieb potrebných na jeho začlenenie na trh práce.

Odborné poradenské služby v roku 2015 boli poskytnuté pre 133 194 klientov, z toho bolo 133 183 UoZ a 11 ZoZ. Externí dodávatelia poskytli odborné poradenské služby pre 1 897 UoZ, čo predstavuje iba 1,42 % z celkového počtu klientov. Pre zvyšok klientov (131 297), čo predstavuje 98,58 % z celkového počtu, boli odborné poradenské služby poskytnuté výlučne internými odbornými poradcami úradov. V roku 2015 bolo klientom poskytnutých celkovo 201 475 odborných poradenských služieb (medziročný nárast o 37 služieb). Vynaložené finančné prostriedky na odborné poradenské služby predstavovali v roku 2015 sumu 167 697 eur (medziročný nárast o 156 662 eur).

Z celkového počtu UoZ, ktorým boli v roku 2015 poskytnuté odborné poradenské služby bolo 71 936 žien (54,01 %) a 61 249 mužov (45,99 %). Z hľadiska dĺžky evidencie sa odborných poradenských služieb zúčastnilo najviac UoZ s dĺžkou evidencie viac než 12 mesiacov (49,53 %). Odborné poradenské služby boli poskytnuté najviac pre UoZ vo veku od 30 do 54 rokov – 64 625 UoZ, čo predstavuje 48,52 %. Z hľadiska vzdelania UoZ najvyšší podiel (33,61 %) tvorili UoZ s úplným stredným odborným vzdelaním, v počte 44 762 UoZ. Najviac znevýhodnených, ktorým boli poskytnuté odborné poradenské služby bolo UoZ, ktorí najmenej 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov pred zaradením do evidencie UoZ nemali pravidelne platené zamestnanie (88 142), za nimi nasledovali dlhodobo nezamestnaní občania (64 298) a občania starší ako 50 rokov veku (29 557).

Vzdelávanie a príprava pre trh práce uchádzača o zamestnanie (§ 46)

Úrad PSVR môže zabezpečiť UoZ vzdelávanie a prípravu pre trh práce, ak to vyžaduje jeho uplatnenie na trhu práce na základe zhodnotenia jeho schopností, pracovných skúseností, odborných zručností, dosiahnutého stupňa vzdelania a zdravotnej spôsobilosti na prácu, najmä v prípade

- a) nedostatku odborných vedomostí a odborných zručností,
- b) potreby zmeny vedomostí a odborných zručností vzhľadom na dopyt na trhu práce a straty schopnosti vykonávať pracovnú činnosť v doterajšom zamestnaní.

V priebehu roka 2015 sa vzdelávania a prípravy pre trh práce celkovo zúčastnilo 1 473 UoZ, čo je v porovnaní s rokom 2014 o 5 186 osôb menej. Vynaložená suma na vzdelávanie a prípravu pre trh

práce predstavovala 662 661 eur, čo je o 1 834 662 eur menej ako v roku 2014. Pokles bol spôsobený okrem legislatívnych zmien v zákone o službách zamestnanosti aj skutočnosťou, že rekvalifikačné kurzy sa realizujú prostredníctvom projektu RE-PAS – príspevok na rekvalifikáciu.

V roku 2015 bolo na vzdelávanie a prípravu pre trh práce, ktoré zabezpečil úrad zaradených 1 409 UoZ. Z celkového počtu zaradených UoZ bolo 787 žien a 1 063 znevýhodnených UoZ.

Ak vzdelávanie a prípravu pre trh práce nemôže pre UoZ zabezpečiť úrad, môže si UoZ požadované vzdelávanie a prípravu pre trh práce zabezpečiť z vlastnej iniciatívy, kedy úrad UoZ uhradí 100 % nákladov, maximálne však len do výšky 600 eur až po nástupe do zamestnania alebo začatia prevádzkovania alebo vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti, na základe písomnej žiadosti o úhradu finančných prostriedkov. Na vzdelávanie a prípravu pre trh práce zabezpečené z vlastnej iniciatívy UoZ boli v roku 2015 uzatvorené dohody pre 64 UoZ, z toho 28 žien a 48 znevýhodnených UoZ.

Vzdelávanie a príprava pre trh práce zamestnanca (§ 47)

Vzdelávanie a prípravu pre trh práce zamestnanca vykonáva zamestnávateľ v záujme ďalšieho pracovného uplatnenia svojich zamestnancov. Cieľom opatrenia je podpora vzdelávania zamestnancov zamestnávateľa, s cieľom zvýšiť ich vzdelanostnú úroveň, pracovný potenciál a adaptabilitu, a aj touto formou predchádzať hromadnému prepúšťaniu. Vzdelávanie sa uskutočňuje v pracovnom čase a je prekážkou v práci na strane zamestnanca; za toto obdobie patrí zamestnancovi náhrada mzdy vo výške jeho priemerného mesačného zárobku. Úrad môže poskytnúť príspevok na vzdelávanie a na prípravu pre trh práce zamestnanca najviac do výšky 70 % oprávnených nákladov na vzdelávanie a na prípravu pre trh práce zamestnancov.

V roku 2015 bol príspevok na vzdelávanie a prípravu pre trh práce zamestnanca poskytnutý 3 zamestnávateľom, ktorí vzdelávali 103 zamestnancov. Ku koncu roka 2015 bolo na tento účel vyčerpaných 193 388 eur. Pokles v čerpaní a v záujme o príspevok (o 370 290 eur, resp. o 1 506 zamestnancov) bol spôsobený najmä znížením intenzity pomoci, ktorá vyplynula z Nariadenia Komisie (EU) č. 651/2014 zo 17. júna 2014 o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné s vnútorným trhom podľa článkov 107 a 108 zmluvy.

Príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 49)

Úrad PSVR môže poskytnúť príspevok na čiastočnú úhradu nákladov, súvisiacich s prevádzkovaním samostatnej zárobkovej činnosti. Z hľadiska podpory vytvárania pracovných miest napomáha vstupu UoZ na trh práce ako podnikateľom, ktorí budú prevádzkovať živnosť podľa živnostenského zákona alebo vykonávať poľnohospodársku výrobu vrátane hospodárenia v lesoch a na vodných plochách podľa zákona o súkromnom podnikaní občanov.

V roku 2015 bolo prostredníctvom tohto príspevku podporených 2 656 UoZ, (o 59 menej ako v roku 2014). Celková čerpaná suma bola 9 759 184 eur, čo bolo o 2 850 340 eur viac ako v roku 2014. Podiel dlhodobu nezamestnaných občanov, ktorí využili príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť bol 37,27 %.

Príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného uchádzača o zamestnanie (§ 50)

Úrad PSVR môže poskytnúť príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného UoZ zamestnávateľovi, ktorý na vytvorené pracovné miesto prijme do pracovného pomeru znevýhodneného UoZ vedeného v evidencii UoZ najmenej 3 mesiace a poskytuje sa na úhradu časti celkovej ceny práce. Výška príspevku je závislá od priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v príslušnom okrese. Príspevok sa poskytuje najdlhšie počas 12 kalendárnych mesiacov a na znevýhodneného UoZ vedeného v evidencii UoZ viac ako 24 mesiacov najdlhšie počas 24 kalendárnych mesiacov, pričom pri výške príspevku sa neprihliada na právnu formu, predmet činnosti zamestnávateľa a typ znevýhodneného UoZ. Zamestnávateľ je povinný zachovať vytvorené pracovné miesto, na ktoré mu bol poskytnutý príspevok, najmenej v rozsahu zodpovedajúcom polovici dohodnutého obdobia poskytovania príspevku. Ak zamestnávateľ nesplní túto povinnosť, je povinný vrátiť úradu PSVR pomernú časť poskytnutého príspevku zodpovedajúcu obdobiu, počas ktorého nezachoval vytvorené pracovné miesto.

V roku 2015 bolo prostredníctvom tohto príspevku umiestnených 3 396 znevýhodnených UoZ (1 945 žien, 1 451 mužov) v celkovej výške finančných prostriedkov 7 990 141 eur, čo predstavuje nárast o 218 znevýhodnených UoZ, resp. o 2 630 492 eur.

Príspevok na podporu udržania v zamestnaní zamestnancov s nízkymi mzdami (§ 50a)

Od 1. mája 2013 bolo poskytovanie príspevku na podporu udržania v zamestnaní zamestnancov s nízkymi mzdami zrušené. Príspevok na podporu udržania v zamestnaní zamestnancov s nízkymi mzdami prijatých do pracovného pomeru z evidencie UoZ sa poskytoval zamestnávateľovi na úhradu odvodov do poisťných fondov na zdravotné poistenie a sociálne poistenie platených zamestnávateľom a zamestnancom. Poskytovanie príspevku bolo viazané na pracovné miesto, na ktoré zamestnávateľ prijal do pracovného pomeru UoZ vedeného v evidencii UoZ najmenej tri mesiace. Zamestnávateľovi sa príspevok poskytoval najviac počas 24 kalendárnych mesiacov.

V roku 2015 boli pracovné miesta preobsadené v celkovom počte 20 UoZ z dohôd z predchádzajúcich rokov. Celková čerpaná suma finančných prostriedkov dosiahla 412 939 eur.

Príspevok na podporu vytvárania a udržania pracovných miest v sociálnom podniku (§ 50c)

Príspevok sa poskytuje zamestnávateľovi, ktorý má priznané postavenie sociálneho podniku. Podmienkou poskytnutia príspevku je uzatvorenie pracovného pomeru na dobu určitú rozsahu najmenej polovice ustanoveného týždenného pracovného času so znevýhodneným UoZ. Od 1. mája 2013 poskytovanie príspevku na podporu vytvárania a udržania pracovných miest v sociálnom podniku bolo zrušené.

V roku 2015 neboli preobsadené žiadne pracovné miesta UoZ v sociálnych podnikoch a z dohôd uzavretých v predchádzajúcich rokoch boli čerpané finančné prostriedky vo výške 42 025 eur.

Príspevok na podporu rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti (§ 50j)

Príspevok môže úrad poskytnúť zamestnávateľovi, ktorým je obec alebo samosprávny kraj, právnická osoba, ktorej zakladateľom alebo zriaďovateľom je obec alebo samosprávny kraj a ktorý na vytvorené pracovné miesto prijme do pracovného pomeru na určitú dobu znevýhodneného UoZ vedeného v evidencii UoZ najmenej tri mesiace, ak pracovný pomer je dohodnutý najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času. Mesačná výška príspevku je 80 % z celkovej ceny práce zamestnanca, najviac 60 % z celkovej ceny práce vypočítanej z priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za prvý až tretí štvrtrok kalendárneho roka, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa príspevok poskytuje. Príspevok sa poskytuje najviac počas deviatich kalendárnych mesiacov bez možnosti jeho opakovaného poskytovania na zamestnávanie toho istého zamestnanca počas obdobia dvoch rokov bezprostredne nasledujúcich po skončení pracovného pomeru.

V roku 2015 bolo podporených 3 103 znevýhodnených UoZ, z toho 1 189 občanov starších ako 50 rokov a 2 454 dlhodobo nezamestnaných občanov (medziročný pokles o 896 znevýhodnených UoZ, z toho o 594 starších ako 50 rokov a 592 dlhodobo nezamestnaných občanov). Na príspevok na podporu miestnej a regionálnej zamestnanosti bolo v roku 2015 vyčerpaných 12 157 305 eur, čo je o 308 701 eur menej ako v roku 2014.

Príspevok na podporu udržania pracovných miest (§ 50k)

Cieľom tohto opatrenia je podpora zmiernenia dopadov smerujúcich k prepúšťaniu zamestnancov u zamestnávateľov, ktorí v súlade so Zákonníkom práce vymedzili v písomnej dohode so zástupcami zamestnancov vážne prevádzkové dôvody, pre ktoré nemôže zamestnancom pridelovať prácu, čo vytvára prekážku v práci na strane zamestnávateľa, pri ktorej patrí zamestnancovi náhrada mzdy v sume určenej dohodou najmenej 60 % jeho priemerného zárobku, pričom takúto dohodu nemožno nahradiť rozhodnutím zamestnávateľa.

Príspevok môže úrad poskytnúť zamestnávateľovi, ktorý najmenej tri mesiace pred podaním žiadosti o poskytnutie príspevku udržal pracovné miesta aj v prípade pretrvávajúcich vážnych prevádzkových dôvodov vymedzených v písomnej dohode so zástupcami zamestnancov, na základe ktorých po dohode s úradom na prechodné obdobie obmedzí svoju prevádzkovú činnosť tak, že nebude zamestnancom pridelovať prácu v rozsahu najmenej 6 % a najviac 20 % ustanoveného

týždenného pracovného času. Mesačná výška príspevku je 50 % z náhrady mzdy poskytnutej zamestnancovi, najviac 50 % z priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za prvý až tretí štvrtrok kalendárneho roka, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa príspevok poskytuje. Príspevok sa poskytuje najviac počas 12 mesiacov.

V roku 2015 úrady týmto príspevkom podporili udržanie 126 zamestnancov u 2 zamestnávateľských subjektov. Celkové čerpanie finančných prostriedkov v roku 2015 bolo vo výške 10 248 eur.

Príspevok na vykonávanie absolventskej praxe (§ 51)

Cieľom absolventskej praxe je získavanie odborných zručností a praktických skúseností u zamestnávateľa, ktoré zodpovedajú dosiahnutému stupňu vzdelania absolventa školy, ako i získavanie a prehľbovanie odborných zručností alebo praktických skúseností, ktoré rozšíria možnosti absolventov škôl pri uplatnení na trhu práce, čím sa priamo pôsobí na zvyšovanie zamestnateľnosti UoZ. Absolventska prax prispieva absolventom k hľadaniu si práce vo svojej profesii. Umožňuje im získať prvý kontakt s praxou pri získavaní potrebných zručností. Úrad môže absolventovi školy poskytnúť paušálny príspevok na vykonávanie absolventskej praxe vo výške 65 % sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu.

V roku 2015 bolo na absolventske prax zaradených 7 398 UoZ, čo bolo o 2 084 UoZ menej ako v roku 2014. V roku 2015 bol príspevok vyplatený v celkovej výške 4 480 174 eur, čo je o 53 370 eur viac ako v roku 2014.

Príspevok na podporu vytvorenia pracovného miesta v prvom pravidelne platenom zamestnaní (§ 51a)

Toto AOTP je jedným z podporných opatrení pre integráciu mladých ľudí na trhu práce v zmysle zákona č. 311/2014, ktorým sa menil a dopĺňal zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1.1.2015 ako príspevok na podporu vytvorenia pracovného miesta v prvom pravidelne platenom zamestnaní.

Cieľom príspevku je podpora vytvorenia pracovného miesta v prvom pravidelne platenom zamestnaní u zamestnávateľov, ktorí vytvoria pracovné miesto pre UoZ mladších ako 25 rokov veku, ktorí sú v evidencii UoZ najmenej 3 mesiace alebo pre UoZ, ktorí sú mladších ako 29 rokov veku, ktorí sú vedení v evidencii UoZ najmenej 6 mesiacov a ktorí pred prijatím do pracovného pomeru nemali pravidelne platené zamestnanie, ak je pracovný pomer dohodnutý v rozsahu najmenej polovice ustanoveného týždenného pracovného času.

V roku 2015 bolo podporených 3 315 UoZ, na ktorých bol čerpaný príspevok v celkovej výške 4 223 827 eur.

Príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj (§ 52)

Aktivačná činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj je podpora udržiavania pracovných návykov dlhodobo nezamestnaného občana, ktorý je poberateľom dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi. Menšie služby pre obec alebo samosprávny kraj dlhodobo nezamestnaný občan vykonáva nepretržite najviac počas šiestich kalendárnych mesiacov v rozsahu najviac 20 hodín týždenne okrem týždňa, v ktorom sa aktivačná činnosť začala, s možnosťou jej opakovaného vykonávania najviac počas ďalších dvanástich kalendárnych mesiacov. Úrad PSVR poskytuje obci alebo samosprávnemu kraju príspevok, ktorý možno použiť na úhradu časti nákladov na osobné ochranné pracovné prostriedky, úrazové poistenie dlhodobo nezamestnaných občanov, časti nákladov na pracovné náradie a časti ďalších nákladov, ktoré súvisia s vykonávaním menších obecných služieb pre obec a na úhradu časti celkovej ceny práce zamestnanca, ktorý organizuje aktivačnú činnosť.

V roku 2015 bolo na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj umiestnených 24 156 UoZ, čo bolo o 2 044 UoZ menej ako v roku 2014. Výška čerpaných finančných prostriedkov bola 5 209 132 eur, čo bolo o 995 564 eur viac ako v roku 2014.

Príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby (§ 52a)

Dobrovoľnícka služba je forma aktivácie UoZ vykonávaním dobrovoľníckej činnosti, ktorej cieľom je získanie praktických skúseností pre potreby trhu práce. Počas vykonávania dobrovoľníckej služby úrad PSVR poskytuje UoZ paušálny príspevok vo výške sumy životného minima poskytovaného jednej plnoletej fyzickej osobe na úhradu nevyhnutných výdavkov na stravovanie, ubytovanie a výdavkov na cestovné z miesta jeho trvalého pobytu alebo prechodného pobytu do miesta vykonávania dobrovoľníckej služby.

V roku 2015 bolo na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby zaradených 12 941 UoZ, čo je v porovnaní s rokom 2014 viac o 6 481 UoZ. Celkový príspevok bol čerpaný vo výške 10 417 590 eur, čo bolo o 4 682 662 eur viac ako v roku 2014. V roku 2015 sa v porovnaní s rokom 2014 príspevok poskytoval vo zvýšenej miere obciam a vyšším územným celkom.

Príspevok na dochádzku za prácou (§ 53)

Príspevok sa poskytuje mesačne na úhradu časti cestovných výdavkov na dochádzku z miesta trvalého pobytu alebo z miesta prechodného pobytu zamestnanca do miesta výkonu zamestnania uvedeného v pracovnej zmluve a späť UoZ vedenému v evidencii UoZ viac ako tri mesiace, ktorý bol z tejto evidencie vyradený z dôvodu nástupu do zamestnania. Príspevok sa poskytuje najviac 6 mesiacov od nástupu do zamestnania a možno ho opätovne poskytnúť po uplynutí dvoch rokov od ukončenia obdobia jeho poskytovania. V prípade zhody miesta pobytu občana s miestom výkonu zamestnania uvedeného v pracovnej zmluve sa príspevok neposkytuje.

V roku 2015 poberalo príspevok 5 824 osôb, čo je o 1 235 menej ako v predchádzajúcom roku. Celková suma poskytnutých príspevkov bola vo výške 1 141 046 eur, čo je o 448 993 eur menej ako v roku 2014.

Príspevok na presťahovanie za prácou (§ 53a)

Príspevok na presťahovanie za prácou sa poskytuje UoZ ako náhrada časti preukázaných výdavkov súvisiacich s jeho presťahovaním z miesta jeho trvalého pobytu do nového trvalého pobytu na území Slovenskej republiky v súvislosti so získaním zamestnania. Nárok na príspevok má občan, ktorý bol vedený v evidencii UoZ najmenej tri mesiace a pokiaľ miesto jeho nového trvalého pobytu na území Slovenskej republiky je vzdialené od miesta pôvodného trvalého pobytu najmenej 50 km.

V roku 2015 bol príspevok poskytnutý 46 osobám čo je o 8 osôb viac ako v predchádzajúcom roku. Celková suma poskytnutých príspevkov bola 66 875 eur, čo je o 682 eur viac ako v roku 2014.

Príspevok na dopravu do zamestnania (§ 53b)

Príspevok na dopravu do zamestnania, môže úrad PSVR poskytnúť zamestnávateľovi na základe uzatvorenej písomnej dohody, ak zamestnávateľ zabezpečuje každodenne dopravu zamestnancov do zamestnania a späť z dôvodu, že hromadnými dopravnými prostriedkami nie je doprava preukázateľne vykonávaná vôbec alebo v rozsahu zodpovedajúcom potrebám zamestnávateľa.

V roku 2015 bol príspevok poskytnutý na dopravu do zamestnania 170 zamestnancov u jedného zamestnávateľa v Žilinskom kraji. Na príspevok bolo čerpaných 47 919 eur.

Príspevok na vytvorenie nového pracovného miesta (§ 53d)

Investičná pomoc formou príspevku na vytvorenie nového pracovného miesta je poskytovaná zo štátneho rozpočtu na základe schválenia vládou Slovenskej republiky, vydania rozhodnutia Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky o schválení investičnej pomoci a uzatvorenia zmluvy prijímateľa investičnej pomoci s Ústredím. Prijímatelia investičnej pomoci sú povinní zachovať počet vytvorených nových pracovných miest a obsadenie týchto miest zamestnancami najmenej päť rokov odo dňa prvého obsadenia pracovného miesta. Mzdové náklady sú prijímateľom pomoci refundované po prvom a druhom roku udržania miesta podľa oprávnených mzdových nákladov.

V roku 2015 boli poskytnuté príspevky na vytvorenie nových pracovných miest prijímateľom investičnej pomoci v celkovom objeme 5 841 780 eur na 756 pracovných miest udržaných jeden rok a 330 pracovných miest udržaných dva roky, pričom investičná pomoc bola poskytnutá 9 investorom (1 investičnému zámeru v Banskobystrickom samosprávnom kraji, 2 investičným zámerom

v Prešovskom samosprávnom kraji a 6 investičným zámerom v Košickom samosprávnom kraji). Zo strany Ústredia bola poskytnutá investičná pomoc vo forme príspevku na vytvorenie nového pracovného miesta 4 stredným podnikom v celkovej výške 0,68 mil. eur a 5 veľkým podnikom v celkovej výške 5,16 mil. eur. Podiel poskytnutej investičnej pomoci na celkovej štátnej pomoci poskytnutej Ústredím PSVR v roku 2015 predstavoval 52,52 %.

Z celkovej poskytnutej regionálnej investičnej pomoci investorom bola v roku 2014 poskytnutá investičná pomoc vo forme príspevku na pracovné miesta vo výške 2 672 310 eur na 451 pracovných miest udržaných jeden rok a 119 pracovných miest udržaných dva roky.

V porovnaní rokov 2014 a 2015 sa poskytnutá investičná pomoc vo forme príspevku na vytvorenie nového pracovného miesta v roku 2015 zvýšila o 3 169 470 eur, čo predstavuje nárast o 118,60 %. Dôvodom takéhoto vysokého nárastu bolo začatie čerpania investičnej pomoci investormi, ktorí v roku 2014 podpísali samostatné zmluvy s Ústredím PSVR a príspevok začali čerpať v roku 2015.

Realizácia projektov a programov (§ 54)

Za AOTP sú považované

- národné projekty, ktoré schvaľuje MPSVR SR a realizuje Ústredie alebo úrad PSVR,
- projekty na zlepšenie postavenia UoZ na trhu práce, ktoré schvaľuje MPSVR SR a realizuje Ústredie,
- projekty na zlepšenie postavenia UoZ na trhu práce, ktoré schvaľuje Ústredie a realizuje úrad PSVR,
- projekty na zlepšenie postavenia UoZ na trhu práce, ktoré schvaľuje MPSVR SR alebo Ústredie a realizuje úrad PSVR alebo právnická osoba alebo fyzická osoba,
- pilotné projekty na overenie nových AOTP, ktoré schvaľuje MPSVR SR a realizuje Ústredie,
- pilotné projekty alebo pilotné programy na podporu rozvoja regionálnej alebo miestnej zamestnanosti, ktoré schvaľuje Ústredie a realizuje úrad PSVR.

Projekty a programy sú financované zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu a spolufinancované zo štátneho rozpočtu alebo sú financované zo štátneho rozpočtu alebo iných zdrojov. V rámci tohto opatrenia bolo v roku 2015 prostredníctvom projektov podporených 33 637 osôb v celkovej výške 41 942 518 eur, čo predstavuje medziročný nárast o 16 449 osôb a 2 079 310 eur.

Realizované boli národné projekty, cieľom ktorých bola podpora vytvárania pracovných miest pre mladých nezamestnaných do 29 rokov vrátane, ktoré v danom roku už prakticky skončili a išlo už len o vyplácanie príspevku resp. preobsadzovanie niektorých miest.

- NP XX „Podpora zamestnávania nezamestnaných v samospráve“ v rámci ktorého v roku 2015 zaradených na vytvorené pracovné miesta 14 UoZ
- NP XXI „Podpora vytvárania pracovných miest“ v rámci ktorého bolo v roku 2015 zaradených na vytvorené pracovné miesta 258 UoZ.
- NP XXI/A „Podpora vytvárania pracovných miest – 2“ s počtom zaradených 268 UoZ.
- NP XXI/B „Podpora vytvárania pracovných miest – 3“ s počtom umiestnených 201 UoZ.
- NP XXXVII „Podpora vytvárania pracovných miest pre UoZ do 29 rokov v BSK“ cieľom ktorého bola taktiež podpora vytvárania pracovných miest pre mladých nezamestnaných avšak v rámci BSK a na ktorý bolo zaradených 32 UoZ.

Taktiež bol realizovaný národný projekt NP XXXIV - 2 „Podpora rozvoja regionálnej zamestnanosti bez BSK“, ktorý bol zameraný na znižovanie dlhodobej nezamestnanosti. Oprávnenou cieľovou skupinou boli UoZ a znevýhodnení UoZ, vedení v evidencii UoZ najmenej 3 mesiace. V roku 2015 bolo prostredníctvom tohto AOTP podporených 904 UoZ.

Národný projekt „Podpora zamestnávania UoZ“ sa realizoval od 1. januára 2015 do 30. novembra 2015 prostredníctvom dvoch aktivít ako aktívne opatrenie na trhu práce podľa § 51a a § 54 zákona o službách zamestnanosti vo všetkých krajoch Slovenska okrem Bratislavského samosprávneho kraja. Prostredníctvom aktivity č. 1 tohto opatrenia bolo podporených 745 UoZ. Prostredníctvom aktivity č. 2 tohto opatrenia bolo podporených 8 189 UoZ.

Národný projekt „Zapojenie nezamestnaných do obnovy kultúrneho dedičstva - 3“ podporoval vytváranie krátkodobých pracovných miest pre UoZ a znevýhodnených UoZ. Do projektu obnovy kultúrneho dedičstva sa v roku 2015 zapojilo 43 subjektov (obcí, občianskych združení, nadácií a právnických osôb) v rámci pôsobnosti 22 úradov PSVR. Do projektu sa mohli zapojiť len subjekty, ktorým bola schválená dotácia z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v rámci výzvy programu Obnovme si svoj dom, podprogram 1.4 „Obnova a konzervácia torzálnej architektúry“. Do obnovy kultúrnych pamiatok bolo v roku 2015 zapojených 645 UoZ a znevýhodnených UoZ, z toho 164 (25,4%) UoZ vo veku 50 rokov a viac. Zapojení UoZ získali pracovné návyky a skúsenosti z oblasti historického murárstva, kováčstva, tesárstva a archeológie. V rámci tohto národného projektu bolo vyčerpaných 2 550 625 eur.

Národný projekt „Šanca na zamestnanie“ je realizovaný od 25. septembra 2015 vo všetkých krajoch Slovenska bez Bratislavského samosprávneho kraja. Cieľovou skupinou sú znevýhodnení UoZ s osobitným zreteľom na dlhodobo nezamestnaných UoZ. Finančný príspevok sa poskytuje zamestnávateľovi, ak vytvoril pracovné miesto z niektorej z vymedzených oblastí verejného zamestnávania na dobu najmenej 3 mesiace. Pracovný pomer môže byť dohodnutý na obdobie 3 až 9 mesiacov, prípadne na dobu neurčitú. Finančný príspevok sa poskytne zamestnávateľovi najmenej počas 3 a najviac počas 9 kalendárnych mesiacov. Od začiatku realizácie tohto opatrenia bolo na tento nástroj umiestnených 3 196 ZUoZ.

Národný projekt „Praxou k zamestnaniu“ je realizovaný od 7. septembra 2015 vo všetkých samosprávnych krajoch Slovenska okrem Bratislavského samosprávneho kraja. Projekt je zameraný na podporu vytvárania pracovných miest pre mladých nezamestnaných a ich zamestnanosti formou mentorovaného zapracovania a praxe a je zároveň jedným z podporných opatrení pre integráciu mladých ľudí na trh práce. Cieľovou skupinou sú UoZ do 25 rokov vedení v evidencii UoZ minimálne 3 mesiace, ktorí nie sú zamestnaní, nepokračujú v procese vzdelávania, ani sa nezúčastňujú na odbornej príprave (not in employment, education or training – tzv. NEET) a NEET do 29 rokov, vedení v evidencii UoZ minimálne 6 mesiacov. Mentorované zapracovanie trvá prvých 3 - 6 mesiacov pracovného pomeru pod vedením mentora a po ukončení mentorovaného zapracovania bude prax, ktorá bude závisieť od dĺžky trvania mentorovaného zapracovania. Finančný príspevok sa poskytne zamestnávateľovi, ktorý prijme do pracovného pomeru takéhoto UoZ na polovičný pracovný úväzok na dobu minimálne 9 mesiacov, resp. na dobu neurčitú, pričom finančné príspevky sú poskytované mesačne počas 9 mesiacov. Prostredníctvom tohto opatrenia bolo od začiatku jeho realizácie zaradených 261 UoZ.

V októbri 2015 sa začal v Bratislavskom samosprávnom kraji realizovať projekt „Praxou k zamestnaniu v BSK“. Tento projekt je financovaný výlučne zo zdrojov štátneho rozpočtu.

V decembri 2015 sa začali v rámci Operačného programu Ľudské zdroje implementovať ďalšie národné projekty, a to:

Národný projekt „Absolventská prax štartuje zamestnanie“

Cieľom je zvýšenie zamestnanosti a zamestnateľnosti mladých ľudí na trhu práce a začleňovanie mladých ľudí, najmä tých bez zamestnania, vzdelania, alebo odbornej prípravy a možnosti následného vytvorenia pracovného miesta pre mladého človeka u zamestnávateľa, u ktorého vykonával absolventskú prax. Cieľovou skupinou sú NEET do 29 rokov, ktorí v čase vstupu do projektu spĺňajú definíciu absolventa školy v zmysle zákona o službách zamestnanosti: občania mladší ako 26 rokov veku, ktorí ukončili príslušným stupňom vzdelania sústavnú prípravu na povolanie v dennej forme štúdia pred menej ako dvomi rokmi a od jej ukončenia nemali pravidelne platené zamestnanie a sú vedení v evidencii UoZ na úradoch v oprávnenom území projektu. Projekt sa realizuje prostredníctvom dvoch hlavných aktivít ako aktívne opatrenie na trhu práce podľa § 51 a § 54 zákona o službách zamestnanosti.

Národný projekt „Úspešne na trhu práce“

Cieľom projektu je zlepšenie postavenia mladých ľudí do 29 rokov veku na trhu práce, zvýšenie ich zamestnateľnosti a zamestnanosti. Cieľovou skupinou sú NEET do 25 rokov vedení v evidencii UoZ minimálne 3 mesiace a NEET do 29 rokov vedení v evidencii UoZ minimálne 6 mesiacov, s dôrazom na dlhodobo nezamestnaných (v zmysle Záruky pre mladých ľudí v Slovenskej republike).

Projekt sa realizuje od decembra 2015 prostredníctvom dvoch hlavných aktivít ako aktívne opatrenie na trhu práce podľa § 51a a § 54 zákona o službách zamestnanosti.

Národný projekt „Cesta z kruhu nezamestnanosti“

Cieľom je podpora zamestnanosti a znižovanie nezamestnanosti dlhodobo nezamestnaných UoZ prostredníctvom získania a prehľbovania pracovných zručností. Oprávnenou cieľovou skupinou sú znevýhodnení UoZ podľa § 8 ods. 1) písm. c) zákona o službách zamestnanosti. Hlavnou aktivitou národného projektu je poskytovanie finančného príspevku zamestnávateľovi, ktorý na vytvorené pracovné miesto prijme do pracovného pomeru UoZ z oprávnenej cieľovej skupiny na plný alebo polovičný úväzok na dobu minimálne 15 mesiacov, resp. na neurčitý čas, pričom finančné príspevky sa poskytujú zamestnávateľovi mesačne najviac počas 12 mesiacov, alebo najviac počas 15 mesiacov, v závislosti od doby evidencie prijatého UoZ.

Národný projekt „Chceme byť aktívni na trhu práce“

Cieľom je zlepšenie postavenia znevýhodnených UoZ podľa § 8 ods. 1 písm. b) zákona o službách zamestnanosti – občanov starších ako 50 rokov veku (ďalej len „UoZ vo veku 50+“), zvýšenie ich zamestnateľnosti a zamestnanosti prostredníctvom poskytovania finančných príspevkov na podporu vytvorenia pracovného miesta v menej rozvinutých regiónoch. Cieľovou skupinou sú znevýhodnení UoZ podľa § 8 ods. 1) písm. b) zákona o službách zamestnanosti. Hlavnou aktivitou je poskytovanie finančného príspevku (úhrada časti preddavku na poistné na povinné verejné zdravotné poistenie, poistného na sociálne poistenie a povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, platených zamestnávateľom, najviac vo výške 453,52 eura pre rok 2016) na podporu vytvorenia pracovného miesta pre znevýhodneného UoZ vo veku 50+ podľa § 54 zákona o službách zamestnanosti. Finančný príspevok sa poskytne zamestnávateľovi, ktorý na vytvorené pracovné miesto prijme do pracovného pomeru znevýhodneného UoZ vo veku 50+, ak je pracovný pomer dohodnutý na dobu najmenej 12 mesiacov. Finančný príspevok sa poskytuje najviac počas 12 mesiacov. Zamestnávateľ je povinný zachovať toto vytvorené pracovné miesto najmenej počas týchto 12 mesiacov.

Okrem Národných projektov boli v rámci § 54 v roku 2015 realizované aj regionálne a pilotné projekty vypracované úradmi a schválené Hodnotiacou komisiou na posudzovanie, hodnotenie a odporúčanie schvaľovania predložených projektov a programov v rámci aktívnych opatrení na trhu práce podľa § 54. Podporených bolo celkom 20 projektov s predpokladaným počtom 1 970 zaradených osôb. Výška schválených finančných prostriedkov bola 7 210 705,10 eura, ich čerpanie sa premietne aj do roku 2016 a 2017. V priebehu roka 2015 bolo prostredníctvom takýchto projektov zaradených na trh práce celkom 2 725 osôb (tento údaj obsahuje aj počet zaradených osôb z projektov schválených ešte koncom roka 2014).

Príspevok na rekvalifikáciu (§ 54 ods. 1 písm. d) - RE-PAS – rekvalifikácia ako príležitosť k spolupráci UoZ, úradov a vzdelávacích inštitúcií, je určený pre všetkých UoZ, vrátane znevýhodnených na trhu práce, ktorí majú problém pracovne sa uplatniť a potrebujú flexibilne reagovať na požiadavky trhu práce. UoZ, ktorý má problém uplatniť sa na trhu práce, si môže zvoliť druh pracovnej činnosti, na ktorú sa chce rekvalifikovať a poskytovateľa rekvalifikácie, ktorý má požadovanú rekvalifikáciu zrealizovať. Rekvalifikácia je príprava UoZ na uplatnenie sa na trhu práce s cieľom nadobudnutia teoretických a praktických vedomostí, schopností a zručností vo vybranom vzdelávacom kurze. Rekvalifikácia umožňuje UoZ:

- rozšíriť alebo úplne zmeniť svoje profesijné zameranie prostredníctvom absolvovania rekvalifikácie,
- zvoliť si rekvalifikáciu a poskytovateľa rekvalifikácie podľa vlastného výberu,
- požiadať úrad o poskytnutie príspevku na rekvalifikáciu, to znamená o kurzovné za rekvalifikáciu v plnej výške.

Úrad uhrádza UoZ príspevok na rekvalifikáciu vo výške 100 % nákladov na rekvalifikáciu (kurzovné), maximálne však len do výšky uvedenej v dohode o poskytnutí príspevku na rekvalifikáciu, ktorú uzatvorí UoZ a úrad. V roku 2015 bolo zaradených na rekvalifikáciu 16 944 UoZ. Z celkového počtu UoZ bolo 6 390 mužov (37,71 %) a 10 554 žien (62,29 %). Z hľadiska veku najvyšší podiel, tvorili UoZ vo veku od 29 do 50 rokov (51,98 %) v počte 8 808 UoZ. Z hľadiska vzdelania UoZ najvyšší podiel (37,19 %) tvorili UoZ s úplným stredným odborným vzdelaním - 6 302 UoZ. Z celkového

počtu 13 363 znevýhodnených UoZ (78,86 %) bolo najviac tých, ktorí najmenej 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov pred zaradením do evidencie UoZ nemali pravidelne platené zamestnanie, v počte 9 836 UoZ. Vynaložené finančné prostriedky na rekvalifikáciu predstavovali 6 777 313 eur.

Príspevok na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska (§ 56)

Úrad PSVR môže poskytnúť príspevok zamestnávateľovi, ktorý na zriadené pracovné miesto v chránenej dielni (CHD) alebo na chránenom pracovisku (CHP) prijme do pracovného pomeru UoZ, ktorý je občanom so zdravotným postihnutím (OZP), vedeného v evidencii UoZ najmenej 1 mesiac. Príspevok sa poskytuje na úhradu časti nákladov na zriadenie pracovného miesta pre OZP v CHD alebo na CHP. Výška príspevku je závislá od priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v príslušnom okrese, pričom je stanovená maximálna výška príspevku. Príspevok sa poskytuje po doručení dokladov o vynaložených nákladoch, pričom dĺžka zachovania zriadeného pracovného miesta je najmenej dva roky.

V roku 2015 bolo týmto opatrením podporených 545 pracovných miest a vynaložených 2 929 705 eur, čo je v porovnaní s rokom 2014 pokles o 449 pracovných miest a o 9 710 753 eur. Pokles súvisí so skutočnosťou, že v roku 2014 sa pri financovaní pracovných miest postupovalo v zmysle dohôd uzavretých pred novelou zákona o službách zamestnanosti, ktorou sa okrem iného zmenili aj podmienky poskytovania príspevku a to iba na úhradu časti nákladov na zriadenie pracovného miesta pre občana so zdravotným postihnutím v CHD alebo na CHP bez možnosti úhrady časti mzdy a povinných príspevkov do poisťovních fondov.

Príspevok na udržanie občana so zdravotným postihnutím v zamestnaní (§ 56a)

Úrad PSVR môže poskytnúť príspevok na udržanie OZP v zamestnaní zamestnávateľovi, ktorý zamestnáva viac ako 25 % občanov so zdravotným postihnutím z priemerného evidenčného počtu zamestnancov a ktorý nemá priznané postavenie CHD alebo CHP. Príspevok sa poskytuje na OZP, ak pracovný pomer je dohodnutý najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času a poskytuje sa zamestnávateľovi na úhradu preddavku na poistné na povinné verejné zdravotné poistenie, poistného na sociálne poistenie a povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie platených zamestnávateľom mesačne zo mzdy zamestnanca najviac vo výške preddavkov platených zamestnávateľom vypočítaných zo 60 % priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za prvý až tretí štvrtrok kalendárneho roka, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa príspevok poskytuje. Príspevok sa poskytuje štvrťročne na základe dokladov preukazujúcich úhrady.

V roku 2015 bolo prostredníctvom tohto opatrenia podporených 29 OZP, čo je o 2 osoby menej ako v roku 2014. Celková výška poskytnutého príspevku bola 33 050 eur, čo je o 136 593 eur menej ako v roku 2014. Pokles v čerpaní finančných prostriedkov ovplyvnila novela zákona o službách zamestnanosti v roku 2013, ktorou sa zmenil spôsob výpočtu výšky príspevku.

Príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 57)

Úrad PSVR môže poskytnúť príspevok OZP na samostatnú zárobkovú činnosť na čiastočnú úhradu nákladov súvisiacich s prevádzkovaním samostatnej zárobkovej činnosti UoZ, ktorý je OZP vedeným v evidencii UoZ najmenej tri mesiace a ktorý bude samostatne zárobkovo činnou osobou prevádzkujúcou samostatnú zárobkovú činnosť na CHP. UoZ, ktorému bol poskytnutý príspevok, je povinný samostatnú zárobkovú činnosť prevádzkovať na CHP nepretržite najmenej dva roky. Výška príspevku je závislá od priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v príslušnom okrese.

Prostredníctvom tohto opatrenia bolo v roku 2015 podporené vytvorenie 90 pracovných miest na samozamestnanie OZP (o 6 pracovných miest menej ako v roku 2014). Celkovo bol príspevok čerpaný vo výške 390 473 eur, čo je v porovnaní s rokom 2014 pokles o 40 622 eur.

Príspevok na činnosť pracovného asistenta (§ 59)

Cieľom tohto opatrenia je vytvárať podmienky pre výkon zamestnania OZP, ak potreba pracovného asistenta vyplýva z druhu zdravotného postihnutia a z vykonávanej pracovnej činnosti OZP. Úrad PSVR poskytne príspevok zamestnávateľovi, ktorý zamestnáva OZP, alebo samostatne

zárobkovo činnnej osobe, ktorá je OZP, ak z druhu zdravotného postihnutia a z vykonávanej pracovnej činnosti zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnnej osoby vyplýva potreba pracovného asistenta.

Úrady v roku 2015 podporili 831 pracovných miest pre pracovného asistenta, čo bolo o 61 viac ako v roku 2014. Celková suma čerpaných finančných prostriedkov bola vo výške 3 255 676 eur, čo je o 34 954 eur viac ako v roku 2014.

Príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov (§ 60)

Príspevok na úhradu prevádzkových nákladov CHD alebo CHP a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov sa poskytuje právnickej osobe alebo fyzickej osobe, pričom výška príspevku je závislá od priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v príslušnom okrese.

V roku 2015 bolo prostredníctvom tohto opatrenia podporených 9 808 pracovných miest, čo v porovnaní s rokom 2014 predstavuje nárast o 80 pracovných miest. Celková suma na úhradu nákladov predstavovala 23 614 157 eur čo je o 3 356 057 eur viac ako v roku 2014.

Tabuľka 6 Priemerná mesačná nominálna mzda a jej rast v rokoch 2014 a 2015 podľa krajov

	2014		2015	
	priemerná výška v €	index 2014/2013	priemerná výška v €	index 2015/2014
Bratislavský kraj	1 107	105,5	1 122	101,4
Trnavský kraj	772	103,6	799	103,5
Trenčiansky kraj	779	103,9	812	104,2
Nitriansky kraj	705	103,7	736	104,4
Žilinský kraj	750	102,5	786	104,8
Banskobystrický kraj	730	103,4	751	102,9
Prešovský kraj	657	103,3	683	104,0
Košický kraj	775	102,2	803	103,6
Slovenská republika	858	104,1	883	102,9

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka 7 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa veku – rok 2015

v €

Veková skupina	Podnikateľská sféra	Nepodnikateľská sféra
Spolu	1 026	863
do 20 rokov	589	477
20 – 24 rokov	693	608
25 – 29 rokov	905	769
30 – 34 rokov	1 092	860
35 – 39 rokov	1 155	866
40 – 44 rokov	1 114	881
45 – 49 rokov	1 034	880
50 – 54 rokov	1 005	866
55 – 59 rokov	976	854
60 a viac rokov	1 042	923

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2015

Tabuľka 8 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa regiónov – rok 2015

v €

Región	Podnikateľská sféra	Nepodnikateľská sféra
Spolu	1 026	863
Bratislavský	1 390	1 004
Trnavský	956	836
Trenčiansky	919	824
Nitriansky	863	813
Žilinský	934	846
Banskobystrický	866	825
Prešovský	777	814
Košický	976	844

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2015

Tabuľka 9 Priemerná hrubá mesačná mzda a vybrané zložky mzdy zamestnancov podľa pohlavia – rok 2015

v €

POHLAVIE / ZLOŽKY MZDY		PRIEMERNÁ MESAČNÁ HRUBÁ MZDA	V TOM ZLOŽKY PRIEMERNEJ MESAČNEJ HRUBEJ MZDY				
			základná mzda	prémie a odmeny	príplatky a doplatky	Náhrady mzdy	ostatné mzdové zložky
Spolu	v €	987	656	113	67	117	32
	v %	100	67	11	7	12	3
Muži	v €	1 108	723	145	72	127	39
	v %	100	65	13	6	12	4
Ženy	v €	861	586	80	62	107	24
	v %	100	68	9	7	12	3

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2015

Tabuľka 10 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa stupňov vzdelania (plný pracovný čas) – rok 2015

v €

Vzdelanie	Podnikateľská sféra			Nepodnikateľská sféra		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Spolu SR	1 055	1 150	910	905	988	875
Základné	705	781	617	507	547	489
Vyučení	803	873	646	552	640	498
Stredné (bez maturity)	771	827	667	608	714	550
Vyučení s maturitou	942	1 031	761	720	805	677
Úplné stredné všeobecné	958	1 081	851	793	877	776
Úplné stredné odborné	1 007	1 127	887	815	843	810
Vyššie odborné	1 118	1 341	973	945	897	955
Vysokoškolské I. stupňa	1 218	1 443	1 032	885	962	865
Vysokoškolské II. stupňa	1 740	1 956	1 436	1 114	1 217	1 077
Vysokoškolské III. stupňa	2 321	2 669	1 758	1 375	1 456	1 275

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2015

Tabuľka 11 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa hlavnej triedy SK ISCO-08 a pohlavia (plný pracovný čas) – rok 2015

v €

Hlavná trieda SK ISCO-08	Podnikateľská sféra			Nepodnikateľská sféra		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Spolu SR	1 055	1 150	910	905	988	875
Zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci	2 374	2 594	1 892	1 582	1 832	1 407
Vedeckí a odborní duševní zamestnanci	1 605	1 808	1 365	1 045	1 141	1 015
Technickí, zdravotnícki, pedagogickí zamestnanci	1 176	1 297	1 042	878	932	865
Nižší administratívni zamestnanci (úradníci)	860	929	826	770	783	769
Prevádzkoví zamestnanci v službách a obchode	684	757	634	603	744	537
Kvalifikovaní robotníci v poľnohosp., lesníctve	706	749	634	555	567	539
Remeselní a kvalifikovaní robotníci v príb. odb.	896	945	683	660	672	558
Obsluha strojov a zariadení	830	878	684	715	724	486
Pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci	618	675	550	480	526	463

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2015

Tabuľka 12 Podiely zamestnancov v pásmach priemernej hrubej mesačnej mzdy – rok 2015

Mzdové pásmo priemernej mesačnej hrubej mzdy v €	Spolu	Podiely zamestnancov podľa hlavných tried zamestnaní v %								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
menej ako 200	0,90	0,13	1,16	0,33	1,19	1,76	0,37	0,14	0,21	1,81
200,01 – 250	0,49	0,08	0,41	0,17	0,39	1,14	0,44	0,10	0,09	1,45
250,01 – 300	0,48	0,09	0,47	0,19	0,47	1,40	0,63	0,11	0,10	1,22
300,01 – 350	0,70	0,15	0,45	0,20	0,66	1,54	0,42	0,38	0,29	2,07
350,01 – 400	3,34	0,30	0,77	0,55	1,72	5,35	2,33	3,12	2,01	12,38
400,01 – 450	4,25	0,43	0,76	0,84	2,48	8,74	4,91	2,80	3,73	14,88
450,01 – 500	5,64	0,95	1,03	1,76	5,05	12,73	8,34	3,96	6,95	12,61
500,01 – 550	5,71	1,21	1,30	2,18	7,23	12,78	9,32	4,57	7,47	9,82
550,01 – 600	5,80	1,02	1,59	2,91	8,68	11,31	10,18	5,24	7,55	8,34
600,01 – 650	5,94	1,53	2,48	4,06	8,32	9,35	10,41	6,03	7,76	7,50
650,01 – 700	5,85	2,21	3,20	4,50	7,89	7,00	9,90	6,77	7,70	6,34
700,01 – 750	5,79	2,41	4,14	5,34	7,44	5,36	8,58	6,98	7,91	5,05
750,01 – 800	5,53	2,47	4,27	6,06	6,68	4,21	7,27	6,64	7,57	4,09
800,01 – 850	5,02	2,12	4,45	6,10	6,05	3,45	5,39	6,22	6,45	3,10
850,01 – 900	4,44	1,82	4,52	6,11	4,94	2,63	4,65	5,43	5,26	2,30
900,01 – 950	4,01	1,83	4,47	6,08	4,39	1,92	4,07	4,90	4,38	1,67
950,01 – 1 000	3,65	2,10	4,76	5,66	3,73	1,49	2,72	4,40	3,63	1,27
1 000,01 – 1 100	6,15	4,01	9,23	9,52	5,94	2,26	4,76	7,35	5,58	1,55
1 100,01 – 1 200	4,80	3,99	7,82	7,39	4,32	1,55	2,56	5,81	3,98	0,91
1 200,01 – 1 300	3,72	3,99	6,00	5,72	3,15	1,16	1,32	4,75	3,08	0,56
1 300,01 – 1 400	2,95	3,97	4,84	4,66	2,32	0,74	0,67	3,83	2,23	0,31
1 400,01 – 1 500	2,33	3,93	3,98	3,72	1,67	0,46	0,30	3,00	1,63	0,21
1 500,01 – 1 600	1,89	4,00	3,40	2,96	1,29	0,38	0,14	2,15	1,30	0,15
1 600,01 – 1 700	1,51	3,58	2,82	2,33	1,03	0,29	0,12	1,52	0,97	0,14
1 700,01 – 1 800	1,19	3,08	2,43	1,90	0,66	0,19	0,12	1,09	0,63	0,09
1 800,01 – 1 900	1,02	2,87	2,25	1,60	0,49	0,18	0,04	0,83	0,43	0,07
1 900,01 – 2 000	0,85	2,72	1,98	1,31	0,43	0,11	0,02	0,54	0,32	0,03
2 000,01 – 2 100	0,69	2,69	1,66	1,02	0,28	0,09	-	0,38	0,21	0,02
2 100,01 – 2 200	0,56	2,37	1,41	0,77	0,23	0,06	-	0,27	0,17	0,01
2 200,01 – 2 300	0,49	2,23	1,30	0,62	0,17	0,04	0,02	0,18	0,11	0,01
2 300,01 a viac	4,31	35,69	10,67	3,44	0,73	0,34	0,02	0,52	0,28	0,01

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2015

Poznámka: údaje za všetkých zamestnancov bez rozdielu na aký pracovný úväzok pracujú

Vysvetlivky:

Hlavné triedy zamestnaní SK ISCO-08:

1 – Zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci, 2 – Vedeckí a odborní duševní zamestnanci, 3 – Technickí, zdravotníckí, pedagogickí zamestnanci, 4 – Nižší administratívni zamestnanci, 5 – Prevádzkoví zamestnanci v službách a obchode, 6 – Kvalifikovaní robotníci v poľnohospodárstve, lesníctve, 7 – Remeselní a kvalifikovaní robotníci v príbuzných odboroch, 8 – Obsluha strojov a zariadení, 9 – Pomocní nekvalifikovaní zamestnanci

- jav sa nevyskytoval

**Tabuľka 13 Priemerný hodinový zárobok podľa krajov v podnikateľskej sfére –
4. štvrťrok 2015**

Kraj	€/hod
Bratislavský	7,85
Trnavský	5,53
Trenčiansky	5,44
Nitriansky	5,10
Žilinský	5,53
Banskobystrický	5,10
Prešovský	4,58
Košický	5,72

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2015

**Tabuľka 14 Priemerný hodinový zárobok podľa odvetví v podnikateľskej sfére –
4. štvrťrok 2015**

Kategória SK NACE rev. 2	€/hod
A Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	4,65
B Ťažba a dobývanie	6,52
C Priemyselná výroba	5,99
D Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	9,02
E Dodávka vody; odvod odpad. vôd, odstraňovanie odpadov	5,56
F Stavebníctvo	5,28
G Veľkoobchod a maloobchod; oprava motor. vozidiel	5,58
H Doprava a skladovanie	5,35
I Ubytovacie a stravovacie služby	3,58
J Informácie a komunikácie	10,70
K Finančné a poisťovacie činnosti	10,36
L Činnosti v oblasti nehnuteľností	5,93
M Odborné, vedecké a technické činnosti	7,49
N Administratívne a podporné služby	4,31
O Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	8,42
P Vzdelávanie	4,92
Q Zdravotníctvo a sociálna pomoc	6,08
R Umenie, zábava a rekreácia	4,69
S Ostatné činnosti	4,93

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2015

**Tabuľka 15 Priemerný hodinový zárobok podľa veľkosti organizácie
v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2015**

Veľkostná kategória (počet zamestnancov)	€/hod
1 – 9	5,45
10 – 19	5,62
20 – 49	5,45
50 – 99	5,83
100 – 249	6,02
250 – 499	5,90
500 – 999	6,24
1 000 a viac	6,53

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2015

**Tabuľka 16 Priemerný hodinový zárobok podľa veku v podnikateľskej sfére –
4. štvrťrok 2015**

Veková skupina	(€/hod)
do 19 rokov	3,62
20 – 24 rokov	4,09
25 – 29 rokov	5,27
30 – 34 rokov	6,33
35 – 39 rokov	6,78
40 – 44 rokov	6,54
45 – 49 rokov	6,08
50 – 54 rokov	5,91
55 – 59 rokov	5,78
60 a viac rokov	6,35

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2015

**Tabuľka 17 Priemerný hodinový zárobok podľa rodového členenia v podnikateľskej sfére –
4. štvrťrok 2015**

Ukazovateľ	Spolu	Pohlavie		Podiel (%)
		Muži	Ženy	Ženy/ Muži
Priemerný hodinový zárobok (€/hod)	5,97	6,50	5,24	80

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2015

Tabuľka 18 Mesačné náklady práce na zamestnanca v SR za rok 2014 podľa odvetví

v €/zam./mes.

Divízie SK NACE Rev.2	Celkové náklady práce	v tom						subvencie
		priame náklady spolu	z toho		nepriame náklady spolu	z toho		
			mzdy	náhrady mzdy		povinné príspevky na sociálne poistenie	nepovinné príspevky na sociálne poistenie	
Priemer za SR	1 310	953	833	111	359	321	7	-2
A Poľnohospodárstvo, lesníctvo, rybolov	1 088	786	686	93	302	372	5	-0
B Ťažba a dobývanie	1 476	1 054	908	138	422	362	18	-
C Priemyselná výroba	1 334	962	836	120	373	329	8	-1
D Dodávka elekt., plynu, pary a stud. vzduchu	2 260	1 555	1 284	206	705	520	40	-0
E Dodávka vody	1 203	879	742	125	353	305	18	-29
F Stavebníctvo	1 100	805	696	100	295	270	3	-0
G Veľkoobchod a maloobchod	1 231	905	803	94	327	297	3	-1
H Doprava a skladovanie	1 167	845	735	106	334	292	10	-12
I Ubytovacie a stravovacie služby	758	555	495	59	204	192	0	-1
J Informácie a komunikácia	2 368	1 759	1 533	177	610	554	8	-0
K Finančné a poisťovacie činnosti	2 414	1 748	1 520	208	666	556	20	-
L činnosti v oblasti nehnuteľností	1 248	907	801	95	341	309	5	-1
M Odborné vedecké a technické činnosti	1 682	1 246	1 107	124	436	399	5	-1
N Administratívne a podporné služby	982	721	642	74	262	236	2	-1
O Verejná správa a obrana	1 281	924	833	86	357	320	9	-0
P Vzdelávanie	1 176	855	723	131	321	299	5	-0
Q Zdravotníctvo a sociálna pomoc	1 282	937	818	104	346	322	4	-0
R Umenie, zábava a rekreácia	988	720	641	76	268	248	3	-0
S Ostatné činnosti	919	671	600	71	247	229	1	-

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce
Vysvetlivka:(-) –jav sa nevyskytoval

PRÍLOHA KU KAPITOLE 3

Tabuľka 1 Výdavky základného fondu nemocenského poistenia (ZFNP) a nemocenské dávky v roku 2015

Vyplatené dávky (v tis. €)	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2015
Nemocenské	23 265,9	24 100,0	25 138,3	26 883,2	23 215,7	23 037,9	145 641,0
Ošetrovné	899,9	781,2	1 405,5	1 007,5	777,8	786,9	5 658,8
Vyrovnávacía dávka	4,5	3,8	5,0	5,1	4,9	4,6	28,0
Materské	10 492,6	10 387,3	9 212,1	10 272,5	9 823,5	10 327,9	60 515,8
Spolu	34 662,9	35 272,3	35 760,9	38 168,4	33 821,9	34 157,3	211 843,7
Cudzie platby ⁸¹	-0,4	-0,2	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-1,1
Zúčtovanie dávok §112, ods.98	0,0	0,0	0,0	-0,5	-0,3	0,0	-0,8
Celkom výdavky ZFNP	34 662,5	35 272,1	35 760,7	38 167,8	33 821,5	34 157,2	211 841,8

Vyplatené dávky (v tis. €)	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2015
Nemocenské	21 723,3	21 574,0	21 165,6	21 008,5	23 695,3	23 984,4	278 792,2
Ošetrovné	824,0	744,3	689,0	668,7	1 010,4	921,0	10 516,3
Vyrovnávacía dávka	3,7	3,7	4,0	3,6	3,4	3,0	49,4
Materské	10 205,3	10 891,7	11 086,2	10 918,3	11 254,1	10 860,9	125 732,3
Spolu	32 756,3	33 213,7	32 944,9	32 599,1	35 963,2	35 769,3	415 090,2
Cudzie platby	-0,2	0,0	-0,1	0,0	0,0	-0,8	-2,1
Zúčtovanie dávok §112, ods.98	0,0	-0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	-1,6
Celkom výdavky ZFNP	32 756,2	33 212,8	32 944,9	32 599,1	35 963,2	35 768,5	415 086,4

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Počet prípadov zúčtovaných dávok	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2015
Nemocenské	104 037	114 097	135 222	126 639	105 348	99 790	685 133
Ošetrovné	11 241	9 356	17 310	12 464	10 205	9 462	70 038
Vyrovnávacía dávka	81	76	83	84	81	89	494
Materské	24 229	24 124	23 613	23 707	23 610	23 776	143 059
Spolu	139 588	147 653	176 228	162 894	139 244	133 117	898 724

Počet prípadov zúčtovaných dávok	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2015
Nemocenské	94 385	90 642	88 821	91 413	107 357	108 652	1 266 403
Ošetrovné	9 889	8 653	7 487	8 369	12 434	11 556	128 426
Vyrovnávacía dávka	62	73	79	84	74	66	932
Materské	23 905	24 608	25 165	25 494	25 264	25 242	292 737
Spolu	128 241	123 976	121 552	125 360	145 129	145 516	1 688 498

Zdroj: Sociálna poisťovňa

⁸¹ Cudzie platby v roku 2015 predstavujú vrátené nemocenské dávky, ktoré boli vyplatené nesprávnym poistencom pobočkou Sociálnej poisťovne v Spišskej Novej Vsi.

Priemerná mesačná výška dávky v €	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2015
Nemocenské	225,18	211,79	187,98	211,60	221,75	231,78	212,6
Ošetrovné	80,42	83,80	82,50	79,74	76,90	83,48	80,8
Vyrovnávacía dávka	55,70	50,03	61,27	63,74	63,20	51,88	56,7
Materské	433,47	430,52	393,01	431,02	417,01	434,70	423,0

Priemerná mesačná výška dávky v €	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2015
Nemocenské	217,3	234,1	230,2	216,6	212,0	213,2	221,1
Ošetrovné	79,5	84,8	85,8	77,2	75,4	76,6	82,3
Vyrovnávacía dávka	65,0	56,8	57,1	54,9	74,3	57,6	53,7
Materské	418,7	432,5	435,2	422,1	436,4	422,0	429,8

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 2 Počet poberateľov samostatne vyplácaných dôchodkov a v súbehu s vdovským, resp. vdoveckým dôchodkom k 31.12.2015

Druh dôchodku	Počet poberateľov sólo dôchodku (samostatne)	Počet poberateľov dôchodkov vyplácaných v súbehu (s vdovským resp. vdoveckým)	Spolu dôchodcov
Starobný	743 382	288 816	1 032 198
Predčasný starobný	17 701	650	18 351
Invalidný (vrátane 11 681 tzv. invalidov z mladosti)	238 555	7 577	246 132
Vdovský – sólo	31 964	x	31 964
Vdovecký- sólo	5 540	x	5 540
Sirotský	23 373	x	23 373
Dôchodok manželky	548	x	548
Sociálny	1 825	x	1 825
ÚHRN	1 062 888	297 043	1 359 931

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 3 Počet poberateľov dôchodku a výška sólo dôchodkovej dávky podľa pohlavia

Typ dôchodku	Počet poberateľov k 31.12.2015	Priemerná výška k 31.12.2015
Starobný	1 032 197	411,1
muži	392 934	458,9
ženy	639 263	366,5
Predčasný starobný	18 351	392,6
muži	13 229	411,1
ženy	5 122	343,1
Invalidný	234 451	265,8
muži	118 435	289,8
ženy	116 016	240,3
Vdovský (ženy) sólo	31 964	246,3
Vdovecký (muži) sólo	5 540	190,1
Sirotský	23 373	131,5
muži	6 532	126,9
ženy	16 841	133,3
Spolu	1 345 876	x

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 4 Rozdelenie poberateľov podľa výšky dôchodkových dávok k 31. 12. 2015

Výška dôchodku v €	Počet poberateľov dôchodku : M+Ž spolu					
	Starobný sólo + starobný vyplácaný v súbehu s vdovským a vdoveckým	Predčasný starobný sólo + vyplácaný predčasný starobný v súbehu s vdovským a vdoveckým	Invalidný sólo* + invalidný v súbehu s vdovským a vdoveckým	Vdovský-sólo	Vdovecký-sólo	Sirotský
do 130	8 803	36	18 550	1 304	752	12 116
130,1 – 200	15 970	54	65 137	4 393	2 645	8 813
200,1 – 265	26 798	1 773	40 166	17 004	1 597	1 589
265,1 – 325	143 164	4 414	54 754	5 999	381	562
325,1 – 425	390 017	6 015	46 280	2 609	134	235
425,1 – 530	292 915	3 426	14 142	535	27	41
530,1 – 665	107 176	1 905	5 229	113	3	17
nad 665,1	47 355	728	1 874	7	1	0
Spolu	1 032 198	18 351	246 132	31 964	5 540	23 373

Zdroj: Sociálna poisťovňa

* vrátane 11 681 tzv. invalidných dôchodkov z mladosti

Tabuľka 5 Prehľad výdavkov na dôchodkové dávky k 31. 12. 2015

	Základný fond starobného poistenia (ZFSP) v tis. €	Základný fond invalidného poistenia (ZFIP) v tis. €	Spolu
<i>Druh dôchodku</i>	Výdavky	Výdavky	Výdavky
Starobný	4 884 527	x	4 884 527
Predčasný starobný	101 885	x	101 885
Invalidný	x	761 400	761 400
Vdovský	469 315	101 354	570 669
Vdovecký	43 252	13 100	56 352
Sirotský	2 063	37 307	39 370
Spolu	5 501 042	913 161	6 414 203
zúčtovanie dávok §112,ods. 9 461/2003 Z. z.	99	179	278
úhrn	5 501 141	913 340	6 414 481
Štátom hradené dávky			
dôchodok manželky			179
sociálny dôchodok			5 269
zvýšenie pre bezvládnosť			4 106
zvýšenie z dôvodu jediného zdroja príjmu			41
zvýšenie dôchodku za odboj, rehabilitáciu a deportáciu			5 601
príplatok k dôchodku politických väzňov			2 346
príspevok k dôchodku účasti národného boja za oslobodenie a vdovám a vdovcom po týchto osobách			1 139
jednorazový finančný príspevok politickým väzňom podľa zákona č.462/2002 Z. z.			1
príplatok za štátnu službu			368
invalidný dôchodok z mladosti			36 095
zvýšenie sumy starobného dôchodku a sumy invalidného dôchodku vyplácaného po dovršení dôchodkového veku na sumu minimálneho dôchodku a úhrada výdavkov spojených s konaním o nároku			8 162
vianočný príspevok – dopl. rok 2009			1
vianočný príspevok – dopl. rok 2010			4
vianočný príspevok – dopl. rok 2011			34
vianočný príspevok – dopl. rok 2012			109
vianočný príspevok – dopl. rok 2013			197
vianočný príspevok – dopl. rok 2014			1 338
vianočný príspevok – rok 2015			77 208
vianočný príspevok – spolu vyplatené 2015			78 891
Spolu			142 198
Celkový úhrn			6 556 679

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 6 Výdavky základného fondu úrazového poistenia (ZFÚP) v roku 2015

v tis. €

Dávka podľa druhu	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2015
úrazový príplatok	297	305	314	338	324	313	1 890
úrazová renta	2 092	2 057	2 072	2 125	2 112	2 042	12 500
jednorazové vyrovnanie	6	3	13	20	5	20	67
pozostalostná úrazová renta	28	29	27	27	27	27	166
jednorazové odškodnenie	19	18	54	52	7	31	181
pracovná rehabilitácia a rehabilitačné	0	0	0	0	0	0	0
rekvalifikácia a rekvalifikačné	0	0	0	0	0	0	0
náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia	1 160	1 104	1 152	1 439	1 197	1 138	7 190
náhrada nákladov spojených s liečením	9	13	9	8	8	8	55
náhrada nákladov spojených s pohrebom	2	5	7	2	2	4	22
výplata poistných plnení z minulých rokov	20	0	1	0	29	8	57
zúčtovanie dávok podľa §112, ods.8	0	-10	-7	-1	-3	0	-21
Spolu	3 634	3 522	3 642	4 011	3 708	3 591	22 108
18 % prevod finančných prostriedkov do ZFSP za poberanie úrazovej renty	225	256	230	219	243	251	1 424
Celkom výdavky ZFÚP	3 859	3 778	3 873	4 231	3 951	3 842	23 533
Dávka podľa druhu	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2015
úrazový príplatok	296	303	311	307	344	333	3 784
úrazová renta	2 020	2 272	1 874	2 071	2 077	2 121	24 936
jednorazové vyrovnanie	18	5	16	11	10	15	141
pozostalostná úrazová renta	27	35	27	27	27	26	337
jednorazové odškodnenie	15	58	0	63	86	155	559
pracovná rehabilitácia a rehabilitačné	0	0	0	0	0	0	0
rekvalifikácia a rekvalifikačné	0	0	0	0	0	0	0
náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia	1 315	1 038	1 086	959	1 034	1 245	13 867
náhrada nákladov spojených s liečením	10	12	9	9	10	13	119
náhrada nákladov spojených s pohrebom	3	6	0	4	7	4	47
výplata poistných plnení z minulých rokov	1	78	25	0	0	0	161
zúčtovanie dávok podľa §112, ods.8	-13	-14	-5	0	-15	-4	-71
s p o l u	3 692	3 794	3 342	3 451	3 582	3 909	43 879
18 % prevod finančných prostriedkov do ZFSP za poberanie úrazovej renty	234	231	243	227	243	243	2 845
Celkom výdavky ZFÚP	3 926	4 025	3 586	3 679	3 825	4 152	46 724

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 7 Priemerná výška a počet vyplatených dávok úrazového poistenia v roku 2015

Druh úrazovej dávky	Počet vyplatených dávok celkom k 31.12.2015	Priemerná výška vyplatenej dávky z ÚP v €
Náhrada za stratu na zárobku počas PN *	1	209,75
Náhrada za stratu na zárobku po skončení PN	5	13 834,14
Náhrada za stratu na dôchodku	0	0
Náhrada nákladov na výživu pozostalých	3	2 122,50
Náhrada za bolesť	2	2 817,50
Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia	6	16 472,91
Náhrada nákladov spojených s liečením	26	51,86
Náhrada nákladov spojených s pohrebom	2	307,01
Jednorazové odškodnenie pozostalých	7	213,39
Náhrada za stratu na zárobku počas PN po 1.1.2004	0	0
Náhrada za bolesť podľa § 99 ZSP**	8 107	712,94
Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa § 99 ZSP	1 653	4 904,28
Náhrada nákladov spojených s liečením podľa § 100 ZSP	1 063	113,15
Náhrada nákladov spojených s pohrebom podľa § 101 ZSP	40	1 178,50
Jednorazové vyrovnanie podľa § 90 ZSP	68	2 072,49
Jednorazové odškodnenie podľa § 94 ZSP	50	11 186,15
Úrazový príplatok podľa § 85 ZSP	27 680	136,67
Pracovná rehabilitácia	0	0
Rehabilitačné	0	0
Rekvalifikácia	0	0
Rekvalifikačné	0	0
Úrazová renta	84 729	300,10
Pozostalostná úrazová renta	2 441	138,56

Zdroj : Sociálna poisťovňa

* Dávky v 1. – 10. riadku sú vyplácané podľa právnych predpisov účinných do 31. 12. 2003

** Dávky v 11. – 23. riadku sú vyplácané podľa zákona o sociálnom poistení (vrátane prekvalifikovaných úrazových rent)

Tabuľka 8 Štátne dávky týkajúce sa úrazového poistenia

	Suma vyplatených dávok (v tis. €)
Odškodnenie prac. úrazov a chorôb z povolania zamestnancov zrušených zamestnávateľov, ktorých zakladateľom bol štát, alebo Fond národného majetku SR	411
Plnenia vyplývajúce zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a chorobe z povolania vzniknuté pred 1. aprílom 2002 u zamestnávateľa, ktorý mal podľa osobitného predpisu postavenie štátneho orgánu	47
Úrazové dávky poskytované fyzickým osobám uvedeným v § 17 ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení	13
Zodpovednosť štátu za škodu na zdraví, ktorá vznikla vojakom povinnej vojenskej služby (plnenie podľa § 293 ods. 6)	65

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 9 Výdavky základného fondu garančného poistenia (ZFGP) v roku 2015

Obdobie	Výdavky ZFGP v tis. €		
	na dávku garančného poistenia	úhrada príspevkov na starobné dôchodkové sporenie	Spolu
Január	114,0	735,7	849,7
Február	224,2	1 346,6	1 570,8
Marec	252,7	870,4	1 123,2
Apríl	264,9	251,8	516,7
Máj	640,7	773,2	1 414,0
Jún	792,9	1 282,6	2 075,5
Júl	369,3	736,2	1 105,5
August	279,4	695,4	974,8
September	150,6	649,8	800,4
Október	381,1	629,2	1 010,3
November	130,1	645,0	775,1
December	82,8	420,9	503,7
Rok 2015	3 682,9	9 037,0	12 719,9

Zdroj : Sociálna poisťovňa

Tabuľka 10 Vyplatené dávky v nezamestnanosti, počet prípadov a priemerná výška dávky v roku 2015

Mesiac	Počet poberateľov vyplatenej dávky v nezamestnanosti		Počet vyplatených dávok v nezamestnanosti		Priemerná výška dávky v nezamestnanosti v €		Celková výška výdavkov na dávky v tis. €	
	rok 2014	rok 2015	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2014	Rok 2015
Január	36 393	32 847	39 983	36 222	333,9	344,0	13 230	12 450
Február	38 765	35 806	43 771	40 400	327,8	342,7	14 242	13 814
Marec	37 915	35 586	42 478	40 479	302,5	315,4	12 539	12 698
Apríl	37 385	34 885	41 851	38 976	323,1	337,2	13 427	13 095
Máj	35 324	33 784	39 145	38 002	321,4	335,0	12 497	12 694
Jún	35 187	34 006	39 228	38 327	332,2	347,0	12 615	13 224
Júl	34 338	33 937	37 867	37 996	328,7	341,3	12 369	12 887
August	35 010	34 789	38 828	38 630	339,5	351,6	13 026	13 525
September	34 877	35 565	38 404	39 868	348,0	355,6	13 275	14 117
Október	34 057	35 145	37 584	39 190	331,6	341,1	12 391	13 305
November	33 174	33 819	36 888	38 071	345,0	354,0	12 667	13 429
December	33 331	34 515	37 354	39 044	336,1	343,8	12 443	13 381
Spolu	122 198	120 663	473 381	465 205	x	x	154 721	158 619
Priemer	-	-	39 448	38 767	333,0	344,5	12 893	13 218

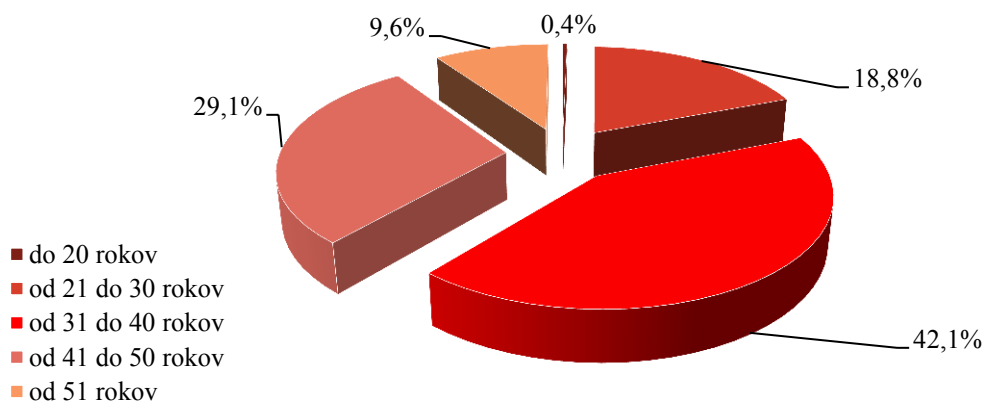
Zdroj : Sociálna poisťovňa

Tabuľka 11 Počet poberateľov dávky v nezamestnanosti v členení podľa veku a pohlavia za rok 2015

Vekové pásma	Pohlavie		
	muži	ženy	spolu
do 19 rokov	9	1	10
20 – 24 rokov	4 171	2 831	7 002
25 – 29 rokov	9 457	8 765	18 222
30 – 34 rokov	9 464	9 715	19 179
35 – 39 rokov	8 517	9 932	18 449
40 – 44 rokov	6 626	8 556	15 182
45 – 49 rokov	5 660	6 977	12 637
50 – 54 rokov	5 891	6 960	12 851
55 – 59 rokov	6 187	7 205	13 392
nad 60 rokov	3 180	473	3 653
nezistené	48	38	86
Spolu	59 210	61 453	120 663

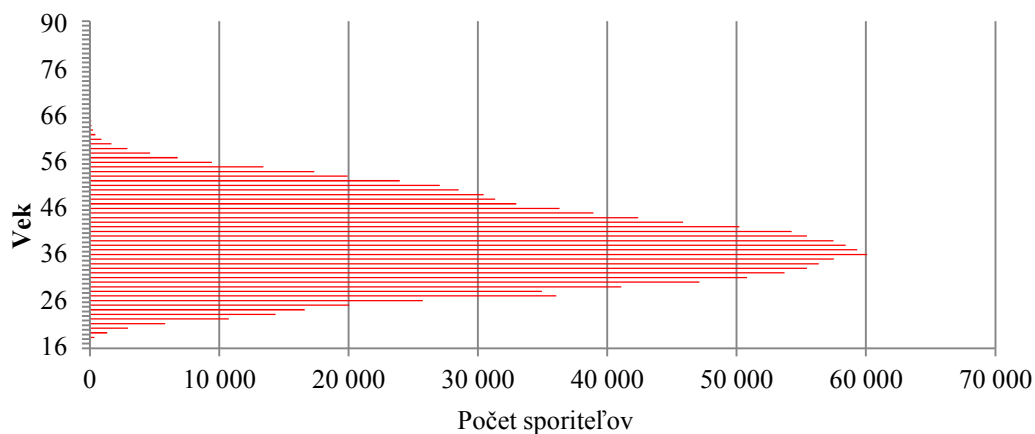
Zdroj : Sociálna poisťovňa

Graf 1 Rozdelenie sporiteľov v II. pilieri podľa veku k 31. 12. 2015

Zdroj : Sociálna poisťovňa ; spracovanie: MPSVR SR

Graf 2 Veková štruktúra sporiteľov v II. pilieri k 31. 12. 2015

Zdroj : Sociálna poisťovňa ; spracovanie: MPSVR SR

Tabuľka 12 Vývoj počtu poberateľov resocializačného príspevku v rokoch 2014 a 2015

mesiac	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	SPOLU
počet poberateľov 2014	232	210	224	219	235	202	267	178	262	263	265	325	2 882
počet poberateľov 2015	218	287	545	292	374	273	406	271	253	303	324	324	3 870

Zdroj: RSD MIS

Tabuľka 13 Vývoj čerpania finančných prostriedkov na resocializačný príspevok za roky 2014 a 2015 (v €)

mesiac	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	SPOLU
výška finančných prostriedkov 2014	12 714	11 698	12 209	12 389	13 176	11 336	15 997	9 654	14 956	13 793	15 085	19 492	162 479
Výška finančných prostriedkov 2015	13 108	16 514	32 462	16 323	20 993	14 832	24 336	15 285	14 655	17 648	19 157	18 899	224 213

Zdroj: RSD MIS

Tabuľka 14 Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným v roku 2015

Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným		Fyzické týranie	Psychické týranie	Sexuálne zneužívanie	Šikanovanie	Využívanie na komerčné účely (pornografia, prostitúcia)	Spolu
Počet evidovaných detí	Spolu	127	29	88	6	3	49
	v tom						
	do 6 rokov	34	3	5	0	0	21
	do 15 rokov	72	13	46	3	0	22
	do 18 rokov	21	13	37	3	3	6
Počet návrhov orgánu na začatie trestného stíhania	celkovo	17	1	4	0	1	5

Zdroj: V (MPSVR SR) 12-01

Tabuľka 15 Deti umiestnené na základe rozhodnutia súdu do zariadení na výkon rozhodnutia súdu /predbežné opatrenie, výchovné opatrenie, ústavná starostlivosť a ochranná výchova/

Zariadenia na výkon rozhodnutia súdu		2014	2015
Krizové strediská		258	235
Resocializačné strediská		59	76
Diagnostické centrá		38	45
Domovy sociálnych služieb		109	83
Detské domovy		4 303	4 288
Reedukačné domovy	ÚS	439	412
	OV	39	23

Zdroj: V(MPSVR SR) 13-01

Poznámka: ÚS – ústavná starostlivosť, OV – ochranná výchova

Tabuľka 16 Jednotlivé formy starostlivosti v detských domovoch

Forma starostlivosti	2014	2015
Profesionálne rodiny	752	739
Samostatné skupiny	267	268
Iné skupiny	155	148

Zdroj: V(MPSVR SR) 5-01

Tabuľka 17 Počty umiestnených detí a mladých dospelých v jednotlivých formách starostlivosti v detských domovoch k 31.12. za roky 2014 a 2015

Počet umiestnených detí v jednotlivých formách	2014	2015
v profesionálnej rodine	1 480	1 453
v samostatnej skupine	2 399	2 337
v iných skupinách	842	832

Zdroj: V(MPSVR SR) 5-01

Tabuľka 18 Celkový počet detí zverených do jednotlivých foriem náhradnej rodinnej starostlivosti v rokoch 2014 a 2015

rok	Náhradná osobná starostlivosť	Pestúnska starostlivosť	Poručníctvo	Spolu
2014	6 277	1 927	539	8 743
2015	6 484	1 847	571	8 902

Zdroj: V(MPSVR SR) 12-01

Tabuľka 19 Základné štatistické údaje o činnosti RPPS za roky 2014 a 2015

rok	Počet prípadov	Počet klientov	Počet konzultácií	Počet zamestnancov
2014	8 871	17 906	52 048	84
2015	8 274	17 107	47 042	91

Zdroj: Ročný výkaz o vykonávaní poradensko-psychologických služieb

Tabuľka 20 Činnosť referátov poradensko-psychologických služieb v roku 2014 a 2015

Problematika	Rok 2014		Rok 2015	
	Počet prípadov	Počet konzultácií	Počet prípadov	Počet konzultácií
Rodinná	2 630	11 621	2 573	11 824
Rozvodová, porozvodová	2 620	11 509	2 444	11 763
Partnerská, manželská	1 000	4 999	879	4 517
Osobnostná	697	3 624	625	3 306
Náhradná rodinná starostlivosť	1 012	9 277	959	8 413
Iná/Rôzne	368	1 186	410	1 249
Drogové a iné závislosti	187	910	144	852
Profesionálna rodina	322	8 787	223	5 077
Krízová intervencia	35	135	17	41
Spolu	8 871	52 048	8 274	47 042

Zdroj: Ročný výkaz o vykonávaní poradensko-psychologických služieb

Tabuľka 21 Opatrovateľská služba poskytovaná obcami

	2014	2015
Počet občanov, ktorým bola poskytnutá opatrovateľská služba	12 152	12 332
Počet zamestnancov opatrovateľskej služby	4 935	4 867
Bežné výdavky na poskytovanie opatrovateľskej služby v eurách	28 184 927	30 161 091
Výška príjmu z úhrad za opatrovateľskú službu v eurách	5 105 442	5 337 656
Rozdiel medzi výdavkami na poskytovanie opatrovateľskej služby a príjmami za jej poskytovanie v eurách	-23 079 485	-24 823 435

Zdroj: V(MPSVR SR) 11-01

Tabuľka 22 Prepravná služba poskytovaná obcami

rok	Počet klientov prepravnej služby	Bežné výdavky (v €)	Príjmy z úhrad (v €)
2014	2 887	243 884	24 556
2015	3 032	241 022	24 671

Zdroj: V(MPSVR SR) 11-01

Tabuľka 23 Počet zariadení sociálnych služieb a ich kapacita

Druh zariadenia	Počet ZSS k 31.12. 2013	Počet miest k 31.12.2013					Počet ZSS k 31.12. 2014	Počet miest k 31.12.2014				
		Spolu	z toho starostlivosť poskytovaná					Spolu	z toho starostlivosť poskytovaná			
			celoročne	týždenne	denne	prechodne			celoročne	týždenne	denne	prechodne
Zariadenia sociálnych služieb spolu	1 168	42 794	38 249	654	2 728	1 072	1 158	46 094	39 078	1 544	3 412	1 925
z toho												
zariadenie pre seniorov	300	13 037	12 974	0	60	0	302	14 326	14 260	0	65	1
DSS pre dospelých s telesným postihnutím	33	1 227	1 179	21	27	0	24	1 986	993	940	20	33
DSS pre dospelých s kombináciou postihnutí	278	13 838	13 093	207	538	0	271	13 216	12 269	273	674	0
DSS pre dospelých so zmyslovým postihnutím							1	20	0	0	20	0
DSS pre dospelých s duševnými poruchami a poruchami správania	70	4 071	3 683	75	313	0	65	3 776	3 392	67	316	1
Špecializované zariadenie	70	2 180	2 035	7	108	0	89	3 831	3 674	7	150	0
Denný stacionár	36	578	4	10	563	0	68	1 234	58	49	1 051	76
DSS pre deti s telesným postihnutím	3	46	2	23	21	0	3	23	3	3	17	0
DSS pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	36	1 051	321	201	526	0	26	975	345	168	451	1
DSS pre deti s duševnými poruchami a poruchami správania	5	196	121	27	48	0	3	63	34	6	23	0
zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	3	48	48	0	0	0	0	5	5	0	0	0
zariadenie podporovaného bývania	48	466	466	0	0	0	36	531	416	0	0	0
zariadenie núdzového bývania	44	1 032	1 032	0	0	0	39	689	511	0	0	178
útulky	76	1 651	1 255	0	37	349	70	1 869	1 414	0	60	395
rehabilitačné strediská	17	426	74	59	293	0	20	476	72	17	383	4
zariadenia opatrovateľskej služby	99	1 888	1 430	24	74	360	89	1 917	1 173	24	70	650
nocľaháreň	30	837	368	0	120	305	36	923	281	0	112	530
domov na pol ceste	20	222	164	0	0	58	16	234	178	0	0	56

Zdroj: Vybrané údaje ŠÚ SR – Zariadenia sociálnych služieb v SR; v čase spracovania Správy údaje za rok 2015 nie sú k dispozícii; pozn.: DSS – domov sociálnych služieb

Druh zariadenia	Obyvatelia k 31. 12. 2013	Obyvatelia k 31. 12. 2014	z toho v roku 2014								
			osoby v dôchodkovom veku	psychotická liečba	užívajúci antidepresíva	opatrovaní na lôžku	pozbavené spôsobilosti na právne úkony	obmedzená spôsobilosť na právne úkony	cudzinci	muži/ chlapci	ženy/ dievčatá
Zariadenie podporovaného bývania	415	468	35	229	107	1	126	35	0	283	185
Zariadenie núdzového bývania	875	553	14	5	11	0	0	1	1	197	356
Útulky	1 499	1 750	169	101	114	1	6	1	4	1 061	689
Rehabilitačné strediská	390	435	52	67	32	26	40	15	0	225	210
Zariadenia opatrovateľskej služby	1 738	1 766	1 650	435	448	448	41	33	3	495	1 271
Nočľaháreň	4 798	6 080	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Domov na polceste	188	194	1	5	11	11	1	0	1	114	80
SPOLU	43 845	47 149	26 685	13 854	8 511	7 496	7 991	657	75	16 231	24 838

Zdroj: Vybrané údaje ŠÚ SR – Zariadenia sociálnych služieb v SR

Poznámka: DSS – domov sociálnych služieb

Tabuľka 25 Výdavky zariadení sociálnych služieb

Druh zariadenia / zriaďovateľ	Celkové výdavky (v €) v roku 2013	v tom					Celkové výdavky (v €) v roku 2014	v tom				
		bežné výdavky	mzdové náklady	povinné sociálne poistenie	obstaranie majetku	na zdravotnú starostlivosť		bežné výdavky	mzdové náklady	povinné sociálne poistenie	obstaranie majetku	na zdravotnú starostlivosť
SPOLU	312 759 344	115 420 432	133 605 118	46 189 742	12 690 080	390 805	340,787,046	124,772,441	148,217,804	52,762,600	10,029,212	452,530
zariadenie pre seniorov	101 692 880	40 656 901	39 337 508	13 622 967	7 207 059	172 822	113,755,139	46,623,235	45,479,135	16,229,201	3,944,821	135,344
domovy sociálnych služieb (DSS) pre dospelých s telesným postihnutím	9 139 244	3 702 209	3 892 613	1 307 516	231 927	2 395	8,356,356	3,179,855	3,749,407	1,274,234	59,349	36,255
DSS pre dospelých s kombináciou postihnutí	111 233 104	40 323 472	49 497 776	17 130 978	3 035 617	119 218	115,340,526	40,040,506	51,415,267	18,186,854	4,136,812	168,284
DSS pre dospelých so zmyslovým postihnutím							91,584	19,725	41,794	17,197	7,194	0
DSS pre dospelých s duševnými poruchami a poruchami správania	34 073 684	11 042 710	15 650 380	5 458 817	1 079 214	47 219	33,347,846	10,978,265	15,438,192	5,546,643	559,260	35,328
špecializované zariadenie denný stacionár	16 263 022	5 728 876	7 443 884	2 558 042	424 014	39 944	28,304,992	9,185,039	13,197,757	4,690,639	868,836	62,874
DSS pre deti s telesným postihnutím	178 872	121 189	40 740	12 970	0	0	246,656	89,928	114,505	39,374	2,754	0
DSS pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	9 549 012	2 746 751	4 758 276	1 644 172	276 879	838	8,142,181	2,335,348	4,171,940	1,485,788	114,703	2,426
DSS pre deti s duševnými poruchami a poruchami správania	927 823	233 236	455 303	159 151	75 300	0	557,911	119,178	318,174	112,675	7,168	180
zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	366 365	114 629	103 220	36 332	0	0	21,750	7,435	9,670	3,485	0	0
zariadenie podporovaného bývania	2 380 654	920 511	1 068 509	365 070	20 549	590	2,881,294	1,133,251	1,190,425	447,667	34,807	84
zariadenie núdzového bývania	4 153 836	1 206 028	1 190 117	408 947	31 037	201	2,240,654	885,782	942,874	361,364	13,227	1,649
útulky	4 033 696	1 721 279	1 651 013	557 821	68 932	713	4,484,270	1,922,500	1,759,058	637,131	67,804	1,953
rehabilitačné strediská	3 310 561	924 279	1 757 661	606 004	15 233	0	3,733,579	1,146,053	1,867,955	659,744	16,207	0
zariadenia opatrovateľskej služby	13 424 494	5 088 117	5 948 347	2 049 193	184 636	6 215	14,457,035	5,188,581	6,559,629	2,345,374	113,769	6,369
nocľaháreň	1 385 545	606 379	554 331	185 291	30 683	150	1,525,922	631,972	598,486	216,434	23,823	637
domov na polceste	563 186	256 244	214 004	72 163	9 000	500	575,756	211,628	239,871	84,248	26,690	610

Zdroj: Vybrané údaje Štatistického úradu SR – Zariadenia sociálnych služieb v SR

Tabuľka 26 Zamestnanci zariadení sociálnych služieb (spolu) za rok 2014

Druh zariadenia	Priemerný evidenčný počet zamestnancov prepočítaný (osoby)
zariadenie pre seniorov	6 738
domovy sociálnych služieb (DSS) pre dospelých s telesným postihnutím	599
DSS pre dospelých s kombináciou postihnutí	7 495
DSS pre dospelých so zmyslovým postihnutím	6
DSS pre dospelých s duševnými poruchami a poruchami správania	2 181
Špecializované zariadenie	2 103
Denný stacionár	203
DSS pre deti s telesným postihnutím	18
DSS pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	575
DSS pre deti s duševnými poruchami a poruchami správania	49
zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	2
zariadenie podporovaného bývania	204
zariadenie núdzového bývania	152
útulky	314
rehabilitačné strediská	244
zariadenia opatrovateľskej služby	1 016
nocľaháreň	126
domov na pol ceste	37
SPOLU	22 062

Zdroj: Vybrané údaje Štatistického úradu SR – Zariadenia sociálnych služieb v SR

Tabuľka 27 Vybrané zariadenia sociálnych služieb zriadené alebo založené obcou alebo vyšším územným celkom

Poskytovatelia sociálnych služieb zriadení alebo založení obcou alebo vyšším územným celkom k 31. 12. 2015	Počet poskytovateľov	Počet klientov	Zamestnanci poskytovateľov (v prepočítaných stavoch)	Príjmy poskytovateľov (v €)	Výdavky poskytovateľov (v €)
nízkoprahové denné centrum	5	604	2	24 955	33 614
pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúlad'ovania osobného a pracovného života	8	86	5	6 376	17 616
zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	4	6	2	30 534	29 975
nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu	12	1 323	15	139 623	165 722
sprievodcovská a predčitateľská služba	1	93	0	0	0
tlmočnícka služba	1	201	0	0	0
sprostredkovanie tlmočnickej služby	1	58	0	0	0
sprostredkovanie osobnej asistencie	2	169	1	3 105	3 105
požičiavanie pomôcok	17	264	4	12 157	14 593
monitorovanie a signalizácia potreby pomoci	7	144	5	7 013	12 468
krízová pomoc prostredníctvom telekomunikačných technológií	1	714	0	0	0
pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností	8	25	2	1 039	4 977
denné centrum	232	40 149	123	1 313 995	2 296 183
integračné centrum	2	40	1	5 325	4 975
jedáleň	86	11 243	201	4 505 688	4 967 109
práčovňa	24	3 527	11	73 015	110 224
stredisko osobnej hygieny	38	5 605	6	31 566	70 343
komunitné centrum	62	6 559	101	1 130 265	1 184 882
podpora samostatného bývania	21	5	0	0	3 854
služba včasnej intervencie	21	2	0	0	0
stimulácia komplexného vývoja dieťaťa so zdravotným postihnutím	21	0	0	0	0
terénna sociálna služba krízovej intervencie	45	6 543	41	357 106	393 504
SPOLU	619	77 360	522	7 641 762	9 313 144

Tabuľka 28 Počet občanov zaradených do poradovníka čakateľov na poskytovanie starostlivosti vo vybraných zariadeniach

Druh zariadenia sociálnych služieb			Počet občanov k 31.12.2014	Počet občanov k 31.12.2015
Domovy sociálnych služieb	pre deti	s telesným postihnutím	0	0
		s duševnými poruchami a poruchami správania	59	33
		s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	69	72
	pre dospelých	s telesným postihnutím	228	197
		s duševnými poruchami a poruchami správania	721	465
		so zmyslovým postihnutím	15	10
		s kombináciou postihnutí	1 421	1 083
Zariadenia pre seniorov			1 717	3 427
Zariadenia podporovaného bývania			24	23
Rehabilitačné strediská			1	0
Špecializované zariadenie			266	690
SPOLU v SR			4 521	6 000

Zdroj: V(MPSVR SR) 10- 01

Tabuľka 29 Vybrané druhy sociálnych služieb poskytované neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb

Neverejní poskytovatelia vybraných sociálnych služieb k 31. 12. 2015	Počet poskytovateľov		Počet klientov		Zamestnanci poskytovateľov (v prepočítaných stavoch)	Príjmy poskytovateľov (v €)	Výdavky poskytovateľov (v €)
	2014	2015	2014	2015	2015	2015	2015
opatrovateľská služba	111	130	4 074	4 276	3 000	24 226 644	23 300 038
nízko prahové denné centrum	13	13	16 066	1 740	17	253 607	260 735
pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúladovania osobného a pracovného života	0	1	3	0	1	23 369	23 369
zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	1	0	7	0	0	0	0
nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu	14	8	2 317	5 311	14	66 116	56 719
prepravná služba	34	42	7 819	7 188	37	381 543	423 344
sprievodcovská a predčitateľská služba	6	8	198	64	0	0	0
tlmočnická služba	11	9	3 371	3 629	14	110 052	109 865
sprostredkovanie tlmočnickej služby	0	0	0	0	0	0	0
sprostredkovanie osobnej asistencie	7	5	553	960	5	20 650	22 752
požičiavanie pomôcok	29	28	1 292	1 155	10	44 609	40 847
monitorovanie a signalizácia potreby pomoci	2	1	270	263	5	115 485	140 357
krízová pomoc prostredníctvom telekomunikačných technológií	4	7	62	2 080	7	11 544	9 930
pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností	1	1	42	39	0	0	0
denné centrum	8	5	178	143	9	86 429	85 383
integračné centrum	3	3	2 633	82	3	6 269	6 269
jedáleň	17	19	6 608	1 277	37	590 293	659 742
práčovňa	3	1	582	192	0	0	0
stredisko osobnej hygieny	4	4	10 809	3 508	2	41 166	47 533
základné sociálne poradenstvo	69	78	10 947	9 297	61	821 098	602 182
špecializované sociálne poradenstvo	69	69	14 498	12 172	130	884 024	2 360 078
sociálna rehabilitácia	12	10	808	918	20	353 494	255 294
komunitné centrum	-	35	-	13 682	138	1 255 391	1 367 014
podpora samostatného bývania	-	1	-	47	1	2 619	3 650
službačasnej intervencie	-	5	-	173	10	107 220	146 191
stimulácia komplexného vývoja dieťaťa so zdravotným postihnutím	-	0	-	0	0	0	0
terénna sociálna služba krízovej intervencie	-	8	-	2 701	22	15 555	13 589
SPOLU	418	491	83 137	78 482	3 543	29 417 176	29 934 882

Zdroj: V(MPSVR SR) 7- 01

Tabuľka 30 Počet zamestnancov, objemy platov a vybrané zložky platu v eurách za rok 2015 v zariadeniach sociálnych služieb podľa agregovaných zamestnaní

Kategória zamestnancov	Počet zamestnancov	z toho ženy	Celkový plat - objem	Celkový plat	Funkčný plat	z toho					Odmeny	Plat za nadčas	Doplatky a ostatné príplatky
						tarifný plat	riadenie	osobný	platová kompenzácia	zmennosť			
						[€/ mes]	[€/ mes]	[€/ mes]	[€/ mes]	[€/ mes]			
SPOLU	16 027	13 870	100 833 316	638	472	386	6	69	5	6	45	3	42
Odborní a administratívni zamestnanci	1 273	1 048	12 431 271	918	692	498	41	152	1	0	92	0	17
Vychovávateľa	89	84	727 902	803	584	509	7	62	2	2	63	2	22
Pomocní vychovávateľa	108	86	738 802	709	514	453	2	55	0	4	37	1	60
Zamestnanci zabezpečujúci poskytovanie zdravotnej starostlivosti	1 663	1 633	13 048 389	765	550	451	8	73	8	8	51	4	69
Pomocní zdravotníckí zamestnanci	1 100	1 025	6 669 734	594	416	351	0	44	10	10	39	3	70
Zamestnanci vykonávajúci sociálnu agendu	198	179	1 470 676	759	587	464	14	105	1	2	52	0	18
Zamestnanci vykonávajúci sociálnu prácu	1 271	1 130	9 190 365	699	535	443	6	79	4	2	51	0	19
Ergoterapeuti	258	227	1 620 601	651	512	421	2	81	6	1	38	1	12
Psychológovia	28	28	206 780	711	574	483	7	78	6	-	44	-	5
Špeciálni pedagógovia	43	38	363 159	761	569	506	7	41	4	10	37	-	43
Opatrovateľky z povolania	4 135	3 792	22 149 522	571	411	350	0	46	5	9	34	4	61
Remeselní, manuálni alebo manipulační zamestnanci	2 772	1 993	14 332 276	517	393	328	0	57	5	2	37	2	22
Zamestnanci stravovacích prevádzok	1 439	1 309	8 134 332	561	415	346	2	59	1	6	41	2	42
Neuvedené zamestnanie	1 650	1 298	9 749 506	650	490	392	7	81	4	5	44	6	35

Zdroj: PLATY (MPSVR SR) 1-02

Tabuľka 31 Hrubé výdavky na sociálnu ochranu, 2013

Územie	Výdavky na sociálnu ochranu ako % z HDP	Výdavky na sociálnu ochranu v PPS na obyvateľa	Výdavky na sociálne dávky podľa účelov (v %)					
			Dávky v starobe a pre pozostalých	Nemocenské, zdravotná starostlivosť	Dávky pre zdravotne postihnutých	Dávky pre rodiny a deti	Dávky v nezamestnanosti	Bývanie, sociálne vylúčenie
EU28	:	:	:	:	:	:	:	:
EU15	:	:	:	:	:	:	:	:
EA18	:	:	:	:	:	:	:	:
Belgicko	28,9	8 876	40,3	28,7	8,2	7,4	11,7	3,7
Bulharsko	17,0	2 230	50,8	25,8	8,1	10,5	3,2	1,6
Česká republika	19,6	4 495	47,4	30,6	6,7	9,1	3,4	2,9
Dánsko	31,7	10 325	42,6	20,3	13,2	11,6	5,9	6,4
Nemecko	27,7	9 385	39,5	34,4	8,0	11,2	4,1	2,8
Estónsko	14,6	2 919	44,7	28,1	12,0	11,1	3,2	1,0
Írsko	20,7	6 579	29,7	33,2	5,9	13,4	14,7	3,0
Grécko	:	:	:	:	:	:	:	:
Španielsko	25,2	6 015	47,6	25,5	7,4	5,3	13,0	1,3
Francúzsko	31,7	9 225	45,8	28,7	6,5	7,8	6,1	5,1
Chorvátsko	21,2	3 433	38,0	35,4	17,0	7,0	2,3	0,3
Taliansko	28,6	7 418	60,0	23,7	5,5	4,1	6,0	0,8
Cyprus	21,8	4 997	54,6	20,6	3,3	6,6	8,2	6,6
Lotyšsko	14,2	2 440	54,7	22,4	8,5	8,3	4,3	1,8
Litva	14,5	2 923	47,6	28,2	9,5	7,7	2,7	4,2
Luxembursko	22,7	14 230	37,5	25,6	10,8	15,9	6,6	3,5
Maďarsko	20,6	3 867	52,4	23,9	7,2	12,1	2,3	2,1
Malta	18,5	4 090	53,8	30,7	3,9	6,4	3,3	1,9
Holandsko	29,3	9 947	41,8	34,9	7,9	3,3	5,6	6,5
Rakúsko	28,9	9 798	50,7	25,7	7,1	9,3	5,5	1,7
Poľsko	:	:	:	:	:	:	:	:
Portugalsko	26,1	5 384	56,2	23,8	7,7	4,6	6,9	0,9
Rumunsko	14,5	2 157	54,8	26,9	7,8	8,1	1,1	1,3
Slovinsko	24,5	5 205	48,8	30,8	6,3	8,0	3,4	2,8
SR	17,9	3 761	44,5	30,9	9,0	9,7	3,4	2,5
Fínsko	30,4	9 123	41,3	24,6	11,2	10,7	7,5	4,6
Švédsko	29,4	9 597	43,6	25,5	12,2	10,5	4,2	4,0
Spojené kráľovstvo	27,8	7 795	42,7	30,5	6,3	10,7	2,1	7,9
Island	23,4	7 335	27,1	35,4	15,9	11,5	4,1	6,0
Nórsko	24,4	11 313	35,3	30,2	16,4	12,4	2,4	3,3
Švajčiarsko	24,2	9 592	47,8	29,8	9,5	5,9	3,6	3,3
Srbsko	22,8	2 234	55,9	25,9	7,7	5,5	2,9	2,2
Turecko	13,8	1 937	60,0	30,4	3,7	3,2	1,2	1,5

Predbežné údaje: DK, DE, ES, FR, IT, LV, LT, NL, SI, SK, SE, UK, TR

: údaj nie je k dispozícii

* vrátane daňového bonusu

Zdroj: Eurostat ESSPROS

Tabuľka 32 Príjmy na sociálnu ochranu, 2013

Príjmy	Príjmy v % HDP	Príjmy v PPS na obyvateľa	Štruktúra príjmov (%)			
			Sociálne príspevky zamestnávateľov	Sociálne príspevky chránených osôb	Verejná správa	Iné príjmy
EU28	:	:	:	:	:	:
EU15	:	:	:	:	:	:
EA18	:	:	:	:	:	:
Belgicko	30,8	9 454	40,03	19,75	38,02	2,20
Bulharsko	19,2	2 526	31,66	17,49	48,80	2,04
Česká republika	21,0	4 82	47,11	23,21	28,23	1,44
Dánsko	37,3	12 124	11,41	8,04	75,60	4,96
Nemecko	30,8	10 420	34,57	30,32	33,39	1,72
Estónsko	14,4	2 876	79,90	1,23	18,72	0,16
Írsko	22,3	7 074	25,19	7,94	63,42	3,45
Grécko	:	:	:	:	:	:
Španielsko	24,9	5 962	42,02	12,27	43,39	2,32
Francúzsko	33,6	9 761	41,51	20,38	34,72	3,39
Chorvátsko	22,7	3 662	24,68	32,58	10,17	2,58
Taliansko	30,4	7 881	35,39	14,85	47,77	1,99
Cyprus	22,1	5 071	22,15	17,20	52,18	8,48
Lotyšsko	14,4	2 486	43,80	18,65	36,62	0,93
Litva	14,7	2 976	52,41	17,15	29,31	1,13
Luxembursko	25,3	15 848	25,66	23,18	44,79	6,37
Maďarsko	21,5	4 023	37,00	22,87	37,94	2,18
Malta	18,7	4 149	31,8	13,41	52,72	2,06
Holandsko	34,1	11 606	30,88	36,41	19,14	13,57
Rakúsko	29,7	10 048	36,42	26,09	35,75	1,73
Poľsko	:	:	:	:	:	:
Portugalsko	28,3	5 837	28,39	15,21	47,31	9,09
Rumunsko	14,8	2 207	35,21	14,48	49,23	1,08
Slovinsko	25,0	5 306	26,06	37,63	35,02	1,29
Slovensko	18,9	3 989	44,36	20,52	33,08	2,05
Fínsko	32,7	9 832	34,51	12,50	47,44	5,55
Švédsko	31,2	10 166	36,44	9,51	51,99	2,06
Spojené kráľovstvo	28,4	7 963	28,89	12,75	51,13	7,23
Island	30,0	9 407	31,98	6,25	48,75	13,03
Nórsko	25,5	11 813	32,55	14,94	52,45	0,06
Švajčiarsko	31,2	12 361	31,57	34,48	24,12	9,83
Srbsko	23,4	2 289	27,73	29,44	42,22	0,61
Turecko	16,0	2 238	27,51	25,06	41,38	6,05

Predbežné údaje: DK, DE, ES, FR, IT, LV, LT, NL, SI, SK, SE, UK, TR

: údaj nie je k dispozícii

Zdroj: Eurostat ESSPROS

Tabuľka 33 Výdavky na dôchodky a štruktúra podľa kategórií dôchodkov, 2013

Územie	Výdavky na dôchodky spolu			Štruktúra výdavkov na dôchodky podľa kategórií (%)						
	v € na obyvateľa (stále ceny 2005)	v PPS na obyvateľa	v % HDP	starobný	predpokla daný starobný	čiasočný starobný	invalidný	predčasný v dôsledku zníženej pracovnej schopnosti	pozosta lostné	predčasný z dôvodov trhu práce
EU28	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EU15	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EA18	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
BE	2 481	2 566	8,4	67,3	0,0	:	13,8	:	15,6	3,3
BG	282	862	6,6	76,2	10,7	0,0	9,2	0,0	3,8	0,0
CZ	841	1 703	7,4	79,4	2,5	:	10,5	0,1	7,4	0,0
DK	3 307	2 788	8,6	63,0	7,0	0,0	0,1	16,5	13,5	0,0
DE	2 635	2 883	8,5	71,6	4,0	0,0	1,4	6,6	15,9	0,5
EE	480	944	4,7	62,8	21,2	0,0	15,2	0,0	0,9	0,0
IE	:	1 644	5,2	76,2	1,1	0,0	15,9	0,0	6,4	0,3
GR	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
ES	1 455	1 869	7,8	62,2	7,1	:	11,3	:	19,2	0,1
FR	3 487	3 545	12,2	81,1	0,0	0,0	7,3	0,1	11,3	0,3
HR	387	757	4,7	42,9	11,1	0,0	27,8	0,0	18,2	0,0
IT	2 610	2 977	11,5	69,4	10,6	0,0	1,6	1,9	16,1	0,4
CY	1 427	1 857	8,1	82,4	0,3	0,0	3,6	0,0	13,7	0,0
LV	539	1 218	7,1	86,6	2,4	0,0	9,3	0,0	1,7	0,0
LT	476	1 150	5,7	78,7	3,3	0,0	13,1	0,0	4,8	0,0
LU	3 361	2 888	4,6	48,2	21,3	0,0	9,4	0,0	19,3	1,8
HU	671	1 449	7,7	82,0	4,8	:	0,0	:	13,2	0,0
MT	1 049	1 534	6,9	77,4	0,0	:	5,2	:	16,9	0,5
NL	3 335	3 325	9,8	73,6	1,9	0,0	15,2	0,0	9,2	0,0
AT	3 420	3 607	10,7	72,2	6,2	0,0	9,2	0,0	12,3	0,2
PL	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
PT	1 665	2 374	11,5	73,3	3,0	0,0	11,9	0,0	11,5	0,3
RO	396	1 024	6,9	82,8	0,3	1,5	4,3	4,5	6,5	0,0
SI	978	1 425	6,7	57,6	25,1	0,1	5,1	0,0	12,1	0,0
SK	524	1 283	6,1	71,8	3,3	0,0	12,4	0,0	10,6	1,9
FI	3 026	2 926	9,7	74,7	4,7	0,7	13,1	0,0	6,7	0,1
SE	3 543	3 099	9,5	80,1	5,5	:	10,9	:	3,5	0,0
UK	3 235	2 857	10,2	89,9	0,0	0,0	9,3	0,0	0,8	0,0
IS	2 297	1 673	5,3	61,6	0,0	0,0	32,2	0,0	6,3	0,0
NO	3 960	2 845	6,1	69,9	2,1	0,1	25,1	0,0	2,8	0,0
CH	4 102	3 351	8,5	72,4	4,6	0,0	13,4	0,0	9,6	0,0
RS	343	950	9,7	75,3	0,0	0,0	7,6	0,0	16,7	0,4
TR	:	906	6,5	78,3	0,0	0,0	3,0	0,0	18,8	0,0

Predbežné údaje: DK, DE, ES, FR, IT, LV, LT, NL, SI, SK, SE, UK, TR

: údaj nie je k dispozícii

Zdroj: Eurostat – ESSPROS

Tabuľka 34 Počet poberateľov dôchodkov podľa rodu*, indexy 2013/2012 a 2013/2006

Územie	Počet poberateľov dôchodkov*			Index 2013/2012	Index 2013/2006	Podiel poberateľov dôchodkov na populáciu (%)
	úhrn*(osoby)	muži (%)	ženy(%)			
Belgicko	:	:	:	:	:	:
Bulharsko	2 188 737	42,0	58,0	99,0	96,3	30,2
Česká republika	2 915 955	40,9	59,1	99,7	106,5	27,7
Dánsko	1 475 031	44,9	55,1	100,8	119,2	26,2
Nemecko	23 453 768	44,2	55,8	99,6	100,9	29,0
Estónsko	413 179	38,8	61,2	100,4	108,4	31,4
Írsko	885 154	50,2	49,8	103,2	131,7	19,2
Grécko	:	:	:	:	:	:
Španielsko	9 251 948	50,9	49,1	101,5	111,0	19,9
Francúzsko	18 616 000	46,0	54,0	101,4	108,7	28,3
Chorvátsko	1 190 815	45,4	54,6	97,8	:	28,0
Taliansko	16 254 918	47,2	52,8	98,8	98,3	26,7
Cyprus	130 729	52,5	47,5	102,4	1025,2	15,2
Lotyšsko	602 944	37,4	62,6	99,2	100,9	30,1
Litva	945 250	38,3	61,7	99,8	102,5	32,1
Luxembursko	161 943	55,6	44,4	103,0	124,7	29,5
Maďarsko	2 222 091	37,2	62,8	100,6	:	22,5
Malta	84 633	56,7	43,3	102,3	117,9	19,9
Holandsko	3 413 900	45,2	54,8	100,2	108,8	20,3
Rakúsko	2 422 539	45,5	54,4	101,0	107,6	28,5
Poľsko	:	:	:	:	:	:
Portugalsko	3 034 124	44,7	55,3	100,5	105,1	29,1
Rumunsko	5 388 524	41,9	58,1	98,8	93,2	27,0
Slovinsko	631 213	44,5	55,5	100,2	109,4	30,6
SR	1 382 214	40,5	59,5	100,7	109,1	25,5
Fínsko	1 513 122	44,3	55,7	101,3	110,3	27,8
Švédsko	2 587 106	45,9	54,1	101,2	105,4	26,8
Spojené kráľovstvo	15 345 513	42,5	57,5	100,4	:	23,8
Island	62 565	43,9	56,1	103,8	:	19,2
Nórsko	1 234 044	:	:	102,4	115,9	24,2
Švajčiarsko	2 946 100	44,2	55,8	102,3	114,1	36,2
Srbsko	1 694 700	42,9	56,8	100,9	:	23,7
Turecko	:	:	:	:	:	:

Zdroj: Eurostat – ESSPROS

* Počet poberateľov dôchodkov bez dvojitého načítania

Predbežné údaje: FR, CH; odhad DK

Tabuľka 35 Dane a odvody platené zo sociálnych dávok, 2012

Územie	Výdavky na sociálnu ochranu			Sociálne dávky	
	Hrubé výdavky (% HDP)	Netto výdavky (% HDP)	Netto výdavky ako % z hrubých	% zdanených dávok	% dávok, z ktorých sa platia soc. odvody
Belgicko	29,40	27,17	92,41	58,02	39,22
Bulharsko	16,77	16,76	99,94	0,00	0,47
Česká republika	20,17	20,12	99,75	1,55	0,75
Dánsko	33,08	27,81	84,07	55,73	55,68
Nemecko	28,30	25,99	91,84	51,70	48,53
Estónsko	15,24	14,74	96,72	62,78	0,45
Írsko	30,98	30,78	99,35	6,93	1,50
Grécko	29,97	28,14	93,89	67,69	50,96
Španielsko	25,38	24,10	94,96	54,57	10,72
Francúzsko	32,13	30,23	94,09	59,69	36,43
Chorvátsko	20,69	20,39	98,55	54,73	54,73
Taliansko	28,99	25,52	88,03	66,68	1,10
Cyprus	22,62	22,1	97,70	34,27	0,00
Lotyšsko	13,78	13,34	96,81	62,33	1,97
Litva	15,69	15,45	98,47	8,63	8,63
Luxembursko	22,95	21,22	92,46	56,35	57,02
Maďarsko	21,63	21,33	98,61	56,28	3,67
Malta	19,09	18,71	98,01	56,03	0,00
Holandsko	31,44	25,76	81,93	55,62	55,62
Rakúsko	29,34	26,31	89,67	53,27	54,01
Poľsko	17,59	15,20	86,41	71,27	65,99
Portugalsko	25,44	24,31	95,56	58,30	0,21
Rumunsko	15,44	15,26	98,83	56,18	0,00
Slovinsko	24,92	24,58	98,64	55,93	0,00
SR	17,94	17,87	99,61	2,23	1,19
Fínsko	30,40	27,31	89,84	57,12	57,12
Švédsko	29,88	26,36	88,22	50,12	0,00
Spojené kráľovstvo	28,44	27,41	96,38	43,49	3,10
Island	24,95	22,26	89,22	53,62	12,41
Nórsko	24,49	22,20	90,65	54,51	0,00
Švajčiarsko	24,90	21,52	86,43	64,36	60,81
Srbsko	25,11	24,65	98,17	5,15	4,66

Zdroj: Eurostat – ESSPROS

Tabuľka 36a Projekty OP ZaSI zazmluvnené v roku 2015

Vyzvanie	Názov	Subjekt
Prioritná os 1		
OP ZaSI NP 2014/1.1/07	Národná sústava povolání III	Ministerstvo práce, sociálnych vecí Slovenskej republiky
OP ZaSI NP 2015/1.1/01	Podpora zamestnávania UoZ	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP ZaSI NP 2015/1.1/02	Zapojenie nezamestnaných do obnovy kultúrneho dedičstva 3	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP ZaSI NP 2015/1.1/03	Podpora pracovných príležitostí pre UoZ	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP ZaSI NP 2015/1.1/04	ESKO	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
DOP-SIA-2009/1.2.1/01	Firemná škola celoživotného vzdelávania_02 (následník)	SLAVIA CAPITAL Group, a. s.
Prioritná os 2		
OP ZaSI NP 2015/2.1/01	Zdravé komunity MZ SR	Ministerstvo zdravotníctva SR
OP ZaSI NP 2015/2.1/02	Podpora Centra pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže	Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže
Prioritná os 3		
OP ZaSI NP 2014/3.1/03	Národná sústava povolání 3 BSK	Ministerstvo práce, sociálnych vecí SR
OP ZaSI NP 2015/3.1/01	Podpora udržania pracovných miest pre občanov so zdravotným postihnutím a zvyšovanie zamestnateľnosti UoZ	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP ZaSI NP 03 2009/3.1	Podpora Centra pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže - BSK	Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže
OP ZaSI NP 2014/3.3/06	Systematické prehľbovanie kvalifikácie - BSK	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka
OP ZaSI NP 2015/3.3/01	Sieťovanie a rozvoj VSZ - BSK	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2015
Príloha ku kapitole 3

Vyzvanie	Názov	Subjekt
OP ZaSI NP 2015/3.3/02	Príprava administratívnych kapacít MF SR- BSK	Ministerstvo financií SR
OP ZaSI NP 2015/3.3/03	Zavádzanie systému CAF - BSK	Implementačná agentúra Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR
OP ZaSI TP 2015/3.4/01	TP na rok 2015/PT 85/cieľ RKaZ	Ministerstvo práce, sociálnych vecí SR
Prioritná os 4		
OP ZaSI NP 2014/4.1/08	Systematické prehľbovanie kvalifikácie - SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka
OP ZaSI NP 2015/4.1/01	Sieťovanie a rozvoj VSZ - SR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP ZaSI NP 2015/4.1/02	Príprava administratívnych kapacít MF SR- SK	Ministerstvo financií SR
OP ZaSI NP 2015/4.2/01	Zavádzanie systému CAF - SR	Implementačná agentúra Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR
Prioritná os 5		
TP 2015/5.1/01/50780	TP na rok 2015/PT 85/cieľ Konvergencia	Ministerstvo práce, sociálnych vecí SR
TP 2015/5.1/01/50675	TP /PT 85/cieľ 1/2015	Implementačná agentúra Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Zdroj: RO, ITMS

Tabuľka 36b Národné projekty OP EZ zazmluvnené v roku 2015

Vyzvanie	Názov	Subjekt
Prioritná os 2		
OP EZ NP 2015/2.1.1/03	Absolventská prax štartuje zamestnanie	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP EZ NP 2015/2.1.1/01	Praxou k zamestnaniu	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
Prioritná os 3		
OP EZ NP 2015/3.1.1/02	Podpora zamestnávania UoZ prostredníctvom vybraných aktívnych opatrení na trhu práce	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP EZ NP 2015/3.1.1/03	Podpora zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP EZ NP 2015/3.2.1/01	Príspevok na starostlivosť o dieťa VRR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP EZ NP 2015/3.1.1/04	Šanca na zamestnanie	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
Prioritná os 4		
OP EZ NP 2015/4.1.1/03	Podpora vybraných sociálnych služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni	Implementačná agentúra Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR
OP EZ NP 2015/4.1.1/02	Terénna sociálna práca v obciach I	Implementačná agentúra Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR
OP EZ 2015/4.2.1/01	Podpora opatrovateľskej služby - I. fáza	Implementačná agentúra Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR
OP EZ 2015/4.2.1/02	Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Zdroj: RO, ITMS

Tabuľka 37 Čerpanie výdavkov kapitoly 22 – MPSVR SR podľa programového rozpočtovania

Kód programu	Názov programu	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť 31.12.2014	%
07C	Sociálna inklúzia	1 874 652 318	1 791 092 581	1 787 722 384	99,8
07C0A	Podpora sociálnych služieb	72 456 760	73 659 760	73 039 598	99,2
07C0B	OP EP pre najodkázanejšie osoby	10 141 886	0	0	0,0
07C0B01	Sociálne začlenenie najodkázanejších osôb	10 141 886	0	0	0,0
07C01	Pomoc v hmotnej núdzi	281 134 057	237 130 726	235 936 726	99,5
07C0101	– Dávka v hmotnej núdzi	254 731 416	214 433 077	213 685 797	99,7
07C0102	– Dotácia na výkon osobitného príjemcu	184 400	168 969	164 333	97,3
07C0103	– Dotácia na stravu pre dieťa v hmotnej núdzi	12 490 400	11 155 519	10 767 728	96,5
07C0104	– Dotácia na školské potreby pre dieťa v hmotnej núdzi	2 749 900	2 432 418	2 407 408	99,0
07C0106	– Náhradné výživné	10 977 941	8 940 743	8 911 460	99,7
07C02	Podpora rodiny	977 802 567	946 814 291	946 429 716	100,0
07C0201	– Prídavok na dieťa	319 158 557	315 401 930	315 364 948	100,0
07C0202	– Rodičovský príspevok	358 442 839	355 410 612	355 280 174	100,0
07C0206	– Ostatné príspevky na podporu rodiny	46 757 984	45 592 119	45 582 125	100,0
07C020A	– Štátom platené poistné za osoby starajúce sa o dieťa	250 917 888	227 757 888	227 755 996	100,0
07C020B	– Príspevok na starostlivosť o dieťa	2 525 299	2 651 742	2 446 473	92,3
07C03	Kompenzácia sociálnych dôsledkov ŤZP	247 502 903	233 195 706	232 013 779	99,5
07C04	Iniciatívy v oblasti sociálnej inklúzie	3 109 702	2 868 336	2 726 606	95,1
07C040A	– Ostatné iniciatívy	3 109 702	2 830 202	2 688 472	95,0
07C040G	– Zabezpečenie hodnotenia a implementácie horizontálnej priority Rovnosť príležitostí – MDVRR SR	0	38 134	38 134	100,0
07C05	Starostlivosť o ohrozené deti	82 792 489	88 047 995	88 200 385	100,2
07C0501	– Náhradná rodinná starostlivosť	13 243 849	13 663 849	13 556 337	99,2
07C0502	– Ústavná starostlivosť v štátnych detských domovoch	58 758 340	62 807 575	63 120 307	100,5
07C0503	– Ústavná starostlivosť v neštátnych zariadeniach	9 590 300	10 504 562	10 452 344	99,5
07C0504	– Prevencia a sanácia (MVO)	1 200 000	1 072 009	1 071 397	99,9
07C06	Nesystémové dávky sociálneho poistenia	54 833 687	66 333 687	66 333 687	100,0
07C07	Vianočný príspevok dôchodcom	65 000 000	81 522 094	81 522 094	100,0
07C08	Podpora sociálnej inklúzie	79 878 267	61 519 986	61 519 793	100,0

Kód programu	Názov programu	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť 31.12.2014	%
07C0801	– Podpora soc. inklúzie osôb ohroz. soc. vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity – opatrenie 2.1	43 500 139	49 094 940	49 094 812	100,0
07C0802	– Podpora vytvárania rovnosti príležitostí v prístupe na trh práce a podpora integrácie znevýhodnených skupín na trh práce s osobitným zreteľom na marginalizované komunity – opatrenie 2.2	20 469 269	3 503 747	3 503 747	100,0
07C0803	– Podpora zosúladenia rodinného a pracovného života – opatrenie 2.3	15 908 859	8 921 299	8 921 234	100,0
07E	Tvorba a implementácia politik	138 712 518	178 354 465	178 414 274	100,0
07E03	Riadiaca, koncepcná a výskumná činnosť	19 255 459	26 093 532	26 111 844	100,1
07E0301	– Aparát ministerstva	19 255 459	26 093 532	26 111 844	100,1
07E04	Výkon štátnej správy na úseku soc. vecí, rodiny, práce a zamestnanosti	117 454 684	150 289 692	150 320 044	100,0
07E0401	– Špecializovaná štátna správa	106 500 182	138 586 010	138 596 679	100,0
07E0402	– Ostatná štátna správa	10 954 502	11 703 682	11 723 365	100,2
07E05	Implementácia projektov	2 002 375	1 971 241	1 982 386	100,6
07E0501	Implementačná agentúra	2 002 375	1 971 241	1 982 386	100,6
	Medzirezortné programy a podprogramy, ktorých je kapitola gestorom a účastníkom				
06G	Ľudské zdroje	234 180 053	187 893 524	188 265 075	100,2
06G04	Aktívna politika trhu práce a zvýšenie zamestnanosti – MPSVR SR	37 564 910	32 322 843	32 694 413	101,1
06G0404	– Národné programy na rozvoj APTP a zvýšenie zamestnanosti	34 654 567	26 472 500	26 852 633	101,4
06G040J	– Individuálna štátna pomoc	2 910 343	5 850 343	5 841 780	99,9
06G1S	OP Ľudské zdroje 2014 - 2020 - MPSVR SR	165 294 117	0	0	0,0
06G1S01	Zamestnanosť	138 850 267	0	0	0,0
06G1S02	Sociálne začlenenie	17 424 242	0	0	0,0
06G1S03	Technická pomoc	9 019 608	0	0	0,0
06G1S04	Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých	0	0	0	0,0
06G15	Podpora rastu zamestnanosti	15 748 506	147 110 214	147 110 202	100,0
06G1501	– Podpora programov v oblasti podpory zamestnanosti a riešenia nezamestnanosti a dlhodobej nezamestnanosti – opatrenie 1.1	13 355 360	145 921 268	145 921 256	100,0
06G1502	– Podpora tvorby a udržania prac. miest prostred. zvýšenia adaptability prac., podnikov a podpory podnikania – opatrenie 1.2	2 393 146	1 188 946	1 188 946	100,0
06G16	Podpora zamestnanosti, sociálnej inklúzie a budovanie kapacít v BSK	2 122 403	2 119 127	2 119 126	100,0

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2015
Príloha ku kapitole 3

Kód programu	Názov programu	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť 31.12.2014	%
06G1601	– Podpora rastu zamestnanosti zlepšenia zamestnanosti s osobitným zreteľom na vzdelanostnú spoločnosť – opatrenie 3.1	242 880	1 214 107	1 214 107	100,0
06G1602	– Podpora soc. inklúzie, rodovej rovnosti a zosúladenie prac. a rod. života v BSK – opatrenie 3.2	988 984	642 401	642 401	100,0
06G1603	– Budovanie kapacít a zlepšovanie. kvality verejnej správy v BSK – opatrenie 3.3	890 539	136 092	136 091	100,0
06G1604	– Technická pomoc pre BSK – opatrenie 3.4	0	126 527	126 527	100,0
06G17	Budovanie kapacít a zlepšenie kvality verejnej správy	11 284 153	1 830 966	1 830 960	100,0
06G1701	– Zlepšenie kvality služieb poskytovaných verejnej správe a neziskovým organizáciám – opatrenie 4.1	11 185 233	1 703 807	1 703 807	100,0
06G1702	Zavedenie systémov riadenia kvality vo verejnej správe a pre mimovládne organizácie v oblasti politiky zamestnanosti a sociálnej politiky – opatrenie 4.2	98 920	127 159	127 153	100,0
06G18	Technická pomoc	2 165 964	4 510 374	4 510 374	100,0
06G1801	– Technická pomoc – opatrenie 5.1	2 165 964	4 510 374	4 510 374	100,0
	Podprogramy, ktoré kapitola rieši ako účastník medzirezortného programu				
06H09	Hospodárska mobilizácia – MPSVR SR	45 189	63 522	63 452	99,9
09706	Príspevky SR do medzinárodných organizácií – MPSVR SR	440 367	666 367	666 367	100,0
0A909	Elektronizácia VS a rozvoj elektronických služieb na centrálnej úrovni MF SR – MPSVR SR	0	50 678	50 677	100,0
0AR05	MPSVR SR – Protidrogová politika (gestor Úrad vlády SR)	50 000	59 500	58 968	99,1
0D40A	SK PRES 2016 – MPSVR SR	0	123 867	121 364	98,0
	Výdavky spolu za kapitolu	2 248 080 445	2 158 304 504	2 155 362 561	99,9

Zdroj: MPSVR SR, Návrh štátneho záverečného účtu

PRÍLOHA KU KAPITOLE 4

Tabuľka 1 Zoznam vybraných indikátorov sociálnej inklúzie (2013 – 2014)

Indikátor	2013			2014			Rozdiel		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Primárne indikátory									
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (celá populácia)	19,8	19,3	20,2	18,4	18,1	18,7	-1,4	-1,2	-1,5
Vplyv sociálnych transferov na zníženie rizika chudoby (s výnimkou dôchodkov)	36,3	36,0	35,8	35,7	34,2	36,7	-0,6	-1,8	0,9
Vplyv sociálnych transferov na zníženie rizika chudoby (vrátane dôchodkov)	66,3	63,5	68,4	66,8	64,3	68,7	0,5	0,8	0,3
Miera rizika chudoby podľa pohlavia (celá populácia)	12,8	12,8	12,9	12,6	12,7	12,6	-0,2	-0,1	-0,3
Miera rizika chudoby (0-5 roční)	17,6	18,6	16,5	17,0	14,7	19,1	-0,6	-3,9	2,6
Miera rizika chudoby (6-11 roční)	22,4	21,0	24,1	20,0	18,3	21,9	-2,4	-2,7	-2,2
Miera rizika chudoby (12-17 roční)	20,7	20,8	20,7	20,8	23,0	18,4	0,1	2,2	-2,3
Miera rizika chudoby podľa pohlavia (0-17)	20,3	20,2	20,5	19,2	18,7	19,8	-1,1	-1,5	-0,7
Miera rizika chudoby podľa pohlavia (18-24)	15,1	15,7	14,5	14,7	14,0	15,4	-0,4	-1,7	0,9
Miera rizika chudoby podľa pohlavia (25-54)	12,1	11,5	12,7	12,1	12,3	12,0	0,0	0,8	-0,7
Miera rizika chudoby podľa pohlavia (55-64)	9,7	9,7	9,6	11,2	12,3	10,0	1,5	2,6	0,4
Miera rizika chudoby podľa pohlavia (18-64)	12,1	12,0	12,3	12,3	12,5	12,0	0,2	0,5	-0,3
Miera rizika chudoby podľa pohlavia (65+)	6,0	3,3	7,6	6,2	4,1	7,5	0,2	0,8	-0,1
Hranica rizika chudoby - domácnosť jednotlivca (€)	4 042			4 086			44		
Hranica rizika chudoby - domácnosť jednotlivca (PPS)	5 743			5 883			140		
Hranica rizika chudoby - domácnosť 2 dospelí a 2 deti (€)	8 749			8 580			-169		
Hranica rizika chudoby - domácnosť 2 dospelí a 2 deti (PPS)	12 060			12 355			295		
Pretrvávajúca miera rizika chudoby (celá populácia)	7,1	6,7	7,4	:	:	:	:	:	:
Pretrvávajúca miera rizika chudoby (0-17)	11,0	11,3	10,5	:	:	:	:	:	:
Pretrvávajúca miera rizika chudoby (18-64)	6,9	6,5	7,3	:	:	:	:	:	:
Pretrvávajúca miera rizika chudoby (65+)	4,3	1,8	5,8	:	:	:	:	:	:
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (celá populácia)	24,1	25,5	23,0	29,0	30,7	26,1	4,9	5,2	3,1
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (0-5)	29,8	25,5	29,8u	32,1	31,9	32,4u	2,3	6,4	2,6
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (6-11)	29,9	31,9	22,2	34,8	36,3	32,9	4,9	4,4	10,7
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (12-17)	29,9	29,8	31,7	31,8	31,9	23,2	1,9	2,1	-8,5
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (0-17)	28,9	29,8	29,8	31,9	32,7	31,9	3,0	2,9	2,1
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (18-64)	24,4	24,9	24,1	29,5	30,5	29,0	5,1	5,6	4,9
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (65+)	7,9	5,6(u)	9,3	10,5	10,6(u)	10,5	2,6	5,0	1,2
Dlhodobá miera nezamestnanosti	10,0	10,0	9,9	9,3	9,4	9,1	-0,7	-0,6	-0,8
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (populácia 0-59)	7,6	7,2	7,9	7,1	7,2	7,0	-0,5	0,0	-0,9
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou	7,7	7,6	7,9	7,9	6,5	9,2	0,2	-1,1	1,3

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2015
Príloha ku kapitole 4

Indikátor	2013			2014			Rozdiel		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
(0-5 roční)									
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (6-11 roční)	7,7	6,8	8,8	9,3	9,2	9,3	1,6	2,4	0,5
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (12-17 roční)	9,6	9,2	10,2	6,9	7,2	6,7	-2,7	-2,0	-3,5
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (0-17 roční)	8,4	8,0	9,0	8,1	7,7	8,4	-0,3	-0,3	-0,6
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (18-59 roční)	7,3	6,9	7,7	6,9	7,1	6,6	-0,4	0,2	-1,1
Deti žijúca v domácnostiach bez zamestnania (0-17 rokov)	10,4	:	:	10,1	:	:	-0,3	:	:
Populácia žijúca v domácnostiach bez zamestnania (18-59)	8,6	8,5	8,8	8,4	8,1	8,7	-0,2	-0,4	-0,1
Osoby, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a nepokračujú v ďalšom vzdelávaní	6,4	6,7	6,1	6,7(b)	6,9(b)	6,6(b)	0,3	0,2	0,5
Závažná materiálna deprivácia (celá populácia)	10,2	10,0	10,5	9,9	9,7	10,0	-0,3	-0,3	-0,5
Miera materiálnej deprivácie (celá populácia)	23,4	22,5	24,3	22,2	21,6	22,7	-1,2	-0,9	-1,6
Miera materiálnej deprivácie (0-5)	21,1	20,0	22,5	22,7	21,0	24,2	1,6	1,0	1,7
Miera materiálnej deprivácie (6-11)	26,1	27,2	24,6	26,4	27,7	25,0	0,3	0,5	0,4
Miera materiálnej deprivácie (12-17)	28,7	28,8	28,5	25,2	27,7	22,3	-3,5	-1,1	-6,2
Miera materiálnej deprivácie (0-17)	25,5	25,6	25,4	24,8	25,6	23,8	-0,7	0,0	-1,6
Miera materiálnej deprivácie (18-64)	22,2	21,5	22,9	20,7	20,6	20,8	-1,5	-0,9	-2,1
Miera materiálnej deprivácie (65+)	26,5	22,7	28,8	25,4	20,4	28,6	-1,1	-2,3	-0,2
Sekundárne indikátory									
Miera rizika chudoby podľa typu domácnosti:									
jednotlivec mladší ako 65 rokov	21,3	:	:	20,4	:	:	-0,9	:	:
jednotlivec starší ako 65 rokov	10,0	:	:	11,1	:	:	1,1	:	:
jednotlivec	15,5	19,6	14,0	15,7	20,6	13,3	0,2	1,0	-0,7
dvaja dospelí, najmenej jeden starší ako 65 rokov	3,8	:	:	4,9	:	:	1,1	:	:
dvaja dospelí, obaja mladší ako 65 rokov	8,8	:	:	9,9	:	:	1,1	:	:
jednotlivec s najmenej jedným dieťaťom	30,1	:	:	30,6	:	:	0,5	:	:
dvaja dospelí s jedným závislým dieťaťom	10,0	:	:	13,2	:	:	3,2	:	:
dvaja dospelí s dvomi závislými deťmi	13,2	:	:	11,4	:	:	-1,8	:	:
dvaja dospelí s tromi a viac závislými deťmi	29,9	:	:	28,4	:	:	-1,5	:	:
traja a viac dospelí so závislými deťmi	14,9	:	:	14,9	:	:	0,0	:	:
domácnosti so závislými deťmi	16,3	:	:	16,0	:	:	-0,3	:	:
domácnosti bez závislých detí	7,5	:	:	8,6	:	:	1,1	:	:

Indikátor	2013			2014			Rozdiel		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Miera rizika chudoby podľa intenzity práce domácnosti									
domácnosti bez detí – s nízkou intenzitou práce (0,2 - 0,45)	28,9	:	:	33,0	:	:	4,1	:	:
domácnosti bez detí – so strednou intenzitou práce (0,45 - 0,55)	4,1	:	:	16,5	:	:	12,4	:	:
domácnosti bez detí – s vysokou intenzitou práce (0,55 - 0,85)	1,5	:	:	3,4	:	:	1,9	:	:
domácnosti bez detí – s veľmi vysokou intenzitou práce (0,85 - 1)	1,9	:	:	1,6	:	:	-0,3	:	:
domácnosti s deťmi – s nízkou intenzitou práce (0,2 - 0,45)	38,3	:	:	40,4	:	:	2,1	:	:
domácnosti s deťmi – so strednou intenzitou práce (0,45 - 0,55)	19,4	:	:	19,2	:	:	-0,2	:	:
domácnosti s deťmi – s vysokou intenzitou práce (0,55 - 0,85)	10,2	:	:	7,4	:	:	-2,8	:	:
domácnosti s deťmi – s veľmi vysokou intenzitou práce (0,85 - 1)	3,4	:	:	4,6	:	:	1,2	:	:
Miera rizika chudoby podľa najčastejšej ekonomickej aktivity (18+)									
nezamestnaní	43,8	48,5	39,0	48,7	53,6	43,7	4,9	5,1	4,7
pracujúci	5,7	5,9	5,5	5,7	6,1	5,3	0,0	0,2	-0,2
dôchodcovia	6,6	4,4	7,8	6,7	5,3	7,5	0,1	0,9	-0,3
iná neaktívna osoba	17,4	16,0	18,4	16,7	14,7	17,9	-0,7	-1,3	-0,5
Miera rizika chudoby podľa typu vlastníctva									
vlastník alebo bezplatné ubytovanie	11,8	11,7	11,9	11,6	11,6	11,6	-0,2	-0,1	-0,3
nájomca	23,9	23,9	23,9	24,1	25,0	23,3	0,2	1,1	-0,6
Rozptyl okolo hranice miery rizika chudoby – 40 % národného ekvivalentného mediánu príjmu	4,9	5,0	4,8	5,1	5,5	4,8	0,2	0,5	0,0
Rozptyl okolo hranice miery rizika chudoby – 50 % národného ekvivalentného mediánu príjmu	7,8	8,0	7,6	8,4	8,7	8,1	0,6	0,7	0,5
Rozptyl okolo hranice miery rizika chudoby – 70 % národného ekvivalentného mediánu príjmu	19,2	18,6	19,8	19,7	19,3	20,0	0,5	0,7	0,2
Populácia s nízkou vzdelanostnou úrovňou (25-39)	77,4	37,1	40,4	93,3(b)	48,4(b)	44,9(b)	15,9	11,3	4,5
Populácia s nízkou vzdelanostnou úrovňou (40-59)	128,6	49,3	79,2	134,6(b)	54,9(b)	79,7(b)	6,0	5,6	0,5
Populácia s nízkou vzdelanostnou úrovňou (55-64)	104,7	33,8	70,9	113,4(b)	39,4(b)	74,0(b)	8,7	5,6	3,1
Populácia s nízkou vzdelanostnou úrovňou (25-64)	257,2	101,0	156,5	286,9(b)	121,9(b)	165,0(b)	29,7	20,9	8,5
Hlbka materiálnej deprivácie	3,7	3,7	3,7	3,7	3,8	3,7	0,0	0,1	0,0
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie (celá populácia)	8,3	7,9	8,8	9,0	8,7	9,3	0,7	0,8	0,5
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie (0-5)	12,9	13,9	11,5	13,6	12,0	15,2	0,7	-1,9	3,7
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie (6-11)	13,0	12,3	13,8	13,0	11,0	15,4	0,0	-1,3	1,6
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie (12-17)	7,7	8,2	7,2	8,5	10,5	6,4	0,8	2,3	-0,8
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie (0-17)	11,0	11,3	10,6	11,8	11,1	12,5	0,8	-0,2	1,9
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie (18-24)	7,5	6,7	6,3	6,1	5,9	6,4	-1,4	-0,8	0,1
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie (25-29)	4,9	3,1	6,9	7,4	6,9	8,0	2,5	3,8	1,1

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2015
Príloha ku kapitole 4

Indikátor	2013			2014			Rozdiel		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie (18-64)	7,7	7,1	8,2	8,5	8,4	8,5	0,8	1,3	0,3
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie (65+)	8,1	6,1	9,3	8,0	6,0	9,2	-0,1	-0,1	-0,1
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie - chudobní	36,2	34,9	37,4	36,4	36,5	36,3	0,2	1,6	-1,1
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie - nechudobní	4,2	3,9	4,6	5,1	4,6	5,5	0,9	0,7	0,9
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie (I. kvintil)	27,4	:	:	27,8	:	:	0,4	:	:
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie (II. kvintil)	6,2	:	:	7,8	:	:	1,6	:	:
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie (III. kvintil)	4,8	:	:	5,7	:	:	0,9	:	:
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie (IV. kvintil)	2,4	:	:	2,8	:	:	0,4	:	:
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie (V. kvintil)	1,0	:	:	1,1	:	:	0,1	:	:
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie podľa typu vlastníctva									
vlastník, s hypotékou alebo úverom na bývanie	26,5	:	:	26,2	:	:	-0,3	:	:
vlastník, bez hypotéky alebo úveru na bývanie	5,7	:	:	6,1	:	:	0,4	:	:
nájomca, prenájom za trhovú cenu	12,9	:	:	14,9	:	:	2,0	:	:
nájomca, prenájom za zníženú cenu alebo zadarmo	11,9	:	:	6,5	:	:	-5,4	:	:
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie podľa stupňa osídlenia									
husto obývaná oblasť	8,2	:	:	10,8	:	:	2,6	:	:
stredne obývaná oblasť	7,3	:	:	8,0	:	:	0,7	:	:
riedko obývaná oblasť	9,1	:	:	8,8	:	:	-0,3	:	:
Miera preťaženia obyvateľstva nákladmi na bývanie podľa typu domácnosti									
jednotlivec mladší ako 65 rokov	26,0	:	:	27,9	:	:	1,9	:	:
jednotlivec starší ako 65 rokov	18,4	:	:	18,0	:	:	-0,4	:	:
jednotlivec	22,1	26,8	20,4	22,9	27,8	20,4	0,8	1,0	0,0
dvaja dospelí, najmenej jeden starší ako 65 rokov	4,8	:	:	5,0	:	:	0,2	:	:
dvaja dospelí, obaja mladší ako 65 rokov	10,4	:	:	10,3	:	:	-0,1	:	:
jednotlivec s najmenej jedným dieťaťom	19,7	:	:	19,1	:	:	-0,6	:	:
dvaja dospelí s jedným závislým dieťaťom	12,2	:	:	17,1	:	:	4,9	:	:
dvaja dospelí s dvomi závislými deťmi	11,3	:	:	10,6	:	:	-0,7	:	:
dvaja dospelí s tromi a viac závislými deťmi	10,3	:	:	12,1	:	:	1,8	:	:
traja a viac dospelí so závislými deťmi	4,1	:	:	3,8	:	:	-0,3	:	:
domácnosti so závislými deťmi	8,8	:	:	9,5	:	:	0,7	:	:
domácnosti bez závislých detí	7,7	:	:	8,5	:	:	0,8	:	:
Miera preľudnenia (celá populácia)	39,8	40,3	39,2	38,6	38,5	38,6	-1,2	-1,8	-0,6
Miera preľudnenia (0-5)	44,0	43,2	45,0	45,0	42,1	47,6	1,0	-1,1	2,6
Miera preľudnenia (6-11)	46,4	48,9	43,4	50,6	48,4	53,2	4,2	-0,5	9,8
Miera preľudnenia (12-17)	60,1	58,4	62,2	59,5	61,0	57,9	-0,6	2,6	-4,3

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2015
Príloha ku kapitole 4

Indikátor	2013			2014			Rozdiel		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Miera preľudnenia (0-17)	50,8	50,7	50,9	51,6	50,6	52,6	0,8	-0,1	1,7
Miera preľudnenia (18-64)	41,5	41,8	41,2	40,0	39,7	40,3	-1,5	-2,1	-0,9
Miera preľudnenia (65+)	15,5	9,5	19,2	15,7	11,2	18,5	0,2	1,7	-0,7
Miera preľudnenia - pod hranicou chudoby	55,7	57,2	54,4	58,2	58,5	58,0	2,5	1,3	3,6
Miera preľudnenia - nad hranicou chudoby	37,4	37,8	37,0	35,7	35,6	35,8	-1,7	-2,2	-1,2
Miera preľudnenia podľa typu vlastníctva									
vlastník, s hypotékou alebo úverom na bývanie	32,3	:	:	32,5	:	:	0,2	:	:
vlastník, bez hypotéky alebo úveru na bývanie	37,6	:	:	36,3	:	:	-1,3	:	:
nájomca, prenájom za trhovú cenu	65,5	:	:	65,3	:	:	-0,2	:	:
nájomca, prenájom za zníženú cenu alebo zadarmo	65,7	:	:	58,9	:	:	-6,8	:	:
Miera preľudnenia podľa stupňa osídlenia									
husto obývaná oblasť	47,5	:	:	39,5	:	:	-8,0	:	:
stredne obývaná oblasť	39,6	:	:	46,2	:	:	6,6	:	:
riedko obývaná oblasť	35,9	:	:	31,5	:	:	-4,4	:	:
Miera preľudnenia podľa typu domácnosti									
jednotlivec mladší ako 65 rokov	24,1	:	:	23,6	:	:	-0,5	:	:
jednotlivec starší ako 65 rokov	13,5	:	:	14,5	:	:	1,0	:	:
jednotlivec	18,6	19,9	18,1	19,0	19,2	18,9	0,4	-0,7	0,8
dvaja dospelí, najmenej jeden starší ako 65 rokov	8,5	:	:	8,8	:	:	0,3	:	:
dvaja dospelí, obaja mladší ako 65 rokov	12,3	:	:	11,6	:	:	-0,7	:	:
jednotlivec s najmenej jedným dieťaťom	55,4	:	:	60,4	:	:	5,0	:	:
dvaja dospelí s jedným závislým dieťaťom	29,2	:	:	26,9	:	:	-2,3	:	:
dvaja dospelí s dvomi závislými deťmi	42,3	:	:	42,3	:	:	0,0	:	:
dvaja dospelí s tromi a viac závislými deťmi	68,7	:	:	68,8	:	:	0,1	:	:
traja a viac dospelí so závislými deťmi	60,9	:	:	61,0	:	:	0,1	:	:
domácnosti so závislými deťmi	51,8	:	:	51,1	:	:	-0,7	:	:
domácnosti bez závislých detí	21,5	:	:	23,4	:	:	1,9	:	:
Kontextové indikátory									
Nerovnosť distribúcie príjmov - S80/S20 - podiel príjmov horného a dolného kvintilu	3,6	3,7	3,5	3,9	4,1	3,8	0,3	0,4	0,3
Nerovnosť distribúcie príjmov - Gini koeficient	24,2	:	:	26,1	:	:	1,9	:	:
Očakávaná dĺžka života pri narodení	76,6	72,9	80,1	77,0	73,3	80,5	0,4	0,4	0,4
Očakávaná dĺžka života vo veku 65	57,0	14,7	18,8	17,4	15,1	19,1	-39,6	0,4	0,3
Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008) - celá populácia	7,4	7,7	7,2	8,1	8,5	7,8	0,7	0,8	0,6
Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008) vo veku 0-17	13,3	13,3	13,2	13,2	13,3	13,1	-0,1	0,0	-0,1

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2015
Príloha ku kapitole 4

Indikátor	2013			2014			Rozdiel		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008) vo veku 18-64	7,1	7,1	7,2	8,2	8,4	8,0	1,1	1,3	0,8
Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008) vo veku 65+	1,0	0,5	1,3	1,5	1,2	1,7	0,5	0,7	0,4
Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi okrem dôchodkov	20,1	20,0	20,1	19,6	19,3	19,9	-0,5	-0,7	-0,2
Miera rizika chudoby pre sociálnymi transfermi vrátane dôchodkov	38,0	35,1	40,8	38,0	35,6	40,2	0,0	0,5	-0,6
Chudoba pracujúcich (18+)	5,7	5,9	5,5	5,7	6,1	5,3	0,0	0,2	-0,2
Pasca nezamestnanosti	44,26	:	:	44,51	:	:	0,3	:	:
Deprivácia bývaním podľa položiek									
zatekajúca strecha, vlhké steny (podlaha) základy alebo zahŕňajúce okenné rámy	7,5	7,2	7,9	7,0	7,1	6,9	-0,5	-0,1	-1,0
nedostatok vane alebo sprchy v obydli	0,3	0,2	0,3	0,7	0,7	0,6	0,4	0,5	0,3
nedostatok vnútornej sprchovacej toalety	0,6	0,5	0,7	1,3	1,4	1,2	0,7	0,9	0,5
príliš tmavé obydlie	3,1	3,2	3,1	3,2	3,4	3,0	0,1	0,2	-0,1
Závažná deprivácia bývaním (celá populácia)	4,5	4,7	4,3	4,3	4,5	4,1	-0,2	-0,2	-0,2
Závažná deprivácia bývaním (0-5 rokov)	7,0	6,0	8,3	5,7	5,3	6,1	-1,3	-0,7	-2,2
Závažná deprivácia bývaním (6-11 rokov)	8,9	10,8	6,6	8,9	9,1	8,8	0,0	-1,7	2,2
Závažná deprivácia bývaním (12-17 rokov)	7,7	8,9	6,4	6,1	5,6	6,6	-1,6	-3,3	0,2
Závažná deprivácia bývaním (0-17 rokov)	7,9	8,6	7,0	6,9	6,7	7,1	-1,0	-1,9	0,1
Závažná deprivácia bývaním (18-64 rokov)	4,1	4,2	4,1	4,1	4,3	3,8	0,0	0,1	-0,3
Závažná deprivácia bývaním (65+)	1,6	0,7	2,1	1,9	1,6	2,1	0,3	0,9	0,0
Závažná deprivácia bývaním - pod hranicou chudoby	16,3	17,5	15,2	19,7	20,8	18,6	3,4	3,3	3,4
Závažná deprivácia bývaním - nad hranicou chudoby	2,7	2,8	2,6	2,0	2,1	2,0	-0,7	-0,7	-0,6

Zdroj: Eurostat

Vysvetlivky: u – malá spoľahlivosť, b – prerušenie v časovom rade, n – nie sú významné

PRÍLOHA KU KAPITOLE 5

Tabuľka 1 Porovnanie vybraných indikátorov v kontexte stratégie Európa 2020 medzi krajinami EU28 v roku 2015 - makroekonomické prostredie

	eu28	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	gr	es	fr	hr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se	uk
HDP na hlavu v PPS	100	119	47	85	125	124	76	134	73	91	107	59	96	82	64	75	266	68	84	131	130	68	78	55	83	77	110	123	109
Rast reálneho HDP (%)	1,9	1,4	3,0	4,2	1,2	1,7	1,1	7,8	-0,2	3,2	1,2	1,6	0,8	1,6	2,7	1,6	4,8	2,9	6,3	2,0	0,9	3,6	1,5	3,8	2,9	3,6	0,5	4,1	2,3
Rast reálneho HDP – predpoveď na 2016	1,8	1,2	2,0	2,1	1,2	1,6	1,9	4,9	-0,3	2,6	1,3	1,8	1,1	1,7	2,8	2,8	3,3	2,5	4,1	1,7	1,5	3,7	1,5	4,2	1,7	3,2	0,7	3,4	1,8
Rast zamestnanosti (%)	1,0	0,9	0,4	1,2	1,1	0,8	2,9	2,6	1,9	2,9	1,7	0,6	0,9	1,4	1,3	2,5	2,8	3,5	0,9	0,6	1,4	1,4	-0,9	1,4	2,0	-0,3	1,5	1,5	
Harmonizovaná miera inflácie	0,0	0,6	-1,1	0,3	0,2	0,1	0,1	0,0	-1,1	-0,6	0,1	-0,3	0,1	-1,5	0,2	-0,7	0,1	0,1	1,2	0,2	0,8	-0,7	0,5	-0,4	-0,8	-0,3	-0,2	0,7	0,0
Saldo verejných financií (%HDP)	-2,4	-2,6	-2,1	-0,4	-2,1	0,7	0,4	-2,3	-7,2	-5,1	-3,5	-3,2	-2,6	-1,0	-1,3	-0,2	1,2	-2,0	-1,5	-1,8	-1,2	-2,6	-4,4	-0,7	-2,9	-3,0	-2,7	0,0	-4,4
Verejný dlh (%HDP)	85,2	106	26,7	41,1	40,2	71,2	9,7	93,8	176,9	99,2	95,8	86,7	132,7	109	36,4	42,7	21,4	75,3	64	65,1	86,2	51,3	129	38,4	83,2	52,9	63,1	43,4	89,2

Zdroj: Eurostat

Tabuľka 2 Porovnanie vybraných indikátorov v kontexte stratégie Európa 2020 medzi krajinami EU28 v poslednom dostupnom roku - inteligentný a inkluzívny rast

		eu28	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	gr	es	fr	hr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se	uk
Miera zamestnanosti 20 – 64 roč. (1)	spolu	70,0	67,2	67,1	74,8	76,5	78,0	76,5	68,7	54,9	62,0	69,5	60,5	60,5	67,9	72,5	73,3	70,9	68,9	67,8	76,4	74,3	67,8	69,1	66,0	69,1	67,7	72,9	80,5	76,9
	ženy	64,2	63,0	63,8	66,4	72,6	73,6	72,6	62,6	46,0	56,4	66,0	55,8	50,6	64,1	70,5	72,2	65,0	62,1	53,6	70,8	70,2	60,9	65,9	57,2	64,7	60,3	71,8	78,3	71,3
Miera zamestnanosti 55 – 64 roč. (2)	spolu	53,3	44,0	53,0	55,5	64,7	66,2	64,5	55,6	34,3	46,9	48,6	39,0	48,2	48,2	59,4	60,4	38,4	45,3	40,3	61,7	46,3	44,3	49,9	41,1	36,6	47,0	60,0	74,5	62,2
	ženy	46,8	39,3	49,5	45,9	59,6	61,2	65,7	46,4	24,7	40,2	46,8	30,6	37,9	39,2	58,9	58,8	33,7	37,7	21,9	52,4	38,8	35,5	44,5	32,1	30,5	41,0	62,5	72,1	56,0
Miera celoživotného vzdelávania (25 – 64) (3)	spolu	10,7	6,9	2,0	8,5	31,3	8,1	12,4	6,5	3,3	9,9	18,6	3,1	7,3	7,5	5,7	5,8	18,0	7,1	7,2	18,9	14,4	3,5	9,7	1,3	11,9	3,1	25,4	29,4	15,7
	ženy	11,7	7,3	2,1	8,6	37,3	8,0	14,1	7,0	3,3	10,7	21,1	3,6	7,7	8,0	7,2	6,5	17,8	7,5	7,5	19,4	15,4	3,8	9,8	1,3	13,3	3,4	29,1	36,7	17,5
Miera nezamestnanosti (4)	spolu	9,4	8,5	9,2	5,1	6,2	4,6	6,2	9,4	24,9	22,1	10,4	16,3	11,9	15,1	9,9	9,1	6,4	6,8	5,4	6,9	5,7	7,5	12,6	6,8	9,0	11,5	9,4	7,4	5,3
	ženy	9,5	7,8	8,4	6,1	6,4	4,2	6,1	7,7	28,9	23,6	9,9	17,0	12,7	14,9	8,6	8,2	7,2	7,0	5,2	7,3	5,3	7,7	12,9	5,8	10,1	12,9	8,8	7,3	5,1
Miera nezamestnanosti mladých ľudí (15 – 24) (5)	spolu	20,3	22,1	21,6	12,6	10,8	7,2	13,1	20,9	49,7	48,3	24,7	43,0	40,3	32,8	16,3	16,3	16,3	17,3	11,8	11,3	10,6	20,8	32,0	21,7	16,3	26,4	22,4	20,4	14,6
	ženy	19,5	20,0	22,3	14,4	10,0	6,5	12,2	17,6	54,9	48,0	23,4	44,5	42,5	31,1	14,2	16,6	14,4	16,0	9,4	11,2	10,0	20,9	34,4	23,4	14,6	27,5	19,7	19,5	12,9
Miera ekonomickej aktivity mladých (15 – 24) (6)	spolu	41,5	30,0	26,0	32,5	62,1	48,8	41,8	36,3	26,0	34,7	36,9	33,3	26,2	37,6	41,3	33,8	35,2	31,0	51,6	68,5	57,4	32,9	33,5	31,3	35,3	31,7	52,2	55,1	58,6
	ženy	38,7	27,1	21,2	27,4	62,5	47,1	37,7	34,2	24,3	33,2	33,8	28,2	21,7	38,7	37,1	30,8	34,1	27,5	49,8	69,4	54,1	27,0	32,8	25,2	31,7	24,9	53,3	56,5	57,1
Ekonomicky neaktívni mladí vo vzdelávaní alebo školení (7)	spolu	88,8	91,0	80,8	93,4	86,0	91,6	89,2	92,6	91,9	92,3	91,0	92,0	85,9	92,3	89,8	91,8	91,3	89,5	90,5	82,5	90,2	90,5	91,6	81,3	93,0	92,1	78,7	79,8	84,6
	ženy	12,0	12,2	19,3	7,5	6,2	6,2	10,8	14,3	17,2	15,6	11,9	18,5	21,4	15,2	10,5	9,2	6,2	11,6	10,4	4,7	7,5	11,0	11,3	18,1	9,5	13,7	10,6	6,7	11,1
Mladí (15 – 24), ktorí nie sú zamestnaní ani zapojení do procesu vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET) (8)	spolu	11,7	12,5	18,6	5,5	6,3	5,4	9,0	14,9	17,1	16,4	12,4	21,0	21,9	15,8	9,4	9,1	6,6	10,4	9,6	4,6	7,7	11,2	10,4	15,0	9,9	13,3	11,5	6,9	9,7
	ženy	38,7	42,7	32,1	30,1	47,6	32,3	45,3	52,3	40,4	40,9	45,1	30,9	25,3	54,6	41,3	57,6	52,3	34,3	27,8	46,3	38,7	43,4	31,9	25,6	43,4	28,4	45,5	50,2	47,8
Miera vysokoškolsky vzdelanej populácie vo veku 30 – 34 rokov (9)	spolu	43,4	48,7	39,9	35,9	55,9	32,4	56,7	58,6	45,5	47,1	49,6	38,3	30,8	61,6	56,5	68,4	57,7	41,0	32,2	49,6	40,0	52,0	40,1	27,2	56,4	34,4	53,4	57,7	51,1
	ženy	34,0	36,7	24,8	24,7	39,6	32,2	34,5	45,1	35,3	34,8	40,3	23,8	20,0	46,7	26,8	47,2	46,8	27,6	23,6	43,0	37,5	35,1	23,3	24,2	32,0	22,8	38,1	43,2	44,4

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2015
Príloha ku kapitole 5

		eu28	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	gr	es	fr	hr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se	uk
Miera zamestnanosti nízkokvalifikovaných (ISCED 0-2) (10)	spolu	53,2	46,6	40,3	41,9	60,5	58,7	58,1	48,8	48,5	51,6	52,2	40,2	50,2	55,5	53,2	45,0	60,8	48,1	54,2	60,0	52,9	40,8	64,3	53,7	49,0	34,4	53,1	63,3	60,2
	ženy	43,2	38,1	33,5	35,6	50,9	51,5	51,3	33,2	35,6	41,7	46,2	33,7	34,5	49,6	39,9	38,8	51,9	39,9	30,5	49,0	49,1	29,8	57,5	41,1	42,0	30,5	44,8	54,0	50,9
	muži	63,5	54,4	46,6	52,6	68,9	68,0	62,5	61,1	60,2	60,5	58,9	49,9	64,9	61,8	60,8	49,1	69,6	58,5	76,8	71,8	59,3	51,5	70,7	69,0	56,9	39,8	58,4	71,1	70,3
Miera nezamestnanosti nízkokvalifikovaných (ISCED 0-2) (11)	spolu	16,3	14,8	24,7	20,7	8,5	11,4	12,5	15,9	26,2	28,9	15,6	21,6	14,2	17,9	22,4	26,2	8,2	15,5	7,3	9,3	10,6	15,5	13,0	7,7	13,6	34,4	12,3	14,1	7,3
	ženy	16,6	13,7	25,5	21,1	9,3	9,3	13,5	12,1	29,0	32,2	14,5	22,2	15,5	13,9	28,9	27,6	9,1	16,6	8,7	9,9	9,0	16,3	12,8	5,7	14,1	32,4	14,4	16,7	7,1
	muži	16,1	15,4	24,1	20,3	8,0	13,3	12,0	17,4	24,6	26,8	16,5	21,1	13,5	21,1	19,6	25,4	7,5	14,5	6,8	8,9	12,9	15,0	13,2	9,0	13,2	36,5	11,1	12,4	7,4
Miera dlhodobej nezamestnanosti (12)	spolu	4,5	4,4	5,6	2,4	1,7	2,0	2,4	5,3	18,2	11,4	4,3	10,3	6,9	6,8	4,5	3,9	1,9	3,1	2,4	3,0	1,7	3,0	7,2	3,0	4,7	7,6	2,3	1,5	1,6
	ženy	4,5	3,9	5,0	2,9	1,7	1,7	2,2	3,6	21,2	12,4	3,9	10,5	7,4	6,2	3,6	3,4	1,9	3,1	1,3	2,9	1,4	3,0	7,2	2,6	5,4	8,3	1,8	1,2	1,3
	muži	4,5	4,8	6,1	2,0	1,6	2,3	2,5	6,7	15,8	10,5	4,6	10,1	6,6	7,5	5,4	4,4	1,9	3,1	3,0	3,0	1,9	2,9	7,3	3,3	4,1	6,9	2,7	1,7	1,9
Podiel osôb predčasne opúšťajúcich vzdelávací systém (13)	spolu	11,0	10,1	13,4	6,2	7,8	10,1	11,2	6,9	7,9	20,0	9,3	2,8	14,7	5,3	9,9	5,5	9,3	11,6	19,8	8,2	7,3	5,3	13,7	19,1	5,0	6,9	9,2	7,0	10,8
	ženy	9,5	8,6	13,4	6,0	5,7	9,8	9,0	5,4	6,4	15,8	8,5	2,1	11,8	3,2	6,2	4,0	8,1	11,2	16,6	6,4	6,8	3,2	11,0	18,5	3,4	6,8	7,9	6,4	9,8
	muži	12,4	11,6	13,3	6,4	9,7	10,4	13,2	8,4	9,4	24,0	10,1	3,6	17,5	7,7	13,4	6,9	10,5	12,0	22,9	9,9	7,8	7,2	16,4	19,5	6,4	6,9	10,6	7,6	11,7
Daňový klin (14)		34,9	49,9	33,6	39,6	34,1	45,1	39,0	22,0	35,8	37,3	45,1	36,1	42,3		42,3	38,9	30,5	49,0	18,8	31,4	44,9	33,6	34,9	41,0	38,6	38,7	38,2	40,5	26,2
Pasca nezamestnanosti – jednotlivec (15)		73,79	92,95	81,61	80,18	90,01	73,03	63,66	73,19	50,29	81,73	77,41	81,04	79,64		88,7	61,49	86,69	78,54	57,65	82,22	67,91	77,59	79,87	50,6	89,71	44,51	81,51	69,49	62,43
Pasca nízkej mzdy – jednotlivec (15)		47,3	60,67	30,06	48,86	77,27	56,2	24,16	46,47	21,93	30,34	51,82	29,94	37,78		31,98	26,77	57,88	37,39	22,05	71,87	42,82	61,01	27,69	31,09	48,45	26,21	55,81	38,69	48,11
Pasca nízkej mzdy – dvojica s 2 deťmi (jeden zárobok) (15)		61,78	48,82	40,75	91,41	89,50	89,5	33,74	72,63	18,96	14,83	83,78	23,77	0,33		50,67	84,60	107,68	39,39	22,29	63,81	97,09	44,92	24,34	34,71	58,24	51,39	100,0	69,3	80,45
Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením v % (16)	spolu	24,4	21,2	40,1	14,8	17,9	20,6	26,0	27,6	36,0	29,2	18,5	29,3	28,3	27,4	32,7	27,3	19,0	31,8	23,8	16,5	19,2	24,7	27,5	39,5	20,4	18,4	17,3	16,9	24,1
	ženy	25,2	21,5	41,3	16,3	18,2	21,8	27,3	28,0	36,7	28,9	19,5	29,9	29,5	28,8	34,4	28,8	19,5	32,3	24,7	17,2	20,5	24,7	28,1	39,9	21,5	18,7	17,6	18,2	25,2
	muži	23,6	20,9	38,8	13,3	17,7	19,5	24,5	27,2	35,3	29,4	17,5	28,6	27,0	26,0	30,6	25,5	18,5	31,4	22,9	15,8	17,7	24,7	26,7	39,1	19,3	18,1	16,9	15,6	23,0
Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením do 18 rokov v % (17)		27,8	23,2	45,2	19,5	14,5	19,6	23,8	30,3	36,7	35,8	21,6	29,0	32,1	24,7	35,3	28,9	26,4	41,8	31,3	17,1	23,3	28,2	31,4	50,5	17,7	23,6	15,6	16,7	31,3
Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením od 18 rokov v % (18)	spolu	23,7	20,7	39,1	13,8	18,9	20,8	26,4	26,6	35,9	27,7	17,7	29,4	27,5	28,1	32,1	27,0	17,0	29,7	22,1	16,3	18,2	23,9	26,6	37,1	21,0	17,2	17,7	17,0	22,3
	ženy	24,7	21,3	40,2	15,8	19,0	22,1	28,3	27,4	36,9	27,6	19,0	29,8	29,0	29,4	34,4	28,6	17,9	30,3	23,8	17,2	19,9	24,1	27,4	37,8	22,5	17,5	18,1	18,1	23,8
	muži	22,5	20,0	37,8	11,7	18,7	19,5	24,2	25,8	34,8	27,7	16,2	28,9	25,9	26,7	29,2	25,0	16,2	29,1	20,4	15,4	16,5	23,7	25,7	36,3	19,5	17,0	17,3	15,9	20,7
Miera rizika chudoby (19)	spolu	17,2	15,5	21,8	9,7	12,1	16,7	21,8	15,6	22,1	22,2	13,3	19,4	19,4	14,4	21,2	19,1	16,4	15,0	15,9	11,6	14,1	17,0	19,5	25,4	14,5	12,6	12,8	15,1	16,8
	ženy	17,7	15,9	22,6	10,5	11,8	17,4	23,3	16,1	22,0	22,1	14,1	20,1	20,5	15,6	22,5	20,3	16,6	14,5	16,0	11,9	14,9	16,8	20,0	25,2	15,2	12,6	13,3	16,3	17,6
	muži	16,7	15,0	20,9	8,9	12,4	15,9	20,1	15,2	22,2	22,4	12,6	18,7	18,4	13,1	19,5	17,8	16,3	15,5	15,7	11,3	13,3	17,2	18,9	25,5	13,7	12,7	12,3	13,9	16,1
Osoby v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce v % (20)	spolu	11,2	14,6	12,1	7,6	12,1	10,0	7,6	21,1	17,2	17,1	9,6	14,7	12,1	9,7	9,6	8,8	6,1	12,8	9,8	10,2	9,1	7,3	12,2	6,4	8,7	7,1	10,0	6,4	12,2
	ženy	11,6	14,9	12,1	8,4	12,6	10,2	6,5	20,7	18,4	17,2	10,4	15,0	12,8	10,5	9,1	8,4	6,6	13,3	10,7	10,9	10,5	7,5	12,4	7,2	9,8	7,0	9,0	6,5	12,6
	muži	10,7	14,2	12,1	6,8	11,7	9,8	8,6	21,5	16,0	17,0	8,9	14,4	11,4	8,9	10,2	9,2	5,6	12,3	8,8	9,6	7,8	7,1	11,9	5,6	7,7	7,2	11,0	6,2	11,8
Ťažko materiálne deprivovaní v % (21)	spolu	8,9	5,9	33,1	6,7	3,2	5,0	6,2	8,4	21,5	7,1	4,8	13,9	11,6	15,3	19,2	13,6	1,4	24,0	10,2	3,2	4,0	10,4	10,6	25,0	6,6	9,9	2,8	0,7	7,3
	ženy	9,0	5,6	34,3	7,2	3,2	5,1	6,2	8,6	21,8	7,1	5,1	14,3	11,5	15,1	20,1	14,3	1,4	24,4	10,5	3,6	4,2	10,2	11,1	24,5	6,6	10,0	2,9	0,7	7,4
	muži	8,8	6,2	31,7	6,2	3,2	4,8	6,2	8,1	21,2	7,0	4,5	13,6	11,7	15,6	18,1	12,8	1,4	23,7	9,9	2,7	3,8	10,6	10,1	25,5	6,7	9,7	2,7	0,8	7,2

Zdroj: Eurostat; (1) – (13) – údaje sú za rok 2015, (14) – (21) – údaje sú za rok 2014; : - nedostupné údaje

eu28 – Európska únia (28 krajín), be – Belgicko, bg – Bulharsko, cz – Česká republika, dk – Dánsko, de – Nemecko, ee – Estónsko, ie – Írsko, el – Grécko, es – Španielsko, fr – Francúzsko, hr – Chorvátsko, it – Taliansko, cy – Cyprus, lv – Lotyšsko, lt – Litva, lu – Luxembursko, hu – Maďarsko, mt – Malta, nl – Holandsko, at – Rakúsko, pl – Poľsko, pt – Portugalsko, ro – Rumunsko, si – Slovinsko, sk – Slovensko, fi – Fínsko, se – Švédsko, uk – Veľká Británia